

JAN NERUDA

DROBNÉ KLEPY

JAN NERUDA:

DROBNÉ KLEPY

Nakladatelství L. Mazáč v Praze.

PERLY Z DÍLA JANA NERUDY.

IV.

DROBNÉ KLEPY

DROBNÉ KLEPY

NAPSAL

JAN NERUDA.

1927.

Nakladatelství L. Mazáč v Praze.

Knihtiskárna František Rebec v Praze II., Lipová ulice 4.

RŮZNÉ KRESBY HUMORISTICKÉ

František Klinkáček.

Dle francouzských feuilletonů o domácnosti Hugově, Daudetově, Saroouově, Zolově a také trochu dle pravdy.

Otázka k obecenstvu:

„Kdo je František Klinkáček?“

Jest to člověk, který napsal už řadu dobrých spisů, dějepisů, esthetik, románů, básní, dramat. Jmeno jeho je v českém národě šíře známo tak asi dvacet let, z čehož následuje, že se Františku Klinkáčkovi v českém národě nenadává déle než právě dvacet let. Což je také zcela odůvodněno. Neboť ty dobré spisy odpustil by mu národ milerád, ale to mu nemůže přec odpustit nikdy, že nenapsal dosud nic špatného. nic, při čem mohou české rty radostně se začeřit a s veselým chechtotem pak vyrazit: „Vida, tedy přec jen ten Čecháček není takový talent!“

A poněvadž František Klinkáček za český národ myslí a tvoří a český národ mu za to nadává, má zajisté český národ právo, aby zvěděl, jak žije a tyje ten František Klinkáček. Vy- a popíšem mu to tedy.

František Klinkáček bydlí teď na Vinohradech. Bydlil už ledaskde, v Bubnech a v Podskalí, na

Novém světě a ve vůkolí sv. Petra, seznal už téměř všechna elegantnější bydliště pražská, ale nikde ho to neupoutalo. „Tohleto má být byt?“ říkal vždycky vtipně a rýmovaně, a poněvadž se také vždy až do omrzení dostavovaly jisté dotěrnosti domácích pánů, vyhledal si před rokem byt zcela nový v jednom z činžovních paláců vinohradských.

Než se tam ale přestěhoval, najal řadu dovedných dělníků, dal pokoje malovat, kuchyň a předsíň bílit a podlahu drhnout. Teď je spokojen. Vidí na Prahu a žluté její páry a rád se na ni dívá. Někdy jí hrozí pěstí, někdy zas se na ni usmívá, dle toho, co právě píše.

Klinkáček obývá celé čtvrté patro, mající ve frontě do ulice dvě okna a ve frontě do dvora také dvě okna. Předsíní se vchází do pokoje; pak je ale ještě jeden pokoj. K bohaté té řadě piéc druží se však také ještě pěkná místnost, upravená dole pod přízemím a mohoucí zcela dobře sloužit co „grenier au bois“; jen že Klinkáček nemiluje obvyklého a ne ez e ného hroma ě í zápa ných lá ek a dotyčným potřebám domácnosti své hoví u nejbližšího hokynáře. Nad to patří k bytu ještě i prostorný „galestas“, obratně upravený v toituře paláce a sloužící k věšení prádla. Byt jako pro českého spisovatele a nejsubtilnější jeho potřeby zrovna stvořený.

Rozumí se samo sebou, že vnitřek bytu upraven pohodlně a co nejelegantněji zároveň. Hned v prvním salóně visí v okně, jímž je vidět ven na krásnou plechovou gouttiéru pod střechou, skvostný šmelcový košíček. Po stěnách rozvěšeny obrazy, jichž cenu téměř není ani možno určit. V koutě stojí pěkná kachlíková kamna, která, když jsou vytopena, roz-

šiřují příjemné teplo salónem, jehož nábytek svědčí o rozdílných epochách výroby. U kamen, jakož obyčejem ve všech lepších domácnostech, stojí kleště a lopatka. Na kamnech je sádrová soška, dílo umělecké. Soška ta má zvláštní svou historii. Jednou — byly právě čtyřicáté narozeniny jeho — dovolil si Klinkáček extravaganci a zašel k Primasům na džbánek piva. Přišel tam figurkář a dával sázet na sošku. Soused Klinkáčkův ji vyhrál. „Tak — to jsem potrestán," mínil dotyčný, Klinkáčkovi takto zcela neznámý soused, „teď abych ji nesl domů." — „Když vás mrzí, dejte mi ji," řekl Klinkáček. A soused mu ji dal a Klinkáček si ji hned odnesl. Rád vypravuje zajímavou událost tu.

Druhý salón je zároveň pracovnou Klinkáčkovou. Nebudem popisovat veškeré zvláštní a překrásné nářadí zde umístěné, musilť bychom užívat názvů francouzských a obmezený čtenář by jim naposledy nerozuměl. V některém koutě stojí něco a v některém zas nic, což dodává celku ráz malebné nepravidelnosti. Hlavní místo zaujímá knihovna. Ta je Klinkáčkovou duší, jeho rájem, pokladnou, vším. Pořád si s ní hraje, přestavuje, zkoumá. Několikrát povolal již zvláštního znalce, tak zvaného „antikváře" na ni. Ba stalo se již i, že když byl Klinkáček v pochybnosti o zcela určité ceně knihy některé, vzal ji a doběhl s ní k antikváři sám. Rozmlouvají, smlouvají se pak, až se konečně na ceně ustanoví pevně a důvodně. Rozmluvy to jak pro obě strany interesantní, tak přísně věcnaté.

Pohlédněme ale zdí, jak český spisovatel František Klinkáček si s životem počíná.

V zimě v létě vstává o šesté hodině. Ihned se myje a češe. Při česání hledí do malého zrcádka naivní, starobylé formy; zrcádko je čtverhranné a má polírovaný rámeček višňové barvy. Pak jde s rodinou k snídani první. Rodina Klinkáčkova skládá se z paní Klinkáčkové, ženušky vtipné a svižné, z dvou pětiletých kluků Klinkáčků, dvojčat, a ze staré tety. Snídají den co den kávu; Klinkáček tuze rád kávu. A namáčejí makové rohlíky; Klinkáček miluje makové rohlíky.

Hned po snídani. při níž bývá přemýšlivý a málomluvný, dává se Klinkáček do práce. Stává se mu však velmi často, že bývá již na počátku vytrhován, že se dostavuje časná nějaká návštěva. Tu přijde krejčí, tu švec, tu hokynář — Klinkáček je napořád v přímém spojení s jádrem lidu, a to mu při jeho literárních kresbách napomáhá nesmírně. Rozmlouvá s nimi, vyslechne úsměvně malé jejich stesky, těší je vyhlídkou na lepší časy a pranic mu nevadí způsob jich hřmotný a slova někdy jen málo volená. Ačkoli se ještě nikdy nebylo přihodilo, že by je Klinkáček výslovně k návštěvě zval, přece přicházejí často a on jim to nikdy nevykládá ve zlé. Ba oni tak na něm visí, že nemohou-li sami, pošlou alespoň svého učedníka. Klinkáček už se pak napřed usmívá, že uslyší zas ten naivní starý úvod: „Pan mistr se nechá poroučet a kdy prý už...“ a hladí hloupoučkého učedníka po vlasech a dá mu vždy nějakou drobnou minci.

Návštěvy ty Klinkáčka z práce valně nevyrušují. Máť on svou věc příliš promyšlenou, žije cele a cele v ní, a začne vždy zas dál od posledního slova, aniž by teprv četl počátek věty. Tak pracuje do

desíti hodin, kdy béře vždy druhou svou snídani: fajfku tabáku. Té užívá ale jen jako letmo, nepřetrhuje se v práci takřka ani na minutu už punkto do dvanácté.

Jakmile v elegantních švarcvaldských hodinách hrkne dvanáctá, dopíše Klinkáček až do puntíku, odloží pero a jde k diner. Tu se sesedne zase pak všech pět osob kolem stolu, nikdy víc, Klinkáček je zásadní nepřítel toho, aby u něho obědvalo ještě víc než pět osob. Za to si musí dát ženuška na obědě záležet — „Den je knihou plnou různých básní a oběd je mezi nimi dithyrambou," říká Klinkáček. Napřed přijde hovězí polívka, se závarem obyčejně krupičným k vůli dětem — dětem je krupice zdráva. Pak hovězí maso s omáčkou, každý den jinou — Klinkáček si zvlášť na sardelové pomlaskává. Pak ale musí přijít ještě něco. Klinkáček ukrutně rád zeleninu a ženuška zná tuto jeho zajisté nevinnou náruživost a hoví jí. Jeden den je kapusta se zápražkou, druhý den kolník, třetí vodnice, čtvrtý maštěné brambory, pátý zelí s rozpuštěným špekem, šestý třeba jáhlová kaše, sedmý pražená krupice, a tak se to střídá v pořádku co nejrůznějším a vždy překvapujícím. Pro vodu k pití musí služka chodit až do Václavských lázní — Klinkáček je gourmand.

Klinkáček jí s chutí, vypravuje ledaco, naslouchá vypravování ženinu ze sousedstva, baví se dětinskými nápady svých dvojčátek a o půl jedné je hotov. Pak čte noviny. Kterékoli, Klinkáček čte vždycky ty, které si jeho ženuška vypůjčí od souseda.

O jedné hodině sedí Klinkáček již zase u pracovního stolku. Odpolední práce je nejvydatnější, jak

říká, býváť nejméně při ní vytrhován. Leda, že přijde na krátkou návštěvu některý z jeho bývalých domácích pánů, kteří s ním udržují napořád ještě jisté spojení. Pak trvá práce do pěti, do šesti hodin — déle než 11 až 12 hodin denně Klinkáček nepracuje.

Ostatek dne věnován zábavě a otavě. V zimě běhá pak Klinkáček ulicemi a dýchá jich volný, svěží vzduch. S jara již stávají se procházky delší a Klinkáčka lze vidět i na silnicích kolem Prahy, kráčejícího rychle, přímo hýřícího ve venkovském tom ovzduší. Někdy si dopřeje také Klinkáček sílící lázně v živé říční vodě, na Štvanici nebo na Císařské louce. Někdy se baví i lovením ryb a má k tomu cíli zvláštní své nákladné přístroje, prut k sešoupnutí, vypadající jako španělka. A někdy také pozve ženu a děti s sebou a pak chodí pomalu po řetězovém mostě sem tam a popřává svým milým té rozkoše, aby slyšeli hudbu hrající dole na Střeleckém ostrově — v jisté vzdálenosti vyjímá se taková plechová hudba velmi pěkně.

Víc však než všecky tyto rozkošné zábavy miluje Klinkáček rozmluvy a schůze se vzdělanci, s květem národa, se spisovateli, divadelníky, kněhkupci. Ale nepřeje si je mít smíšeny, má každé skupení rád zvlášť. Jednou jde návštěvou do redakce některého belletristického časopisu, a tu má vždy něco v kapse, čímž redaktora překvapí. Ať skromný redaktor chce nebo ne, Klinkáček mu své dobrodiní vnutí. V den jiný jde do divadelní kanceláře, obyčejně s vtipným dotazem, nemají-li tu zas nějakou vídeňskou frašku pro překlad. A ještě jindy zajde ke kněhkupci, nakladateli svému. Probírá se tu v nových spisech — někdy už pouhý titul knihy dá myšlénku na

novou zas knihu — ptá se ho soucitně po záležitostech obchodních, vyjeví mu přátelskou ochotu vzít si od něho část honoráře, třeba napřed, atd.

Po osmé hodině je Klinkáček zase doma. Dvojčátka obyčejně už spějí, Klinkáček zasedá k souper jen se ženou a tetou. Na stole je vždy něco vybraného, chléb s máslem, nebo chléb s tvarohem, nebo i chléb s kozími syrečky. K tomu se popíjí dobré obyčejné pivo — u Klinkáčků se denně při souper vypije massa piva, třeba celý litr.

Pak přinese Klinkáček, slibně se usmívaje, ze své pracovny rozličné papíry. Jeho žena tak ráda slyší ho číst vlastní jeho básně, a on jí předčítá, co má nejnovějšího. Ona si ihned sedá do pohovky zněž a poslouchá, sledujíc mohutný vzlet jeho poesie. Však on také umí předčítat, až se posluchači každý nerv rozkoší chvěje!

Znenáhla jí oči červenají, zapadají, a on se tiše sebere a ztratí se do své jizby.

Zde usedne při svitu zeleně ostíněné lampy a jme se volně přemýšlet. Někdy pak trochu čte. Někdy, když nemůže odolat bušícím křídlům svého genia, také ještě trochu pracuje. Zvláště se mu posledňější přihazuje častěji, když se blíží podzimní doba, v níž se dotiskují kalendáře. Nebo když nastává nová sesona divadelní a jedná se o rychlé překlady.

Péro pak lítá, papír šustí, stránky se plní.

Venku se tma stává vždy hustší, ticho vždy mrtvější. Klinkáček slyší jen svištění jezdícího svého péra a zdá se mu, že slabý, ale při tom ostrý ten ten zvuk musí vynikat až ven a píchat tam v noční páry.

Někdy pak to ve blízkém nádraží hvizdne ostře a pronikavě. Hvizdne zas a zas. Pak zazní zvonek a pak ozve se hukot vyjíždějícího vlaku.

Klinkáček vidí v duchu vlak, jak se temnem dere. Vidí rudá světla lokomotivy, žlutá v oknech vagónů.

Ten vlak jede někam k jihu. Sedí v něm as různá společnost.

Lidé, musící obchodu svému po léta obětovat pohodlí, celé noci. Mající ale pak za to jmění, stáří bez starostí, odpočinek.

Lidé jiní, těšící se majetnosti již od kolébky, jedoucí teď někam do krásné Italie, do kyprých alpských údolí.

A péro padá pak Klinkáčkovi z ruky a oko jeho zadívá se ven, do pochmurného nebe...

Přítel jeho, známý romanopisec Pavel Rákos, má Klinkáčka teď pořád k tomu, aby se přec jednou odhodlal a šel s ním k Švertáskovi, k Meningrovi, nebo do jiného chrámu skvostných vín, vybraných lahůdek a sterých jiných požitků.

„Budu ti vysvětlovat jména a druhy pochoutek, vodit chuť tvou slavnou řadou řeckých a španělských vín, jako cizince, jemuž se ukazují sbírky bohatého musea,“ pravil mu teprve nedávno.

Klinkáček ještě váhá, avšak má velkou chuť odvážiti se toho jednou.

Bylo by zajisté zajímavo pozorovat pak Klinkáčka, jak si počíná v místech, jejichž rozkoše byl nám tak krásně vylíčil v přečetných povídkách a básních svých.

Kam s ním?

Byl čtenář už někdy ráno na ulici? Já nechci čtenáře urazit, já vím, že čtenář je nóbl a nemá zapotřebí, aby vstával před devátou — on ale, náhoda! A když tedy náhoda ho vyvedla někdy z domu dřív, zajisté, že sobě při známém svém bystrozraku povšimnul, že na ulici jsou nejen lidé, nýbrž i věci, jichž tu jindy nevídáme. Jakož také při známé jeho duchaplnosti není pochyby, že o těch lidech a věcech, hlavně ale o těch věcech pak přemítal. Někde u domu stojí starý džbán. Někde na pokraji chodníku sdrátovaná bandaska. Někde uprostřed ulice leží pekáč. Jak tam přišly ty věci? Vyšly si za noci z nestřežených polic a netrefily pak domů, když se rozbřesklo ráno? Ztratily nějakou náhodou, při ranním nakupování, svou kuchařku a čekají teď zde jako dobře vycvičený pes, který osamotněv usedne třeba doprostřed cesty a ohlíží se, až si ho pán zase najde? —

Nu dobře. Teď se mluví o choleře a o přípravách na ni — prosím čtenáře, aby mne nevyrušoval, aby se neptal, jak že to souvisí spolu — jen ať mne nechá klidně psát a psát, na konec se přece jen uvidí zase, že nemluvím tak p ř í l i š hloupě! Tedy: mluví se o choleře. Co prý člověk má všechno dělat, aby jí zabránil. Především: čistota bytu je prý půl zdraví. Desinfekce vzduchu je prý také půl zdraví. Zdravé maso hovězí, telecí a vepřové je prý rovněž půl zdraví. Dobré plzeňské pivo je prý opět půl zdraví. Summa summarum: když se dá na všechny předpisy řádně pozor, je prý člověk v době cholery 2½krát zdravější, nežli je vlastně zapotřebí. Proč bych ale nedal na všechny předpisy

úpěnlivě pozor, když jsou a) k mému zdraví, b) když plnění předpisů ouřadních člověka zároveň plní rozkoší nevýslovnou!?

Jakmile jsem si tedy na nejbližším nároží přečetl dotyčné magistrátní nařízení, přerušil jsem ihned procházku svoji a vrátil se domů. No — já myslím, čisto je tu dost! Podlaha a nářadí je pod stálým a pečlivým dozorem mé Anče. Knihy jsou sice jen pod dozorem mým vlastním, ale domnívám se, že trochu prachu jim ani neškodí — vždyť vypadají sice tak okázale, tak chlubně a hloupě! A ostatek — hm, ostatek už vlastně žádný není. Leda tedy lože — co pak by ale mohlo být ve světě čistějšího, nežli mládenecké lože!

Polštáře jako dvě labutě. Pokrývka jako plášť lilie. Poslámka jako sníh. Žíněnky jako buchtičky. Slamník — — slamník — —

„Ančo!“

„Račte?“

„Kdy pak jsem si dal naposled přecpat svůj slamník?“

„To já nevím — co jsem tady, ne, — už musí být samá řezanka.“ —

Anča je u mne šest let. Vzpomínám zpátky, až za těch šest let — marné vzpomínání! Koupil jsem ten slamník, vycpaný a prošitý, ještě za dob růžového svého mládí — —

„Ančo!“

„Račte?“

„Tadyhle máte 75 krejcarů — dojdete ihned k senaři pro tři otepě slámy — ihned, povídám!“

Anča letí. Anča přivlíkne tři otepě slámy. Chytne slamník, vypáře prošívání, rozpáře švy, zamuchlá uvnitř slamou —

„Ale — kam pak dáme tu slámu starou!?“

Přece jen je rozum ženský bystřejší než náš! Na to bych byl nepřipaď ještě dlouho! Ano, vždyť nežli cpeme na novo, musíme dřív vyndat slámu starou a — kam s ní? Vyhodit ji okny, někomu na hlavu?

„Kam pak se dává taková sláma stará?“

„To já nevím!“

„Hm,“ povídám najednou, „zde tumáte peníz, jenž je šesták. Jděte tamhle do toho vysokého domu. Tam mají jámu na smetí — dejte domovníkovi ten peníz šesták a on vám dovolí, abyste do jámy vysypala slamník.“ Vždyť on rozum mužský také není zrovna k zahození!

Šla a přišla. Že prý domovník nechce. Že prý tam do jámy házejí služky také horký popel a sláma by se mohla vzchytit. A jáma by prý také byla brzy plna a sedlák si teď pro smetí nepřijede, až v zimě, teď prý má doma dost co dělat.

„Tak co?“

„Já nevím!“

„Ale, ale!“ volám po chvíli — mozek mužský je až obdivuhodně plodný! — „zejtra je středa, obecní vůz přijede pro smetí! Vezmete ten peníz šesták, dáte polovinu smetaři, který zvoní, polovinu kočímu, a vysypou vám to sami na vůz.“

„Dobře, ale na čempak račte dnes tedy spát? Slamník už nemohu dát do postele, je rozpárán, sláma by propadala skrz prkýnka —“

„Arci — no ale — budu spát tedy na zemi! Rozložíme postranní, dlouhý ten polštář tamhle z pohovky na zem, pěkně na něj usteleme — a budu spát jako kníže — to bude feš!“

Také jsem spal jako kníže. A hned ráno vynesla Anča slamník na chodbu přede dveře, a čekali

jsme. Zvoník přišel a já se honem vyložil z okna, abych byl procedury svědkem. Vůz přihrčel, Anča se vyhrnula se slamníkem před dům.

„A kdyby mi dávali zlatku, já jim to na vůz nevezmu — já nesmím, mám zákaz!“ zvolal kočí a prásk' do koní.

Anča táhla slamník zase domů.

„To je už hloupé!“ povídám.

„Je to hloupé,“ potvrzovala Anča.

„Tak přece se k něčemu mějte — pro pána boha! — zeptejte se někde, co dělají lidé jiní!“

Anča letí. Asi za hodinu zase přiletí. „Že prý nejlíp to spálit v kamnech.“

„Inu ovšem — že nás to nenapadlo! Tedy palte! A víte co? Jděte se po domě trochu poptat, nebudou-li někde péct buchty a nepřejou si pořádně podpálit troubu? Nebo propláknout pec — rozumíte?“

Anča letí už zase. A pak vyřizuje ,že prý nikde nebudou pect buchty, a nikde že si nepřejou propláknout pec. Ona ale že už musí teď do trhu a hrát si s tím spalováním že prý nemůže také, až tedy večer. Že prý aby člověk pak pořád při tom seděl. — Nu dobře!

Nadešel večer a odbyla se večeře. Anča začla tahat slámu, dělat věchty a strkat je do pece. Já jsem si zasedl do pokoje k psacímu stolku a naslouchal, jak to z kuchyně do komínu pěkně táhne a hučí. Kouřil jsem spokojeně viržinku svoji — já tenhle hukot v komíně mám náramně rád!

Náhlý hřmot před domem. Lidské hlasy venku, zvonění pak na dům. Vyskočím a naslouchám do chodby, co že se děje. Že prý u nás z komínu lítá oheň a lítá až na třetí střechu.

„Pro pána boha, Ančo — přestaňte pálit! Honem s tím slamníkem někam do pokoje, a přijdou-li na nás, tvařte se, jako byste nevěděla ani muku. Jsou kamna rozpálena?“

„I toto — od těch pár věchtů — studena jsou skoro!“

Nepřišli — zaplať pánbůh! Oheň přestal po střechách lítat a lidé na ulici se po nějaké hodince rozešli.

Bafal jsem mrzutě do stropu. A hodně mrzut ulehl jsem pak zase na zem.

Ovšem následující jitro mne zase osvěžilo. Vyšel jsem si ihned ven, abych pátral. Ptal jsem se policejního strážníka. Ptal veřejného posluhy. Ptal všech svých paniček známých.

Strážník salutoval: „To já nevím.“ Posluha nazdvihnul čepici: „Prosím, to nevím.“ Paničky řekly jedna jako druhá: „Ano s takovými věcmi je to věc těžká!“

„Holka, holka,“ povídám Anče zase doma, „to bude potíž! — Ale co naplat, takhle to nenecháme přece! Umíte kornouty dělat — ne? no já vás naučím, pojďte!“ A dělali jsme kornouty a nacpávali slamou. A když jich byla už tak hromádka pěkná, nacpal jsem si jich něco do kapes, šel zas na procházku a trousil kornouty, kudy jsem chodil. Téhož dne byl jsem na procházce ještě šestkrát. Následujícího dne pak dvanáctkrát.

Prováděl jsem to tak po čtyry dny, a pak se ukázalo, že jsme ze slamníku vyprázdnili zrovna jen malý cípek. A počítal jsem, že bych byl musil asi sedm měsíců takhle chodit.

Zajisté nepotřebuji říci, že jsem už stonal. Na

nic jiného jsem už nemyslil. V hlavě jsem měl už jenom slámu a před očima také slámu. Tamhle v tom koutě pokoje stály tři snopy, tamhle v tom koutě nebohý můj slamník, a tamhle zas z pohovky ten polštář dlouhý — kam — kam obrátit očí!? A když jsem v noci ulehal na zem, klel jsem a huboval, že to bylo věru až hanba. Nespal jsem téměř, vstával jsem ráno už před slunce východem a utekl hned zas na procházku.

A při jedné té procházce se tedy stalo, že jsem sobě všimnul na ulici právě oněch džbánů, bandasek a pekáčů, jichž sobě bystrozraký čtenář všimnul ovšem hned na počátku tohoto článku.

S těmi džbány, bandaskami a pekáči má se to ale takhle: Každý Pražan smí mít nějaký džbán, po případě bandasku, a také pekáč — v tom není závady a na to není trestu. A ono se stane, že džbán na př. se rozbije — a teď to začne! Kam s ním!? Vyhodíš-li jej na dvůr, přinutí tě domovník, abys si jej vzal hezky zase zpátky. Vyhodíš-li jej na ulici, sebere tě strážník. Vyhodíš-li jej smetařovi na vůz, smetař ti jej shodí. Nevezme ho ani za nejlepší diškreci, má přísný zákaz. — Dobrá. Vezmeš tedy džbán v noci, vyjdeš na ulici a postavíš jej nepozorován — no kamkoli. A následujícího dne sebere jej smetař pěkně z ulice, i bez diškrece, a je dobře.

Projela mne myšlénka hanebná! Jakpak kdybychom tedy já a Anča chytli v noci slamník, donesli jej tamhle za roh a slámu vysypali!? Myšlénka rozhodně nepěkná — nepořádná — protizákonní — ale přiznám se: mně se líbila! Člověk se ach tak snadno stane špatným!

Arci — já mám malér. Najednou, bůh ví odkud, bude tu stát patrola. Bude chtít, abych tu slámu zase sebral. Já se budu bránit, spáchám naposled nějaký mluvený zločin, seberou mne, odvedou — pojednou bude po mé dosavadní bezouhonnosti občanské — ale to už je všechno jedno — já —

„Milostpane — milostpane“ — vrazila pojednou Anča do pokoje — „já už vím, kam s tou slamou! Mlíkařka — ta, která tamhle s vozíkem stává — béře prý ji ráda, potřebuje stlaní doma pro chlív! Zítra jí to dáme!“

„Je to ale jisté?“

„Jisté!“

Co mám říci ještě dále!? Spal jsem tu noc dobře. A následujícího jitra nesli jsme tedy já a Anča slamník k mlíkařce, když se byla Anča ovšem ještě dříve pozeptala, zda-li dárek náš v skutku také přijme.

Byl to okamžik krásný! Když nám mlíkařka podávala prázdný pytel zase zpátky, byl jsem překonán dojmem, políbil jsem jí ruku, obejmul vřele její kobylu a kráčel pak se zaroseným zrakem domů.

A doma jsme chytli čerstvou slámu a cpali tedy znova. A když byl slamník zase už plný, chyt jsem Anču, začal hvízdat „Na tý louce zelený“ a točili jsme spolu kolem slamníku sousedskou, až se nám zatočila hlava.

To je ta celá historie, tak jak se stala a jak ji povídám. Je pěkná a časová; jsem s ní spokojen, končím. —

Nové umění.

U pana Kabuňky vypadá dnes všechno jako za výminku. Vzorný jindy pořádek je zpřevracen. Dámy, matka a dcera, s bálovými frizurami na hlavách, sedí u vedlejšího stolku, na němž hoří menší svítilna, mají na sobě jen župánky. U hlavního stolu, v prostřed pokoje, sedí za velkou lampou pan Kabuňka, vysvlečen z kabátu, a chystá se k večeři. U velkého trumeau hoří dvě svíce a na křeslech vedle leží bálové šaty, černé pro maminku, modré pro dceru.

Je nápadné ticho. Dámy šermují jehlami a sdělují-li si něco, děje se to polohlasně. Pan Kabuňka mlčí jako zařezaný.

Jindy bývá pan Kabuňka v tuhle hodinu už dávno ve své hospodě a nadává magistrátu. Ale — to čert ví! — jak je bál, nedostaneš pana Kabuňku živou mocí z domu ,dokud jeho „ženské“ neodjely. Za to stojí před ním k večeři studená šunka, a on na večer nejradš něco zadělávaného. Ostatně je pan Kabuňka dosti dobře vychovaným manželem a nenamítává proti zábavám a přípravám k nim alespoň příliš mnoho. Ob čas nějaká pichlavá poznámka — „vtip“, jak on si myslí — to je vše. Dnes však zdají se být panu Kabuňkovi jeho ženské naprosto jiné než jindy, skoro jako by byly trochu v rozpacích; nerozumí jim dnes a proto mlčí.

Pan Kabuňka jí — jí — konečně ho ale tichu už přece mrzí. „Hm,“ začíná a sahá po oleji, „to s těmi poštovnicemi není tak špatná myšlenka. Když může mít uniformu poštovník, proč ne poštovnice? Čtly jste? — v novinách se tomu smějou, jaký

prý bude střih sukně, jaký živůtek, ale já — já bych dal všechněm ženským uniformu, aspoň by konečně všechny ty pra- (lituju, že musím poznamenat, teď že pan Kabuňka zcela neslušně zaklel) módy přestaly! Co říkáte?"

Dámy neříkaly sice nic, ale mamince se přece zdálo, jakoby thema manželovo bylo dle toho, že by se z něho mohla vyvinout rozprava zcela rozumná. „Ani jsi neřekl, mužíčku," začala po nějaké pomlčce, „zda-li se ti líbí ty moje nové černé šaty. Jak se ti líbí?"

„Dobře — dobře," a pan Kabuňka si na talíř přilil trochu octa, „kdybys si vzala s sebou škrabošku, mohla bys v nich pak jít hned do reduty dělat „černou ženu" — mor —." Paní Kabuňkové vypadly nůžky z ruky do klína. „Ale je pravda — nežertujme si s takovou věcí — ať nás pánbůh netrestá! Už se mně nelíbí, že teď dávají v divadle „Ginevru čili mor ve Florenci" — oni půjdou ještě s muzikou moru před bránu naproti! A v Italii chtějí slavit letos nějaké jubileum, je prý tomu letos zrovna 1800 let, co bylo Pompeji zasypáno — jen ať nás pánbůh netrestá!"

Psaní Kabuňková, ač bylo vidět, že se zlobí, chtěla nebálovou rozpravu honem uvést na něco jiného. „Nezapomněl's ale opravdu na fiakra, mužíčku? — Ty býváš trochu zapomenliv..."

„Nezapomněl," a pan Kabuňka si přilil ještě víc octa. „Četly jste, že nějaký doktor ve Vídni si utržil neštovice v takovém voze, který byl dříve nemocného zavezl do nemocnice?" Náhle se teď ale odmlčel; zdálo se mu samému, že nejedná dosti důstojně. „Prosím vás," obrátil pojednou, „proč pak se neoblíkáte, vždyť už je čas?"

Žádná odpověď.

„No — proč se už neoblíkáte?"

„Ještě tu nebyl — malíř" — plynulo jen pololhlasně a jako velmi nerádo se rtů paní Kabuňkové.

„Malíř — jaký malíř?"

„No malíř."

„Výtor?"

„No — co pak může Hilda jít s tím okem do bálu? Má je celé zelené a modré, jak se chudák předevčírem o almaru ducla."

Panu Kabuňkovi vypadla vidlička z ruky. „A on jí má — udělat jiné?" zakoktal. Oči jeho byly jako talíře.

„Udělat — udělat! Gábinka Zunovic si spálila včera ráno v kuchyni celou bradu — a on jí to na večer všechno zamaloval. Já jsem ráda, že nám ho dohodily!"

„Ah tak! To on tedy chodí před každým bálem po domech a spravuje pražské panny?" a pískavý, syčivý smích se dral z páně Kabuňkova hrdla.

V tom cinknul venku zvonek. Pan Kabuňka rychle vstal a začal přecházet pokojem. Paní Kabuňková sepjala k němu ruce a hleděla co nejprosebnějším pohledem.

Byl to malíř, služka ho uvedla. Pan Kabuňka chytil kabát, přehodil si jej přes ruku a šel pomalu do vedlejšího pokoje. Paní Kabuňková sprovázela ho ouzkostlivým pohledem. Dvéře zůstaly trochu pootevřeny — paní Kabuňková rychlým, ale tichým krokem se k nim přiblížila a pomalu je dovřela.

„Aha, rozumím," začal malíř, muž elegantního zevnějšku, as třicetiletý, „předsudky!" a odložil

klobouk a postavil na stůl lesklou, černou skříňku. „Je to něco nového — to je to celé! — Tedy očičko, milostivá? — no račte jen usednout sem do křesla — tak."

Slečna Hilda, blondýnka vlasů krásně žlutých jako len, usedla.

„Hlavičku takhle vzhůru — tak," a malíř nalil trochu lepkavé tekutiny z lahvičky do bílé misky. „Jak povídám, jen předsudek — jako u všeho nového! Hned jsem hotov — trochu jsem se opozdil, byl jsem u paní kupcové... má trochu kropenatá ramena — nevím od čeho — také mi není nic do toho, umělec jako já musí být předně mlčeliv. Prosím, ještě trochu výš — tak —" a nanášel jemným pemzlíkem tekutinu na choré místo. „Hned to uschne a hned jsme pak hotovi. Ano — za rok už se nebude pranikdo divit — bude u nás jako v Americe, kde se už dávno nikdo nediví. Přinesl jsem své umění z Ameriky. Tak!" a malíř začal na malé paletce míchat barvy. „Krásná pleť, slečinko, velmi krásná, račte odpustit, já to ale smím říci — člověk musí k pleti trefit vždy pravý tón — to je ovšem moje věc."

Teď vzal jiný pemzlíček a začal nanášet barvu. Paní Kabuňková s něho nespouštěla očí, hltala takřka každý z jeho hbitých pohybů. Malíř pracoval a nezavřel při tom úst. „Copak má být na tom divného, he? Když se pokryje choré oko nevinnou koženou klapkou, nediví se nikdo — proč pak se divit nevinné barvě? A moje barva při tanci nepustí, prosím. Za tři dny to pak oprýská samo a choré místo je zdrávo jako dřív. — No už je to — už je to všechno."

Třeba říci, že správka byla v skutku dokonalá, k nerozeznání od míst vedlejších, muž svému umění rozuměl.

„Teď už jen slabý šedivý proužek pod každé očko — forma oka tím vynikne — tak — tak! Je to jen pouhé „corriger la nature“ — napomahání přírodě. — A k tak krásným zlatým vláskům hodí se nejlíp obočí popelavě tmavé — napomůžem přírodě — hned — hned.“ —

„A teď se račte podívat, jemnost paní!“

Slečna Hilda se dívala do trumeau, paní Kabuňková se dívala na slečnu dceru; obě byly zúplna spokojeny.

„Jak pak kdybychom zamalovali taky tohleto maličké znaménko?“ a prst malířův ukazoval na pravou tvář paní Kabuňkové. Na tváři, zrovna uprostřed, sedělo maličké přirozené znamínko, jako uvařená čočička.

Už byla paní Kabuňková v křesle.

Také tato operace brzy skončena, a paní Kabuňková hleděla do zrcadla s velkou spokojeností.

Vzpamatovala se však. „Prosím, co jsme dlužny?“ a ruka její sáhala po peněžence ,ležící na stole.

„Devět zlatých.“

Ruka paní Kabuňkové sklesla. Mimovolně, ale s bleskovou rychlostí zaletěl paniččin zrak ke dveřím vedlejšího pokoje. Byly pootevřeny. Snad je prvé přece nebyla dobře uzavřela.

S nápadnou rychlostí začala paní Kabuňková teď vyndavat peníze.

„Jemnostpaní ráčí mít také tak jemnou pleť. Nabízím své služby k jaru — snad přicházejí pihy? Zavedu abonnement na pihy —“

„Pošlu ji k vám na čtrnáct dní, můžete ji celou přemalovat — už potřebuje moc reparatury —“ znělo to hrubě od vedlejšího pokoje.

Paní Kabuňková sklesla do křesla.

Obrázek pražský.

Zda-li pak ta biblická služka Juditina (v kapitole 10.) měla také „svůj kufr“. A zda-li pak Agar, když nastupovala službu, přijela k Abrahamovým v drožce? Nejspíš. Proto také paní Sára hned od prvního okamžiku ji měla v nenávisti.

To nemají paničky rády, když nastupující služka přihrčí jim v drožce. Zrovna tak ne, jako když zas přijde bez kufru, jen tak s nějakým uzlíčkem malým. Kufr je u služky tolik, co vlastní domek u dělníka: záruka za setrvačnost, solidnost. A přijde-li služka téměř beze všeho, je to paní důkazem, že je to „vandrovnice“, která na místě nevydrží, neboť — „Kámen často se hýbající neobroste,“ čili „Hustá služba, řídká sukně“.

Všimli jste si už tvářnosti pražských ulic, když je patnáctého nebo posledního? tak mezi šestou a sedmou v podvečer? V Praze jako kdyby bylo pojednou třikrát tolik ženských co mužských. Kde jaký ruční vozík a nůše a drožka, samý kufr. A kde čtyry ženské ruce, také kufr, a u každého nároží se ty ruce střídají, aby nepřebrněly.

Tohohle patnáctého se to ale zrovna až chumelilo. Paničky z letních bytů přišlé byly pražské příležitosti použily k výpovědím, z důvodné pomsty; rovněž byly služky vypovídaly, kde jen

mohly, také z důvodné pomsty. V naší ulici se to hemžilo a svištělo jako v oulu. Vandrovalť radovic Kačenka a doktorovic Nanýnka a hostinských Pepička a jiné ještě ozdoby chodníků našich domácích. — Kačenku, totiž Kačenčin kufr, odvezl její bratr hrnčíř na vypůjčeném vozíku hned za soumraku — Pepička od té doby byla alespoň už desetkrát seběhla před dům — objednaný drožkář její pořád ještě nepřicházel. Tu se nabíd' mydlářský učedník od vedle, že za tři šestáky Pepičku odveze; kufr konečně snešen, naložen a učedník jím hnul ku předu. Ještě nebyl však ani u rohu, když tu přihrčel drožkář: Kde prý je ta služka z čísla...? „Ta už je pryč!" znělo z paterých ochotných ženských úst. — „Ale ke všem kozlům — vždyť mne objednala!" — „Ano, to není hezké od ní," přizvukuje veselá Pepička, „ale co dělat — už je ta tam!" Ženské se smějou, drožkář konečně věci porozuměl, pohlíd' jízlivě stranou na Pepičku, odpliv' a prásk' do kobyly. Pepička se loučí, se smíchem, hodně nahlas, ale trochu strojeně.

Od domu k domu, po celé ulici sem a tam bloudí mladá venkovanka. Kufr za ní přiveze teprv nejbližší fůra z jejího domova, zatím si děvče nese jen uzlík; ale nemůže najít dům, kde byla najala službu. Před čtrnácti dny byla přišla do Prahy, s několika buchtami v šátku, s několika krejcary v kapse. V „kanceláři", kam ji byla sprovázející hokynářka zavedla, dostala za tři šestáky červenou cedulku a šla s ní k „pánům". Přijali ji hned, ona nechala jim svou modlicí knížku v zástavě a šla s hokynářkou zase domů. Dnes tedy má nastoupit — ale kde?! Zapomněla dům, jmen

nezná, snad zapomněla i ulici. Vchází do průjezdů: „Zde je to! — Ne — zde to přece není!“ Stojí tu bez rady, pláče. Konečně se jí ujme jakás dobrosrdečná sousedka. „Moje milá, to musíte tedy jít se poptat do kanceláře.“ — „Já ale nevím, kde to je,“ odpovídá holka vzlykajíc. — „Snad se aspoň pamatujete, bylo-li to daleko odtud.“ — „Nebylo.“ — „Tedy pojďme hledat, zítra by vás paní už nevzala.“ —

Večer již byl hezky pokročil, když se konečně hnula i černooká doktorovic Nanýnka. Nechtělo se jí nějak do toho vandru, ač měla kufr na vypůjčené nůši už dávno naložený. Pořád ještě něco kutila, pořád ještě něčím pomáhala a nové služce vykládala povinnosti už asi po desáté. Také paní doktorová se s ní nerada rozcházela — ale nebylo více pomoci. Tedy jen už nůši na záda a s kuráží do světa! — V prvním patře vykukovala kamarádka Mařánka a sprovázela Andu ku hned dolů před dům. Ty dvě se měly rády, byly k sobě upřímny. Před domem si dávají ještě po hubičce a slibují, že v neděli se navštíví. Nanýnka jde, kamarádka se za ní dívá. Za čtrnáct dní povandruje také ona, ta kamarádka, vždyť právě dnes dostala výpověď. Zamyslila se — kampak půjde asi ona?

Zítra poprosí tedy paní o služební knížku svou a půjde do některé z těch šedesáti pražských poptáváren čili „kanceláří“ hledat službu. Snad ji tu dostane hned. Někde poukazujou služkám místa dle pořadu bez výběru. Někde zas dle obsahu knížky, kde že posud sloužila. Někde pak i dle šatů a zevněšku; prostě i oděnou pošlou třeba do hospody nebo „k židům“, líp oděnou do míst pří-

jemnějších. „Tam vás nemůžu dát, jste slaba," míní majitelka poptavárny. Nebo zas: „To bych pochodila, abych vás poslala k paní B.! Nosíte krejzlíky, jste moc nažehlena, a paní B. je na prádlo skoupa. Hubovala mi tady, že ta poslední potřebovala čtyry páry punčoch za týden a že ulehala v bílém nochtlajblu a bílé sukni, a ona sama že si bere do postele jen sukni strakatou!"

Nebo kdyby se Marjánce povedlo, dostat slušnou službu alespoň dosti brzy! Ale některá paní posílá služku za služkou do kanceláře zpátky, žádná se jí nehodí. „Vy jste mně už stará," — „Vy jste mně slaba." — „Vy mi nejste nějak dost čista." — „Já bych radši venkovskou." — „Já potřebuju nějakou, která je v Praze už více známa." — „Vy mi, upřímně řečeno, vypadáte příliš nóbl." — A podobá se, že paní ani sama neví, co vlastně chce; jen to bývá ze všeho jasno, že nechce — hezkou. Z různých příčin.

Marjánce jde hlava kolem, když si na to všechno myslí. Času k hledání nazbyt není, když musí vedle toho pilně sloužit. Kdyby jí tedy aspoň daly v kanceláři jen cedulky, nechali ji chodit samu a neposílaly s ní dohazovačky. Jsou to obyčejně treperendy, namluví člověku plnou hlavu. Jací že jsou to hodní páni a co denně všechno vaří a mnoho-li si tam každá služka uspoří. A služku nechají stát přede dveřmi a uvnitř zase vypravují paničce, co že ta služka, kterou ani neznají, všechno umí, jak se všude dlouho drží, jak je pořádná, pracovitá, domácká. O muzice nechce ani slyšet, milého nemá. A všechny ty řeči jen k vůli nějaké obapolné diškreci, od služky i od paní! Když ale byly pospolu již na několika místech a buď žádná

paní holku nepřijala nebo holce žádna služba se nelíbila, omrzí dohazovačku putování a nechá služku přece jen chodit samu.

Snad uplyne těch čtrnáct dní také docela bez výsledku a Marjánka bude muset vysedět den za dnem pak v poptavárně! Zde ty holky sedí třemi řadami, stojí po všech koutech a čekají. Přijde-li paní elegantní, hrnou se k ní, perou se o ni. Přijde-li mnohá jiná, dají se do smíchu; něco už na ní vyhlídnou. Totiž ty, které v službách jsou jen málo kdy a v poptavárně jako doma. Mnohá tam chodí po celé měsíce den co den; vysedí tam od rána do poledne, pak si koupí někde u hokynáře kus pečiva, vezme si jej do klínu a sedí zas do večera. Když dostane „cedulku", jde, ale hned je tu zas. „Paní je hubatá." — „Paní je ošklivá, mně se nelíbí." — „Pán je ošklivý." — „Je to vysoko, a moc lidí." — „Ptala jsem se dole, holky mají tam hlad." — Nebo jen krátce: „Já tam nepůjdu." — „Já to nechci." — Pán Bůh ví, z čeho vlastně ty holky jsou živy!

A když se Marjánce poštěstí dostat službu, zdali pak za nových čtrnáct dní nebude muset už zase dál? A znova platit v poptavárně, dohazovačkám, zase utratit ten groš těžce vydělaný? — Marjánce se zalily oči. Obrátila se, vešla do domu a letěla po schodech vzhůru. Inu — „táhněte žíly, dokud jste živy!" —

Mezitím byla černooká Andulka s nákladem svým došla až k novému sídlu a vyškrábala se po schodech do několikátého patra. Zazvonila a vešla pak do tmavé kuchyně.

„Jdeš pozdě — je půl deváté — už bych tě nemusela ani přijmout," znělo nevlídné přivítání

panino. V Andulce se zatajil dech. Točila se ve tmě, nevědouc, kam by složila své břímě. Konečně přinesla paní světlo.

„Tamhle si postav kufr a doskoč alespoň honem pro vodu k pití. Kdybych si nebyla všechno opatrně obstarala sama, neměla bych teď nic doma!"

Andulka sebrala rychle džbán se země a letěla dolů. Proběhla dvakrát, třikrát ulici, než se dověděla, kde možno zde navážit vody. Pak přiběhla bezdecha zpátky.

„A teď mi uspi zde to nejmenší!" — Ale dítě k Andulce nechtělo, řvalo, bránilo se. — „Však ono dítě dobře cítí ke komu může!" bručela paní a vzala nejmenší zase k sobě. Za to obě větší děti nechtěly od Andulky, trhaly ji a ptaly se, umí-li pohádky. A mladému paninu bratru a dvěma jiným ještě mladým pánům, zde bydlícím, kteří byli do kuchyně přišli, aby si povšimli mladé služky, nechtělo se ani odtud. Svěží, červenolící, černooké děvče se jim líbilo.

Andulka nevěděla co si počít. Netroufala ptát se, co že je na práci; viděla ť, že paní je nevrlá k odpovědím. Vzala tedy nůž a dřevo, postavila se ke kamnům a začala si dělat na ráno tříštky. Ani očí nepozvedla.

„Já vám pomohu," šeptal panin bratr.

„Jdeš mi do pokoje!" volala paní na bratra ze dveří. „A vy, pánové, tu nemáte také co dělat! Pěkný pořádek — to by mi scházelo!" — Mladíci se smíchem odcházeli. „A ty uprav sobě na ráno pec a v pokoji kamna; topíme už k vůli dětem."

Andulka vyhrabávala popel, rovnala uhlí a tříštky, a byla zase hotova.

„Za těmito a tamtěmi dveřmi najdeš ráno šaty a boty; vyčistíš je brzy.“ Ještě ukázala paní Andulce hrnek, ve kterém má ráno přistavit vodu na kávu, řekla jí, kolik má koupit housek, vystrčila jí košík a peníze na to přede dvéře a dodala pak: „A teď si můžeš lehnout. Ale dvéře z kuchyně na chodbu nezavírej; až přijde pán, nemohl by domů.“

Andulka pomalu přikročila k loži. Sundala z něho příklop — lože bylo neustláno, rozházeno, a zdálo se jí nečisté. Zachvěla se. Vzala pak svůj velký šátek, rozestřela jej přes postel a pokřižujíc se ulehla.

Cítila teď teprv, že má hlad. Dle pražského zvyku nebyla v staré službě dostala již večeři poslední, a v nové zase ne večeři první.

A když si rozpomenula svoje přivítání zde, vyhrkly jí slzy. Netřeba ani podotýkat, že bylo potřebí jen těch slz prvních, aby následoval pláč pak usedavý a dlouhý.

„Když popláče, od srdce odlehne.“ — ‚Chudý člověk i od hladu spává‘ — Andulka konečně usnula přec.

Ani nevěděla jak dlouho už spala, když ji vzbudily hřmotné kroky na chodbě. Dvéře se rozlítly, bouchly, těžké kroky duněly kuchyní — zase bouchnutí a hlasitá pak rozprava v pokoji uvnitř.

Bylo pro dnešek po spaní. Jen lehýnká dřímota přelétala a divoké, krátké sny se rojily a znepokojovaly mysl.

Ráno vstala Andulka časně, nevyspalá, hladová. Dala se honem do práce, aby si navykla v domácnosti nové. — Na jak dlouho?! —

Příspěvek k nynější mosaice sebevražd.

Myslím, že jsem vskutku povinen, abych také pozdnímu ještě potomstvu zachoval obraz své vznešené tváře. Ovšem, že dle pouhých linií a ploch nebude mít potomstvo to ani stý díl rozkoše, jaké zažívají současníci moji při pohledu bezprostředním, avšak — mohu já pomoci? Tedy dobrá, dám se po pěti letech zas jednou fotografovati. Nepřemýšlím ani, kterému že fotografovi mám popřát zvláštní té pochoutky; je jich po Praze jako netřesů po skále, mají as všichni ukrutně málo co dělat, a kdyby i měli: každý si mlsne rád.

Přivstal jsem si trochu. Počítám: V deset vyjdeš z domova. Půl hodiny strávíš u fotografa přec, neboť se zas jednou vyptáš na nejnovější pokroky fotografie. Pak tři, čtyry nutné obchůzky, pak půlhodinky v redakci a pak honem do hostince, objednalť jsem si na dnešek zadělávané jehněčí, a to když dlouho stojí, zlojovatí.

Hvízdám si vesele po ulici, v tom úmyslu, abych do své tváře vkouzlil trochu nenucené jarosti. A vejdu hned k fotografovi nejbližšímu. Salón je čekajícími naplněn. Tři maminky a tři dcerušky, dcerušky na vdávání. Tyto jsou oděny v šaty bálové, mají bledé tváře a dole na nosících po dvou bílých tečkách, jakoby jim bylo do zívání; je to ale tuhnoucí tréma. O něco dál sedí mladá maminka s chůvou a broukajícím si dítětem. U kamen se ohřívá starý pán, v čistě okartáčovaném černém kabátě; hlavu má tak pěkně učesanou, jak ji snad neměl od dvaceti let. Před zrcadlem tahají se za

kravaty dva mladí páni a dívají se jeden druhému přes ramena. Vida, zde je náhodou neobyčejně plno. Bůh mne chraň, abych čekal! Pozdravím a vyjdu.

Hvízdám si znova, k vůli zadržení té vřelé svěžesti. A vcházím k fotografovi druhému. Jdu přes dvůr, patrně přicházím v pravý čas, neboť ze salónu zní veselý mužský smích nezaměstnaného, hovícího si personálu. — Mýlil jsem se. Četa Sokolů tam čeká, chtějí mít skupení. Pak mladá maminka, chůva a dítě v peřince. Ani nevím, broukalo-li to dítě také nebo nebroukalo, vím ale, co stojí práce, než se společnost skupí, a jdu.

Přejdu náměstím na druhou stranu. Pěkná výloha, krásné fotografie. Vejděm! Tatínek s osmnáctiletou dceruškou, na nosíku dceruščině dva bílé puntíky. Matka, chůva, dítě v peřince.

„Rád bych se dal fotografovat, ale vidím, že jste zaměstnán a já nemám času. Přijdu později, za půl hodiny."

„Prosím, to zde bude svatební párek, objednali si čas."

„Tedy si odbudu vše ostatní a přijdu až ve dvanáct."

„Také už objednaný čas."

„Tedy přijdu jindy."

„Prosím. Dnes beztoho je nebe nějak zimavé —"

Jsem o dvě stě kroků zase dál. Pěkný salón, lakované dvéře, skleněná klika. — A už jsem zase venku. Napočítal jsem tam uvnitř šestnáct bílých puntíků! Dále tam byl nějaký voňavý kupecký mládenec. A matka, chůva a dítě v peřince.

Půjdeš na Příkopy. Nějaký to dnes malér, jindy nemají zajisté co dělat! Ale vždyť mám čas, v nej-

horším případě ať padne některá nutná obchůzka, necháme ji na zítřek. — Tři poschodí, to namahá! — Tak a teď tři poschodí zase dolů. Setník, nadporučík, dva poručíci, patrně důstojnictvo celé setniny. Obličej staré paní, záda slečinky. Matka, chůva, dítě v peřince.

Ovocná ulice, také pěkná krajina. A zase pod střechu, nevím ani přes kolik pater, „Prosím, přijďte zejtra, dnes jsme zabráni."

„A kdy?"

„V devět, je-li libo."

„Spím ještě."

„Tedy v deset."

„Snídám."

„Tedy určte si hodinu sám."

„Pošlu po někom zprávu."

Ferdinandská třída. Nábřeží. Namáhám se, abych byl lhostejný, lhostejnost tváři také dobře sluší. Ale všude plno — bílé puntíky, matka, chůva, dítě v peřince.

Ale teď vejdu semhle a pak dost!

Pro Krista pána! Šest matek, šest chův, šest dětí v peřince! Několik jich bečelo, ostatní na ně poulily oči. Jistě se rozbečí taky — honem ven! — Želť jsem sobě nevšimnul dříve výlohy! Samé děti!

A teď vjel do mne vzdor. Vzdor sluší mužné tváři taky pěkně. To by bylo, abych neprovedl vůli svou! Tamhle půjdu a nehnu se, dokud na mne nepřijde řada. Je ovšem již půl jedné — jehněčí zlojovatí — ale just!

Už jsem tady. Dva bílé puntíky nad růžovými hedvábnými šaty. Myslivecký nadporučík. Matka, chůva, dítě v peřince. Student. Já.

„Prosím, vaše jméno? — Přejete si visitkové poprsí? — Tucet? — Dostanem tedy teď dva zlaté."

„A pak?"

„Pak ještě tři."

Pět zlatých, před pěti lety platil jsem jen tři. Copak mně od té doby přibylo krásy?"

Už jsem se chytl. Sedím přišpendlen v křesle. Já vím co, sosnuji si zde plán na novelku pro „Lumír", uplyne čas a neztratím ho. Dodá to tváři trochu myšlenkové prodchnutosti.

Slečinka vchází za modrou oponu. Každé slovo, každé hnutí je slyšet sem.

Mohl bych vzít pro svou novelku nějaký motiv společenský. Ale jaký —

To je tam ticho! — Jedna hodina! — Teď tam konečně vrzly dvéře, fotograf vyšel patrně ze své temné komory, je s přípravou desky hotov. „Tak — prosím tak! — Ruku sem, prosím — a hlavu trochu výš, takhle trochu v levo — výborně, teď to bude dobré! — Račte se jen opřít sem do vidle, aby se hlava nepohnula. — Tak — prosím, ještě trochu víc v levo — výborně! — A teď, prosím, semhle se koukat, zrovna na ten bod sem a chvilku se držet tiše. — Teď!"

Mrtvé ticho. — Pořád ještě ticho, škoda, že jsem nezačal klít. — Klap!

„Tak! — A teď prosím, chvilinku strpení!" Dvéře vrzly, hedvábné šaty zašustěly, uvolněná slečinka se prochází.

Jaký je ten motiv společenský! Takhle snad —?— Dumám.

„Je to velmi dobré, ale prosím ještě jednou! Hlava musí trochu výš."

Nač jen ta přemrštěná svědomitost! Když je to velmi dobré —

Nechce mne nic napadnout. Nebohý „Lumír“! — Ale beztoho bych pak samým dumáním vypadal snad zaškareděn, nechám toho. Budu si jen tak s myšlenkami hrát, nebo si budu prohlížet fotografie na stěnách.

Slečinka odešla, nadporučík zašel za oponu.

To jsou tváře. Jaká různost v útvaru, jaká stejnost ve výrazu. Ve všech těch fotografovaných tvářích myšlénky ani za dva šestáky. Ale co je mně po nich. Já vím co, budu se dívat tamhle do kouta a nemyslit pranic. Však já si potom vkouzlím něco do tváře!

„Tak — prosím, tak!“ — „Velmi dobře, ale —“

Jakpak, kdybych zavřel oči, pak je mnohem snáz nemyslit pranic.

Věčnost houpe své kyvadlo volně dál a někdy jen, v stověkých odmlčkách, slyším: „Tak — prosím, tak!“

Teď už dlouho neslyším pranic. „Podívej se, Karlíčku, podívej — vyletí tam ptáček,“ Aha, maminka s chůvou a dítětem.

Věčnost houpe se dál. Naschvál nepohlédnu na hodiny, myslím, že musí být už tak ranní pátá hodina zejtřejšího dne.

Teď snad už je zejtřejší poledne — „Prosím, není libo?“ Konečně to platí mně.

Zajdu za oponu.

„Dnes ovšem není pro fotografování vhodné světlo,“ pravím k operatérovi, abych učinil dojem, že rozumím jeho met eru.

„Tak? A kdypak je lepší?“

„Nesvítí dnes nějak slunce," pravím trochu tak v rozpacích.

„To je dobře. My fotografové nepotřebujem už skoro pražádného světla."

Vidím, že bych se marně namáhal, poučiti někoho, kdo dobře míněné poučení přijmouti nechce a nechce, a usednu raději do křesla.

Vytřeštím oči, nutím se do výrazu, vypínám prsa, kroutím hlavu dle návodu. — Už jsem odblýsknut. Jak volně dýchám!

„Výborně, ale nemáte na obraze žádný krk. Prosím, ještě jednou."

„Nemohl byste, pane, na obraze hlavičku trochu povytáhnout?"

„Jen hezky ramena dolů — a račte hledět sem na ten bod — trochu hlavu ještě dolů — tak —"

Honem zas výraz!

„Teď prosím!"

Cítím, teď že právě nemám v tváři výrazu, ale pražádného. Musím vypadat neskonale hloupě. Vidle mne v zadu tlačí, tepna v hlavě bije, cítím, jak brejle na nose poskakujou — smrtelný strach jde na mne, že teď teprv bude: „Výborně, ale —"

„Výborně! Jako by to tužkou nakreslil!" zní rozsudek.

Vyletím na ulici. Plno volně se procházejících lidí, všichni jsou už dávno po obědě. Jsou tři hodiny. A po celé Praze nedostanu vařeného sousta více.

Věčně hravé lidstvo oblíbilo sobě nyní bavit se sebevraždou. To je zábava velmi pěkná, i ne chudšímu přístupná. Nenutím nikoho, ale pravím, že kdo může, a chce si na sebevraždu něco obětovat, zcela dobře učiní, když se dá po dvanáct po sobě běžících

dnů v Praze denně fotografovat. Snad bude mít štěstí a zemře vysílením hned dne šestého nebo sedmého, ale smrt je jistější než pod koly rychlovlaku. Jen že ovšem žádá většího heroismu.

Štědrovečerní dary.

Chýlilo se již k večeru. Den byl paní Boháčkové věru uplynul jako voda; nikdo by neřekl, co stojí kuchyň práce! Ostatním uplynul den také ještě dosti rychle a šťastně, až na devítiletého Karlíka: byl třikrát bit. Ale nespravedlivě. Jednou proto, že vzal mamince dva krejcary, nejspíš na nějakou housku; nebyl by to snad učinil, ale před pěti dny rozbil svou hliněnou spořitelničku, k vůli štědrovečerním darům, vydal se do posledního krejcaru a nějaká půjčka se mu dnes nechtěla nijak dařit. A po třetí, že tlouk' sestru, dvanáctiletou Fanynku. Proč ji ale dnes tak protěžovali! Směla přebírat rozinky, loupat mandle a mlsala pořád — jí bylo hej! —

Starší sestra Otylka, dvacetiletá laňka, žehlila v druhém pokoji po celý den. Otec Boháček, domácí pán a obchodník, nebyl dnes skoro ani půlhodinku doma. Stará teta, žijící v Boháčkovic rodině, pomáhala matce nebo Otylce. Nejšťastnější ale ze všech byla dnes babička. Seděla v prvním pokoji, k vůli teplu, a pokoj byl skoro pořád prázdný. Mohla vyndat kornoutek s tabákem kdy chtěla. Jindy to činila tajně. Bylať skálopevně přesvědčena, že o jejím šňupání nikdo neví. Vždyť když šla ráno do kostela ,nakoupila si šňupavého sama, a za-

pomněla-li, což se ovšem často stalo, poslala tajně Karlíka, ten jistě neřekl nic. Také nikdo jaktěživ ani nemuk', když babička obrátila se na sedadle ke koutku, když vyndala opatrně kornoutek a odevřela jej, aby nezašustěl. Kapesní šátky házela do prádla, když už se vyvařovalo.

Konečně, už byla tma, přišel pan Boháček domů. Slečna Otylka byla právě v kuchyni pro horké železko, když šel otec skrz.

„Jestli pak jsi nezapomněla na tatínka?" ptala se jí matka, když byl otec vešel do pokoje.

„Mm..." udělala jen slečna Otylka. Od nějakých čtyř neděl, co byl tatínek odmítl pana aktuára Weinera, žádajícího za Otylčinu ruku, byla mezi otcem a Otylkou citelná napnutost. Ani na sebe nemluvili.

A panu Boháčkovi hned v patách přišel pan Odkolek, domácí učitel. Pan Odkolek, ač ještě student, nemá na sobě nic více studentského, je již usedlý. Studuje nyní devátý rok mediciny, bude z něho tedy výborný lékař. Byl sice letos pozván as na patera místa k Štědrému večeru, jak povídal, ale dal rodině Boháčkovic přednost.

„Milostpaní, já bych prosila," mínila teď služka Kačenka. „Až přinesu do zásoby piva, šla bych na Malou stranu k sestře. Chcem spolu k sv. Vítu na půlnoční."

„To přijdeš někdy k ránu domů! Musíš přec taky vidět, co jsi dostala Ježíškem, ne?" odpověděla paní a šla do pokoje.

„To toho bude! Jedna košile, nebo zástěrka a šátek — pražská děvečka nedostane jaktěživa nic jiného!" zabručela Kačenka do sebe.

Večeře začla. Šla a rozvinovala se obyčejnou svou cestou. Stará babička byla s jídlem vlastně ne dřív hotova; talířek polívčičky a pak už jen kousek na másle upravené, oblíbené její tresky, při níž se babička rok co rok na nějaké kůstce zakuckala. Letos to ale odešlo šťastně bez kucků.

Řečí bylo málo. Jen pan učitel udržoval rozmluvu. Když bral karafu s octem, zavrtěl trochu obsahem, „aby prý bylo octa po celý rok v domácnosti dost.“ Když krájel chleba, vyprávěl, že v Anglii je na některých místech obyčej, o Štědrý večer pověsit na kostelní dveře nevymlácený snop žita nebo pšenice, pro hladové ptactvo. Že prý by se to mělo také jinde dělat. Pak vypravoval, že v Anglii nová obuv co dar štědrovečerní nebo něco z nevydělané kůže platí co věšba neštěstí. A pak vypravoval o Anglii ještě, že tam věší v ten den na strop jídelny chumáč jmélí. Nevšimne-li si toho mladá dáma a projde pod jmélím, může ji zulíbat kdo chce. To prý už vedlo k mnohému milostnému poměru.

Musím vyzradit na pana Odkolka, že za svého mnoholetého informátorování vypravoval o těch jmélích všude, kde byl na Štědrý večer pozván. Hledal při tom vždy vztah k mladé paničce, byla-li nějaká, nebo k hezké slečince. Teď měl patrně namířeno na slečnu Otylku. Ale v očích Otylky byl pan Odkolek pouhý student — co s ním! Ani si ho nepovšimla.

Pan Odkolek spolkl pilulku a za chvíli vypravoval zase něco, naschvál něco jedovatého. Že prý, kdo v Štědrý večer jde na křížovou cestu, dostane tam pro svou domácnost „draka“. Proto prý on, pan Odkolek, nejde nikdy na půlnoční; tam jsou

prý také křížové cesty — „A dostat domácího draka — brr!“ Podíval se při tom jedovatě na slečnu Otylku. Ta to ani neviděla — pan Odkolek byl jí ukrutně lhostejný.

Konečně bylo po večeři a došlo na dárky. Byly, víc se o nich celkem nedá říci. „Všude ve světě jsou věčně stejny,“ jak Fric Reuter praví. Ale podobalo se, že nad letošním „Ježíškem“ svítila zde nějaká hvězda neblahá. Nejdříve přikročil otec k babičce a dal jí něco malého, obaleného papírem. Papír sklouzl — piksla. A pak přišlo ještě pět piksel, od matky, od Otylky, od tety, od Fanynky, ba i od Karlíka. Babička viděla se prozrazena, její samolibost byla uražena, a nápadný počet piksel zdál se jí být umluveným posměchem. Odmlčela se a více už dnes nepromluvila.

Paní Boháčková uštědřila panu Boháčkovi župan, a pan Boháček zase paní Boháčkové župan. Fanynka dala tatínkovi vyšívané kšandy (tatínek už jich má šest párů, ještě nenošených) a mamince vyšívaný nákrčník. Maminka Otylce štucel. A teta — zcela jak to Fric Reuter pro celý svět předpisuje — dostala od Otylky sukni do pola ušitou. — „Po Novém roce ti ji došiju!“ — a od Fanynky půldruhého páru punčoch a trochu bavlny. — „Můžeš si je doplést!“ Je podivuhodno, že teta v rodině žijící dostane vše vždy jen napolo dohotovené. Nejspíše, že se na ni myslí až naposled.

Nejnešťastnější byl ale Karlík. Byl si přece vše ke dnešnímu dni dle svého rozumu upravil co nejlíp. Matce koupil tahací harmoniku, otci barevné tužky a Fanynce točivou „káču“ i s bičem — samé věci, kterých mohl dobře potřebovat. Pořád byl mluvil před otcem o stříbrných hodinkách se stříbrným

řetízkem, jaké má také Výrostkovic Jozífek od sv. Mikuláše — a teď dostal on, Karlík, pár nových telecích botek!

„A pan Odkolek přec povídal, že nová obuv věští neštěstí!“ zavřeštěl s hlasitým pláčem.

Jediný zcela spokojený zdál se pan Odkolek. Dostal od pana Boháčka pěnovou cigarovou špičku — byl překvapen, ba u vytržení.

Jezovita! Patnáct let už informátoruje a dostal netto už patnáct cigarových špiček! — Jsou lidé, se zvláštním obličejem, při nichž, jakmile se na ně podíváš, napadne tě jistá určitá, stará anekdota. Lechtá tě to, lechtá pořád, až konečně vyhrkneš: „Snad už tu anekdotu sice znáte, ale já vám ji musím přece —.“ A dotyčný nešťastník se zachvěje a pomyslí si v bolesti své: „Zdá se, že všichni lidé znají jen jednu jedinkou anekdotu, a každý mi ji vrazí!“ — Rovněž tak se podobá, že lidem, kdykoli přemýšlejí o štědrovečerním daru pro informátora, napadne vždycky jen cigárová špička.

Pan Boháček, jenž posud byl zcela klidně za stolem seděl, stal se najednou tak nějak nepokojným. Pořád něco polykal, chvilkami zamručel.

„Ženuško,“ začal pak pojednou, „dej sem teď víno a sklenice.“

Paní Boháčková přinesla s vedlejšího stolku láhve, postavila je před manžela a rozdělovala pak sklenice. Manžel mrknul, aby také před slečnu Otylku sklenici postavila. Slečna sklenku prstíkem svým trochu odstrčila.

Jindy nalíval víno vždy pan Boháček sám, dnes to obstarávala paní Boháčková. Nalila všem a pak se opřela vzadu o sesli Otylčinu.

A pan Boháček trochu zachrochtnul a začal na to hlasem neobyčejně vážným: „Máme dnes svatý den — mhm — den svatý. Má být spokojenost na nebi a taky i na zemi — tak tomu chce bůh, pán náš. Ano — a pak přijde Nový rok — ale nemá být nevole mezi lidmi, ani do slunce západu. A když mně pánbůh dal děti, řekl jsem, že se budu taky o ně starat. Otylko — já jsem se na toho Weinera vyptal" — Otylka položila náhle čelo na stůl — „a slyšel jsem dost chvály. On nemá sice ještě mnoho, ale budeš-li hospodářská, jako tvá matka byla — víš co, Otylko, když ho tedy tak miluješ — tedy mu piš, aby přišel k nám zejtra k obědu" — pan Boháček byl pohnutím mezi řečí povstal.

Otylka se ani nepohnula. Teta vzlykala hlasitě.

„Já to myslím opravdově," a hlas pana Boháčka se zajiknul. „Ty's přece jenom moje milé dítě — před měsícem jsem nechtěl a teď chci, nu tak! — pojď Otylko, obejmi mě —."

Otylka vstala, ale chtěla uklouznout ven do kuchyně. Matka ji zadržela.

„No jdi k tatínkovi, Otylko, jdi!"

„Já nemohu, maminko!" a Otylka obejmula matku a položila hlavinku na její rameno.

„Proč pak nemůžeš k tatínkovi, bláhová, když ti dává tvého milého —"

A slečna Otylka přitiskla ústa matce až k uchu a zašeptala:

„Já už mám jiného!"

List Vojtíška Čahouna, nemluvněte v Praze, Francikovi Melounkovi, nemluvněti v Čáslavi.*)

Příteli zvláště vážený!

Je hanebné počasí. Venku sníh a déšť a 4° R.! Že prý bych se nastudil, kdyby mne poslali s mou kojnou na procházku. Dobrá, alespoň Ti píšu. Jindy není času — mám Ti strašně mnoho co dělat! Sotva se probudím a trochu se propláčů, musím se dát kojit; pak se koupat; pak zas kojit; pak na procházku; a zase spát — zase se kojit — zase na procházku — zase se koupat — já Ti někdy nevím, kde mi hlava stojí! Zvlášť ale to věčné koupání — z kůže bych vylít'! Jak šťastna jsou nemluvňata v Malé Asii, kde je rozumná matka strčí prostě do důlku v zemi, naplněného pískem; nebo v Australii, kde je rovněž v důlku pokryjou pěkným popelem — mráz rozkoše mi běží po zádičkách při pouhém pomyšlení!

Ty se mne ptáš jak se nosíme a šatíme zde v hlavním městě. Když se máme my, kteří se životem jen neseme, vynést někam na ulici, tedy: dvě plinky, peřinka, lajblíček, stávkové rukavičky, háčkovaný čepeček — to znáš. Přes to široký, chůvě až po kolena splývající plášť, buď bílý, tybetový či pikový, nebo tmavočervený, kašmírový či mohérový.

---

*) Zajímavý dopis tento byl nám panem adresátem laskavě propůjčen a uveřejňujeme jej pro jeho časovost, nepopíratelnou učenost a mnohé v něm obsažené pokyny a pravdy praktické. Ani bychom snad neuvěřili, že je psán nemluvnětem, kdybychom nebyli sami viděli podpis — Za redakci „Nár. Listů“ feuilletonista.

Kolem pláště a pruhem přes prsa široké blondy, bílé nebo slabě žlutého tónu. Na hlavu kapyšon nebo klobouk kardinálský, v barvě pláště. Upozorňuju Tě zcela zvláště, že stužky růžové, dle věrohodných kronikářů v loni navyklé, platí teď už za sprosté; v oblibě jsou právě barvy chladnější, modrá, fialová, a t. p. Konec pláště jde chůvě pod ramenem až na záda, kdež je s koncem druhým sešpendlen. Chůva se v něm nemůže hnout, a jak nás jednou vezme na ruku, musí nás nést pořád stejně, dvě, tři hodiny za sebou. Umdlí arci a pomáhá si všelijak a my pak máme po celý život po česku zkřivená záda. Je to kříž — umění babické mělo už v 17. věku své poučné knihy, umění chůvní nemá posud nic. Kde jsou ty doby, kdy Matice česká starala se vskutku ještě o potřeby české literatury!

Já mám kojnou „Plzeňačku". Maminka by mne mohla sice sama kojit, ale že prý „by to škodilo její kráse" — to víš ,ženské! Jak snad z Nerudovýho*) feuilletonu už Jsi se dověděl, jsou teď „Plzeňačky" v módě. Ta moje je od Heřmanova Městce — ale nosí červenou babku na hlavě, bílý krejzlík na krku, je tlusta a má krátké sukně, což je to hlavní. Pravé Plzeňačky jsou teď drahy, jako pravý český granát, a slouží jen u bohatých židů. Když nemůže žid pít křesťanskou krev, pije aspoň křesťanské mléko. Nemusím Tě věru teprve ubezpečovat, že jsem prost všech předsudků: ale vzpomenu-li si, co židé dělají chlapečkům při tak zvaném křtu, stal bych se antisemitou přímo zuřivým!

---

*) Já užívám téhle formy. Mnohý copař zvolá: „Gramatika — gramatika! V úctě mít jazyk zděděný po předcích!" Co pak já nejsem taky předek? V. Č.

O té věci smýšlíme my nemluvňata zde všechna stejně.

Na procházce bývá veselo. Obyčejně se k nám připojí také paní A., s kojnou a holčičkou, Mařkou. Zlobívají mne, že prý ze mne a Mařky bude párek. To tak! nemohu tu žábu cítit: řve skoro pořád, že je ji slyšet ze Starého města na Malou stranu.

Jsme pak celá karavana. Dvě děti, dvě kojné, dvě maminky a trochu opodál několik obdivovatelů mladých našich maminek — dohromady nás bývá asi deset. Dokud jdeme vedlejšími ulicemi, mluví maminky česky; jak přijdem do hlavní třídy, spustí německy. K vůli lajtnantům.

Ondyno nás zastavil bratranec paní A., dvacetiletý floutek. Neviděli prý se spolu už půl roku.

„Tak copak máš? hocha? holku?"

„Holku."

„Co pak je do holky," vybleptnul na to.

Štěstí, že jsem byl zavinut; myslím, že bych ho byl kopnul. I ty klacku! Za osmnáct let si mne ani nevšimneš, a po ní si budeš moci ukroutit krk!

„Zavři hubu!" křiknul v tom zas na mne. Dopálil jsem se ještě víc. „Zavři ústa svá" zní přece tak sladce, a on řekne „Zavři hubu!" Kdyby, chce-li být hrubým, užil jiného jazyku, kdyby řekl: „Shut your mouth", nebo „S' Maul zu..." ne, to ne, v němčině je teprv sprosté!

„Odpusťte — tamhle jde paní Č., nejkrásnější dáma pražská — musím jí předejít!"

Chtěl jsem se honem podívat; ale když ještě nejsem ani pět měsíců a neumím tedy hlavu zdvihat!

Člověk, když musí ležet na znak, náramně málo vidí ze světa. Česká chůva nosí dítě na znaku ještě pravě tak, jak je nosila staořecká chůva; ani prouťová „promeneuse" dobrého pařížského lékaře Didota není u nás dosud zavedena. Trochu změny poskytuje dětský kočárek — „perambulator" říkají mu Angličané.*) Ale maminky nemají vozejček rády, neboť mužští hubují, když na chodníku je trkne odzadu pojednou do lejtka. On je ovšem policejní zákaz a vozíky na chodník nemají ani přijít, ale — hehe!

Mně se ten náš způsob nosení na ruce nelíbí pranic. Už spíš by se mi líbilo nesení na zádech. Arci, příliš hezké to také není — madonnu s dítětem v ranci na zádech si nedovedu ani myslit. Ale člověk by viděl, kdo se za chůvou ohlíží, usmívá, škaredí, viděl by i jiné věci, byla by zábava. Vždyť by se to dalo už nějak vkusně upravit. Americké Indianky nesou děti na zádech („dos à dos" — zády k zádům) v praktických truhlících s ochrannou stříškou nad hlavou; takové indianské „pápu" musí mít náramný jux, když se nese pralesem a ono pozoruje všechny kolem se procházející lidi.

Pro nošení v košíku na hlavě ,jak je u Sabinek oblíbeno, bych nebyl; člověk nevidí už docela pak nic jiného než to modré nebe nad sebou. Rovněž ne pro to, aby nás maminka po spůsobu Eskymaček nosila v holince u boty; sprosté! Ale také ne pro způsob mouřenínů uffambických: přivážou dítě

*) Nalézám u Komenskýho, v téhož Janua linguarum, místo: „Od kolébky přechází se k vozejčku"; soudím z toho, že dětské vozejčky byly u nás v Čechách dávno známy, snad vyšly docela od nás. V. Č.

bříškem na poleno, vezmou poleno na hlavu a nechají dítě nožkama a ručkama šermovat ve vzduchu; nepohodlné! Na některých místech v Italii hodí zas dítě jako balík přes levou ruku, obličejem dolů; hloupé!

Za několik neděl už budu posedávat. Na jistém relífu ze Sardanapalova ninivánského paláce pocházejícím (9. století př. Kr.; nalézá se nyní v Louvru) je vyobrazeno dítě sedící matce na krku, jako na koníčku. Toho bych byl milovník: všechno bych viděl a maminku bych držel za vlasy. Fellahové v středním Egyptě (tedy i mužští), ženy v Damašku, v Mense (východní Africe), v Novém Holandě dodnes nosí děti takto. Jsou to národové prostí, ale rozumní. Hotentotky zase nesou děti na boku, rovněž jízdecky. Arci, Hotentotky trpí „steatopygií“ (viděl's fotografii tak zvané „hotentotské Venuše“?) a mají boky velmi vyvinuté. Ale kdyby naše maminky své moderní „cul's de Paris“ — my mužští jim říkáme pořád ještě „honzíky“ — posunuly dál ku předu, na bok, seděly bychom my děti tam také dosti pohodlně.

Když jsem doma, trávím větší část času v kolébce. Kolébce (rusky kolybel, francouzsky berceau, italsky culla, anglicky cradle, tatarsky nauni, persky kváré) je nástroj velmi praktický; už starý Galén (umřel 200 let po Kr. v Římě) odporučuje jeho pohyb, ale mírný. Můj otec, muž Ti zcela rozumný, jehož zdravé náhledy mne někdy až vskutku překvapují, koupil mi kolébku systému Normannova, vystavenou už r. 1865 na světové výstavě v Londýně, ale nevalně povšimnutou. Kolíbá se od hlavy k patě a je postavena přísně od severu

k jihu, s dobrým ohledem na magnetickou deklinaci. Souhlasím: poloha ta je nejzdravější.

Jenže — hybnou silou je už zase Káča, má kojná. Celý člověk tedy. Ukrutné nehospodářství to v ohledu národně hospodářském! Stokrát rozumnější jsou ti prostí lidé, kteří uvážou kolíbku ke kravskému ohonu a nechají dítě zakolíbat kravou, odhánějící si mouchy. Když si tak vzpomenu, že Jiří Stephenson, vynálezce lokomotivy, už před stoletím v Killingsworthu kolébky dětské připevňoval k rožni na pečeně (smoke-jack), jenž byl zase otáčen pouhým průvanem komínu! A od té doby? Káča, zas jen Káča!

Vidíš, už jsem přes čtyry měsíce na světě, ale za tu celou dobu nepozoruju na lidstvě pokrok žádný — pražádný!

Nejdeme-li ale ku předu, proč nejdeme tedy aspoň nazad? — „nazpět k jednoduchosti, pravdě, přírodě!“ jak praví Rousseau.

Tvůj do té duše smutný

Vojtíšek Čahoun,
t. č. nemluvně.

Na chvíli svojí dcerou.

„Cožpak je tobě,“ říkají „moji známí“, když si tak někdy zastesknu, že tento také u mne peníze netento. „Cožpak je tobě! Dětí žádných nemáš —!“

Patrně tím chtějí říci, že mně — děj se co děj — peníze stačí. Ba že mně přebývají, jsem-li muž jen poněkud spořádaný. A že bych je mohl ukládat docela i do spořitelny. — „Moji známí“ jsou lidé

velice duchaplní — jen co je pravda! Kdykoliv mně něco schází, přijdou, kouknou, a už řeknou, že „to nic není"! Kdykoliv se mi s něčím nedaří, přijdou, kouknou, a už řeknou! „Inu — sám jsi tím vinen!" Je to tím obdivuhodnější, protože „moji známí", když se jim samým na příklad utrhne tkanička u podvlíkaček, stojí nad ní celí ztrnulí a nevědí, co činit.

Neodvažuju se odmlouvat. Není vskutku pražádná pochybnost, kdybych měl děti, že bych musil vydávat pro ně pořádný peníz. A když nemám a nevydávám, že tedy ten peníz zbývá. Věc tak jednoduchá — a já jsem na ni nepaď.

Mnoho-li pak mně asi tedy tak za rok zbývá? Když já nevím, mnoho-li takové dítě stojí! Nevybral jsem si žádné ženy, protože jsem nechtěl přeukrutně zarmoutit „ty ostatní"; nestal jsem se otcem ,protože jsem beztoho všechny lidi na světě považoval za svoje děti. Všechno ze šlechetnosti. A když se zeptám nyní těch „mojích známých", mnoho-li tak asi dítě stojí, škrabou se ve vlasech a pronášejí: „O jé — o jé!" s takovým výrazem, jakoby se jednalo o tajemství manželského cechu.

Jakpak — abych toho zkusil!? Abych si třeba tedy „adoptoval" nějaké dítě? Vždyť mám už ta zákonem předepsaná léta! Ovšem, adoptoval asi tak na rok — rozumíme?

No — pročpak ne! Jenom ne malé! To piplání, ta práce! Už tedy hezky vzrostlé — čím vzrostlejší, tím lepší.

Ovšem — dovím já se do podrobna, jaké mělo vychování? Nemá-li padesaterou necnost? Nevyhodím-li je za hodinu?

Člověk v tom ohledu beztoho nezná pranikoho, skoro ani ne sebe. Sebe arci ještě zná nejlíp. Což abych tedy adoptoval si — sebe?!

Myšlenka na pohled téměř až hloupá, pravda. Ale není, jak vypadá! Neřek' už Komenský, muž zkušený, paedagog slavný: „Nikdo tě nevychovává jiný, ty sám sebe vychováváš —"? Každý je tedy vlastně svým vlastním vychovancem — vlastní svoje dítě!

No dobře! Když já jsem ale takový protivný člověk! Dva pak takoví protivové pod jednou střechou — syn, který takhle zná skrz naskrz otce — otec, který —

Milejší by mně na všechen spůsob byla tedy asi nějaká dcera. Já jsem beztoho vždycky milovával spíše holky —

Jakpak, kdybych tedy — kdybych tedy — podle slovanského práva mohu já otec se svými dětmi dělat, co chci — kdybych tedy udělal ze sebe — dceru? — Zní to sice ještě hloupěj — ale když už jsem jednou v tom, tak já se nešanuju —

„To ti ale povídám, holka' ať jsi mi hodna! Nemít dětí hodných, to raděj nemít žádných, věru! Především, povídám, koketou nebýt! S mužskými mi nekoketovat —"

„Ne, pápí, já s mužskými nebudu koketovat!"

Pohladil jsem se po hlavičce.

„Matku bohužel nemáš" — a odvrátil jsem se k oknu, cítilť jsem, že jsem pojednou pohnut — „musíš tedy ve všem poslouchati už jen svého otce. Ovšem, — ve všem jenom dobrém! Kdybych ti někdy něco kázal, co je proti přikázáním božím — neposlechneš, slyšíš? Tu pak neposlušnost není ani hříchem, ba pánbůh sám ji i schvaluje, jakož

se můžeš v Písmě svatém přesvědčiti na případu — no mně ten případ teď zrovna nenapadá. Snad mně napadne později — zapálím si cigaro — nechceš taky cigaro? — pardon — pardon!"

„A kdyby pánbůh snad jednou dopustil," pokračoval jsem po krátkém pomlčení, „a ty bys se měla provdat —"

„Nikdy" — a už jsem si skočil na krk. Až jsem se leknul! „Nikdy — nemluv mi tak, pápí — uvidíš, já tě neopustím!"

Dobré dítě! Inu — „jaká řepa, taká nať" — moje dítě! —

„Copak je to platno, holka — věčně spolu taky nebudem! Mlád už zrovna nejsem — a — copak jsem chtěl říci? — ano, poněz — peněz — upřímně řečeno — na věno nebo na závěť doposud nemám — musíme tedy zavčas hledět si pomoci jinak! Snad že nám pánbůh požehná — jakpak stojí dnes úvěrní losy?"

„182 zl. 50 kr."

„Dobrá — věnuju ti ten obnos!" Políbil jsem se na čelo, vzal na sebe kabát a šel jsem a uložil do spořitelny 182 zl. 50 kr. Na jmeno „Johanka X."

* *
*

„Pápí!"

„Copak chceš, zlato?"

„Nekoupíš praničeho na mne? Mám snad po tobě nosit obnošené věci?"

Udeřil jsem se do čela. „Vskutku, na to jsem ani nepomyslil! Chceš pěknou turnýru, viď že?"

„Ale pápí — ty jsi rozpustilý —"

„No bože — rozumím já věcem ženským? Copak stojí turnýra?“ ptal jsem se s tvrdošíjností starších lidí, setrvávajících stále jen na svém.

„2 zl.“

„Dobře — píšu 2 zl. a teď si to vezměme od základu: kolik košil?“

„Pápí — že s tebou nemluvím!“

„Tucet? a po čem?“

„Alespoň dva tucty, kus po 3 zl.“

„Dělá 72 zl. Dále!“

„1 soukenná spodnička — 8 zl.; — 1 pletená — 8 zl.; — 1 flanelová — 6 zl.; — 1 švonepajová — 3 zl.; 4 širtynkové — po 7 loktech, loket po 30 kr...“

„8 zl. 40 kr.“

„3 páry — — 3 páry —“

„Aha, rozumím — po čem?“

„Po 3 zl. Pak 10 párů punčoch, po zlatce.“

„Výborně! — 126 zl. 40 kr. — už nám to přibývá ‚dítě! Tak jen dále — nezapomeň mi, Žanýnko, na nic —!“

„Čtvery nebo patery šaty pro domácnost, po 5 zl.“

„Raději patery — 25 zl.“

„Dvoje domácí střevíčky po 3 zl. — 3 živůtky, trika, po 2 zl. 50 kr. — 14 zástěrek po 50 kr. — 4 salonní zástěrky po 3 zl. — 4.... ne, 6 nočních živůtku po 3.... ne, po 2 zl.“

„Úhrnem 188 zl. — znamenité! Ale počkej —“ a vytáh' jsem hodinky — „ještě teď ve spořitelně úřadujou — budou se mi sice divit, že tam přicházím v jeden den ihned dvakrát, ale jedná se o úroky — teď do mne vjela spořivá —!“ —

Tedy 188 zl.
K tomu dřívějších 182 zl. 50 kr.
Celkem uloženo do spořitelny 370 zl. 50 kr.

* *
*

„Žany, já jsem cestou myslil na tebe pořád!"

„Pápí, ty jsi tak dobrý!"

„Vždyť ty potřebuješ přece také někdy kousíček šperku? — to se ti lesknou oči! No vidíš — a já myslím, že by ti obzvláště slušel tyrkys! Pěkná garnitura, tak pro ulici nebo doma — ale prstýnek musíš doma vždycky sundat, kazí se při vaření, mastnotou, parou — 40 zl. A pak jednu garnituru pro parádu — z českých granátů, vroubených drobnými, čistými, pěkně broušenými brillantíčky — to je tak moje gusto! Prstýnek 30 zl., náušničky 40 zl., collier 70 zl., náramek — ten s tím velkým granátem od Rummla — 300 zl. — všeho všudy, obě garnitury, 480 zl. To budeš holka!"

„No ano — ale přece nepůjdu na ulici jenom v náušnicích —"

„I vždyť jsem už byl taky u Schiffnera. Moderní štucílek, k němu límeček, od 7 do 250 zl. Tedy si vyber!"

„Myslím — tak za 20 —"

„No — o něco třeba výš —"

„Tak za 50 —"

„Dobrá, 50 zl. Ty vidíš, že jsem už na všechno sám myslel! — Copak se směješ — —"

„Ale pápí — vždyť přece musím mít také nějaké šaty!"

„Šaty — šaty — no tak tedy šaty!"

„1 soukenné — 50 zl.; 1 kašmírové — 40 zl.; 1 prací — 30 zl.; klobouk — řekněme 15 zl.; plášť — 40 zl.; 4 páry botek, 2 zimní po 6, 2 letní po 5 —“

„Jsem u vytržení, holka — v skutku znamenité! Šperky tedy 480, kožešiny 50 — to věru není mnoho! — šaty 197 — dohromady 727. Podívej se: beru z tobolky 727 zl. a kladu pro zítřek do spořitelní knihy!“ —

727 zl.

K tomu dřívějších 370 zl. 50 kr.

Bude celkem uloženo do spořitelny 1097 zl. 50 kr.

* *
*

Ruka mi zůstala v povětří.

„Víš, co mne napadá, Žany?“

„Pápí?“

„Jakmile se v neděli roznese, že jsi mojí dcerou, přijdou zvát na bál!“

„Pravda — no, to není zrovna žádné neštěstí —“

„Inu není! Ale — jaké šaty! Nejedná se o cenu — znáš mne — aby ti ale slušely... Počkej, děvče, sedni — já si to na tebe vmyslím! — Domnívám se: žluté — ano žluté, hedvábné! Hezky vystřižené — tobě to bude slušet. Garnituru na ně — garnituru na ně — ze pštrosího prachu. Po stranách a na prsou aksamitové vložky, olivové barvy, s těžkým vyšíváním zlatým — já také vím, co stojí takové šaty — 300 zl.! — Přiložíme k dřívějšímu: 300 zl.“

Padl jsem si okolo krku.

„Pápí — ty jsi anděl, pápí! Jak se ti odměním? Vidíš, pápí, už přemýšlím skoro hodinu, jakou ti udělat radost! Víš co, pápí — ono bude přece dobře, pomyslit na všechnu možnost — snad — ač neráda — snad že se přece vdám — a tu se musí zavčas i na výbavu myslit — víš, pápí, já myslím, že 1200 zl. na všechno stačí —“

Teď jsem zase já sobě padl okolo krku...

* *
*

Rozřezal jsem houfec papíru a zasedl po večeři k psacímu stolku. Napíšu novou knihu: „Co mám já činit se svými milliony?“

Podnět dal ovšem Skot-Američan Andrew Carnegie; ale myšlénky v knize budou naprosto moje. Počítám: 25 tiskových archů. Honorář: 50 zl. za arch. To bude už zase 1250 zlatých...

Kocour.

Sedím v redakci a ssaju plným douškem moudrost listů vídeňských. Ostýchavé zaklepání. Vejde venkovan, s pytlem v náručí. Aha — abonent —

„Pěkně vítám! Přejete si?“

„Prosím, nesu toho kocoura.“

„Jakého kocoura?“

„Vždyť jste měli v novinách, že se hledá trojbarevný kocour a že se dá sto zlatých za něj. Já ho nesu.“

Jsem v rozpacích, vím, že jsme to měli v novinách, nevím ale nic bližšího — co teď odpovědít!? Venkovan chce rozvazovat pytel. „Nechte, nechte," prosím honem. „To není tady — ani vám nemohu říci, kde to je — zeptejte se někde u ptáčníka."

„U ptáčníka?" ptá se nedůvěřivě, „copak by ptáčník dělal s kocourem?"

„Ale ví, kdo ho hledá — ano — s pánem bohem!"

„Dal bych vám ho za padesátku," otálí zkoumavě, zdali bych si nechtěl tak snadno vydělat tu padesátku druhou.

„Děkuju — děkuju!"

Odešel.

Sedím a tiše se usmívám. Papež Řehoř Velký měl miláčka kocoura. Pio nono se potěšoval hezkými kocourky nad ztrátou světského panství — snad jsem si měl trojbarevňáka přece koupit sám. Ale ještě mám na petrolej, ještě nejsem tak chud jako Petrarka, kterému musila kočka očima svítit, když verše psával — až budu tak chud, koupím si kocoura za stovku. — V tom mňoukání za dveřmi.

Jiný venkovan. Pošoupne čepičku a rozvazuje hned pytel —

„Pojď, Josífku!"

Josítek vylít a vyskočil na stůl. Utíkám k druhému pokoji.

„I prosím, on nic nedělá! Tak tady ho máte!"

„Ale já ho nechci!"

„Jak pak ho nechcete? Vždyť jste to dali do novin!"

„Já — už včera koupil dva —“ koktám a červenám se po uši nad vlastní svou lží.

„Hm, ale je tak pěkný — dám ho laciněji. Je-li pravda, že je pěkný?“

V skutku pěkné zvířátko! Tlustá hlava tak krásně kreslena, jen ty světle žluté oči v ní nejsou pěkny — „trojbarevné“ kočky mají všechny světlé žluté oči.

„Kdepak by ho koupili?“

Už mám na jazyku, že v zoologické zahradě, ale je mně dobráka líto. Spásná myšlénka!

„Vždyť ani není trojbarevný!“

„Proč?“

„Podívejte se: hnědá skvrna — šedivá — váš kocour má pět barev, takoví nemají ceny.“

Smutně cpe si dobrý venkovan vzpírajícího se, mňoukajícího Josífka zase do pytle a odchází.

Jakoby byly místnosti redakční vystlány pojednou baldriánem na loket s výše! Se všech stran české vlasti sbíhají se kocouři. Požehnaná vlasti! — trojbarevný tak zvaný „španělský“ kocour je skutečnou vzácností vzdor tomu ,že jeho kůže nemá ceny, ale čeho pak bys „mimo sůl“ nenalezl v Čechách! — dej do novin, že ještě nebyla narozena nikdy žádná lidská čtrnáctčata, a navezou ti čtrnáctčat, že fůry budou stát od „zlaté lodi“ v Mariánské ulici přes celé Svatováclavské náměstí dolů! Za tři dny bylo nám přinešeno tolik kocourů, že jsme jimi mohli zásobit veškeré ženské kláštery, naplnit veškeré četné „kočičí špitály“ cařihradské a kahýrské, vyvést několik nákladů lodních do Nového Zelandu, kde je o kočky strašná nouze,

a pak ještě potáhnout všechny housle tohoto světa nejpěknějšími „kvintami“.

S počátku jsme to snášeli ještě jakžtakž s humorem.

„Včera v šest hodin ráno někdo najednou silně u mne zvoní. Poděšená služka přiletí — ještě jsem arci spal — že prý se někdo ptá, nebydlí-li tu ten pán od novin, který kupuje ty kocoury,“ vypravoval jeden.

„A mne zas na večer vyvolal sklepník z hostince, že prý mne nějaká paní hledá. Stála tam ženská s kocourem.“

Ale o den později jsme už umlkali. Kdykoli zapraskaly elegantní dřevěné schody, vedoucí k redakci, běželi jsme všichni honem do zadních pokojů.

Ještě o den později říkaly už naše služky doma každému, kdokoli přišel: „Zrovna odešel!“ a v redakci jsme pracovali už jen za dveřmi zavřenými na klíč.

A pak jsme usychali — vadli —

A to se nám musilo stát zcela krátce po tom, kdy byla zpráva v novinách, že „se hledají krejcary z r. 1873 — jeden za šesták“ — kdy — ale —

Ještě jedna taková zpráva a „Národní Listy“ vyjdou s velikou černou obrubou a nebude v nich nic než deset umučených podobizen a pod nimi nápis:

„Totoť jest číslo poslední — my už raděj umíráme.“

Na útěku.

Praštil jsem jídelním lístkem o stůl a spustil na sklepníka hrubě, hruběji, co nejhruběji. České názvy jídel byly ovšem vytištěny, ale veškerá jídla „du jour“ byla vepsána jen po německu. Banda — a já musím též z pražské zahradní restaurace do restaurace — čeho zkusím všeho já nebohý, než poznám všech těch 78 spůsobů, jimiž prý se falšuje pivo! A poznat je přec musím, to nahlídne každý!

Lístek letěl do písku na zem. Zdvihám pomalu hněvivé své oči — na druhém konci stolu sedí člověk a usmívá se na mne. — Proč pak se ten chlap usmívá?! — Patrně nějaký vlastenec, — má radost, že láteřím, sám by neotevřel hubu — o bože, mel nás, mel, co se do nás vejde, věř mi, národa s tak zasloužilým hřbetem nenajdeš hned tak brzy, a —

„Erlauben sie einem fremden ein paar fragen?“

Tak — Němec — z říše. Musil jsem se své mýlce usmát. Bral to ale za zdvořilé pozvání, přisedl o sedadlo blíž a začal hned o Praze. Že prý ji dobře nezná, že prý teprv před dvěma hodinami přijel a že prý doufá se zde mít dobře. Mně se dosti líbil; jeho chování jevilo muže zkušeného, jeho šat byl veskrz šatem praktického turisty. I ta vlna, vyčuhující zpod rukávů košile, i ten cípek bílého šátku, kývající se z pod slaměného klobouku na čele svědčily o muži v cestování praktickém. Však on řekne, čím je — aby Němec vydržel půlhodinku a nevychlubil na sebe všechno!

„Pozoruju, že ráčíte asi mnoho cestovat,“ pravím a zrak můj přebíhá po jeho štíhlé, skoro útlé po-

stavě, až spočine zas na hubené jeho, ale veselé tváři.

„Ano, a žiju z cestování, ačkoli nejsem cestující obchodník. Také ale musím raděj hned podotknout," dodal s hlasitým smíchem, „že se neživím snad garottou ve vagónech, nebo vypadáváním z vagónu, jako ten Pařížan, který za své vypadnutí „špatně uzavřenými dvířky" žádá pak peněžitou náhradu od železničních správ!"

„To je arci pak uhodnutí těžké —"

„O není — vždyť jsem Němec — a každý desátý Němec živí se literaturou."

„Tedy cestopisec —"

„Pánbůh mne zachraň — to neživí!"

Vyňal malou tobolku, z ní visitní lístek a podal mi jej.

Čtu: „A. F. B. — Apodemiker."

To jsem ještě nečet' a neslyšel. Tolik tedy jako cestovatel-umělec. Člověk, který to v cestování přiveď' až na umění. A tím se živí —

Pozoroval moje rozpaky. Nahnul se ještě blíž a skoro šeptal:

„Cestuju a sbírám materiál pro Baedekry, Meyery, Gsell-Felsy, Busche a t. p. — vždyť je znáte — ne?"

„Ach, ovšem!" a díval jsem se na něj nyní s opravdovou zvědavostí.

„Ale teď necestuju na výdělek," začal honem zase. „Užívám letních ferií — usadím se na několik neděl v Praze, odpočinu si zde, jak náleží."

„Chcete se tu zabít?" zvolal jsem.

„No tak zlé to snad není?"

„Není, není! Praha patří mezi nejnezdravější města ve světě, vzduch jako starý sýr, puch k umření —“

„Do toho mi nic není,“ odtušil lhostejně.

Zůstal jsem jako přimražen. Komické — do toho mu nic není!

Vyndal cigaro a škatulku švédských sirek. Povytáhl šuplátko sirkové do pola ,škrtnul a užíval té duté půl skořápky co ochrany proti nepokojnému vzduchu. Pak sundal slaměný svůj klobouk, vyňal z kapsy u vesty železný háček, zakotvil jej v kůře vedlejšího stromu a pověsil klobouk na něj. Dokonalý cestovatel! Pravý odchovanec božské apodemiky, od Platona až po Buckleho vynášené všemi mudrci tohoto světa!

A pak přisedl až zcela ke mně, vyhrnul si trochu rukáv, bafnul a začal důvěrně: „Pravil jste prvé, chci-li se snad zabít. Kdy pak to dnes začne? A kde?“

„Co?“

„No rvačka Čechů s Němci.“

„Co pak vás napadá — vždyť je Praha dávno dnes už zas ticha jako dodonský háj!“

„Dnes — tedy bude snad zejtra něco — nebo pozejtří —“

„Doufejme, že ani za léta ne!“ — Obličej apodemikův byl náhle jako ztrnulý, nevýslovně smutný. „Co pak jste se sem přišel s námi Čechy prát?“ ptám se zase.

„I toto! Ani bych se na to nepodíval — na sto mil bych se vyhnul. — Je to ale opravdu pravda, že teď už tady nic není?“

Přiznám se — mně teď stál rozum.

Apodemik opřel loket o stůl a vložil hlavu do dlaně. Chvilku snad přemýšlel, pak si z hluboka oddech', zdvihl pomalu zas hlavu a zahleděl se smutně na mne. „Já už nemám v životě teď ale pražádné štěstí!" vzdychnul.

„Jak to?"

„A není teď v Evropě v skutku nikde žádná revoluce, nebo alespoň nějaký pořádný, hezky nebezpečný „hetz"?"

„Jemuž „byste se na sto mil vyhnul", jak jste řekl? — Co pak cestujete za revolucí?" dodal jsem s náhle propuklým smíchem.

Chvilku jsem se obával, že tu sedím s nějakým „provokujícím agentem", ale zapudil jsem myšlenku tu a napadlo mně, že spekuluje divný muž ten asi jen na dobře placené korrespondence pro časopisy, nebo tak na něco.

„Já vám to povím — ale veselé to není!" odhodlal se. „Tak jak jsem — ale odpusťte, zde je komárů!" Sáhl do náprsní kapsy a vyndal lehvičku. „Znáte to? Jeden díl Zacherlova prášku a dva díly alkoholu — výtečné!" Nalil na bavlnku a potřel si trochu ruce, uši a krk. „Je také libo?" a podával mi láhev a bavlnu.

„Děkuji — raděj vypravujte!"

„No tak vám to řeknu upřímně: jsem na útěku. Hledám ochranu, asyl!" a odšoupl zlostně sklenici s pivem do prostřed stolu.

„Stalo se takhle. Byl jsem vždycky zdráv jako ryba — pravá skála, povídám vám. Najednou mně tuto zimu a s jara — inu zkrátka, umínil jsem si před třemi nedělmi, že jsem nemocen a že se musím vyléčit. Že ale půjdu jen do lázní, kde panuje potentát nejnovější: čistý vzduch."

„Vybral jsem si malé lázně Z. a W. Jsou to ovšem hlavně lázně ženské, i diplomovanými doktory jsou tam ženy — ale co mně to vadí, mně starému mládenci! Budu tedy tím osamělejší tam, okřeju v té samotě a ženský doktor mne bude snad trochu bavit."

„Šel jsem napřed do W. Jen kdybych nebyl šel alespoň také hned prvního dne tedy k té doktorce! Vyptala se na mně všeho, kývala hlavou. „Inu ano," pravila pak, „starý mládenec! Musíte se oženit!" A na to hned dodala: „To víte, lékař je zde v takových lázních jako na vsi, aby měl také hned celou apatyku se všemi potřebnými léky. Myslím to s vámi dobře. Až teď půjdete odtud, jděte vrchem dolů k lázeňské promenádě, těmihle alejemi zde, a v poslední besídce v pravo najdete dvě dámy, matku a dceru. Roztomilé, tuze solidní dámy, povídám, však se přesvědčíte. Za chvíli jsem tam a představím vás, neučiníte-li si již dříve známost sám. Zde v malých lázních nebeře nikdo oslovení za zlé!"

„Rozumí se samo sebou, že jsem šel druhou stranou s vrchu dolů, přímo do svého hostince, a ještě téhož dne odjel do Z .— Kéž bych byl ale jel raděj někam na Vesuv! Ženský lékař měl zde pro mne tutéž radu, jen že doporučoval svůj lék jen všeobecně, ne se vzhledem na dámu-medicinu určitou. — Nebývám věru nikdy zlý, ale teď do mne vjela tvrdošíjnost, chtěl jsem v Z. vytrvat, odolat, všechno překonat. — Mžikem se rozlítla místem zpráva, že jsem přišel, abych se oženil — mžikem roznítil se divoký, ukrutný — marný boj —"

Hlava nebožákova sklesla na prsa. Po chvíli pokračoval, ale jako by již jen šeptal.

„Za týden jsem byl na útěku. Napřed do Mnichova, tam mne nalezly dvě dámy-mediciny ze Z.; pak do Stuttgartu, tam mne nalezly tři — Od té doby jsem pořád na dráze, spím ve vagonech."

„Konečně jsem slyšel a četl o výtržnostech v Praze. Po celém Německu náramné povídání — zrazování každého, kdo chce do Prahy — a mně přišla spásná myšlenka: počkej, tam se neodváží za tebou žádná —"

„A teď je tu prý už pokoj! —"

„Já vím, ony přijdou — ach! několik jich přijde —"

Teprv po několika minutách šeptem a jako ve snách ještě dodal:

„Najmu si kočár — budu jezdit dva, tři měsíce po Evropě v kočáře — a za kočárem bude, jako v Rusku proti vlkům a medvědům, provaz napuštěný sanytrem a sírou a ještě jinými věcmi zápalnými a prskavými — a —"

Nedomluvil. Vzal sklenici, vypil a poroučel se. Snad abych ho po případě neprozradil, kam že se s provazem tím zacourá nejdřív.

Po letech na bále...

Nevím ani jak a už stojím uprostřed sálu. Jsem na bále, na skvělém, velkém, přeplněném. Nevím, co zde chci — snad hledat povídkový děj, ke krásnému titulu: „Mrzout na velkém bále", snad studovat proměňování se plynů v kapaliny pod

tlakem tolika a tolika „atmosfér“, snad „jednou zas něčeho užít“, — eh, kdopak by teprv o tom přemýšlel! Krásná hudba víří, staré párky také víří, plynové guirlandy item víří — poddejme se tomu víru!

Ale zrovna všechno jako před patnácti lety! Bílé, růžové, blankytné toilety jako tenkrát. Mezi stem děvčat deset velmi hezkých — dukáty mezi drobnými — jako tenkrát. V jednom oku strach, v druhém radost, v třetím udivení, v čtvrtém fadessa, jako tenkrát. Mladě bujný, kypící život, a to v atmosféře, z níž podrážděný nerv mní cítiti — proč bych to neřekl! — umrlčinu — jako tenkrát. A jako tenkrát uprostřed svobodné mládí a kolem do kola ostražitá stráž mateřská a ještě dále v koutcích fádní obličeje otců — znám ty otce osobně, před patnácti lety byli ještě mladí — brr, ti sestárli!

Chvála bohu, já nesestár! Cítím pružnost v každém oudu, je mně, jako kdybych teprv včera ráno byl odešel z posledního bálu. O, jen kdybych chtěl, já bych zde těm holo- a měkkobrádkům ukázal svižnost!! Myslím si, kdybych se teď podíval do zrcadla a vzpomněl si, jak jsem se do něho díval před dvaceti lety, že bych nepoznal žádného, ale pražádného rozdílu. Totiž snad tak o nějakých pět let nebo o podobný drobet. Počkejme — k vůli žertu — tamhle je zrcadlo —

„Vy také zas jednou zde?“ ptá se tenorový hlas. Malý, suchý mužíček, také takový protivný „otec“. Aha, závidí mně mou mládeneckost!

„Pročpak bych já zde nebyl?“ usměju se škodolibě.

„Nu to mne těší. Ale poslouchejte," dívá se a vrtí hlavou. „Vy už ňák šedivíte!"

Osle! — K vůli tomu nepotřebuju jít do bálu, abych něco podobného slyšel! Teď je ukrutně mnoho hlupáků na světě. Nevědí co mluvit a dívají se člověku na hlavu. Rád bych mu řekl něco hodně trefného, ale nic mně nenapadá. Odvrátím se.

„Maminko," běduje vedle pěkná brunetka, „koukej se, já nebudu moci s neděle jít na Národní Besedu!"

„Pročpak? Nechoď tedy!"

„No ne, nebudu moci. Podívej se, strkáme a tlačíme se v tanci, a já mám od těch drátů z kytek ruce cely poškrábány. Budu vypadat, jako bych se byla prala."

Dobře tak na vás, děvčátka! Jste samá faleš, od hlavy k patě samá falešná kytka, zevnitř hedváb měkký, uvnitř ostrý drát — dobře tak! Před patnácti lety —

„Tady na okraji je přec trochu chladněji než o několik kroků dál v sále, je-li pravda?" Veselá tvář mužská, také „otcovská".

„Je pravda. Když ale člověk nemůže pořád jen na okraji zůstat!"

„Pročpak by nemohl? Copak máte také taneční pořádek? Budete snad také tančit?"

„Proč bych neměl?"

„Podívejte se na můj taneční pořádek." Usmívá se, sahá tajuplně do náprsní kapsy, zastírá něco dlaní a ukazuje mně — baštonské eso! „Co tomu říkáte?"

Co tomu mám říci? Usměju se. A usměju se upřímně, všelijaké myšlénky mně svítí mozkem. Ach ano, přemlouval jsem kruh svých každodenních spo-

lečníků, aby šli také na bál, ale nechtělo se jim. Teď hrajou asi figurovou šístku — jistě, teď jsou v plné hře. Baštonské eso! Takhle třicet, tři dó a blanche, to je jux! A teprv když se ještě k tomu podaří hned na počátku dvaapadesátka —

Ukloním se. Přede mnou stojí úsměvná dáma, vedle ní dvě krásné, boubelaté, jiskrnaté slečinky, rozkošná poupata.

„Dávno jsme se neviděli, pane N. Dovolíte mně, abych vám představila svoje dcery?"

Ukloním se zas a zadívám se do jiskrnatých očí. Také něco povídám, něco ledabylého.

„Už jsem si dávno přála vás seznat!" šveholí slečinka. Hlásek jako zvonek!

„Ale myslila jsem si vás mladšího," dodává.

Poupátko — ale poupátko! — Ne — co ty děti mají teď za divné nápady — a všechno hned řeknou ty děti! — Zdá se mně, že ten hlásek předce nezní jako zvonek —

Je mně ale pojednou nějak nevolně. Rozhlížím se, podobá se mně, že nevím, co zde vlastně chci. — Nu, co chci — žít chci! Ale —

Hlavou víří myšlénky, tepny bijou, divoké verše se mihají mozkem. — Petoefi — ano Petoefi —

Kdo nemá milku, ani louku,
ten zasedni si k vínu v koutku —

výborně! — Petoefi to je můj — beztoho je zde dole zrovna až dusno — a zdá se mně, že od tance zdvihají se oblaky žlutého prachu.

Pospíchám předsíní ke schodům. Pozdravuju známého, vedoucího se s dámou a chci rychle dál.

„Ženo, ty snad neznáš pana N.?"

Nemohu dál, byl bych nezdvořilý.

„Jak pak bych ho neznala," směje se panička. „Vždyť mne před dvaceti lety zvával vždycky do plesu!"

To tak ještě scházelo!

Nu ale už jsem nahoře v restauraci. —

Výborné víno! Myslím, že etiketa je pravá. Také pečeně je dobrá.

Tak — a teď cigaro! — Člověk by neřek', jak takové cigaro pojednou mysl osvěží! —

Ach — zde je volno! — Beztoho teprv zde nahoře je pravý vrchol plesu. Teprv když po půlnoci, v době „odpočinku", všechno se sem nahoru vyhrne, vrcholí se veselost večera. Vždyť se pamatuju zcela dobře, jak to bylo před patnácti lety. Všeobecná veselost, přípitky, vzájemný hovor od stolu k stolu, všechno jako jedna rodina. Teď prý je už ovšem poněkud jinak. Český život je rozbouchán, není vlastně teď ani žádného společenského českého života, a obraz toho zrcadlí se prý i zde. Když je odpočinek, vypadá prý to zde nahoře jako v restaurační síni na nádraží, když mají cestující patnáct minut času na table d'hôte. Jednomu do druhého nic není, dívají se na sebe cize —

Co je mně do toho — zde mně alespoň nesmí nikdo říci, že sem nepatřím!

Rozkoš! „Sklepníku, ještě jednu tuto etiketu!"

Rozkoš! Ať se tam dole pachtějí, ti „mladší"! — Vždycky se musím mimovolně usmát při tom slově „mladší". Taková věc musí se brát vždy jen poměrně — „mladší" je dnes, kdo včera — vlastně „starši" je dnes, kdo včera —

Aha, mladý S.! Ten je upachtěn! Vyndavá ze záňadří hedvábný šátek, z každého průduchu se mu

řine pot! Je teď kupcem — myslím že v Plzni — ne, v Klatovech — také ne — no někde je kupcem a prodává slanečky. Jeho otec byl také kupec a měl —

„Vy jste nějak upachtěn, pane S.!"

„To víte, jak to jde — vždyť jste byl také jednou mlád!"

Inu aby už do toho pět set tisíc — —

Kolik pak je už hodin?

V „landjachtě"

Lenosti — ach jak měkké je Tvoje rámě, jak sladké obejmutí Tvoje! — Ba, já se přiznám — už je mně dnes zase tak divně, a raděj bych natáh' nohy pod psací stůl, lehl do křesla nazpět, založil ruce a — i vždyť už to bedlivý čtenář zná všechno — všechno!

Ale duch můj by proto nelenošil. Jenom když na chvílinku, na dosti krátkou chvílinku zamhouřím oči, již se rozestírá jasný sen — —

Jedu po silnici za krásného, časného rána. Bůh ví, kde, bůh ví, odkud, a bůh ví ,kam. Vlastně jdu volně a pohodlně vedle našeho vozu, naší šedivě natřené „landjachty", kolíbající se volně a pohodlně jako já. Máme oba času dost, a jmenovitě já jsem dnes zcela nevázán povinnostmi. Soudruh A. je dnes kočím a popráskává si bujně na statné naše falby; soudruh B. je kuchařem a vaří v pozadí vozu kávu: já budu až zítra kočím a teprve pozítří kuchařem — kuchařem jsem nerad. My jsme si dali totiž svoji landjachtu — českého jmena bohužel do-

sud nemá — postavit s velikosti a po spůsobu pražských tramwayových vozů: napřed perron, kdež za deště dlí kočí nebo dlíme všichni tři a popíjíme kávu; v zadu perron zasklený, malá naše kuchyň; uprostřed kajuta s ložnicemi, prádelníky, šatníky, špižírnou atd., všechno zařízeno náramně prakticky, po amerikánsku. Nestála příliš mnoho, tak že jsme my tři lidé spisovatelé, pomocí ještě několika stovkových směnek, stačili na ni. Před čtyřmi nedělemi jsme vyjeli z Prahy, za čtyry neděle se tam navrátíme, nemáme od svých nakladatelů delší dovolenou. a pak pronajmeme landjachtu zase jiným, na cestu podzimní. Půjde-li to, postavíme ještě jednu, a pak ještě jednu atd., založímeť veřejnou půjčovnu landjacht, už jsme se na tom usnesli.

Povídám — překrásné ráno! V noci sprchlo — déšť bubnoval znova rozpustile na jachtu naši za městem postavenou (koně byli arci v hospodě) — ale nedbali jsme toho, líp se při tom spalo. Za to je teď silnice beze prachu. Slunce se ještě pere s vystupující parou a vzduch je jako stříbrný. Osení už pozakvétá a temní se v barvě. Lučiny jsou samý měsíček a bublinka, krupička a žlutánek, a lesknou se deštěm.

Tamhle dřepí dvě ženštiny a kosí jetel, nejspíš kravám při dojení na žlab. „Pomáhej pánbůh!" Zdvihly hlavy — něco odpovídají — něco si povídají. — A tamhle stojí na pokraji lesa věru jelen — pěkné zvíře — a beze strachu. Ožuvá, nejspíš přišel na pěkné hřiby — ty oni rádi. Ale až přijde babička houby hledat, budou nejpěknější už ukousnuty — „Huš — huš!" — ten peláší, až se křoví shýbá —

Eh! — Sedím pojednou zase jen u stolku a hladím se po bradě — jsem spokojen — vždyť docházejí

splnění již i moje myšlénky nejhloupější! No — já nechci být domýšlivý, neskromný, tu touhu po kočovním živobytí mívali tedy už i všichni moji kamarádi, hned když jsme bývali malí. Jak jsme v Praze o sv. Janě závistivě hleděli na kluky kramářů, kteří ráno vylézali ze slámy nastlané pod výkladními prkny — jen jednou kdybychom se tam byli mohli vyspat! A jak jsme na venkově zvědavě obstupovali obedněné vozy komediantů, loutkářů, panorámařů, — jen jednou kdybychom se byli mohli podívat dovnitř! Takový velký vůz mít — se vším možným uvnitř — dva koně před ním — silnici volnou — žádného pána nad sebou — sen ach tak lesklý, ba nejlesklejší! A teď zrovna takové kočovnictví začíná být ve světě módou. Zatím teprve v Anglii, jak jste četli; ale jak pak to dlouho může trvat a landjachty už se budou kolíbat po světě celém — pranikdo už pro zábavu nepojede dráhou, parníkem — nikdo! Také u nás budou brzy. Neboť v Anglii začíná již i landjachtská literatura, vycházejí popisy těch cest — ty se potřebujou tedy jenom opsat, to není tak těžké — laciná spisovatelská sláva — kdo odolá pokušení!?

Jakpak se asi vyvine tohleto cestování u nás! Jaký název dostanou ty archy! A ti kočovníci! A jaké se při tom vyvinou asi zvyky?

Kdo má náturu stěhovavější, zbrousí půl Evropy. Kdo je povahy prohloubené, oblíbí si některý kraj, vrátí se do něho každé léto, každý podzim. Bude znát všechny obce, všechny lidi. Už zdaleka bude se usmívat a kývat.

„Pozdrav pánbůh, pane Vohryzko — pozdrav pánbůh!"

„Pozdrav — i ty moje nebe, vždyť je to pan

Škatulka z Prahy, co v loni byl tady u tentonono kmotrem! A prosím, ta paní, co jde za vozem, je snad vaše znejmilejší? — tedy jste se oženili?"

„Nu to se rozumí — ale, ale, cožpak to nevíte? Vždyť je to zdejší rodačka, tamhle z...ovic, mlynářovic dcerka! Poznal jsem ji tu vloni — pojď sem, ženo — pan Vohryzka, obecní radní — —."

Ano, ano — kmotr, ženich, švakr — času na pozdržení se cestou, na seznámení se, na zapuštění kořenů v příjemném, pěkném kraji dost a dost — „putování za novellou!"

Snad se ale vyvinou i poměry jiné. Snad bude pak „krajánkování" jako u mlynářské chasy. Cestovatel zapráská a zastaví zrovna před domem obecního starosty — „že nechává vážený pan starosta tamhle z ...ovic váženého pana starostu tady v ...ovicích pěkně pozdravovat a je-li všechno i s panímámou zdrávo!" — A snad ten, kdo požije delšího pohostinství v obci, převezme pak také něco povinností za to, jako ve fořtovně „facír". Dovolí se mu, aby navážel na silnici štěrku. Aby pomáhal čistit rybník. Když mohou lordové porážet stromy a štípat dříví, proč by našinec nemoh' při jiném napnout svaly! Vyplní užitečně prázdné své chvíle, prospěje svému zdraví, snad si i přivydělá.

Vůbec — proč pak by nemohl myslivý cestovatel s landjachtou spojit i vejděleček malý? A kdyby byl cestovatel třeba pan rada z Prahy! Copak je vejděleček nějaká hanba? Dnešního dne, kdy královna Kapioleni, vznešená choť krále Kalakauy, právě jede do Evropy, aby tu co zpěvačka kupletů sebrala milión? Kdy kněžna Pignatelli sklepníkuje? A vévodové, hrabata a baróni pranic se nestydí živit se honoráry na př. z knih a novin? Ovšem —

umět musí člověk něco! Pročpak by ale pan rada z Prahy konečně také něco neuměl? Pročpak by se za zimy nenaučil na příklad trochu kouzelnictví? Dělat kartami kumsty? Bzučet jako moucha ve sklenici? Syčet jako jitrnice na pekáči? Kuňkat jako žába, tlouct jako slavík, a dělat ještě jiné věci, tak že by venkovští sousedé byli celí u vytržení a radostí ho bouchali do zad: „Sakramentský člověk, tenhleten pan rada!" A kdyby se paní radová naučila také ještě k harfě nebo kytáře pár pěkných písní a slečna Matylda pak vzala talíř a chodila kolem — ten kapitálek na landjachtu daný by se vyplatil brzy, myslím!

Ovšem, u ženských by paní a slečna radová tuze nepochodily. Ženské nemají rády ženské. Vždyť by se mohlo stát, že by se některý dobromyslný venkovánek do slečny Matyldy naposled zamiloval, a na venkovských hnízdech je ženichů beztoho tak málo! Nu ale to jsou věci už jen vedlejší, hlavní věcí je „vysoké guberniální povolení" a pak tedy vesele do světa —

A vy bratři kamarádi,
můj pinkl mně spakujte,
potom s veselou muzikou
kousek mě vyprovoďte!

F-f — f-f — f-f! (Tohle „f-f" znamená totiž hvízdot, zde tedy hvízdanou muziku, aby čtenář věděl.)

Už je pinkl spakovaný
na stolečku tam leží — —

No jen ať sebou čtenář neškube pořád jako potrhlý, ať mrzout už zase nebručí: „Pro pána boha,

jsou to pláči!" Copak konečně tak hrozného činím? Nesvítí dnes sluníčko poprve do opravdy teple? A nevyvádí v takový den každá dobrá hospodyně svoje housata poprvé ven na vzduch?

Snad čtenář ví, jak se to děje? Housata musí být alespoň už týden stara, a když zasvitne tedy do opravdy slunce, vezmou se a dají na veliké řešato. Pak se podkuřují mateřídouškou, svěceným věnečkem ,kadidlem a svěcenou křidou a pokropí svěcenou vodou, a pak už jen hajdy s nimi ven ze světnice! Napřed se vyhodí matka, stará husa. A pak se vezme house po houseti a každé vynese pěkně přes práh — samy by nepřelezly, převalily by se, beztoho jsou pořád spíše nohama vzhůru než hlavou!

A zrovna tak činím zde já. Před týdnem objevila se ta zpráva o nové anglické módě, o landjachtě, a tu hned se mi vylíhly ty myšlénky-housata moje — boubelatá, žlutoučká, hezká. A když tedy dnes zasvitlo slunko teple, dal jsem je honem na řešato a podkouřil viržinkou. A napřed jsem pak vyhodil husu starou (viz starý stylistický úvod o lenosti) a pak jsem stylisticky opatrně vyndaval před práh veřejnosti housata, jedno po druhém.

Jen se podívejte — je to strkání, je to batolení! A ten štěbot, ten pískot! Vypadají ovšem ještě spíš jako škupánky, než jako ptáci, ale —

Hejhá — hejhá!

Něco z přírodopisu.

1. O jednom zvířátku.

„God nacht, gode flochjagd!“
Hamburské pořekadlo.

Když je člověku náhodou jednou popřáno bavit se týden doma se „strženým hákem“ — doufám, že spanilý čtenář a rozvážná čtenářka dotčený jak příjemný, tak elegantní „stržený hák“ z vlastní praxe znají! — čítává mnoho a někdy zcela divné věci. A když mnoho přečetl, pudí ho to pak, aby o čteném také něco zas napsal. Vzdor tomu bych ale přece o bleše dnes nepsal, kdyby nebylo právě zima — bůh ví že ne, v letě bych to srdce neměl!

Ostatně, abych o ní psal, nemusil jsem teprv přeletět celou literaturu a hlavně s takovou láskou prostudovat slavný nový spis vysoce učeného Philopsylla. Také já mohu s Masenicm zvolati: „Znám blechy od prvního svého mládí. Byl jsem ve společnosti jejich odchován; v gymnasium i v životě, na zemi i na moři byly věrnými mými družkami. Často sdílely se mnou i lože mé!“ Ano. A proto se nedám odstrašit pražádným nepravým studem a píšu. Také by to ani nebylo hezké, stydět se za ně, s nimiž nepopíratelně jsem v příbuzenstvě pokrevním. Že přece co mládenec nemám snad dostatečných vědomostí o nich? — oho!

Já jich věru nepřeceňuju. Nejdu tak daleko jako Voltaire, jenž v nich viděl přímo „něco božského“. Nebo jako Pigault-Lebrun, který praví, že by se jim měly oltáře stavět, spíš než prý tomu „jistému Bakchovi“. Lebrun to vztahuje k zdravotním

službám, jichž blechy prokazují člověčenstvu a má snad do jisté míry pravdu. Mladá suchá blecha koná vskutku vydatnější služby než kterýkoli lazebník. A zajisté že to zvláště vděčně uznávají navštěvovatelé českého divadla, když na podzim stěhují se z letního zas do divadla městského, na podzim, kdy je řádná výměna tělesných šťáv člověku tak zdráva a nutna! Z čehož by se mohlo ovšem pak soudit, že tedy pes, tak velebený, není vlastně přítelem člověka, a že se k němu tlačí jen proto, aby ho z egoismu přivedl i o blechu poslední. — Nepřeceňuju-li jich ale, také jich nepodceňuju. A s pohrdáním odvracím se od těch mluvků, kterýmž na přírodě boží nelíbí se vlastně nic a kteříž, kdyby sami měli tvořit, nedovedli by ani — blechu.

Co pak se vám vlastně na ní nelíbí, prosím vás! Že je černá? Krátkozrací? Černou se stává blecha teprv od toho okamžiku, co setkává se s člověkem; neboť dokud je ponravou, malinkým červíčkem, nosí bělostné roucho nevinnosti. Teprv když s člověkem se setká, když 80% blech padne na svíčce lidskou, bohužel že obyčejně „krásnou" rukou, oblékne se v háv smuteční. Ostatně byla barva bleší už i velice moderní, hlavně ve Francii byly už dámy od hlavy až k patě dolů „puce". Že je něma? Má snad, když sedí člověku v podloktí, vrzat jako flašinet? Nebo že štípe? Také to nečinívala vždy. Ale stalo se to následovně. Když pánbůh Noemovi přikázal vystavět a naplnit archu, přikázal mu zároveň, aby tam přijal také každého řemesla jednoho mistra, jen žádného krejčího ne. Jistý krejčí se tam ale přece vedral. Byl to chlap zbujná, jako obyčejně, a ze samých roupů lámal špičky svých jehel a zasazoval je blechám, včelám a vosám.

Z toho se strhl rámus, neboť hned první blecha štípla paní Noemku a ihned hádali, že jen nějaký krejčí zohavil tím způsobem blechu dotud tak dobráckou. Prohledali celou loď, našli krejčího a hodili ho do vody. Neutopil se ale, nýbrž zachránil na velkém vodním pavouku. Pánbůh ho však nenechal bez trestu a učinil, že od té doby musí ke každému Novému roku psát samá konta. Děsný trest, uvážíme-li naprostou bezvýslednost namáhavé té práce! — Či se vám konečně nelíbí, že blecha je lstná? Neupírám toho, nemohu. Ale měli bychom všichni vespolek jen litovat neuprosnost Darwinových zákonů — blecha je lstná, vssála tu vlastnost z krve ženské!

Vždyť je potrestána za to dost — srovnávají ji ach! i s jezovitou. Oba prý jsou černí. Oba dělají křivolaké, nevypočitatelné skoky. Oba jsou tak lstní, že s nimi není žádný poctivý disput možný. Oba se rozmnožují úžasně. Oba neušetřují ve světě nikoho. Oba hledí vyštípat věrné sluhy člověka. Oba se drží rádi ženských. Oba, kdykoli má přijít mizerné počasí a nepohody, štípají nejvíc. Oba milují teplá a dobrá místečka. Oba nejraději pracují ve tmách. Atd.

Ne, nikdy ne! — nejsem slep pro chybičky, ale vidím-li převahu vlastností dobrých, řeknu to před celým světem! A říkám! blecha je tvor úctyhodný. Její povaha je s a n g u i n i c k á, tedy v každé společnosti stejně příjemná. Její smýšlení je až ideálně demokratické, palác a hlídačova bouda jsou jí zcela stejně vzácny. Její duch vyniká zvláštní chápavostí; už na počátku 16. věku viděl Aldrovandi jistého Holanďana a jistého Benátčana, kteří cestovali s vycvičenými blechami (pod nízkým sklem

nebo v malilinké papírové skřínce odnaučují se blešky velmi snadno skokům). Tělesné jejich vlastnosti jsou přímo úžasné. Jen se podívejte, když cestující mikroskopista z rozestřené temné plochy nechá znenáhla vystupovat millionkrát zvětšený obraz blechy, jak vše se tu jeví dokonalé, vysoce vyvinuté. To polohlasité „br!“, které při tom mimovolně každé slečince splyne s rubínových rtů, je zajisté jen obdiv naprosté dokonalosti přírodní. Ale i ve skutečnosti, tak jak je, je blecha obrem. Skočí 750 svých stop vysoko a 1500 svých stop daleko: A ten skok má svůj hluboký vědecký význam, užívá se ho k vyznačení nejsubtilnějších astronomických měr, alespoň ve Francii. My říkáme: „Svatá Lucie noci upije“, a tam se říká:

à la Sainte Luce
le jour croit le saut d'une puce.

Mohl bych také k tomu poukázat, že blecha miluje krásnou Italii tak vřele jako člověk a že to zajisté vyznačuje velkou chápavost kulturní. Ano v Italii, tam je jako její pravlast. Ale nehřešme! také my v Čechách, v mírném podnebí našem, můžem být ještě s počtem blech spokojeni. Dále nahoru k severu, kdež jako na př. v Berlíně „přijde na každého desátého tajného radu teprv půl štěnice“, bývá arci už citelný nedostatek. Podobá se, že původně to byla přec jen raça kavkazská, u níž blecha měla výhradní domov svůj. Později se od nás rozšířila, Novozelanďan na př. ji nazývá „malým Evropanem“. Dnes ovšem se její společnosti těší už téměř národ každý, zvláště národové horcí. Jen se zeptejte doktora Holuba, mnoho-li jich mají Kafři!

Tak rozhodně vynikající a krásné vlastnosti, jakými se blecha honosí, musily míti při stálém styku ovšem na člověka vliv dobrý, ušlechťující. Člověk, někdy přece k vděčnosti nakloněný, uznává také jakous superioritu blechy, přisuzujeť jí bystrý hled do budoucnosti, a když spatří blechu na své ruce, zvolá radostně: „Černá paní — zdaleka psaní!" Chce-li svého spolučlověka vyznačit co zvláště bystroduchého, řekne o něm: „Slyší blechy kašlat." Chce-li zlomyslnost něčí vyznačit nejtrefněji, řekne: „Sází blechy do ucha." Chce-li něčí důmysl zkoušet, dá mu hádanku: „Kolik jde blech na žejdlík?" (žádná; všechny uskáčou) nebo: „Jak přichází blecha do postele?" (černá).

V poesii slavila už blecha pravé triumfy. Může se říci, že ji osvěžila, zcela nové motivy do ní uvedla. R. 1583 vyšla ve Francii knížečka básní, „la puce de Mme Desroches", která je vskutku výborná. A povstala následovně: U té paní Desrocheové scházívali se literáti a umělci. Jednou je pozorovala intelligentní blecha, skrytá na ňadrech slečny Desrocheovy, a vidouc, že jsou to lidé skutečně nadaní, pomyslila si: „Z těch lidí zde může něco být — počkej, hodíš do nich jiskru!" a lezla pomalu ze záňadří ven. První ji spatřil Etienne Pasquier a prohodil něco pikantního. Slečna mu vtipně odpověděla. Nastal ve společnosti turnaj vtipů, žertovných veršů, a povstala kniha, která podnes se nazývá nejpěknějším květem bleší poesie. Francie má těch květů ostatně ještě více. U Němců je nejlepší taková kniha: „Laus pulicis in vino suffocaturi". Goethova „píseň o bleše" je známa; jí se dostala blecha do „Fausta", dramatu veškerou lidskost obmykajícího, a tedy do kruhu lidskosti

samy. Také my Čechové máme jednu píseň — já jsem hodný a necituju ji. — V hudbě vyvolala „bleší valčíky“, „bleší kvapíky“ atd., v umění výtvarném celé cykly! „La femme cherchant des puces —“ —

Pozor, člověče smrtelný a chybám, ach! tak snadno podrobený, ať tě ta svůdná „la femme“ nesvede teď příliš daleko! O ženách mluvit, při blechách, to je lechtivá věc! Když se tak nevinným okem na to podívám, zdá se na první pohled, že mezi tím a tím pokolením je nepřátelství odvěké a nesmiřitelné. Je pravda, blecha spůsobuje mnohé panence mnohý žal, ne nadarmo ji nazývá Němec také „jungfraugram“. Ale rovněž je pravda, že příliš často blecha to zaplatí životem. Dámy mají prý zvláštní sport, považují to zvířátko za zvěř zákonem pranikdy nechráněnou, vraždí je všemi možnými spůsoby, ano vymyslily si už i pasti na ně. Selský hoch v Německu rád koupí své milé takovou pastičku, dirkami to posetý, uvnitř medem pomazaný váleček. Avšak — prosím a ptám se — když je tak krutá zášť — proč pak vede vražednice vražedný prst po vykonané vraždě hned pak k mlsnému jazýčku, he? Je pravda jisté přísloví dí: „Bleší maso je nejlepší na světě.“ A není divu! Blecha jí jen to nejlepší: zakousne se do nejbělejší kůže, pije nejmladší krev, ssaje z ňader „mléko ještě nenarozené“. Když nám nejlepší lahůdky přešly v krev, blecha si béře sama extrakt z nich. Blecha nepotřebuje pražádných zdravotních komisařů, ona na chlapa se zkaženým žaludkem, na lakomce potraviny jí falšujícího prostě ani nejde.

Zdá se, zdá věru, že ona zášť mezi obojím pokolením je vlastně tedy jen na oko strojená. Také by by byla každá zášť slepá čirou nevděčností, a té

nejsou ženy ani schopny. Blecha budí ráno děvečky, aby v čas šly s dojičkami do stájů. Ona je udržuje při dojemném kázání páně farářově, aby neusnuly. Ona i nejlínější přivede často do tropu. Že blecha velmi, velmi často stala se původem svateb, je známo z povídek starých, z nichž milerád nebudu vyprávět ani jednu — však já vím proč!

Třeba by učenci tvrdili ,že bleše chutná nejlíp kapucín, domnívám se tedy přece, že ona miluje krásné pohlaví přec jen nade vše a že ani nemůže od něho upustit. A třeba by krásné pohlaví hubovalo sebe víc, domnívám se zase, že by bez toho milého, laškovného tvora nemohlo ani být. Vezměm jim ho a začne světové lamento: „Nic nám ti mužští nepřejou, pranic! Všechno jen chtějí pro sebe!“

Některé dámy jsou ale přece upřímny. Na př. Pfeffelova „Egle“.

Damon:

Ha mordio! Eglo, počkej pak!
Na tváři tvé můj vidí zrak
teď blechu. Musí mojí rukou sjíti!

Egle:

Fuj! Neděláš to také tak?
Žij — a nechej žíti!

2. Novinářská kachna.

Co je mně po tom, že dne 21. června slunce vstupuje do znamení raka a mlsní lidé do znamení raků! Co je mně po tom, že od téhož dne „letošní husička“ patří už mezi nejsprostější jídla!

Já jsem žurnalista — 21. června začíná pro mne „saisona mrtvá“, doba kachen. Doba zoufalých útrap, doba děsné prázdnoty novin, kdy je naší žíznivé novinářské duši kachna as tolik, co sprahlému letnímu květu krůpěj rosy — ať žije kachna — anas journalistica communis, vivat!

Čtenář nemá ani ponětí, co že my žurnalisté zakoušíme v téhle „saisoně mrtvé“! Ach — je nám za těch parních letních dnů věru jako vlaštovičce za chladných, zimavých dnů jarních, kdy má již plné hnízdečko dětí a lítá a lítá a nikde není červíčků a broučků, aby jí zasytili ta mláďata milá! Jen aby se otvíralo takhle na čtenáře dvacet až třicet prázdných tiskařských sloupců po celý bílý den, každý sloupec o 160 borgisových řádkách, každá řádka o 48 borgisových „n“! Zrovna srdce se člověku trhá! Co platno házet tam Tiszy a Gladstony a Dunajevské a Janské a podobné červíčky, v době letní, kdy žádný z nich nevydá ani na půl lotu, kdy i sám Bismark je jako stočená nitka tenká! Ono se to řekne čtenáři: „Nu tak udělejte pro tu dobu noviny třeba menší!“ Co pak neví čtenář, že zcela tak, jako pravý piják plzeňského piva má největší žízeň v zimě, pravý čtenář má největší čtenářský hlad za doby letních paren? — No jen nás nelitoval zase přespříliš, čtenář! Vždyť my si pomůžeme konečně přec — když je nouze největší, je pomoc boží nejbližší — vivat anas journalistica communis — ter, quaterque vivat!

Ať žije! Ona by žila arci i bez našeho přání! „Mrtvá saisona“ je krátce a dobře její — dnem 21. června, počátkem leta, začíná „novinářská kachna“ vládnout a vládne pak po tři měsíce celé, ne-

úprosně, pevně. Posmívaná, hanobená, často i pronásledovaná — ale neúmorná! Je ostatně dosti ku podivu, že lidstvo, to lichometné, podlízavé lidstvo ještě se na ni troufá, že se před ní, vládkyní mocnou, dosud nekoří, dosud před ní nesklání svou šíji! Příčinou je asi, že kachny vůbec nepožívají dosud té úcty, která jim patří! Novinářská krev se zrovna pění při myšlénce pouhé, jak že husa, ta hloupá husa téměř od počátku světa byla už vážena a ctěna, a jak za to kachna, o níž i nejpřísnější přírodozpytci pochvalně tvrdí, že je „opatrna, chytra, vypočítava — zkrátka rozumna“, je dosud nepovšimnuta, odstrkována, v zapomenutí dána!

Byla prý v Aigionu — zaznamenává už Plinius — husa, která se zamilovala do Amphilocha, mladíka olenského, a to pro tělesnou krásu jeho. Jiná husa prý zamilovala se do krásné Glauké, citeristky krále Ptolomaia. A ještě jiná doprovázela prý krok za krokem filosofa Lakyda. Maximilian Perty zase vypravuje z novější doby o celé řadě hus, které se prý vyznamenaly vynikajícím svým duchem. V Bavorsku měli u jistého pluku husu, která kráčela vždycky před plukovní hudbou. Ve Virtembersku zamilovaly se prý tři husy najednou do kantora, pro jeho krásný tenor. V Rouenu prý byla husa, která, jakmile se kde postavily dvě ženské klepny na ulici, ihned se postavila vedle nich a klepala zobákem s nimi. Není téměř literatury, aby v ní nebyly o huse celé bajky a básně! A co se nadělá rámusu s tím, že prý husy kdysi ostražitostí svojí spasily kapitól!

Ty moje nebe! Když husy zachránily kapitól — kdo ví, co ještě nevyvede kachna! Čeští politikové na říšské radě mají alespoň důvěru rozhodnou v

její talent — každý okamžik vysílají nějakou kachnu (druh: anas politica Vindobonensis) do Čech, aby „spasila vlast". Dosud jí ovšem nespasila kachna žádná.

A co se týče té hudbymilovnosti — není to příznak zrovna znalců pravých, že poslouchají a vnímají, ale neaplaudují a neřvou? A konečně — ta zamilovanost! Kdo ví, jak to v kachně vře, jak jí srdéčko hraje a buší — ale ona není ani básník ani husa a nekejhá o svých citech hned do celého světa! Ostatně je známo: čím husa hloupější, tím zamilovanější — není tedy o to co stát, aby se vynášela zamilovanost kachny!

„Kachna novinářská" pomůže ale zajisté i kachnám ostatním konečně ke cti! Kdy ta „novinářská" vylíhla se první, dějepis neví. Nejspíš vložil laskavý bůh vajíčko její hned do prvních novin, a noviny narodily se před tisíci už lety v Číně, jako tak mnohé jiné ještě krásné a užitečné věci. Dnes je „kachna novinářská" rozšířena již po celém světě, dnes ji pěstují už i v nejvzdálenějších, nejodlehlejších světa koncích, a ona, necitelna k jakýmkoli klimatům, živící se stejně ochotně stravou jak vegetabilní tak animální, daří se svým pěstitelům všude — dušička dobrá! Také se jí vyvinulo již mnoho a mnoho druhů; jako máme u kachny obyčejné (anas domestica) druhy as čtyřicatery: labskou, čiranku, kopřivku ,karmínovou, pižmovou, nevěstku, chocholku atd., známe ne méně druhů již i z kachny novinářské: přírodopisnou, cestovatelskou, zeměpisnou, společenskou atd. Ovšem vynikl někde přece druh nad druh, a jako při hospodářství drůbežnickém vynikly druhy normandské (z Rouenu, Duchainu), anglický (z Aylesbury) a p., vynikla mezi

kachnami novinářkými zase kachna americká. Je dnes nejhledanější, chutná čtenářským gourmandům nejlíp a z dosti malé kachničky americké stačívá sádlo na omastění celého čísla.

Kdybych měl kachnu novinářskou označit krátkým českým jmenem — jako jsou tedy nahoře uvedená jména čiranka, kopřivka, atd. — nazval bych ji čtveračkou. Humór mívá velký. Není obyčejným snad, tuctovým vtipkálkem, který než něco řekne, sám se už napřed tomu chechtá — ona nekáchá a neknáká, řekne s nejprostější tváři na světě, co právě říci chce, a již to ji označuje co humoristu pravého zrna. Ona má ale již i literární zásluhy opravdové. Novinářská kachna na př. teprve ukázala, že tak ledacos, co je v podezřívaném Münchhausenu psáno, je přece jen asi čirá pravda. Znáte z pěkné knihy té výjev, jak kachny pana Münchhausena vzduchem nesou? Nenesou ale kachny teď nás žurnalisty přes celou letní dobu, rok co rok, a silou naprosto spolehlivou?

Spotřeba novinářských kachen je náramná. Průměrně jich dovede i slabší čtenář strávit třeba třicet denně — pravý „žaludek kachní"! Má-li husa jediný den v roce, den sv. Martina, kdy ovšem statisíce, ba milliony lidí hladově a hltavě se ženou po ní, může novinářská kachna směle říci: „Po tři měsíce mne milliony lidí hltají den co den!"

Rozumí se samo sebou, že čtveračka (prosím vás, přijměte ten můj vědecký výraz už do svého slovníku redakčního!), že tedy čtveračka má s jinými kachními druhy podobnost mnohou. Jako kachna domácí (anas domestica) klade také čtveračka vejce obyčejně hned v dubnu, ba někdy

už i v březnu, načež pak v 21—24 dnech líhnou se kačata mladá. A jako kachna liščí (vulpanser tadorna) hnízdo své si ustýlá zrovna do doupat liščích, aniž by se bála, že jí lišák ublíží dost málo, volí si čtveračka zas psací stolek žurnalistův a odbývá si zde kladení a líhnutí svoje beze všech ohledů i strachů! Když ale novinářská kačata již dospěla a nastává jim stěhování, podobají se při tom pak zase kachně divoké (anas boschas). Jak je každému milovníku pernaté zvěře známo, počínají divoké kachny své stěhování vždy k večeru, táhnou pak po několik hodin, snesou se o půlnoci někam na vodu a ráno tedy táhnou zase světem dál. Zrovna tak ale čtveračka naše. Se žurnalistického stolku vandruje večer do sazárny, snese se o půlnoci do rotačního stroje a ráno táhne tedy dál, do širého světa. S hlubokým pohnutím hledí žurnalista za ní: „Dej ti pánbůh štěstí!"

Někdy se přihodí věc ale v skutku zajímavá. Znám sám historku jednu pěknou, ba dojemnou!

Vybral jsem se kdysi — před lety — na procházku s desíti asi známými svými a došli jsme šťastně až do Petrovic u Prahy. Zašli jsme tu do hospody a pili pivo a jedli syrečky kozí. Jím tedy, popíjím, a dívám se na kačata hospodského, batolící se kolem a sbírající drobty. Copak je ale tohle?! — Tohle kačátko mrštné má zobák — ne, věru jako prasečí rypák — hotový prasečí rypák!

Sdělil jsem své pozorování ihned kamarádům a pozorovali tedy se mnou. Jeden pravil: „Zobák vskutku zvláštní — podobá se kapesním hodinkám!" — Druhý: „Zvláštní! Jak klika od našich redakčních dveří!" — Třetí: „Ale zcela jako ška-

tulka sirek!“ — Zkrátka, dívali se všichni, každý uznal, že zobák je zvláštní, ale nikdo nechtěl jeho podobnost s rypákem přiznat. Byl jsem ovšem hluboce uražen. Ale neřekl jsem nic a jen jsem si předevzal: Počkej — dokážu ti „moc veřejného mínění“ — počkej!

A o dva dny později stálo v „mém“ časopise následující:

„Zvláštní zjev přírodní. Pan ..., hostinský v Petrovicích u Prahy, velký milovník chovu drůbežního, má malá kačata, z nichž jedno poutá pozornost všech příchozích; máť zvířátko to zobák zúplna do podoby prasečího rypáku! Okolnost, že kačata jsou ještě maličká a pokrytá dosud jen pýřím žlutým, jako štětiny vypadajícím, zvyšuje ještě podobu zvláštní. Mimovolně přesvědčuje se zrak diváků ‚nemá-li zvířátko čtyry nohy a není-li to přece jen čuně.“ —

Dobře! — Po dvou letech sedím kdysi ráno při kávě a probírám se v nejnovějším čísle téhož časopisu „svého“. Pojednou utkví můj zrak na následujícím:

„Zvláštní hra přírody. V Anglii, hrabství yorkshirském, vychoval si jistý majitel hostince kachny, jež vyznamenávají se zvláštností skutečně komickou: majíť zobáky znetvořené tak, že vypadají zcela jako prasečí rypák. Jsou-li kačata malá, je podobnost ta arci ještě zvýšena, neboť žluté pýří má zas podobu štětin. Mimovolně hledá pak divákův zrak, nemá-li zvířátko čtyry nohy a není-li to tedy přece jen čuně.“

Zarazil jsem se.

Rypák — štětiny — čuně —

„Kachno — vždyť ty jsi m o j e kachna!“ — Plakali jsme oba.

3. Mouchy.

(List redaktoru „Humoristického kalendáře“.)

Vysoce ctěný a veleváženy pane redaktore,
t. č. slavný!

Ráčil jste mi v milostivém dopise svém říci, že mne máte tuze rád, a abych prý Vám do toho kalendáře, ve kterém děláte veselé časy, také něčím přispěl. Čímkoli, třeba prý věrnou zprávou o tom, co že mne „l e t o s z l o b i l o n e j v í c“!

Já nevím, že mne mají všichni lidé tak náramně rádi! Nepřičítám to ale ani tak kráse svého těla a záři svého ducha, jako spíše té skromnosti a ke každému poníženosti ,která mne zdobí hned od prvního mého mládí. A proto chci také co nejochotněji vyhověti té milostivé žádosti Vaší, pane t. č. slavný, a z měkce důvěřivé duše Vám sdělit tedy upřímně, co že mne letos zlobilo nejvíc: m o u c h y!

Inu je Vám to prokletá holota, tyhle mouchy! Na jaře, když vylézaly ze svých skul, měl jsem z nich, přiznám se, ještě radost. Mámť zrovna u postele po stěně rozestřenu mapu střední Evropy a ta byla předním rejdištěm mladobujných jejich her. Na Německo byly ale zrovna jako posedly, a za osm dní byl Berlín „i s vůkolím“ poset jejich strusky jako by jej zasypal pazderem. Nasmál jsem se — no! Brzy však se věc obrátila. Sotva jsem si kdy v poledne ulehl — činím to denně jak lékařům tak své lenosti k vůli — sotva jsem zavřel

oči, sotva jsem zadřimnul — bzzz! — bzz! — a už mi seděla některá na klapce, nebo na nose, nebo na uchu, nebo na některé méně ušlechtilé části jemného mého těla — náhle uštknutí a já sebou škubnul, až mi zuby cvakly!

Nevím, co je tak lákalo. Zdali snad lahodný chrapot mého chřtánu, nebo jemný pískot nosu — milujíť mouchy prý pěknou hudbu — ale příjemné to nebylo! Z počátku jsem chtěl s nimi však vyjít pořád ještě v dobrotě. Pravil jsem jim: „Ale děti děti! Nevíte ,co říká Goethe? Že „nestydatost sluší jenom velkým" —?" — Nebo: „Buďte přec spůsobny! Budete-li hodny, otevru pak tamhle cukr, je prý dnes sladký!" — Nebo tak něco. Ale sotva jsem znova zdřím', už jsem sebou zase škubnul, až jsem zaklel!

Dobrá! Napřáh' jsem tedy ruku a vzal je na mušku. Třeba padesátkrát za sebou jsem plácnul dobře ,trefil je nebo alespoň zaplašil; ale pak — flink! a už jsem měl ránu v obličeji! No — já jsem chladnokrevný, já jsem si tu facku nevrátil nikdy — ale co pak to má být, aby poctivý Čech fackoval denně sama sebe? Co pak nemá v Čechách jiného materiálu dost?

Unaven a ztrmácen jsem vstával z lože. Šel jsem k umývadlu, abych se osvěžil. Uprostřed umývadla — právě se koupala moucha! Odvrátil jsem se s ošklivostí. — Přikročil jsem ke stolu, abych si vysrknul odpolední svou polívku. Já rád polívku s petrželí — ale dnes ta petržel cape nějak nožičkama — moucha — moucha! „To ji tam stáhla pára!" míní kuchařka. I ty dušičko dobrá! A já bych se vsadil ,že tahleta se obětovala a vrhla do polívky, jen aby ty ostatní po stropě měly jux,

jak já tu stojím s pozdviženou lžicí a nevím, do kterého kouta bych jí praštil! Vždyť je to na mouše vidět, jak nerada, jak pomalu vylézá z polívky zase ven! Už naši otcové říkali: „Vleče se co moucha z pomyjí!“ — Nu co dělat — zasednu tedy konečně ke stolu, abych útěchu nalezl v práci. Chci být sám ,to se rozumí, chci mít úplný poklid. Ale to se už zase jedné z mých much nelíbí! Hned mi sedí na brvě, hned na prstu — štípá — šimrá — a nedá a nedá se odehnat! Plácám sice po ní, ale kampak! — vždyť ona prý má sto očí a všechny „šlejfované“! — Kdyby aspoň nebzučela! Ale ona je, račte dovolit, jako redaktor „Humoristických Listů“, nebo jako kterýkoli feuilletonista: když si na někoho sedne, sedí na něm pořád a ještě se mu směje.

Pak tedy pokaždé jsem chytil klobouk, vyrazil ven, a letěl na procházku! Procházka! V hlavě místo myšlének bzučí samé mouchy, a před očima se mi hemží celá muší hejna — mám hotovou „myodepsii“, děsnou, do obrovitých rozměrů vyvinutou. „M u s c a domestica — m u s c a domestica!“ Cítím, že se stávám rok od roku člověkem pořád horším. Jsem teď už nejen rozhodný Antisemita, nýbrž již i Anti-muška-týr, zuřivý! „Musca d o m e s t i c a“ — ano, ano, veškeré necnosti našich domestiků má ovšem! Prokletý hmyz! — Hmyz? Když mi sedí na nose, cítím zcela určitě, že je to s s a v e c. Když ji vidím ale tak vesele plovat v umývadle, musím ji přec považovat zas za r y b u. A když konečně zas uvážím, že má křídla a že klade vejce, je to pták — zcela určitě p t á k! Moucha je t r o j ž i v e l n í k, povídám; ale v žádném živlu nestojí za nic!

Taková mršina a má křídla, a já jich nemám! Alespoň kdybych měl poměrně jen tak outlá a nedonosná jako ona! Odtudhle z chodníku tamhle do okna k té brunetce bych přece dolít'! Už Aristofanes přál lidem křídel, aby líp užili života. V jeho „Ptácích“ praví „vůdce sboru“ k divákům asi toto: „Nic lepšího a hezčího není ve světě nežli dvé křídel! Použiju příkladů zcela blízkých. Kdyby někdo z Vás, který rád bližním svým parohy nasazuje, spatřil, jak manžel krásné paničky zde na sedadle svém při hře usnul, rozestřel by zajisté zvolna svoje křídla, odfrčel, vykonal by rychle návštěvu svou a záhy by byl zase na svém místě zpátky. — Kdyby jiný při sladkých harmoniích truchloherního zpěvu cítil, jak mu žaludek kručí, rovně by odlítl, honem by se doma najedl a zvolna by zalétl zase sem zpět na své místo. — A kdyby ještě jiný cítil — —“, ale já už nebudu citovat dál, co že by cítil; Aristofanes by to mohl říci, kdyby to pronesl český spisovatel ,řeklo by se, že je „nespůsobný“.

Mnohým lidem však by to nebylo zase ani vhod, kdyby mohli lítat. V prvních letech šedesátých (tohoto věku) zdálo se na př .už věru, že je českému národu konečně do vzletu. Ale tu povstali mezi ním tak zvaní „hlaváči a dobří rádcové“ a volali: „Hanba Čechu, který ku předu letí! Jen ten je pořádný Čech a vlastenec, který ku předu leze!“ A lid jim začal naslouchat a — —

Račte odpustit, že náhle přerušuju proud svého dopisu! Však já nezapomenu, kde že jsem si do řeči skočil, a slibuju Vám svatosvatě, že začnu hned zas a zrovna tam, kde jsem byl přestal. Mně ale teď napadla bajka. Dovolíte, vysoce ctěný a

veleváženy, t. č. slavný pane redaktore, abych ji tu vypravoval? Není ode mne, tedy je snad dobrá. — Kdysi se díval anděl — byl ze sboru Tronů a jmenoval se Metatrón — s nebeských výšin na zemi, a spatřil pokolení oslů, těch nebohých, ušatých a šedivých, a bylo mu jich neskonale líto. „Ach," pravil, „jak těžce vlekou se životem! Jak je mně těch nebohých zvířátek líto, s tou jejich tíhou, při té jejich klopotě!" A sebral se a spustil s nebe, a vzal s sebou sedmkrát sedmdesát tisíc párů křídel, bílých jako mléko. Chtěl každého oslíka podělit dvěma perutěma. Když ale jim je připínat počal, tu se pustili do křiku a vyhazovali tak zběsile, že Metatrón se rozesmál, se smíchem odstoupil a v nekonečném smíchu ubíral se k nebi zpět přes most duhový.

— — Hospodina pojal hněv a on seslal na nás jednu z ran egyptských, hned tu první, jen že obrácenou: všechna naše krev se proměnila ve vodu!

Vy vidíte, že danému slovu dostojím vždycky a že začatá věta má zcela dobrý konec!

Když ale tak právě o egyptských ranách mluvíme — nebylo také jednou tou ranou, a sice hned čtvrtou, že Pánbůh seslal na lidi mouchy? „Mouchy přeobtížné", od nichž „nakazila se země"? A nevíme my čtenáři bible, že také jindy, když chtěl Pánbůh ztrestat lidi, jenom to „zašeptal mouše" (Isaiáš, VII, 18.)? Tu vidíme, že mouchy byly od odjaktěživa jen metlou na lidi! Také odjaktěživa lidé je měli arci jen v nenávisti. Již u Homéra je moucha obrazem nestydatosti. Ares nazývá Athénu „nestydatou mouchou".

„Tělesně protivny,*) duševně ničemny! Sám Maximilian Perty, učenec, který v každém zvířeti na světě dovedl nalézt stopy ducha (čeho pak nedovedou učenci!), praví o „dypterech“ čili o těch našich potvůrkách „dvoukřídlatých“: „Mají pramálo smyslu uměleckého a ještě méně rozumu; jsouť vůbec nárůdkem jen neposedlým, lehkomyslným, smyslným, jenž se zdá být stvořen toliko na obtíž a protivu lidem i zvířatům.“ Pak dodává: „Někdy se mi podobalo přece, že naše mouchy domácí mají trochu paměti. Honíš-li některou víceкráte po sobě, stává se plašší a má se více na pozoru; za krátko ovšem zase na to zapomene. Často dovedou se uhnout zcela obratně, když je tělem a oběma rukama chceš přitlačit k oknu.“ To je toho! A o jednom muším druhu vypravuje, že samička drží obyčejně s třemi i čtyřmi samečky najednou. Té šikovnosti ale nemají snad ani ze sebe, té naučily se snad od obratných samiček lidských!

Není tedy divu, že národní mudrosloví nás Slovanů sobě much všímá tak pramálo. Z duševních vlastností téměř všech zvířat na světě dovedlo vyvážit vrchy příslovního zlata, o muchách máme sotva několik pořekadel bídných. „Z mouchy slona dělati“ čili lháti, „mouchy v nose míti“ čili divným člověkem, „mouchy se zděsiti“ čili bojácným člověkem býti, „nepokojnou muškou“ čili člověkem svárlivým slouti atd. — samé vlastnosti pěkné!

*) Já nevím, jak může některá proslulá tanečnice nebo gymnastička nechat se na cedulích oznamovat co „mouche d'or“ = zlatá moucha! Viděl jsem z nich už tři nebo čtyry, jedna hezčí než druhá, žabičky k nakousnutí — a mouchy! A ještě k tomu se tadyhle dvě z nich v novinách hádaly, která že je ta „pravá moucha“!

Mohla pak moucha v historii lidstva zaujmout jakéhos jen trochu významnějšího místa? Leda že ve smyslu zlém! Jakož také nám spisovatelé vypravovávají o muchách, které byly skutečným neštěstím národů, nebo chtěly jím aspoň být. Vždycky se jim to arci nepovedlo — čti památnou knihu Immermannovu o reku „Tulipánkovi“, synu otce Tulipána! Hrdinného toho mladíka zanesla brůna jeho do Mikromony, hlavního města říše ženské, jíž právě tenkráte kralovala nepřekonatelná Grandiosa. Uvedly ho do královského paláce. Všude ticho, kolem samé tváře bledé. I ptal se, co že to? „Hrozí nám velké neštěstí,“ pravila premiĕre-ministerka a pozvedla červenou damaškovou oponu, dělící korunní sál ve dví. Tam vzadu seděla královna Grandiosa v hlubokém zamyšlení. Měla na sobě hermelín, v pravici zlaté žezlo, v levici říšské jablko — zcela jako kostková dáma na kartách. Šňupala z říšského jablka spaniól, přemýšlela o blahu země, krásné ideály jí plnily duši a slzy pohnutí kanuly po její tváři. Ale kolem ní kroužila moucha a bzučela.

„Divoce se paní vzpřímí,
vytrhne-li ji jen muška
z toho pobožného snění.
A pak — aby našla zase
panovnickou rovnováhu —
dá z nás nejbližších jí služek
několiku setnout hlavy. —
Viz — viz! velezrádná moucha
hledí se již dostat blíže,
zasednout královně na nos!
Hrůza! — Hrůza!“ —

Ale Tulipánek vytáh' svůj kord, vkročil na prstech dovnitř, pozdvih' do výše kousek cukru a když moucha chtěla se na tu mlsku vrhnout, probodl ji zrovna skrze srdce! Královna se později ovšem vybrala ze svého snění.

„Hodina to přeúrodná!
(pravila)
Budoucně se v Naší říši
nepíše už nad „i“ puntík;
uspoříme velké summy
tedy jenom na inkoustu!
Ale zdá se Nám, že moucha
jakás nestydatá, drzá
kroužila Nám kolem čela
myslícího, královského.
Už Jsme v duchu lekaly Se,
co se stane, kdyby netvor
dovolil si šimrem, lechtem,
bručením anebo bzukem
přerušiti ten Náš poklid.
Neboť My jsme, to My víme,
ukrutny, když někdo ruší
Naše klidné, měkké chvíle!“

A Tulipánek obdržel řád v říši nejvyšší, řád zlatého pantofle, a volaly mu: „Vivat!“

Možno, že řekne někdo: „Snad je to o tom Tulipánkovi ale jen bajka!“ A kdyby? Aťsisi! Nejsou báje zrcadlem lidského života? tedy i lidských dějin? A vypravujte mi, prosím, jednu jedinou báji, v níž je moucha něčím kloudným! Někdy se změnila na mouchu víla, někdy zvolil tu podobu i některý člověk čaroděj — ale proč? Vždy, aby se tajně někam dostal, aby š p e h o v a l — čistý cíl!*)

*) Jak říká Francouz špehounovi? „Mouche“ = moucha!

Zkrátka: kdekoli vyskytne se moucha, nechť v bájích, nechť v dějinách nejskutečnějších, chválou a slávou v nich věru není obestřena! Rozumí se samo sebou, že tedy také ne v dějinách českých. Máme zde o nich ale jen data sporá. Sám pilný Strnad, který nám z dávnověkosti zachoval přec každou kobylku, má jen jedno jediné muší datum: rok 1095. Bylo jich tenkráte tolik, že sežraly půl české přírody; silné lijáky je konečně utloukly. Ale ještě mrtvy zapáchaly tak, že se musilo kadidlem vykuřovat i pod širým nebem.

Buďme spravedliví: jeden exemplář mušího pokolení vyniknul v Čechách přechvalně. Jen že nebyl moucha, nýbrž jmenoval se Moucha; rybář Moucha! Je známo, že v druhé polovici roku 1423 odbýván valný sněm Svatohavelský. Tu pak nám vypravuje dějepisec následující: „Roztoužení pánů a Pražanů po starém pořádku v zemi vzbudilo při nich, jak se zdá, památku na časy krále Václava, a vedlo k tomu, že uzavřeli nyní po čtyřech létech vykonati jednu slavnost pohřební, ku které dotud nebylo příhodné chvíle. Od spuštění kláštera Zbraslavského roku 1420 nevědělo se ani o těle zemřelého krále, kde leželo; i musilo po něm teprv býti pátráno. Páni slíbili veliké dary tomu, kdo by o něm zjevil. Tu přišlo na jevo, že je po zneuctění od Táborů tajně pochoval rybář jeden jmenem Moucha pod jakous prý škřídlou čili opukou na své vinici. Tělo tím spůsobem nalezené jest tedy přineseno na Vyšehrad, a odtud ve slavném průvodu pohřebním, jehož se jmenovitě účastnili všichni cechové Pražští, neseno přes celé město až na hrad Pražský a tam pochováno v kostele ve hrobce královské, vedlé císaře Karla.“ —

Eh — už je ta moje učenost tak velka, že mne až nudí! To je ale snad nestrašnější věc na světě, když člověk si řekne, že nudí sama sebe! Tak daleko jsou mouchy s to tedy člověka přivést! Všude jsou, do všeho se pletou, ve všem je najdeš. Ptej se Nordenskjölda: šly s ním přímo k severní točně. Ptej se slavného kapitána „Černého tuleně": chtěly s ním proniknout až k točně jižní. Nespouštějí s člověka očí, na každém kroku jsou za ním. Ale nedělají to snad z onoho přátelství, kteréž ovšem „mezi zvířaty" někdy bývá — jako na př. mezi tygrem a divokým pávem, mezi jeskynní sovou a prerijním krylíkem, mravencem a broukem sládorem, krokodilem a trochilem atd. Poměr mouchy k člověku je vždycky nepřátelský; ona ho považuje za svého otroka, hledí panovat nad ním.

Alespoň kdyby byly k něčemu dobry! Kdybychom je mohli na př. jíst. Vykrmit si jako husu nebo prase. Tisíce drobných drátěných krmníků mohli bychom mít nalepených po stěnách svého bytu, u hodinek mohli bychom ty krmníčky nosit co žužu atd. Ale lidstvo říká, že nejsou „k jídlu". Much nepojídá ani Číňan, který si přece pochutnává na sovách, káních, čápech, koních, psech, kočkách, německých myších, na všem. Ba nepojídal jich ani proslulý francouzský galejník Bazile, v jehož žaludku po smrti nalezly se kusy popruhů s puten, 13 kousků dubového dříví, několik lžic dřevěných a cínových, několik cínových přasek, hlavička z dýmky, kudla, něco skla z oken, něco kůže, kus plechové roury atd. Když byl dotčený výtečník v Bretské nemocnici už zaopatřen svátostmi umírajících, bavil se s ním ještě přítel. „Jedl jste také někdy mouchy?" ptal se umírajícího. — „Nejedl!" odpověděl Bazile a

skonal. Muž tak výtečný by zajisté nebyl šel se lží na pravdu boží!

Vidíte, já se přiznám — jídlo je mi „to nejvyšší" na světě. Mně není „znakem života" snad „jásající slunce"; mně je znakem života dvanáct dobrých jídel za sebou. Třeba to bylo o půlnoci. A rovněž souhlasím s těmi, kdo říkají, že pravým znakem smrti věru není anděl s obrácenou fakulí, nýbrž že je jím mnohem spíše pěkná telecí kýta, dopečená v páře. Měřím kulturu této země dle jídla a proto mám k němu takovou úctu, že člověk jí na světě skorem všecko. Ale moucha se nadsazuje ve vzdělanosti ještě jako nad člověka: ona jí všechno to s člověkem a jí pak člověka ještě k tomu — člověk by z kůže vylít'!

Hmyz! — ne ssavec, ne pták, ne ryba — mizerný hmyz! Ale — hoj! Já nechci být trpěliv jako sv. Marek, biskup aretuzánský, jehož, do košíku posazeného, uštípaly mouchy a mšice — já nebudu mučedníkem! Však já vyzraju na ně! — Jen že — jak!? Dobrotou to nejde, to už jsem viděl. Talentu ně akého van Amburgha, Hüntgena, Wildama nebo jiného krotitele divých šelem patrně také nemám.

Nejlíp by arci bylo, umořit je tedy hlady. Ale to bych já nesměl také nic jíst, to nejde! — Snad je však odeženu i něčím jiným! „Mouchy se odhánějí oháňkou", učí starý Komenský v „Janua linguarum". Když já ale nejsem ani „malenou" ani „stračenou" ani „polskou" a netěším se chudáček oné pomůcce, jížto Komenský tedy „oháňka" dí. Nejsem však člověk? člen lidstva? které už před tisíciletími za oháňku vynašlo si náhradu — plácačku!? Victoria, koupím si plácačku!

A koupil jsem! Tuze krásnou, z krásně červené, zlatem prošívané kůže, s hůlkou toutéž koží otočenou, za 5 zl. 40 kr. Znamenitý nástroj! Hned první den jsem jí proplác' spodní tabuli v okně, shodil si čtyry fotografie s rámečky a spůsobil nad svými knihami takový prach, že to v mém pokoji vypadalo jako v Sahaře, když ji vítr zdvihne. Ale mouchu jsem nezabil žádnou. — Poslouchejte, víte že se teď obdivuju onomu krejčovskému tovaryši, který si směl na praporec napsat: „Devět jednou ranou!?" — A já jsem se měl přece vždycky za takového plácala! —

Co dělat! Vezmu tedy něco, co mne nestojí pražádného namáhání! A vzal jsem med. Aby mlsné mušky jako přišly, na medu ulnuly a v samé sladkosti zahynuly. „Sláv i vrahům dobře činit zvyknul", zpívá Kollar.

A skutečně přišly, med mně spapaly a neulnula žádná!

Však on bude lep tedy účinnější! — Jen že jsem se nemohl dočkat „várky". Každý den říkal ptáčník: „Zítra ho uvařím". Konečně, za celý týden, vařil. Dostal jsem lepu za tři krejcary malou lžičku a smrděl jako velký sud. A když jsem mouchu rukou nechyt' a na lep ji nepřitlačil, tedy na něj nešla. Moh' jsem se divit mouchám svým, vždy jen na eleganci zvyklým?

Jakpak kdybych si tedy někoho opatřil, kdo by mi mouchy chytal? Muchka, muchárka, muchodava nebo jiného muchožravého ptáka? Ale — pak bych teď, za letního času, nesměl nikdy otevřít okno, a v noci zas žádný ten pták mouchy nechytá!

Pamatuju se, že jsem kdesi četl, že jistý pán měl doma netopýra a ten že mu žral mouchy.

V knize — v knize — — Skutečně — už jsem to našel — znamenitá paměť! — Ten pán se jmenoval White — měl doma netopýra — ten netopýr žral mouchy, ale — — pan White mu je musil chytat! —

Ještě však pořád nevzdával jsem se všech pokusů — tak tuhý jsem! Počkej, pomyslil jsem si, piš přec redakci časopisu, jehož jsi mnoholetým abonentem. Zašli tam dotaz — oni svým čtenářům tak rádi slouží — ať ti odpovědí alespoň v „listárně redakce".

A ejhle, hned dva dny na to četl jsem v „listárně" odpověď: „Nasaďte si rojek sršňů do svého bytu. Už Dalemil nás učí, že „málo sršňův mnoho much zapouzí". A Hájek zaznamenává k roku 1032 slova vojínova: „Žeť já ty Němce jako sršeň mouchy z Čech vystraším!" —"

Kdybych byl téhož dne dostal některého novináře do ruky, byl bych ho nejspíš zabil.

Byl jsem už zoufalý.

„Poslouchej," promluvil v tom ke mně přítel — přítel ryzé zlato, muž démantový! „Ty mouchy nám tě ještě umoří! Vezmi do ruky přec osm šestáků, jdi tamhle do květinářského obchodu a kup si dva hrnky s tou pěknou zelenou rostlinou, jíž říkáme „ricinus"! Znáš přec účinek jejího oleje? Nu vidíš, rostlina vydychuje ten olej listím i celou bytostí svou a mouchy toho výparu, člověku neškodného, nesnesou!"

Poslechl jsem, koupil dva kořenáče, postavil je do pokoje a otevřel okna.

A za dvě hodiny vandrovaly mouchy v celých houfech oknem ven, co nejrychleji, bez uzlíčků, bez zavazadel, jen tak jak byly!

Byl jsem pojednou jako znovuzrozen.

Ale poslouchejte, pane redaktore t. č. slavný — já přece jen nemám žádné pravé štěstí! Vloni jsem se stěhoval s druhého patra dolů do přízemí, k vůli pohodlí. Považte si, abych se byl mohl teď dívat, jak se ty mouchy vrhají s druhého patra oknem střemhlav ven na dláždění dolů! — — — — — —

Ricinus communis — skočec obecný.

Podávám jej zde veškerému zoufajícímu si lidstvu. Na podporu, k pomoci a spáse.

Vím, že mne veškeří věkové příští budou velebit. Že milliardy lidstva budou žehnat mé hlavě. Ale já se zde nepodepisuju. Chci býti neznám jako ten, který první do Evropy přivezl brambory a stal se největším dobrodincem veškeré chudiny naší: lidé ho velebí, ale neznají jeho jmena! A jako ten, který vynalezl nullu, aritmetický ten zázrak, jímž spůsobeny veškeré úžasné pokroky naší vědy: lidé se mu obdivují, oni mu žehnají, ale rovněž neznají jeho jmena! Je v tom poesie nesmírná.

Unikám zraku lidstva do modrých výšin nesmrtelnosti, zapadám do moře slávy.

CO NEJRŮZNĚJŠÍ

Pražští posluhové.

„Když růže zdobí samu sebe, zdobí také sad" — myslím, že jen na ozdobu celé Prahy posazují si naši posluhové ty své krásné červené čepice! Různost jako na keři v přírodě, jeden má čepici do špičata, druhý do kulata, třetí do placata — přec jen samá růže!

Takto ovšem nemají mnoho dekorativního na sobě. Šat prostý, často hůř než prostý. Tvář ustaraná. Noha těžká a ruka — o té by se mohlo také s Goethem říci, že „v neděli tě nejlíp pohladí". Ovšem kdybys o to „pohlazení" stál a takhle na př. v hospodě se jí stal nepříjemný. „Všechny mastě Arabie nemohou tuto malou ručku učinit libě vonnou", jakž pan Shakespeare do Macbetha napsal. Také není ani jejím účelem, aby byla libě vonna.

Tamhle stojí jeden exemplář číslovaný opřen o kandelábr — „every inch a king", chci říci: každý coul posluha! Červená čapka na hlavě křičí přes celé Příkopy a přes celé Svatováclavské náměstí: „J á s l o u ž í m !" Ústa cumlají dýmku, ruce vězí pohodlně v kapse, celá postava zdá se být ke kandelábru přilita, tak že sobě jisté kandelábry pražské

nedovedu ani pomyslit bez přilípnutého na ně posluhy. Ale nemysli si, že je to muž snad pohodlný! Jeho heslo je heslo Lutherovo: „Rasť ich, so rosť ich“, a on věru nestojí o to, aby narostl na něm mech. Vypadá, jakoby sobě ničeho nevšímal, ale potřebuješ-li posla nebo pomocníka nebo nosiče a blížíš se kandelábrovému skupení, na čtyřicet kroků už vítají tě tázavé oči, posluha se od kandelábru ulomí, poskočí si, dýmka zmizí v hluboké kapse, čepice je v hrsti — : „Víte, kde je — ?“ — „Prosím, vím!“ — „Tam bydlí v čísle —.“ — „Pan L., ano, ráčil jste mne už v loni tam jednou poslat.“ Jsi upokojen a pyšen, člověku ta něžná pozornost zalichotí, člověk se cítí.

Kdo má pozorovatelský talent, pozoruje mezi pražskými posluhy přec jen dva různé druhy. Jedni mají na lesknoucí se mosazné čelence nápis „Express“, druzí rovnoprávné „Posluha — Dienstmann“. Prvější jsou z ústavu soukromého podnikatele Rosenzweiga (tedy skutečně „růže“), tito pak jsou členové spolku „Přemysl“. Dohromady je jich as půl třetího sta, mají svá určitá, různá stanoviště a na nádražích je jich stále po desíti z každého tábora a dnes smějí se po přihrčení vlaku do popředí postavit ti a zejtra zas oni. Nevím určitě, kterého roku byli v Praze zavedeni, myslím, že roku 1860, ale během těch let vydobyli si pověst dobrou, jsou skromni, spolehlivi a velmi zřídka slyší se o nějaké výtržnosti. Ano, jeden z nich došel již i poetické oslavy a to lyrou samého Františka Haisze! Jmenoval se Václav Hora, byl voják, myslivec, a roku 1866 se vyznamenal. Jednalo se o podpálení mostu u Podola. Hora se vrhl za noci do Jizery a vykonal čin ten. Když most se vzňal, stříleli Prusové po smě-

lém plavci, tento však přece dosáhl zas břehu a zde upadl v mdlobu.

Na kopce sena si odpočíval,
děsně pohlížel na vše strany,
bloudil cestou až prapor svůj shledal,
byl pak vojín čtvrté setniny.

U Jičína byl raněn, padl do zajetí a zemřel v saské nemocnici. Jeho rodiče přivezli mrtvolu do Prahy, v Bubnech byl slavný pohřeb, a „pražští posluhové deset světel okolo rakve jeho nesli“. Načež pak ho dal náš František Haisz do překrásných veršů a „vydal je na žádost pražských posluhů a jeho otce na světlo“.

Jsou posluhové, kteří slouží svému pánu — královské Praze — již úctyhodnou řadu let. Mám čest znát jistého, jenž slouží již od roku 1862 — „když byla ta velká voda“, jak říká. Po celou tu dobu krášlí totéž nároží nebo hned vedle stojící kandelábr. Takový „starý“ posluha má již pevnou půdu pod sebou. Jeho tvář je známa, důvěra k němu je všeobecna, on má svůj kruh v obecenstvu, „své pány“. Mladým je hůř, ba často zle. To je tak: Co posluha vydělá je jeho. Jen že musí do spolkové kasy nebo svému podnikateli odvést týdně něco přes zlatku. Za to má své číslo, jednou za dvě leta novou čepici, po jednom páru letních a zimních spodků, modrou blůzu a příruční pořádný vozík. S počátku musí složit kauci tří zlatek. Zlatka týdně není mnoho, ale když se má ještě k ostatnímu životu přivydělat, může jí být někdy přece bolestně dost. Zvlášť když se pomyslí, že za krátkou posílku je taxa jen desetník. Mladý posluha nemá ještě osobní přízně,

nevydělá ničeho, nemá pak té zlatky, strhne se mu s kauce — jednou, dvakrát — pak „se mu vezme číslo". A sotva že vypučel v ozdobnou růži, už ho zvadlého zas rozfoukly větry.

Nejlepší dobou pro posluhu je stěhování a on se zlobí zcela upřímně, že lidé stěhují se jen čtyrykrát za rok. Takto panuje náhoda. Jen „Express" má příjem ještě jeden: české i německé divadlo. Když bylo zapovězeno brát pro velkou komparserii na jeviště vojáky za statisty, sáhnuto k posluhům. Při zkouškách dostávají 10 krejcarů za hodinu, při provedení 25 za celý večer. Co bývalí vojáci mají „krok" a mají „štelunk" a jsou učeliví. Posud ještě arci ze žádného nevyvinul se „Hamlet" nebo salonní milovník, ale konečně je vše ještě možno. Jen že se bojím, že ne tak brzy. Pozoroval jsem často posluhy statisty a lituju, že musím říci, hříšný mamon že jim patrně jde nad vznešené umění. Hledí na děj úplně lhostejně, bez srdce, beze všeho lepšího hnutí. Je jim jedno, dělají-li hrdinného českého rytíře nebo jsou-li plátnem obalenou, zadní nohou papírového slona. Oni s krutou lhostejností potlačují po Gesslerovi žoldnéři švýcarský lid a co „Švédové v Praze" napadají české vlastence, jako by jim do nich nebylo ale pranic. Viděl jsem je co husitské vojíny, pod jichž nohou chvěl se celý svět — čestným, krásným tím zaměstnáním nebyli nadšeni ani dost málo! Když nebohou Aoudu v kuse „Cesta kolem světa" kladou na hranici, tváří se oni při tom tak, jako by někomu nesli vak na nádraží, a když v Sardouově „Vlasti" slavným průvodem vedou celou řadu křesťanských mučedníků k smrti, ještě jim to přejou, neboť to je akt poslední a teď přijde inspicient s 25 krejcary. Před dvěma neb

třemi roky dával jakýs Bavor v Konviktském sále „pašiové hry“. Sám „dělal“ Krista pána a pražští posluhové dělali apoštoly. Zajisté vznešený úkol! Když ale neměl peněz, udali Krista pána na policii.

Krásnými časy, které se as více nevrátí, byly pro ně ty nejprvnější, když byl ústav teprv do Prahy zaveden. Novost vábila, každý po posluhovi něco někam poslal. Brali je k ledačemu, i za svědky při svatbě. A nebyla to tak zlá špekulace, šli na faru, šli k oddavkám, a dostali za to všeho všudy dvě zlatky. Laciněji sobě nelze oba svědky dohromady ani pomyslit. Také za kmotry byli od nároží bráni — 50 krejcarů. Ale pražské obecenstvo je jako každé jiné: interes ochabnul. A teď přišel krach a cítí ho i posluha. Donášení vaků na nádraží je teď jejich hlavním příjmem. Člověk by myslil, že v tak velkém městě, jako je Praha, je alespoň dost lidí zamilovaných, že posílají pannám a paničkám psaníčka a posluha že má výdělek. Ptal jsem se.

Posluha si přihladil smutně vlasy a prál: „Bylo — ale už není. Mně se zdá, že ti lidé už ani nemilujou!“

„Muziky“.

Někdy rozkvétá v mém srdci milé, zrovna až přemilounké kvítko lásky k lidstvu. Myšlenka nová a hloubkou svou překvapující mu dodává jasu a krásy, cit můj bohatý a vřelý mu dodává vůně — a lidstvo ke kvítku voní a jemu se kloní, a lidstvo mne obdivuje, a lidstvo říká: „Sákra!“

Já lidstvu tu radost přeju. Já tedy dnes už zase jednou kvetu. Já zase voním. A sice následovně:

Stará se někdo ve světě v skutku cele a vřele o ten lid, jemuž říkáme lid prostý a lid nižší, ba i „nejnižší" třídy? Mluvme pravdu: nikdo! Ne zákonodárce, ne jiný důvěrník lidu, ne žurnalista — nikdo! A pak se divíme, když propuká někde — jako nyní právě v Belgii — sociální revoluce, a pojednou cítíme, že se vlastně nám všem chvěje půda pod nohama a důvodný se nás náhle zmocňuje strach, ba hrůza. Když ale nastane pokoj, nemyslíme už zase na nic. A lid se cítí pořád osamotnělejší a pořád nespokojenější, až pak jednou — no na to nemysleme třeba ani, vždyť se člověku ježí vlasy!

Mluvím jako kniha. A ihned budu mluvit jako už otevřená kniha a řeknu: začněme se přece již starati o lid! Jedním slovem, jedním zákonem, jedním činem sociální otázku nerozluštíme, to víme; ale vyhledávejme si po jednotlivu ty třídy lidu a pomáhejme, kde právě můžem. Náš lid, zvláště náš český lid je tak dobrý a spokojen i s málem a rád již, když jen vidí dobrotu srdce. Ale zanedbáme-li ho zcela, nevšimneme-li si ho naprosto, odcizí se nám třída po třídě a pojednou se postaví naproti nám.

To ale může se stát dnes nebo zejtra. Vy neznáte lid, nepřicházíte mezi něj, Vy nevíte nic. Ale já si zasedávám pod večer k přízemnímu svému oknu a lid se zastavuje na chodníku před oknem a rozmlouvá a já jej slyším. Rozmlouvá upřímně; tajný nějaký hlas mu nejspíše praví: Zdehle za těma azalkama bydlí člověk dobrý.

„Bůh tě, Barčo, jakpak se máš?"
„Ani se neptej! Má člověk nějakou radost na tom světě?"
„I ba! Půjdeš v neděli k muzice?"
„K muzice!" a v hlasu té, jejíž jmeno Barka, chví se něco jako už pohrdání a zoufalost. „— k muzice! Kampak? Vždyť člověk ani neví v Praze, kam, vždyť člověk v Praze pranic neužije!"
„Je to svatá pravda! Jsem v Praze už pět čtvrtí roku a skočila jsem si dvakrát!"
„Já tu nezůstanu!"
„Já taky ne!" —
Rozešly se. Než došly v ulici konce, sešly se snad už s jinou Barčou. A símě nespokojenosti se rozlétá šíř a šíř a vzchází výš a výš a jednoho dne bude Praha pojednou pusta a my uvidíme, že nás opustily všechny ty, kterým jsme byli svěřili starost o zdraví a sílu a čistotu svého těla, a ve skleslém pojednou těle našem sklesne nám náhle i duch a zmocní se nás tesknota a hrůza. Budeme smít pak snad žalovat na odešlé? Chceme-li od nich práci a starost postarejme my se zas o jejich radost — rozumíme?! A jakou má tedy Barča radost? Její touha, to se ví, je muzika, její blaho, to se zná, je tanec. Je pravda, Barča má snad také ráda šamstra, a miluje třeba vroucně i šaty pěkné; ale to obé, šamstr i šaty, slouží jí jedině za pomůcku k tanci! Tanec je pro Barču to nejdůležitější ve světě — to ví každý, kdo zná Barču. Staráme my se ale o Barčin tanec?
Beru do rukou několik sobotních, několik nedělních čísel „Národních Listů". Nalézám tam, kdy a kam jedou v neděli dráhy. Kam míří zábavné vlaky. Kam možno na slavnosti národní. Kam na di-

vadlo a koncert. Ale kam může jít Barča k muzice, toho tam n e n a l é z á m! Snad stojí někde v inserátek pod velikým „u Lišků“, „u Podušků“ atd. zcela malinké „taneční zábava“; ale je-li tam dost tanečníků a nebude-li tam na každého mužského deset holek a je-li tam pěkná podlaha a nejdou-li třištky z ní až skrze střevíc, a o kolika hodinách začíná se tam už země kropit a začínají tanečníci holkám připíjet ze džbánků ,zkrátka kdy je tam největší taneční měla — to nestojí n i k d e! Nemá časopis ale sloužit všem oprávněným přáním a tužbám čtenářských kruhů? Nemá redakce se zcela rovnoprávnou láskou a péčí obemknout čtenáře všechny a tedy také Barču? Ale neděle nadešla a Barča — tu stojí. Prala a škrobila si spodničky hned v pondělí a ve čtvrtek je měla už vyžehleny a jako z cukru. Nové šaty ,pěkně vystřiženy, sedí jí, jak by ulil. Krejzlíček kolem kroku a sametka na krku a mašličky na šatech — všechno jako samé květy. A už je po obědě teď umyto i nádobí, a už jsou dvě hodiny, a v sedm má být Barča už zase doma, a ona p o ř á d ještě neví, kde že tedy nebohou tu hlavu svou složí na rameno nějakého tanečníka a kde zašoupne si v troj- a čtyřčtvrtním taktu nebohou svojí nohou!

Ne, já tu nedělám žádných holých vtipů! A proto ať mi nepřichází nikdo s nějakým všeobecným: „I však ony si najdou svou radost a stlukou si samy, své vědomosti o všem!“ No to se přec rozumí! Lev sobě najde potravu i v široké poušti, proč pak by Barča nenašla si tedy i v Praze muziku! Ostatně — myslíte, že je to v ž d y c k y tak snadné? Dobře tedy: Barča, oblečena, vyletí z domu. Dole už čeká kamarádka a teď letí obě. Kam letí? Do

Vršovic ke „lvu“; ondyno se tam byly pořádně vytančily a jeden z tanečníků, fešák, byl je i uctil a dal jim ryby — smažené parmičky malé. dobré, jak náleží. Za půl hodiny z Prahy doletěly, vrazily dovnitř — „u lva“ o muzice ani slechu! Honem odtud tedy o něco výše, k „Bervidům“. U „Bervidů“ zase ticho. „Půjdem do Nuslí, do Zámecké!“ A ze Zámecké letí do „pivovaru“. Nikde nic! Mezitím byly se k nim připojily ještě družky jiné, rovněž toužící a hledající. „Víte co, holky, „u Lajblů“ hrajou jistě!“ Zpátky tedy do Prahy, k „Lajblům“! A „u Lajblů“ — nehrajou! A nehrajou také „u Šálků“, a „u Palmů“, a „u Podušků“, a „u Virlů“, nikde po celém jindy tak hlučném Karlově náměstí! „My to ale musíme najít!“ A všechny letí pod Vyšehrad na „Přemyslovku“. A z „Přemyslovky“ přes vodu na Smíchov, do „pivovaru“ — a pak do „Numera“ — a — a tu spatří jedna svého známého, strážníka, a ptá se a ten teprv upozorní, že dnes je přece „Marianský den“ a muzika tedy nikde. — Tak tedy prosím: což pak nemohou být noviny tak slušny a přinést ráno někde na určitém již místě, na př. v čele listu hned po svém „Příští číslo vyjde...“, nebo alespoň na počátku denních svých zpráv poznámku krátkou: „Dnes muziky nejsou!“ — ? Upadla by slavné redakci snad při tom psaní ruka?

„Stlukou si samy vědomosti svoje!“ Bodejť by zapomněly, co náhodou už jednou vědí, a bodejť by, co ví, neřekla jedna druhé! Však myslí-li si někdo, že je těch vědomostí třeba jen málo, notně se mýlí! V zimě — nu ano, v zimě se dá věc ještě přehlédnout, vzdor masopustní době. Ale v letě je hůř, tu aby člověk zmohl celý hned pražský

policejní rayon, a ten už dá práci! Po desíti, po dvanácti jedou pak Barky a Kačky pospolu třeba i dráhou, až na př. do Vysočan. Asi před desíti lety, pokud se pamatuju, neměly sice Vysočany zvláštní renomé; holky říkaly, že je to tam „tak nějak hloupé“. Že tam chodí „jen tak starší mužští, samí takoví hloupí starší mládenci, kteří se kodrcají a po nohou šlapou.“ Ale chodily tam ty holky přece. Lepší pověsti už se tenkráte těšil „Apollo“, v Karlíně na prostřední cestě, kam chodívali „veteráni“; — „což o ty, ti dobře tančí!“ Na „Kozlovce“, vedle Troje, býval zase „velký sál, ale málo tanečníků“. Za to „u Papoušků“ za Bruskou, „velký sál a hodně tanečníků“. Na „Panenské“ za Strahovskou branou, na „Mlynářce“ za Košířemi a na mnohých jiných místech byl samý voják, což se pozná podle dupání už z dálky. Atd. Nevím, jak kde je to dnes; ale to všechno zvědít, srovnat a přehledně sdělovat je právě úkolem novin, myslím.

Nechci ostatně poroučet v té věci. Snad, jako se u nás vydávají „Výletní noviny“, mohl by za léta každou neděli, za zimy jednou za čtrnácte dní vyjít tedy zvláštní „Orgán pro muziky“. Snad by mohly tou rubrikou obohatit se také naše politické listy, a jako je u nich „Národní hospodář“, mohl by být také „Nedělní tanečník“. To by snad bylo nejrozumnější. A já bych u nás tuhle rubriku třeba tedy redigoval. Důkladně, poctivě, svědomitě. Za spolupracovnice bych si získal některé Barči, ty hezčí. Já je znám všechny a říkám jim „krajanky“ — my hezčí jsme totiž všichni z jednoho kraje.

— — — — — — — — —

Tak, a teď už odkládám péro. Natahuju nohy

spokojeně pod stůl, kladu se s pocitem sladkým zpět do svého křesla a zavírám oči k snění.

Poukázal jsem na důležitou mezeru v životě našem společenském. Vykonal jsem čin dobrý. Získal jsem si vděčnost celé třídy nebohého, hněteného lidstva.

Vidím, jak se na mne upírají teď sta a tisíce lesklých, vděčných očí. Jak slzy radosti perlí se po růžových tvářích. Jak celé dlouhé řady kulatých, buclatých rukou se zdvihají, — jak už se blíží —

Barky — Barušky — pro pána Boha — vždyť Vy — Vy mne udusí — —

Bar — r — r — —

Slovíčko o služkách.

I.

Skoro bych zde byl už zase položil omluvnou frási: „Čtenář snad dovolí, abych byl na tomto místě jednou zas opravdovým...“ atd. Dostaliť jsme se do divné doby — člověk se za opravdovost u nás zrovna stydí, a když se mu předce někdy stane, že přinese něco jiného než holý žert, v skutku se lekne, jakoby se tím byl pojednou stal směšným v očích veškeré ostatní veselé společnosti české. Náramně veselé! asi tak veselé, jakoby chtěla říci: „I vždyť je to už beztoho všechno jedno!“

Nelekejte se ale toho mého úvodu — já věru dnes nechci ani „spasit vlast“ ani snad z kořene vyvrátit nynější společnost naši a mravy její. Ba

mohl bych třeba dosti lehce a hravě spustit o tom dnešním, vážném tedy předmětu svém. Blížíť se právě konec masopustu, nastává ta masopustu část, kdy — všude j i n d e — bývá nejveseleji, kdy bujný rej před svým zhasnutím zavíří ještě jednou, hlučně, vysoko, divoko, kdy veselost se zmocní i ulic a náměstí a veškerého veřejného života. U nás v Praze ovšem je jinak. Zde „pouličního“ masopustu není vůbec; poslední zbytek jeho — slavení „Bachusa“ v nákladnických domech a chvilkami i před nimi — vzal, tuším, vloni za své následkem policejního zákazu. Ale teď přinášejí časopisy zprávy, že nastal přísný dohled i uvnitř síní masopustníky navštěvovaných, „při muzikách“, že odvádějí se odtamtud služky, které nemají služeb, že část jich bývá posílána pak postrkem do jejich domova, část jich dodána i do nemocnic, atd. Konání to ovšem nepodléhá mé kritice ani dost málo. Chci věřit, že úřad má nejvážnější důvody. Doufám také, že vše se děje s onou opatrností nutnou, která nepřipustí, aby k vůli osobám vagabundujícím stížena byla někdy i osoba nevinná. Na všechen způsob, myslím, jedná se tu o služky takové, kterým je služba věcí vlastně zcela mimotní, pouhou štací, vítanou škraboškou. také je to konečně zjev velkoměstský, jaký nalezá se asi po světě celém. Avšak pozornost humanistova jen musí být zjevem takovým vzbuzena: jednáť se tu patrně o zlý ferment, který by mohl porušit kruhy dosti široké, důležité. Připojí-li se pak k tomu, že za posledních let vzmáhají se žaloby na pražské ženské služebnictvo vůbec, vzrůstá nám tu již otázka společenská — třeba že tedy užšího kruhu, jen pražská — které nutno sobě zajisté povšimnouti v čas.

Žaloby na služebnictvo jsou arci tak stary, jak služebnictví samo, a neutuchnou asi nikdy. Nyní však, jakž praveno, vzmáhají se měrou nápadnou. Poslouchá-li člověk některé kruhy paniček, není „už ani jediná služka, která by zasluhovala mít dobrou paní". Ovšem, poslouchá-li zase mnohé služky, „není už ani jediná panička, která by zasluhovala mít dobrou služku". Je poslednější pravda? Najisto ne! Chceš-li se ohlédnout, najdeš najisto dosti paniček, o nichž i „přísná" služka pronáší jen chválu; jen že už je lidská společnost jednou taková, že chvála bývá méně hlasna, a že s ní člověk služebný, z příčin společensky velmi pochopitelných, bývá velice skoupý. Vždyť s ní skoupí také panička zas vůči služce hodná, a rovněž z příčin pochopitelných: chyba každá cítí se víc než vlastnost dobrá, dobré vlastnosti jsou konečně jenom služebníkova „povinnost", a pak — služebník „nesmí se chválou zkazit"! — Jako ale hořeji uvedený všeobecný soud služek o paničkách, není zajisté také opáčný ten všeobecný soud paniček o služkách správný. Toť by byl vlastně děsný soud o mravných vlastnostech českého lidu vůbec, vlastně soud nade všemi námi Čechy! Z pražských dcerek nejde do služby snad ani pět ze sta, venkovské dcerky jsou to, které přicházejí k nám, aby sobě hledaly chleba, a to by ten náš lid venkovský byl vlastností tedy tak nesympatických, ba zlých? Vždyť se všude hledají právě služky české, pro svou pracovitost, věrnost, dobrosrdečnost; i Němci je mají radši než služky vlastní krve svojí! A vždyť nebývalo tolik žalob, mnoho-li dnes! Dnes jako by svět ten byl pojednou zvrácen! Podívejte se na to ukrutné stěhování služebných

ženštin, jaké se děje každého 1. a 15. po Praze; ulice se jimi podvečer přímo hemží. Zeptejte se v pekařských krámech, třeba jen také u mlíkařek po ulici, kam služky chodí pro potraviny ranní; zajisté uslyšíte: „Každých čtrnáct dní jsou všechny služky zde ve vůkolí zase jiny; člověk ani neví, čím jim posloužit: paní jim nic pořádně neřekne, a já ovšem na služce nevidím, od koho je!“ Může služka při tom věčném vandru, při té nepevné, věčně kolísavé půdě pod nohama někde přilnout? může paní na služce své, které dala snad v témž okamžiku, kdy kufr její postaven do kuchyně, už zase výpověď, nalézt za tu krátkou dobu nějaké vlastnosti dobré?

Nechci paničky podráždit výčitkami, vždyť právě na paničkách visí veškerá možnost nápravy a má-li se něco v tom směru stát, bez jejich dobré vůle by to nešlo. Vždyť je věru možná, že jsem již tím podráždil mnohé, že neodsuzuju zde ihned služky všechny, co vinnice a hříšnice naprosté, a že již teď, ze vzdoru k pronešeným slovům, mnohá paní na své dotud „ještě obstojné“ služce vidí pojednou hříchů nových celou řadu! Ale přece nemohu zamlčet ,co vidím a slyším: v jistých kruzích paniček pražských je to dnes zrovna m ó d a, pravý s p o r t, vyhánět jednu služku po druhé. Panička by se přímo s yděla před soudruhyněmi svými, kdyby měla po několik měsíců jednu a tutéž služebnou. Snad by ji považovaly za „slabou“. Že neumí být ani „paní v domě“. Že ničemu v hospodářství nerozumí a ráda tedy „nechá služku vládnout“. Atd. Některá paní řídí svou domácnost už po čtvrt století, ale „ještě neměla ani jednu holku, která by byla jen trochu k čemu“! Je to

vůbec možno? A nejpodivnější je, že těch sto nebo dvě stě služek, které vystřídala, měly všechny jednu a tutéž chybu. Všechny byly líny. Nebo všechny mlsny. Nebo všechny kradly. Nebo byly hubaty, toulavy, atd. Jsou paničky, které už se stydí, chodit si pro služky do jedné a téže „kanceláře“, poněvadž držitel této slouží jim již jenom nevrle. A také které se bojí jít s „knihou“ nové služky na policii, cítíce dobře, jak příjemnými jsou již tam hosty. Ovšem, takové paničky, na štěstí pro služebné, nejdou právě do tisícův; předce je jich ale dost a dost. A stále je těch více, které přijímání a propouštění služek provádějí co zábavu, co sport a módu.

Zvláště mladé paničky propadávají té moderní choutce velmi snadně, často i proti nejlepší vůli své. Mladá paní chce dokázat, že umí hospodařit; že ale nechce újmy v ničem učinit ani manželi ani toilettě ani domácnosti, zkusí hospodařit na jediném, co zbývá, na služce: malý měsíční plat, málo jíst. Výsledek: služka jde sama, obtížena třeba i obžalobou, že „si brala sama chleba“! Mladá paní je dále právě paní a chce také užít svého panství vzdor tomu, že zkušeností při ní ještě není, že často ani neví, co že poručit a kdy. Výsledek: služka dovolí si radit a dostane výpověď, obtížena výčitkou, že je všetečkou, dotěrna, hubata! Mladá paní potřebuje dále náramně mnoho krejzlíků, manšet, malého i velkého prádla, a služka nestačí buď na ně, na to prádlo, nebo na to ostatní. Výsledek: dostane výpověď, je líná. Mladá paní připadne tedy konečně na myšlénku ,že služka teprv z venkova přišlá bude asi lepší než ty, které Prahu už znají, a vezme si na to služku novačku. Ta však neumí

vařit, neumí prát, ždímat, žehlit, „nikam netrefí", „nikoho nezná" — výsledek: paní už je v proudu a vypoví také hned zas novačku, bez ohledu, že neměla právě sama všeho toho na venkovance ani přísně žádat.

Zde tedy stojí pak venkovanka ta, snad hned po prvních čtrnácti dnech. Ničeho nevydělala a musí už zase platit za dohození služby nové, musí do té doby, než zase službu nastoupí, někde platit noclehy, platit si stravu, atd. A stane-li se jí tak hned na počátku několikrát po sobě? Hokyně nebo domovnice, která skytala noclehu, již ji vypovídá, již holce došel i poslední krejcar na suchý chléb, již jde do prodeje šátek a spodnice a co vůbec je „zbytečného" — domů se vrátit děvče snad se stydí, snad nemůže, snad také nemá ani na cestu — ale nevypisujme všechny možné průběhy a příhody, je jich známo každému ze života skutečně už dost. A tomu nezdaru ve službách i těm pozdějším příhodám podléhnouti může služka ovšem každá, novačka jako služka už zkušená.

Nesmím však pokračovat tímto způsobem, aby se nezdálo, že vinu poměrů do abnormity přecházejících dávám snad jen velitelkám. Ach ne, byla by to pošetilost! Zajisté je chyb na straně služek mnohem víc. Náš lid je ovšem dobrosrdečný, skromný, poslušný i pracovitý: avšak z nižší vzdělanosti, při poměru služebném a zvláště při dočasném nezdaru, vyvinuje se začasté přirozeně snadno vzdorovitost ,nedbalost a celá řada chyb a vad třeba ještě mnohem horších. K tomu přicházejí pak svody velkého města, příklady povah lehkomyslných, atd.

Zkrátka: chyby žen. Zcela oprávněně stěžují sobě paničky na mnohé služky svoje; rovněž pravdu mívají služky při stescích na některé velitelky své. Také ale je jisto, že děvče, které jde sloužit, přeje sobě přece mít službu snesitelnou, trvalou; a paní zase, když už služku pro svou domácnost, pro svou rodinu musí mít, že sobě přeje služku tedy co možná dobrou. „Tak, jak to je se služkami nyní, nemůže to zůstat!" slyšel jsem z úst paničky, o níž jsem přesvědčen, že dobrá služka má u ní zajisté dobré bydlo. Nuže — dobře! Tedy se musí hledat pomoc. Jsou-li poměry poněkud abnormální, musí se hledět přivést zase na normu svoji. —

Jak? — Tím, že pražské paničky musí sobě své služky tedy vychovávat.

Těžké slovo, vím to; žádá na pohled mnoho a vypadá nejspíš proto trochu až komicky. Také nejsem ani zcela kompetentní, abych radil; avšak přece bych rád promluvil zde o myšlénce jisté, kterou považuju za praktickou, ba nutnou.

Učiním tak až příště, dnes již by mně nestačilo ani místo. Vím, že — nedomluviv — vrazil jsem zatím do vosího hnízda; jakáž pomoc — snad to „znění v uších" snesu přec až do toho tedy příštího svého článku!

II.

„Pražské paničky musí sobě tedy své služky vychovávat." Řekl jsem již sám, že to slovo je těžké — věc nikoli snadná; ale také ne nemožná. Enketa pražských paniček ovšem se k tomu cíli nesvolá, porady k vůli důkladnému, všeobecně při-

jatelnému „vychovatelskému“ plánu se nebudou dít, mladé paničky nějaký „kurs o vychovávání služek“ navštěvovati nebudou. Zajisté je bohudíky dosti dam, jimž příroda sama vložila do rozumu i do srdce zcela jasný plán, jakže zacházet s osobami služebnými; a které toho plánu, toho náhledu i citu snad nemají, těm bychom alespoň měli přát, aby jej měly. Skládáť se celý plán vlastně jen: z dobrotivosti a spravedlnosti. Předpokládati o služebném dotud vše dobré, dokud v skutku neobjevil sse opak. Míti trpělivost s malými chybami, aby k vůli nim neusnuly, nezadupaly se vlastnosti zcela pěkné. Milovati člověka v té osobě služebné, alespoň trochu ho milovati, už proto, že žádá se od něho oddanost naprostá, často i obětavost, sahající až na sám život.

O těch věcech lze zde mluviti však jen aforisticky a — čím kratšeji, tím líp.

Tolik je jisto, že dobré paničky odchovávaly odjaktěživa dobré služky. Vlastní jejich ušlechtilost musí přirozeně zušlechťujíc působiti na prostou mysl služebné osoby, která na svou velitelku hledí zajisté vždy jako na svůj vzor, na bytost obdařenou vzděláním vyšším a pravým. Rovněž musí hospodářská obratnost panina přecházet znenáhla na služku a činit ji vždy spůsobilejší k zastání veškeré a nejrozmanitější práce. Ovšem je vždycky možno, ano i pravdě podobno, že na některou individualitu nemá ani nejlepší vzor jakéhos mravního vlivu; to ale zajisté nesmí se pak ihned pronášet za normu o služebných osobách všech, tak jako nesmím, potkav na ulici náhodou člověka nepoctivce, soudit, že všichni ostatní, jež potkávám, jsou nepoctivými stejně. A rovněž je ovšem vždycky možno, že ani

po hospodářské stránce služka se dle vzoru svého nevydaří, že není dosti chápava vůbec, že i pracovitou „těší“ a zajímá jen některý druh práce, že je třeba nedbalá, pohodlná atd. K tomu pak může se snadno přidružiti, že některá služka není na potřebu té které domácnosti tělesně dosti silna, obratna, zdráva — zkrátka, resultát je asi ten, že ani nejšťastnější panička nemusí ihned připadnout na služku zcela hodnou a vhodnou, a připadne-li, že pro poměry náhodou nastalé přece jen musí ob čas zase střídat a znova hledat. Paní hledá nejvhodnější služku, služka hledá nejvhodnější místo; pohyb a střídání bude do jisté míry vždycky.

Jedná se tedy o to, aby vychování služčino nebylo při tom střídání zase mařeno. Aby v té době, když jde služka jaksi ze školy do školy, od paní k paní, neutrpěla na své mravní a služebné hodnotě. Aby hlavně za dnů nucených prázdnin nepropadla následkům delší a absolutní zahálky, nebezpečného kamarádství, ne vždy zdravého a čistého obývání, těžké třeba nouze, atd. Aby služka místa zbavená měla zkrátka bezpečný útulek svůj.

Útulna pro služky — ta stává se v Praze již životní potřebou! Dřív či později musíme k zařízení takové útulny přikročit, jako musili už učiniti ve všech městech větších a pokročilých; ve Vídni mají služky své „Dienstmaedchen-asyly“, v Berlíně svůj „Maedchenhort“, v Londýně své „školy“, v Praze musí obdržet také podobný ústav svůj, nechť jej pak nazýváme již jakkoli. S počátku se myslilo, že úkolu tomu bude napomáhat založená před několika lety všeobecná „Útulna pražská“; rozměry její jsou dotud ale tak skromné, že nestačí ani chudině ostatní. Také už skutečně

stal se na prospěch služek u nás pokus další; v jisté klášterské budově pražské (myslím, že na Ječné ulici) přijímají služky bez místa se nalezající pod dohled svůj; však dle všeho jsou rozměry ústavu toho přec jen také velmi skrovné, nedostatečné, a konfessionelní ráz jeho činí asi obtíže ještě další. Tolik je jisto ,že nový a poměrům pražským odpovídající „děvín", ta útulna pro služky, brzy skutkem státi se musí, a rovněž je jisto, že myšlénky té ujmouti se musí dámy pražské, přidruživše k dosavadním svým účinným ženským spolkům humánní spolek nový. Ovšem za vydatného spolupůsobení Pražanů všech, neboť každý Pražan jest interessentem.

Účel útulny je jasný. Má předně tedy poskytnouti bezpečný domov služkám řádným, které i za doby nucené bezslužebnosti řádnými zůstati chtějí. Má jim poskytnouti čistého, teplého bydla nejen pro večery a noci, nýbrž i přes den, pokud toho třeba. A má jim poskytnouti i nejnutnější stravy za ceny velice mírné, po případě i zdarma.

Poměr služky k útulně nesmí být ale poměr pouhého hosta, nýbrž musí do jisté míry být opět poměr služebný. Služky samy musí si vykonati ovšem veškeré ženské práce, jichž je útulně a životu v ní potřebí. Musí obstarat čistotu v celém domě, musí obstarat kuchyň i prádlo.

Tím zároveň nastoupí útulna úkol svůj co škola — předně tedy co škola poslušnosti, pracovitosti, čistoty a dobrého mravu. Ale ráz ten školský lze s prospěchem rozšířiti i dále. Proč by nemohlo v útulně té obstarávati se na př. i prádlo pro obecenstvo širší, proč by nemohly se vyučovati služky tedy druhům prádla nejrozmanitějšího a nej-

jemnějšího, vyučovati také „umění žehlířskému“, atd.? Výnos z té vykonané práce jejich z části by přispěl k vydržení útulny, z části by se ho dostalo pracujícím služkám, tak že by ani v době bezslužebnosti nebyly zcela bez výdělku, při nejmenším ale zaplatily sobě, čeho jim poskytne útulna, a měly tedy pro přítomnost i budoucnost dobré vědomí, že zde nebyly přechovávány zdarma. Když pak by se učily prádlu, mohly by se zde učiti i správkám, jak prádla tak šatů — učebný to předmět, který není tak komický, jak se snad zdá, ano pro služky i velitelky jejich má důležitost nepochybnou.

Vyučování by ale mohlo se v útulně díti i jiné. Nepopíratelnou důležitost má pro služky na př. přec také znalost počtů — počítání z hlavy, trochu počítání i psanými číslicemi — a pravidelný návod byl by děvčatům v útulně se nalezajícím zajisté velevítán. Tím jsme se ale dostali až k umění liternímu a třeba tu učinit ještě krok. V našem národě je dnes analfabetistů — těch totiž, kteří neumějí číst a psát — poměrně třeba už jen málo; ale nalezáme je přece ještě, a sice hlavně mezi ženskými prostých tříd. Děvče v pražské službě se nalézající skrývá tuto nevědomost svou, dokud to vůbec jde; kdyby ale podána mu byla možnost, aby doplnilo, čeho za mládí školou zanedbáno, nebo co během let zase z paměti vytraceno, zajisté by děvče užilo podané té příležitosti s radostí, tím větší, když vyučování by dělo se tedy ještě k tomu ve společnosti družek. V útulně by mělo celkem snad jen jednu, snad dvě vyučovací hodiny v předmětech uvedených; ale není pochyby, že by i nastoupivší pak zase službu novou, rádo za nedělního

odpůldne, snad jednou třeba jen za 14 dní, účastnilo se vyučování toho v útulně dále a dále.

Útulna by byla střediskem všem služkám pražským. V ní by se dostalo dobré rady a patřičného návodu děvčatům poprvé do pražských služeb přišlým. V ní by služka vůbec každá došla vždy rady upřímné, podpory v nouzi a nemoci, zastání třeba i u věcech právních. V útulně by mohla časem svým povstat i pokladna na „vzájemnou pomoc peněžnou", jakási záložna malá, atd. atd. Učinilo by se zkrátka, co právě by dle daných, dle vyvinujících se poměrů dobře šlo.

Ale něco se již učiniti musí. Nebudeme ovšem hned tak daleko ,jako jsou Angličané, kteří mají i po menších městech podobné útulky pro ženy služebné — a musíme říci: Kéž bychom byli alespoň tak daleko jako Němci! Sotva že Němci začali teď do Prahy lákat služky z německých krajů, již pomýšlejí také na zvláštní útulnu pro ně. Podobnou útulnu pro služebné Němkyně mají po leta v Petrohradě, od minulého téhodne též v Paříži ,snad už také jinde mimo vlast; ve vlasti pak mají útulen po dlouhou již dobu počet značný.

Tane mi teď na mysli pro služebnictvo české národnosti důležitá také Vídeň — ale vždyť jsme nezačali ještě ani v Praze!!

Jsou-li andělé ženy?

Něco takhle dnes napolo lehčího a napolo už nábožného! Abych čtenářstvo, které bůh mně proto svěřiti ráčil, bych je převáděl z neklidu do klidu, ze tmy do světla, z času do věčnosti, převedl také teď z masopostu už do toho postu. Vždyť věru za nastávajících osmi dnů zavíří masopůst právě co nejrozpustileji a hned na to nastane přísný a šedivý půst, a za těch dnů a za té změny bude tedy tento článek můj ležeti v mysli čtenářově. —

Náhodou je to možno. Nevím, jmenuje-li se Mína nebo píše-li se jenom Mína, ale zkrátka: „Mína" mi psala. Že prý mám rozluštit „otázku tu záhadnou, dosud nikým nerozluštěnou": „Jakého pohlaví jsou andělé?" Že prý vím všechno a tedy také to, lichotí mi Mína.

Nu dobře — já to rozluštím tedy! Vždyť se beztoho po celý rok nenamluví o andělích tolik jako zrovna teď, o masopustě, a otázka je tím i časová. A podotýkám raději ihned ,že co do odpovědi naprosto souhlasím se slečnou Mínou, která praví: „Ve všech snad jazycích jsou andělé pohlaví mužského, a přece, mohl byste si představit anděla ve svalnaté postavě muže?... Všechnu úctu mužné síle; ale můj náhled jest, že pojem „anděl" vtělen býti může jen půvabným a něžným tělem ženy." — Ano, andělé jsou pohlaví ženského! A mohl bych to tady také ihned dokázat zcela nevývratně, krátkými šesti slovy, kdybych —

Patrně mluví ze slečny Míny neklamný hlas přírody, neomylný cit příbuzenský. Nepochybuju pak ani dost málo, že týž hlas a týž cit ozývá se také ve všech ženách ostatních, co jich po světě. A to

je věc velice důležitá! Jako je stejně důležito a významno, že zase v nás mužských o podobném citu není ani tuchy. Já na př. jsem se věru nikdy neměl za něco andělského — ňa mou čest ne! — a také jsem nikdy nezaslechl, když jsem se některé ženské blížil, že by bylo s její rtů splynulo: „Anděl!" Za to ale já jsem velmi často při pohledu na ženskou si povzdech': „Hotový anděl!" Podobně se děje jistě tedy i jiným mužským. Jsou arci také výjimky: mužové, kteří sami sebe nazývají, ano i podepisují „Anděl", jako v Praze jistý malíř, jistý krejčí, jistý materialista, jistý hokynář; ale my ostatní jim z toho andělství nevěříme ani zbla! A oni nevěří v ně asi sami.

Je už jednou tedy tak, že my mužští při pohledu na ženské zcela mimovolně si vzpomínáme na anděly. „Ty podhajský kostelíčku, stojíš na pěkném vršíčku. Vycházejí panny z tebe, jak andělíčkové z nebe" — zpívá si i nejprostěší venkovánek. A postavme se my „vzdělaní" měšťáci v čas, kdy je po dopoledním vyučování, někam, kde jsou dvě školy vedle sebe, chlapčí a dívčí — co řekneme, když vyhrnou se kluci? „Banda!" — a co, když vyjdou děvčata? „Andělčata — andělčátka!" jako Kollár v znělkách. A nestalo se nám snad už každému „dorostlému", že jsme někdy klečeli před nějakým ženským tvorem, zrovna jako před andělem, a objímali mu nožky, jako ze strachu, že by nám mohl uletět? Zajisté že jsme tu mimovolně si vzpomínali na obrazy, na nichž andělé vyobrazeni s křídly, holubími na znamení dobroty a nevinny, nebo pávími na znamení, že i anděl právě jako žena rád se zdobí a krášlí.

Jsou ovšem lidé, kteří ženám odpírají veškeré

andělství krátce a úplně. Ženy jsou prý jenom lidé jako my, spíš ještě něco míň — říkávají. Inu arci — vypadají trochu tak jako my, to je pravda. Mají postavu lidskou, lidskou tvář, atd. Ale cožpak to není každému dítěti známo, že andělé, kdykoli zasahují do osudu lidí, dostávají postavu, podobu lidskou? Čert aby se tu ostatně vyznal! Troufám si sice dokázat zcela neomylně, že anděl je dle pohlaví svého žena; pokud je ale žena zase anděl — ne, to nerozeznám! A jsou starší a moudřejší a učenější a nerozeznají také.

O jednom takovém vypravuje Bedřich Rückert v básni: „Zjevení se andělů ženců“. Děvčátka vesnická tančí za svitu měsíčného a sice k vůli horku v onom kostymu, jehož užívala Eva před vynalezením fíkové módy — vždyť prý beztoho nepřijde nikdo! Avšak — v tom tu přichází předce jenom někdo: starý pan farář. Děvčátka honemhonem po sukýnkách; ale nejmladší — ty nejmladší jsou vždycky nejchytřejší — je zadržela: „Nač to! V sukýnkách nás pozná. Tančme dál a nestarejme se o něho.“ A farář je viděl a obrátil se zase k domovu a lehaje na postel svou děkoval pánu bohu, že byl spatřil „anděly žence“, což „znamená žně dobré“. — Tedy muž starý a zkušený, znalec lidí i andělů — historie najisto poučná!

Postupme ale o trochu již dále! Co myslí čtenář: kdybychom takhle viděli, že i čert, anděl bývalý, je ženou, nebyl by to přímo pádný důkaz pro ženskost andělů vůbec? Já toho důkazu zde neprovedu, já čtenáře jenom zběžně na ledacos upozorním, ať si čtenář samostatně dle toho myslí a soudí dál.

Říká se někdy v životě také o mužských, že jsou „padlí andělé“?

Nestojí psáno v II. Kor. 11, 14: „Satan se proměňuje v anděla světla“? a není tím označeno, že to satana nestojí pražádnou práci? A nevcházel proto čert pokaždé, když chtěl nějakého svatého svést, k němu ve své podobě dávné, v podobě ženské?

Nemluví v tom ohledu zcela jasně v ženách našich zase ten zmíněný již neklamný hlas přírody, neomylný cit příbuzenský? Neodpoví nám každá, když jí řekneme: „Jste anděl!“ — „Ano, ale rohatý“, „s růžky“, atd.?

Je někdo jiný ve světě s to člověku na světě udělat takové peklo jako žena?

Myslíme my mužští, řekneme-li: „čírtě, čírtek, diblík, šotek, atd.“ tím někoho jiného než ženskou?

Když člověk dlouho zachází s ďáblem, nevezme si ho tento pak? a když člověk dlouho zachází se ženskou, nevezme si ho ta také?

Nenutí nás k vážnému porovnávání, poučuje-li nás starobylé mudrosloví naše národní, že: „Čím kdo pěknější, tím čertu milejší“? Že: „Čert má mnoho cukru a proto i hřích činí sladkým“? Že: „Nech čerta starat, má tvrdou hlavu!“ a že: „Čert musí vždycky provésti svou“? Nebo není nápadno, že stejně se říká: „Bohu služ a ďábla nehněvej!“ jako: „Bohu služ a ženy nehněvej“?

Nenadhánějí ženy čertu nejvíce lidských obětí a nepomáhá jim vděčný čert zase na vzájem, jako se vskutku stalo, že čert v Nemančicích jisté ženě, která v předvečer sv. Tomáše přes desátou hodinu večerní předla a tím si svatého pohněvala, poradil, jak že by světce pak obelstila?

Nesvádí čert často i v samém chrámě božím mužskou duši k roztržitosti a nepobožnosti? a nečiní tamtéž ženy totéž?

Nemaluje se čert v Polsce v kroji německém? u nás černě? v Italii červeně? v Mouřenínsku bílé? a neukazuje to k ženské jeho povaze, žádající sobě změny v kroji?

Nebeře si čert, kdykoli se žení, vždycky ženu s t a r o u, a učinil by to, kdyby byl — — mužem?

Atd.! — —

Než, jděme tedy ještě dál, čtenář snad už křičí: „To jsou samé jen pravděpodobnosti, důkazy negativní — já chci důkaz již přímý!" Dobrá, tedy důkaz přímý, že anděl je pohlavím žena!

Každý ví, že jsou „andělé strážci". A že ti andělé ochraňují děti. Prosím, beře se za chůvu k dětem mužský nebo ž e n s k á?

Čtenář je zaražen. Ale čtenář je člověk náramně vzdělaný a už za chvilenku krátkou se vzpamatuje a řekne: „Hm — ve Východní Indii, odkud k nám přišli veškeří počátkové vzdělanosti, jsou také m u ž s k é chůvy. Snad ta věkošedá, starobylá instituce „andělů strážných" přišla tedy také z Indie k nám —"

No dobrá — mne čtenář nesplete! Zrovna před osmi dny citoval jsem na tomto místě prostonárodní píseň: „Kdo hodně tancuje, — muzice platí, — přijmou ho do nebe — andělé svatí." — Prosím — to že nejsou ž e n s k é?

Čtenář je opět zaražen. No — já ho dorazím! Já mu o tom, že andělé jsou skutečně ženy, pronesu důkaz, který drtí. Vynesu trumf, který nikdo ve světě už nepřebije. Trumf, který je triumf.

V písmě svatém — u sv. Lukáše 2, 13 — stojí:

„A hned bylo s andělem množství vojska.“ —

Tchyně.

Miluju obchodníky a miluju řemeslníky a miluju vůbec veškeré živnostníky, kteříž obchodníkům a řemeslníkům se podobají. Jsou to lidé nejen důležití pro stát, pro obec, pro všechnu naši společnosť a celý náš život, nýbrž i lidé mně osobně velice sympatičtí. Moje láska k nim není ale jen ideální, neosvědčuje se jen slovy, nýbrž i skutky: já je podporuju. Asi tak, jako mnozí vlastenci „podporují“ českou literaturu — když se mi něco líbí, když něčeho potřebuju, když to musím mít, vejdu do jejich krámu a tam si to vezmu. To je zajisté podpora předůležitá, tak zvaná mravní. Za prvé mne všichni lidé, kteří jdou právě kolem, vidí do toho krámu vejít. Za druhé mne všichni lidé, kteří jdou právě kolem, vidí z toho krámu pak zase vykročit. A za třetí řeknu každému, kdo se mne pak ptá, kde že jsem to koupil: „Ale kde bych to byl koupil jinde, nežli u .....áčka na .....ské třídě č. 12!“

Musím však co spravedlivý člověk říci, že si mne dotyční obchodníci, řemeslníci a t. p. také opravdově za to váží. Když vejdu do krámu, kloní se, usmívají se a mnou si ruce. Když odcházím, totéž klonění, usmívání a mnutí. Když jdu prostě kolem:

„Má úcta! Jak se ráčíte? Nu, vždyť je vidět — jako růže — jako růže!“ A když pak nadejde Nový rok, obdržím ještě od nich zcela zvláštní dopis: „Folio hlavní knihy 14. — Měli jsme dne toho a toho čest dodati Vašemu Blahorodí .... v ceně 28 zl. S veškerou úctou ....áček.“ Div, že si nezaznamenali také ještě minutu, kdy že měli tu čest, a to ve své hlavní knize! Dobrý lid! A kdybych tam nešel zase po celý rok, po následujícím Novém roce připomínají mně chlubně tu „čest“ znova. Ba neunaví se ani za deset, ani za patnáct let. A někdy se jim docela zdá, že by měli blahý pocit svůj sdělit i s někým ještě jiným, a dávají mi zprávu, že jej sdělili na př. jakémus advokátu. No, ať má třeba i ten advokát radost! A mohu-li tím přispět snad ještě k dalšímu zvýšení jejich blaha, vzdávám jim tedy zde za jejich lásku ke mně díky veřejné, a sděluju jim zároveň, že jsem veškeré jejich dotyčné letošní přípisy pěkně složil, špagátem ovinul a uložil sobě na památku do své registratury — almara III., oddíl zdola 4., levý kout, fascikul 5208, hned vedle dopisů loňských. —

Vím, že jsem vůbec dobrý člověk; dnes ale si připadám zrovna už jako medový cukr! Je mi tak nějak, jako bych měl obšťastnit celý svět, provést něco, čím bych veškeré lidstvo postříkal — ne, řekněme polil blahem a slastí. Bez toho mně jedna věc už dávno, předávno vrtá mým spravedlivým mozkem! Dějeť se krutá nespravedlnost jistá — ale mluvme hned jasně.

Je už masopůst. Doba svateb nebo alespoň zásnub. Pan ženich kupuje nářadí do bytu a shání křestný list i jiné nutné písemnosti pro farní úřad.

Slečna nevěsta pak šije zase na výbavě svojí. A slečny, které nejsou ještě nevěstami, šijou si krásné šaty pro ples, aby tam při vířivé hudbě tedy nějakého toho ženicha chytly. Nežli uplyne šest neděl a pět dní, bude ve světě o tisíce a tisíce š ť a s t n ý c h lidí více! Nu, dejž jim tedy pánbůh toho štěstí! Modlím se za ně. Řídím se podle vznešeného vzoru svatého dominikána Ambrože Sienského, nazvaného Sansedonia, jenž od rána do večera ničeho nedělal, nežli že se modlil za blaho svatebčanů. Pak byl za to prohlášen svatým. Možno, že budu tedy také prohlášen svatým — děj se vůle boží!

Ale — nežli uplyne šest neděl a pět dní, bude ve světě také o tisíce a tisíce n e š ť a s t n ý c h lidí více! A to vesměs ženského pohlaví: kolik stotisíc bude mladomanželů, tolik stotisíc bude — **tchyní.**

Položil jsem teď péro a dívám se po čtoucím lidstvě. Vidím, jak po něm náhle běží mráz. Jak leknutí už vzrostlo na pravou hrůzu. Jak se lidstvo pojednou obrací, jakoby chtělo horempádem utéci někam — někam —

Tak vidíte, jak jste zaslepeni! Jak nespravedliví! Jak přímo kruti! Tedy z těch dobrých, z těch vzorných matek, před nimiž jste klečeli ještě zrovna před svatbou a prosili je o jejich požehnání, staly se ihned po svatbě jízlivé saně? Ta láskyplná, ta krásná duše, která vám vychovávala poklad vašeho života, vaši ženu po dvacet let, s pílí a ostražitostí nevyčerpatelnou, stala se pojednou teď nádobou plnou jedu? Ten anděl teprv snad as čtyřicetiletý (na několika letech více nebo méně přece nezáleží!), který by se mohl a také dovedl provdat za muže spíše ještě nežli vlastní dcera a být pýchou, chlou-

bou a štěstím svého manžela, ten stal se vám náhle jakous obludou, čarodějnicí starou? Není dosti na tom, když z toho anděla, skvějícího se v plné ještě záři mladosti, učiníte během devíti nebo kolika měsíců „babičku“, máte ji také ještě zahrnout svojí záští, nenávistí svojí? Nemá se taková nešťastná bytost bolestí pak zakrvácet? O vy bídáci — vy bídáci — ale nač bych se zlobil!

Tchyně! Když se to slovo vysloví, věru jako by splynul se rtů souhrn všeho zlého — takový panuje teď o nešťastných těch tvorech pojem! Jako by bylo ve světě jen samé manželství šťastné, kdyby nebylo tchyní! Jakmile se stane někde nějaká neshoda, nějaká manželská rvačka, jako by tím byla vinna jen a jenom tchyně! Já nepravím, že není někdy někde nějaká snad tchyně, která v skutku má malou tu svoji chybičku ňákou! Snad je „panování“ její panu mladomanželi, paní mladomanželce opravdu protivné — cožpak má ale dobrá ta žena ihned, jakmile syna ožení a dceru provdá, odložit navyklé žezlo svoje a zalézt kamsi v kout? Snad také jde mateřské napomínání její v pravdě, jak říkáme, „proti srsti“; cožpak to ale ona nemyslí dobře? není zkušenější než mladý floutek, floutice mladá? Nevysvětlitelná, nepochopitelná zášť. Vidíte, vždyť já mám také oči, také cit. Přemýšlel jsem a pozoroval jsem, příčiny jsem ale nenašel! Chodil jsem schválně mezi tchyně, mladé i staré, někdy jsem jich měl třeba deset kolem sebe — byl jsem tedy dle vašeho pojmu jako „Daniel ve lví jámě“ — neublížily mi jaktěživy!

Zášť nevysvětlitelná! Ba nepřirozená — vždyť dříve ani nebývala v světě! V české literatuře starší není po ní ani stopy. Rovněž ne v jiných

literaturách starých. Vylíhla se teprve někdy na sklonku minulého věku ve Francii, přešla odtamtud do Německa, z Němec teprv k nám. U Francouzů je ta zášť ještě pouhou hračkou, jenom žertem a vtipem; u bezcitných, násilných Němců stala se již drsnou pravdou, náruživostí nelítostnou! Vezměte kterou chcete německou knihu, který chcete časopis, všude naleznete nájezdy tchyňské.

Jděme do kavárny, žádejme „Fliegende“ a čtěme básně: Básník stojí „u kolébky malého děvčete“:

> Pohlížím pohnut na tě, na nevinně.
> Jak tiše hráš si, slaďounké ty dítě!
> Jen mír a klid teď světem provází tě —
> a přece také z tebe bude tchyně. —

Odhoďte „Fliegende“ a vezměme některý časopis vážný, velký. Oddíl: „Různé zprávy“: „Indiáni Jonakatopečtí (v Mexiku) prodávají a také pronajímají své ženy; indiáni tenangští jsou ale ještě nad ně: prodávají i svoje tchyně! Tchyně je však mnohem lacinější než žena, za jehně nebo sele dostane se už exemplář zcela pěkný!“ —

Sebeřme se a jděme ke hračkáři. Zde, „v dětském ráji“, je přece najisto samá nevinnost! — „Dejte mi nějaký dobrý žert — víte, nějaké „překvapení“!“ — „Zde; je ale německé: českých takových věcí nemáme žádných.“ Dal nám škatulku malou. Otevřeme a vylítne na nás stlačená dříve postavička, ošklivá, děsná, jako čert — v ruce má cedulíčku: „Tvoje tchyně“. —

Jděme do divadla. Na ceduli stojí: „Recept proti tchyním“. — „Veselohra“, kterou dle španělštiny pro německé divadlo spracoval sám král Bavoráků.

Obsah: Mladý párek. Muž nešťastný, zoufalý, máť tchyni ve svém domě. Jak se jí zbavit? Opatří jí ženicha! Bez tchyně má pojednou pak ráj. —
Ba u Němců došli už tak daleko, že ani nevěří v možnost dobré tchyně. Viz drobné kresby Karla Frenzla. On sám, spisovatel, je prý ženat a má tchyni. Neví proti ni nic, pranic, nezavdala mu během několika let ani sebe menší příčiny k žalobě — to ho ale právě mrzí! Neboť patrno, její dobrota je nástraha, faleš. Pojednou propukne kdys ta zloba tchyňská — jakpak by nepropukla! Možno, že ona se přemůže pořád — pořád, dokud on bude živ; ale pak — nad jeho hrobem — — No tak mluvme s ním, když je Němec! —

A bezměrná ta zášť a nespravedlivost dostala se tedy již i k nám, dobrým Čechům — všechna nespravedlivost přichází k nám z Němec!

Vezměme svého „Palečka". Časopis takto výborný, sám do něho psávám věci moudré a mravné. Ale co se týče otázky tchyňské — no vždyť uvidíme! Vezměme tedy jen jediné číslo.

Obrázek: Muž tahá muže z vody. Text: „Člověk skočil do vody. Plavec ho vytáhl a drže ho nad vodou ptá se: „Proč jste se chtěl utopit, nešťastný člověče!?" — „Mám tchy — tchyni!" jektá ubožák. — „Vy máte tchyni? Pak vám není pomoci!" I hodí ho znova do vody.

Druhý „vtip": „V poště vyjde dramatická cena 100 dukátů na tři tchyně, které nejvěrněji sehrají tři čarodějnice v „Makbethu".

A je tu ještě, v témž čísle, na tchyně vtip třetí a čtvrtý, ale nenavykl jsem opisovat tolikhle cizího do feuilletonů svojich.

Zkrátka, každý vidí, že tento poměr náš k tchyním není zdravý, že také my Češi nejsme ke svým tchyním spravedliví. Mohl bych říci s básníkem Bormannem: „Duben a tchyně mají stejný osud — pověst obou je zlá, obyčejně ale bývají oba lepší než ta jejich pověst!“ — Mohl bych také s básníkem Rubešem říci: „Buď své tchyni vždycky jen zcela poslušen a uvidíš, že s ní vždy a všude dobře vyjdeš!“ — Ale já říkám: My právem si libujeme, že české matky jsou nejlepší matky ve světě; z matek se ale dělají tchyně — **české tchyně jsou tedy nejlepší ve světě tchyně!** —

Přítel němé tváře volá za nynějších dnů zimních, krutých:

„Sypte ptáčatům nebohým!“ —

přítel lidské chudiny volá:

„Pomněte chudých a hladových!“ —

já pak, přítel spravedlnosti a nevinnosti, volám:

Buďte spravedliví

ke svým tchyním!

A vykonal jsem najisto skutek — masopostně dobrý.

Perte se!

Čtenáři, jenž Jsi manželem, miluješ mne? Čtenářko, jež Jsi manželkou, miluješ mne? No jen ne nestyď — láska k mládenci má tak něco liliového, tak něco — — ale když myslíš, že tady, veřejně se přiznat — — konečně máš i pravdu — vždyť stačí, když se na sebe jen tak významně podíváme!

Ale milujete-li mne tedy, Vy p. t. manželé a manželky, udělejte mně jednou něco k vůli! Je to vůbec první prosba, kterou k Vám vznáším, a je tak maličká, tak skromná! prosím Vás! perte se! Natlučte si! A sice si natlučte laskavě v den 3. a hned pak zase v den 4. dubna!

Bůh ví, že ta prosba moje nevychází z pražádných sobeckých příčin! Což pak mohu já konečně, pro vlastní osobu svoji, z takové všeobecné manželské řežby získat a mít!? Vždyť já jsem chudinka siroteček, nebohý opuštěnec, jako ten kůl v plotě! Já nemám nikoho ve světě ,kdo že by mně tedy růžovými prstíčky svými „zoral tvář“. Kdo by mi sladkýma „dlaněma svýma obkládal obličej“. Kdo měkkou rukou „dobře by mi natřel uši“. Kdo starostlivě „narovnal hřbet“, a „nasázel dřevěných pijavek“, a jakž jinak ještě jemnoduchý lid náš označuje podobné výkony vzájemné lásky. Já nemám zajisté tady na zřeteli sebe, já myslím jen na jiné.

A víte, to je tedy tak: Zejtra již máme neděli „Laetare“. Kteréžto slovo znamená tolik, že jako se máme radovat. A sice ovšem teď z ničeho jiného, nežli že jsme si šťastně odbyli už celou polovici tohoto postního dření. Čtyřicet dní postu, to je něco

ukrutného — za dávných dob stačilo čtyřicet hodin — celý boží den stal se z hodiny každé! „Kdyby nám slavní berní úřadové laskavě nepomáhali, snad bychom tak dlouho postit se ani nedovedli“, napsal kollega Rosegger. Bože, bože — to musily bývat přece jen divné časy, když v tuhle dobu lidé místo cedulek z berního úřadu nosili si od postu „dispens“!

No ale zkrátka — polovička postu je tedy už pryč. A uvidíte, že uplyne konečně i polovice druhá. Nadejde „Květná neděle“, přeletí pašijový týden a nastanou Velkonoce. Pak tedy měli bychom se radovat dvojnásob. Dle hezounké pověry samo slunko si o velkonoční Boží hod ráno na nebi vesele poskočí a lidé zde dole na zemi dělají dle dávných svých zvyků také leccos. Jako zejtra v neděli „Laetare“ vynášejí „smrt už ze vsi“, jako o Zelený čtvrtek kluci „honí Jidáše“, jako v noci s Velkého pátku na Bílou sobotu běhají hospodyně v košilích po zahradách a „ovazují stromy“, takž o Boží hod — ale přečtěte si o tom nějaký můj-feuilleton z minulého některého roku, vždyť máte zajisté těch sedmadvacet ročníků „Národních Listů“, pěkně vázaných, stát každý na psacím stolku! Všechny ty zábavy a obyčeje a zvyky jsou ale už tak stary, tak rok co rok stejny, tak — —

Přemýšlel jsem tedy o něčem novém. Jsem už takový, že se dřu vždycky na jiné. A tu mi ve dne v noci napadalo tak ledacos — pěkné věci, hezké věci, ale — — ! Chtěl jsem se poradit, když ta zima tak pěkně dodržuje, abychom letos slavili místo Velkonocí tedy zase Vánoce — to by bylo nové! Ale poradil jsem se dříve sám ještě s kuchařkou svojí a pak jsem mlčel. Na to jsem chtěl zase navrhnouti, abychom udělali si na ledě slavnost, abychom pekli

a jedli „beránka“ uprostřed řeky, jako roku 1845. Ale roku 1845 přišla pak ukrutná povodeň, a kdyby přišla zase letos, po tom návrhu mém, mohl bych mít s lidmi třeba ještě hloupou mrzutost. A tu jsem si tedy vzpomněl na národy jiné — a na časy dávné — a začal jsem se probírat v listinách starých, ve knihách žlutých — —

Našel jsem zajímavé věci. Sama svatá Církev starala se druhdy o veselost věřících duší, o pokřání po tak dlouhém postě; s kazatelen zněly věci veselé, kazatel mluvil feuilletony, a kostely se otřásaly smíchem — „risus paschalis“ nazýval se ten božíhodový smích.

Pak jsem našel někde v století 14., že si o Velkonoce brali do kostela žida a tam mu „na zábavu všech“ vlepili políček. Roku 1312 — jak Ademar vypravuje — byl to Hugues Chapellain d'Aymeric, vicomte Rochechouard, kterýž v Toulousu poctěn úkolem, dát židovi políček ten slavný! A pan hrabě dal mu takový, že žid sklesl mrtev k zemi. — Není arci pochyby, že by cosi podobného přivábilo u nás pořád ještě diváky své — když ale by se dnešního dne i to prosté zabíjení židů vykládalo věru ihned za „antisemitismus!“ a když se dneska úřady už do všeho na světě pletou.

Ale přímo elektrisován jsem byl, když jsem četl, co Jan Belet vypravuje z věku 12.! Třetího dne velkonočního — tedy o náš pražský „Slamník“ — ve mnohých zemích stloukla žena svého muže, načež čtvrtého dne velkonočního — tedy o naší „Fidlovačku“ — stloukl muž zase ženu. „Z lásky.‘ ‘— „Aby se měli pak zase tím radši“. — „Aby si to odbyli na celý rok“. Není opět pražádná pochybnost, když jinde, že byl zvyk ten krásný tedy také u nás

— my z ciziny bereme krásné věci rychle a rádi — — ale později přišel zvyk asi v zapomenutí a dnes o něm není nikde ani už potuchy více.

No — „co tomu říká pán!?" — „Slamník" připadne letos na den 3. dubna. „Fidlovačka" na den 4 .dubna. Času je ještě dost. Nějaké veřejné shromáždění — třeba trochu debatt — pak resoluce —

Při dobré vůli stačí i 24 hodin, aby si manželé jeden na druhého už dost řádně „osukovali ruce". A když půst popelcem začíná, když nás tu kněz posypává popelem páleným, mohl by půst přece také zas popelcem končit a lidé „se posypávat popelem nepáleným".

Námitky nejsou snad žádné, alespoň ne vážné. Či snad „svornost manželská"? „Není hospůdky, by nebylo půtky"! — „Není toho kostelíčka, aby nebylo kázaníčka"! A zvláště ten náš dobrý lid český má pro všeliké druhy „domácích půtek" talent tak zázračný! — Či snad „galantnost", vůbec ohledy k ženským? „Ženu miluj jak svou dušku a třes jako hrušku!" A vždyť je veškerým ohledům učiněno přece už věru dosti tím, že ženě dána časově přednost! Aby byla na seprání muže při plné ještě síle, a mohla tedy z výkonu svého mít upřimnou radost. Aby naznačila tak asi muži, mnoho-li ona si zase přeje. — Je-li ale někdo jemnocitným snad až přespříliš, vždyť to celé ani nemusí nazývat „výpraskem", „pračkou" a podobným výrazem plným! Čeština je tak bohata! „Dala jsem mu na kabát", řekne jemnocitná žínka. „Spravil jsem jí faldy", řekne muž.

Jen s chutí — jen s chutí! Dopoledne dne 3. dubna nařeže žena muži, a odpoledne si ho pak dovede na „Slamník"; dopoledne dne 4. dubna nařeže

zas muž ženě a odpoledne si ji dovede na „Fidlovačku“. To bude podívaná! Ty rozdrápané tváře — zateklé oči — naběhlé nosy — to kulhání — ten kašlot — —

A ten zcela nový druh zábav po ulicích a všude!

„Už jste se prali?“ — „Ještě ne! Zrovna ale běžím domů — žena už čeká!“ —

„Dnes mám větší oběd na starosti, přijdou mi hosté: pozvala jsem si svoje dvě svobodné sestry, aby viděly, jak se to pere!“ —

„A milostpaní zdráva?“ — „Leží doma, přerazil jsem jí ruku.“ —

„Podívej se na toho A.! Snad není zase opilý? má klobouk až v týle!“ — „Copak nevidíš, že mu žena natloukla do čela bouli?“ —

„Pan B. — ten protivný B., co má tak krásnou ženu! Já být jeho ženou ,zbiju ho, že nepovstane půl roku. Pánbůh ví, co to je, ale ze všech pánů manželů, kteří mají hezké ženy, nemohu cítit ani jediného!“ —

— — — — — — — — —

No, já jsem tedy pronesl svoji prosbu, učinil návrh. A skromně teď poodstupuju stranou. Budu se dívati jen tak povzdálí — já z toho všeho pro svou osobu nežádám si praničeho!

Kdyby ale ve zmíněném shromáždění veřejném přece vystoupil někdo a řekl: „Buďme vděčni! Navrhuju, aby některý z nás manželů panu N. pro dny 3. a 4. dubna půjčil svoji ženu“ — tu bych pak věru prosil ,abych si sám směl tedy vybrat.

Ano, ano — Vás bych si vybral, milostivá paní!

O svatbách.

Máme bazary, při nichž dámy i páni účinkují v národním kroji, máme v národním kroji plesy a věnečky, ba měli jsme na podzim v české Praze už i české (!) posvícení — ptám se zde veřejně a slavně: proč jsme neměli a nemáme v Praze už také české národní svatby? — Postavte se do řady, vy ženichové a nevěsty, a odpovězte! Odpovězte, povídám — poslouchejte, co se k vám mluví, netlačte se k sobě, nedržte se za ruce, nedívejte se jeden pořád jen na druhého — odpověď! — Eh, jděte — s vámi jaktěživa nebyla, není a nebude řeč žádná!

Ptám se tedy vás, vy čtenářové a čtenářky ještě nebo už zase rozumní: nebylo by to pěkné, kdyby se v Praze strojily svatby zcela po zvyku českém? Byl by to pak poprask po Praze, na př. takhle v masopustě, co?

Na týden před svatbou chodil by už plampač s mládencem ulicemi a zvali by hosty. Poznali bychom je podle rozmariny na rukávě, dověděli bychom se od nich, kde a kdy bude svatba, a věděli už týden napřed, kam půjdeme „na čuměnou". Ovšem by pak také naše časopisy mohly v „Denním oznamovateli" přinášet: „Dnes lze jíti na čuměnou k..." — Bohatší rodiny mohly by mít ale plampače basistu, vycvičeného zpěváka, který by uměl podle „Prodané" po ulicích o nevěstě zpívat, že „má dukáty", kterou že „a chalupu, a chalupu dostane od táty", atd., jako druhdy policajti vybubnovávali po nárožích licitace.

Dobře. V úterý, jako na venkově, by byly tedy svatby. Všechny svatby v jeden den, aby se di-

váci trochu po městě rozdělili a my čumilové abychom se alespoň někde trochu najedli. Ráno šli by nejprv mládenci s hudbou pro družičky, pro každou zvlášť, a uvedli je do domu nevěstina. Pak by šli pro ženicha, zase s hudbou. A teď by byla národní snídaně: jitrnicová polívka s kroupami a pečená jelita.

Mezi tím by nevěsta seděla plačíc, pořád plačíc v komoře, obklopena všemi přítomnými paničkami, „svatbími“, a ženich by stál přede dveřmi a prosil o ni. Vydá se mu. Pláč teď všeobecný. Žehnání rodičů. Pochod do kostela, pěší pochod. Napřed plampač, nesoucí v mošně šátek, kytku a živou slepici — dar panu faráři, jenž bude oddávat. Pak hudba. Za ní nevěsta s družbou, družička s ženichem a pak ostatní svatebčané, mužští napřed a ženy za nimi. „Nevěsta po celé cestě pláče a ženy zpívají.“ Vždyť pak nevěstě, když je to před celým městem, už ta věc konečně přece stojí za pláč! A co se týká toho zpěvu žen — povídám vám, ten je v skutku dojemný! Pamatuju se, když mně bylo asi šest let, že jsem byl v Zásmukách také na nějaké svatbě, jenom ale co ctěný divák. A když ženy vycházely z bytu nevěstina a spustily:

Můj zlatej Honzíčku!
vem ty si mě,
bude ze mne dobrá
hospodyně —

domníval jsem se, že míní „Honzíčka“ mne, a dal se do ukrutného řvaní. Vidíte — bylo mi teprve šest let a už jsem byl tak citliv!

Tak tedy pořád ještě dobře! Po oddavkách oběd

(jahelná kaše s medem, hrách s perníkem — viz ostatně svatební jídelní lístek u Erbena na str. ?). Po obědě v některé šenkovní místnosti tanec. O půlnoci uvádění nevěsty do svatební komory — s náramným rámusem, až by byla vzhůru celá čtvrt. — Ráno „budění“ s hudbou. — A teď — abychom svatbě učinili přec nějaký konec a nenechali ji po venkovsku trvat celé tři dny — teď převážení nevěsty a jejího „roucha“ (věna) do ženichova bytu, s hudbou, za vejskání a zpěvu, za střelby z bambitek, revolverů, atd., což vše by zajisté nemálo přispělo k oživení pražských ulic. Středem průvodu by byly velké čtyry žebřinové vozy: na prvním muzika, na druhém hosté, házející po celou dobu mezi nás diváky „metačky“ (koláčky), na třetím „roucho“, na čtvrtém nevěsta s družičkami. Ženich, mládenci a jiný mladý lid jel by koňmo, mezi nimi plampač na herce nejmizernější, „sedě po zpátku, směšně jsa oblečen i provozuje všeliké šprýmy“ — svrchované nebe, to bychom se smáli — to by bylo juxu!

Že by to bylo příliš rozpustilé pro velké město? Příliš veselé pro takovou věc, jako je svatba? No, víte, vždyť já nejsem hloupý, já ženění nepovažuju také za žádná veselí — ale to je takhle: „Ze všech věcí opravdových je manželství věc ještě nejšpásovitější,“ řekl Beaumarchais, stylista, jak vidíte, náramně elegantní, a jeho se držím. A pak, vždyť se mně jedná o slovanskost, a my Slované tančíme, jak známo, i o funuse, ba tančíme a zpíváme, i když pochovávají už nás samy — —

Takto se rozumí, souhlasil bych úplně s tím klidným, skoro pohřebním rázem, jaký mají svatby tady u nás v Praze. Jen že jsem člověk rozhodný,

že nepřeju polovičatosti, že bych se to ještě opravdověji, ještě smutněji vedlo. Proč pak na př. místo těch zvědavých paniček a slečinek, které při každé svatbě zcela nezvány plní kostel, nestojí tam vycvičený sbor „starořímských plaček“, který by vřeštěl a kvílel? Nebo, proč pak to zpěvácké kvarteto, které z přátelství k ženichovi leze na kůr, nepoužije ještě poslední příležitosti a nespustí napomínavou:

Kampak to, Jeníčku,
kampak to rejduješ —

nebo tak něco?

Což — nám divákům je hej! My, když kolem nás jede průvod už z kostela, když kočové bijou do koní a kočáry letí a skáčou, jen aby přehlušily výčitky svědomí všech těch tam uvnitř, my stojíme někde u rohu a ještě se smějem! Ale nemělo by to být, vždyť ženich je konečně také člověk a měl by vidět, že kolem něho žijí předce ještě vřelá srdce lidská! Jen se podívejte do prvního vozu, kde sedí ona a on — krev vám ustydne v žilách! Nevěsta, kulatý bílý oblak, plní skoro celý vůz; její obličej je klidný, neuprosný, kamenný, ona slaví vítězství a bude se ode dneška hrdě podepisovat podle svého přemožence, jako se vojvůdcové podepisují dle vítězných svých bojišť — vévoda z Waterloo, Dibič Zabalkánský a j. A ženich, ten nebohý otec „jedenácti ještě nenarozených dětí“, ten panovník, který nebude smít od nynějška nic jiného dělat, než co mu dovolí jeho „parlament“, choulí se v koutku, bledý, celý rozechvěný. Snad si rozmýšlí, že od nynějška bude tu skladbu svého života hrát vždycky už jen „čtyrručně“ a že dostane vždycky přes prsty, ne-

bude-li se přísně držet dle manželčiny noty. Snad se dívá na ten obrovský buket v nevěstiných rukou: krásné květy, ale bez listí, bez šťopek, jen tak na drátkách — „Tak jako tyto květy už zítra budou zvadly, budou i květy mého života — —“ Ach, je mně tě do duše líto, ty dobrý hochu bledý!

To je to: nejhorší chyba při manželství je, že trvá příliš dlouho! V té věci bude se musit ovšem stát mnohá a důkladná oprava, a snad že se také vskutku stane. Nejprv najisto v Německu, odkudž reforma přijde pak k nám, jako vůbec všechno dobré. Ruce tam spínají teď novináři nad hlavou, jak že se teď rozmnožily rozvody manželské, víc než kdekoli jinde na světě! Inu nejspíš asi jen proto, že velebená „německá žena“ („das deutsche weib“) a ještě výtečnější „německý muž“ („der deutsche mann“) nemohou spolu vyjít pro příliš velkou „německou věrnost“ („die deutsche treue“), pro příliš hluboký „německý cit“ („das deutsche gemuet“) a ještě pro jiné stené německé věci, o nichž lze se dočíst v každé německé řádce!

Tam tedy je náprava nejnutnější a tam se také vskutku již klube. Četli jsme tento týden již zprávu následující: **„Manželství na lhůty.** Z Frankfurtu n. M. dochází zvěst, že minulou sobotu bylo u tamnějšího zemského soudu rozvedeno manželství na čas a sice na dvě leta. Dle našeho vědomí první to v Německu případ. Snad dojdeme také toho, abychom manželství uzavírali vůbec jenom na čas.“

Pomáhej pánbůh! Obrovská reforma! Člověk jen poněkud nadaný, jako na př. já, vidí vyrůstati z toho věru hned cele světy nové!

Vidím v duchu inseráty v novinách: „Hezká, třicet let stará, posud teprve devětkrát rozvedená žena hledá zase solidního nového manžela, ale ne na kratší lhůtu než tři let. Výborná vysvědčení věrnosti ode všech devíti manželů. Laskavé nabídky s heslem: „Dobrá žena nestárne nikdy!“ buďtež..“

Vidím v duchu mezi zprávami našeho „Národního hospodáře“: „Včerejší manželský trh obeslán jen slabě, avšak uzavírek učiněno dosti hojně. Nejhledanější byly manželky na čtyry měsíce (jak známo zákonitě nejmenší lhůta) a mužové na pět let. Manželek na lhůtu desítiletou nabízena větší partie, ale nenalezla milovníků.“

Vidím v duchu nápis: „Licitace manželů na lhůtu jakkoli dlouhou, mužských i ženských.“

Vidím v duchu nápis: „Půjčovna....“ — ale nemohu nějak nápis ten přečíst, neboť —

Vidím v duchu také — pana státního zástupce, kterak hrozivě zdvihá prst: „Pane N., pozor! Ať vás ten váš duch nepřevede přes meze mravopočestnosti — pozor!“

I ty moje nebe — mne! Vždyť jsem mládenec! Vždyť jsem svůj život zasvětil cnosti!

Šněrovačky.

Proč že se zove druhá neděle postní „Vymetačka“? Ano — proč!? Babička řekne: „Protože se blíží už ty velikonoční svátky boží a že je zapotřebí, aby domácnost se upravila na ty časy slavné.“ Maminka řekne: „Protože se už blíží jaro a je zapotřebí všechen zimní nešvar a uhelný prach a nástěnný

kal vyhodit z domu.“ A dceruška řekne: „Protože je to druhá neděle po masopustě. Do první neděle jsme žily ještě tak v tom víru ostatků masopustních, nemohly jsme se ještě v rozběhu zastavit, hlava nenabyla klidu. Ale v tichu druhého téhodne už jsme se vzpamatovaly a teď vymetáme v myšlénkách, v citech, v šuplatech, v almarách —“. A zdá se ,že už zase ta nejmladší má pravdu. —

Je druhá neděle postní, je dopoledne. Slečinka sedí a neví, co dělat. Číst ji mrzí. Na procházku jít ji mrzí. Všechno ji mrzí. Ručičky odpočívají v klíně a na půvabných nozdrách její objevují se občas dole dva puntíky bílé, znamení zcela nepochybné, že přijde zívot. Konečně se ručičky zdvihly a vytáhly stolní šuple. Suché kytičky, jednotlivé stuhy z vlasů, taneční pořádky — chvilku na tom spočívá ruka a oko — odbyté plesy, odvanuté tance — co s tím — vynést! — Ručičky sahají po knize v stolním koutku. Jaká to je kniha, je lhostejno: ta není pro čtení, je jenom pro zakládání dopisů a lístků. Ale jsou tu samé jen lístky bezvýznamné, „jen tak“ zdvořilé — kdyby byl některý z těch pánů měl jak se říká úmysl, musilo by to dnes předce už býti vidět — vymést! — Slečinka se zdvihla a jde k almaře. Bálové šaty — druhé — třetí. Co je dnes po nich, jsou utahány, umouněny, jsou samy látkový kousek, k potřebě už žádné! Dělané květiny haraší na nich jako sláma. A už letí šaty k zemi — za nimi šněrovačka, zhotovená z nejjemnější prolamované látky, ve výtečné, zcela moderní, vysoko šněrující façoně —, pravá šněrovačka bálová, tak zvaná „à jour“, do níž se ňadra zabírají jako do zlata brillant, jako krásně broušená rauta —

Až jsem se zachvěl při té myšlénce, při tom obraze, že i ta šněrovačka — královna — letí k zemi! Ano, královna naše — naše panovnice! Panujeť dnes všem ženám, a ženy panují zase nám mužům — klobouk dolů!

Přiznám se zcela ochotně, že kolem těch dvou elegantních obchodů, které jsou na hlavní promenádě pražské věnovány šněrovačkám, v Ovocné ulici a na Příkopech, chodím vždycky jen s poddanskou hrůzou a že vždycky nazvednu klobouk. To je krása — v každé ulici mělo by být alespoň po jednom obchodu takovém! Zůstávám stát — ostatní mužští by také zůstávali stát, jen že jsou to samí jezovité, ti ostatní!

Ta výloha! Uprostřed, trochu v pozadí, překrásný kus dámy, od temene skoro až ke kolenoum; s voskovou hlavou, s voskovýma ručičkama, a s tětem — no! Dáma drží v ruce nějaké červené stuhy, jdoucí jí kolem pasu; na význam těch stuh jsem ještě nepřišel, ale myslím si, jak že by to bylo pěkné, kdyby všechny svobodné, ale už vdavek chtivé dámy nosily takové stužky v ruce — : „Líbím se ti? Vem si mne — veď si mne domů!“ — Povídám — krása! A pak jsou tu ve výloze ještě jiné montované, vyplněné šněrovačky — rozkošné bezhlavé trupy ženské — hned bych je chytil kolem krku — pardon, kolem pasu — jak takový nezkušený mládenec hloupě mluví!

Šněrovačka „dělá“ dnes ženskou. Bez šněrovačky není dnes ženské krásy, ani šaty by dnes bez šněrovačky na ženské „neseděly“. Ony by sice třeba seděly, a třeba velmi dobře seděly; ale všechny ostatní ženské by řekly, že ne. Vezme se tedy nějaká vhodná látka, nějaké zápony, žengle, „hodi-

nová" péra, roh nebo kostice, nějaké bavlněné, hedvábné nebo lněné šňůry a šňůrky, a udělá se z toho krásná ženská. Z jakých to prostředků chudých a prostých! — ovšem, za Adama učiněna krásná žena ještě prostěj!

Vezme-li se také ještě kus valencienských krajek, nebo pokryje-li se látka pěkným vyšíváním — na př. červený molesquine vyšíváním černým, nebo ecru-Louison vyšíváním světlomodrým — je to už pak zrovna k zbláznění. Řekl jsem výše „vhodná látka"; ta je ale různá! Grádl, atlas, francouzský drill ‚satin, plátno, lastings, cloth, englišck (Slovanky říkají „englišlédr"), všechno se hodí. Rovněž je dovolena také každá téměř barva: šedá, bílá, černá, červená, růžová, světle modrá, bordeaux, crême, ecru i ponceau (kdyby se řeklo místo „ponceau" barva divokého máku, místo „crême" barva mléková a místo „ecru" barva režná, neznělo by to už tak pěkně). Jenom forma, façona, podléhá modě a teď je v modě tedy šněrování vysoké čili „do výše". Což ovšem nevadí, aby šněrovačky přece jen nebyly různy, dle osobní chutě, dle potřeb, atd. Známe tedy — kdyby se někdo divil odborné učenosti mé, nechť si zašle k některé té firmě pro cenník a bude ihned zvandrovalý jako já — známe tedy jenom „pancéřových" šněrovaček alespoň dvacet druhů, dále „corset parisien" („pro slabé a štíhlé dámy; dělá hezké kyčle a pěknou hořejší část i bez dalších vložek"), „Mignon", „Vigogner", „corset Stefanie", „hygienique" („zdravotní", pro tlusté dámy), „patentované s hodinovými pery", „jízdecké", „nedbalkové", „mateřské", „pro nemocné žaludkem", atd., atd.! Jenom slovanských názvů nenalézám nikde žádných — ku podivu, a je přece známo,

že slovanská děvčata mají „nejhezčí šněrování“ v celém světě! —

Nynější rozkvět ženského šněrovacího umění musí snad už každého pravého lidumila naplnit potěšením upřímným. Arci jsou dosud pořád ještě ve světě morousové, kteří se i po sebe hezčí šněrovačce jenom tak poušklíbnou. Já k těm hříšníkům nenáležím. Já pravím: když je v šněrovačce hezké děvče, je šněrovačka tuze pěkná věc! A pro pořádného kandidáta manželství „zajisté nejvhodnější dárek vánoční“, „novoroční“ a ještě jiný!

Jak ale praveno: morousové ve světě jsou, morousové ve světě také odjakživa byli. Až hanba jich bylo! Nalézám v prastaré čínské veselohře celou scénu, kde mužští šněrovačkám ženským se jenom hamižně smějí. Čtu v Marciálu epigramy, které staví šněrovačku ženskou na vrchol směšnosti lidské. Vidím, že ani náš Komenský — muž jinak přece tak moudrý — nesprostil se předsudků a proti šněrovačkám mluvil. A že také Abraham à Santa Clara, ten výtečný kazatel a karatel, poskvrnil dobrou pověst svoji celým protišněrovačkovým kázáním! Ba i umění výtvarné domnívalo se už velmi často, že se musí blámnout, a já sám mám ve sbírce své francouzskou karikaturu z roku 1812, obrazící, jak mladý, plesově již oblečený muž, v kostumu „direktorním“, a ditto již plesově oděná mladá dáma pracují u dvou rumpálů zednických a šněrují jimi „hezky tlustou“ ženskou. Schovám si tu karikaturu do časů budoucích, co doklad lidského nerozumu. Jedině česká naše národní píseň — podotýkám to s pýchou — mluví o šněrovačkách sympaticky; když zpívá:

„Děvče s černýma očima,
se zlatým šněrováním —“

zpívá to s nadšením. Protože česká národní píseň není žádný morous.

Nejradě,i lidé proti šněrovačkám uvádě,í, že prý škodí lidskému zdraví. D e v a d e s á t p ě t různých nemocí může prý své nositelce šněrovačka způsobit. Na játrech, na slezině, na plících, na žaludku, já nevím na čem všude. Hm — játra, slezina, plíce — takové maličkosti! A to prý je vůbec ukrutné, jaký t l a k taková šněrovačka na tělo působí. Naučili se teď ten tlak již i měřit, zvláštním manometrovým aparátem, a tu našli, že nejmenší tlak obnáší 21 liber, největší 88 liber.

No — řekněme třeba průměrně jen 50 liber! — Pánové — tahleta krásná, milá, štíhlá dáma, kterou teď zrovna potkáváme, nosí od rána do večera 50 liber na sobě jen proto, aby se líbila nám — n á m ! —

Pánové, netrnete nadšením? necítíte, jak vám mrazík samolibosti po zádech běží?

Do řady, pánové, do řady! Jedna, dvě, tři — k l o b o u k d o l ů !

Ženitby.

Kdo by pohlédl teď na moje líce, uleknul by se, jak je zachmuřeno a smutno. Papír se mi třese pod rukou. Péro se mně mihotá před očima. To slyším pěkné věci!

Děvčata prý nyní tančí beze — a l e b e z e v š e h o c i t u !

Ano! Řekl mi to jistý nakladatel český, a ten přece rozumí citu, třeba by ho jaktěživ nikdy nikomu neukázal. „To je vám strašné!“ řekl. „To byste upaď, kdybyste to viděl. Jen tak zrovna, že nevyklouzne tanečníku z ruky. A pořád se dívá kolem, pořád po ostatních — inu, já bych ji...“ Zadržel jsem mu ruku — on by byl skutečně s to a udělal by jí něco!

O vy děti — vy děti! Což pak nemůžete mít vskutku alespoň trošičku citu k muži, kteréhož sám bůh vám daroval ,aby věrně stál při vás po kadrillu celou, od taktu prvního až do taktu posledního? K muži, který při polce sprovází vás na každém vašem kroku? Který při kvapíku točí se kolem vás až do posledního svého dechu? Vidíte, kdybych byl jenom trochu špatný člověk, jak by snadno mně mohlo teď napadnout, abych vám napsal tady „o citu“ celé pojednání! Abych promluvil o každém druhu citu kulatou kapitolu dlouhou, o citu „nedostatečném“ čili „tupém“ i o citu „měkkém“ čili „jemném“, o citu „živém“ i o citu „hrubozrném“, o citu „pevném“ i o citu „nestálém“, a vy, chuděrky malé, vy byste si nemohly pomoci a musily byste to všechno přečíst! Nikdo věru na světě nezabránil by mojí ruce, aby nedopadla na vás celou tíhou plácavosti své!

Ale víte, já toho neučiním! Koukejte se, já vám ničím ani nehrozím! Ba, já vás zrovna prosím: „Děťátka, prosím vás, buďte ke svým tanečníkům citupIny!“ Rozumíte, proč prosím? Protože mám hezká děvčata rád. Mužům cit ovšem nesluší — vždyť přece víte, že citupIný muž podobá se vám vždycky tak trochu jako blbý — ale vám sluší cit, vás činí ještě hezčí, a proto vy samy tvaříte

se někdy tak hloupoučky, to tedy jest tak citupIny, tak rády si zakoketnete nějakým: „Ale, to jsem přece jen...!" atd. — i vy čtveračky chytré! A pobavíte se při tom, věřte, a vykonáte ještě i lidumilý skutek!

Tedy: Stiskněte tanečníkovi ruku — stisknutí ruky je jako zazvonění před započetím komedie. Přitiskněte se na to hezky k němu, aby cítil, jak vám srdce tluče, a domníval se, že to tluče pro něj. Dívejte se mu do očí, aby si myslil, že mu klesáte až na dno jeho duše. Mluvte na něj, hodně zblízka, aby cítil vřelý váš dech a opojen si řekl: „Ta holka mne má ráda — ta pro mne cítí!" Uvidíte, jakou bude mít hlupáček radost! Mohly byste arci ještě i jiné věci činit, na př. mezi tancem do kola tanečníka trochu opěvovat:

Srdce tluče, dech se úží
tančíš božsky, milý muži,
je mi s tebou, muži milý,
jako bychom v nebi byli..."

takové verše jsou náramně laciny, a soukají se na metry zrovna jako tkalouny k zástěrkám; ale já vás k takovým věcem už nenabádám — ty jsou pak arci zase už příliš!

Vedeť přílišnost citu třeba až k ženitbě, a takového něco já nenávidím. Ach, to je teď zase doba! To je čas! Meluzina lítá komínem a upí a kvílí, že to člověk ani nevydrží. A když vyjde ven na ulici — u každého nároží závratný vítr, v každé ulici hukot a kouř, a co člověk vzdor bouři kolem z lidských rozmluv slyší, samý také jen skuhrot, samý kvik: „Dnes už má N. N. svatbu — u Tri-

nitárů!“ — „Slyšela jsi? On už požádal o její ruku!“ — „V neděli se spolu rozhněvali.“ — „Poznal ji teprve na Národní Besedě a už chodí k nim do domu“ — a podobné nepěkné věci!

Děsný masopust! Děsné svatby! Děsné námluvy! Všechny myšlenky jsou jimi opleteny. Veškerý život je jimi prosycen. Jenom poslechněte v domácnosti, na ulici, při práci, při zábavě, jak že se mluví!

Když někomu vrzají boty — „bude se ženit!“

Když děvče bouchne dveřmi — „bude se vdávat!“

Když někdo někomu šlape na paty — „půjde mu na svatbu!“

Když dívce padají copy — „chodí za ní oficír!“

Když někdo někam brejlí do přízemních oken — „budou tam mít šilhavé děti!“

Když některá při prádle má mokrou zástěru — „dostane opilého muže!“

Když některá mete a je z toho vyrušena — „rozejdou se jí námluvy!“

Když blecha některé ženské sedne na ruku, dostane (ta ženská) zamilované psaní.

Když kuchařce lítají jiskry z pece — „bude svatbu strojit!“

Když někoho svědí nos — „bude k svatební hostině pozván!“

Když někdo si uši drbe — „pomlouvají mu nevěstu!“

Když se někdo dlouho češe — „vezme si vdovu!“

Když si někdo mezi jídlem hvízdá — „dostane zlou ženu!“

Když někdo vrabcům drobí — „bude mít samé kluky!“

Když některá něco rozlije — „zůstane ševcům na opatky (čili zbude na ocet)!“

Atd.!

Co ale z toho může být, když se takhle oplítají a omamují myšlénky všechny!? Nic jiného než touha po „druhém“ pohlaví. Co z té touhy? Zamilovanost. Co ze zamilovanosti? Námluvy. Co z námluv? Svatba. Co ze svatby? Manželství. Co z manželství? Děti. A ty děti dorostou a budou si zase oplítat myšlénky a budou mít také touhu a budou si rovněž namlouvat a budou se naposled ženit — fi donc!

O ženské žebrotě.

Od západu valí se k nám staro-nová móda: žebrota — ženská žebrota. Dámy nosí na rukou tenounkou obruč, stříbrnou neb zlatou, a na té obruči houpá se navlíknutý peníz, deset penízů, padesát penízů, ale všechny ty peníze mají podmínku jednu: musí být sežebrány, od známých, přátel, nebo ctitelů. Už žebrají všechny Nizozemčanky a všechny Belgičanky a všechny Francouzky a skoro všechny Němky — není pražádná pochybnosť: do čtyř neděl budou také všechny Češky žebrat. Nu ať žebrají! Když u nás i samo božské umění chodí žebrem, proč pak by nechodilo to obyčejné živobytí lidské! Když u nás mužští „sbírají drobty pod stolem“, proč pak by ženy nesbíraly grešle! Budeme sbírat a žebrat tedy mužští i ženské, staří i mladí, budeme „národ žebráků“ jako byl za Filipa II. „národ Geusů“, a snad že jako

tento staneme se také národem zase slavným. Arci byli Geusové hrdinové a my jsme mizerové; ale — „Na tom už nezáleží," řekne někde v některé řeči trefně dr. Rieger.

Staro-nová móda vyšla skutečně zase z té vlasti Geusů a má dle toho historickou svoji formu. Jako nosili Geusové penízky formy oblé, opatřené oušky a pokryté vyobrazením žebrácké mošny a nápisem: „Až tedy do té mošny chudé!" nosí také dámy teď na těch náramcích samé jen penízky oblé a opatřeny slovy i obrazy. Na jedné straně monogram dárcův, počáteční jeho písmeny, a na druhé nějaký obraz, nějaké heslo. Slunečné hodiny a pod tím: „Měj jen samé jasné časy!" — Vlaštovka a nápis: „Kde Ty jsi, je léto." — Šíp a slova: „Trefí, ale neporaní." — Nebo pouhé heslo: „Všem se dvořím, pro jednu hořím." — Dárce musí vybírat dobře, neboť smí žebračku obdarovat jen jednou, tedy pozor! U nás, to se rozumí, budou nápady skvělé, jak své průmyslníky známe. A proniknuté národním duchem českým, jak zase samy sebe známe. Mohly by být, mohly — naše národní mudrosloví poskytuje nápadů dost! Na příklad: Pole plné květů a heslo: „Svět Ti kveť!" — Andělíček zpívající z not: „Štěstí Ti zpívej!" — Rákosová houšť: „Seď stále v rákosí!" — Okřídlené jitrnice a pod tím elegický povzdech: „Ach kam se děly ty časy, když litaly po světě klobásy!" — Všech deset prstů: „Dej Ti pánbůh nehýtky ostré, jenom mne jimi nepoškrab!" — Méně už by se snad hodilo: „Měj se jako šiška v másle!" a dotyčný obraz k tomu. Nebo: „Žito Ti na zádech rosť!" a také obraz. Ale kdy by někdo přece zrovna myslel —!

Bude to mela! „Pamětní grešli — grešli — grešli!“ bude to znít se všech stran. Grešle se dá darem k narozeninám a jmeninám. Pro Štědrý večer nandáme si do portmoné samých jen grešlí. I nejbohatší dámy budou brát „po grešli“ Nového roku. Vsadí-li se dáma s pánem vůbec o něco, vsadí se o grešli. Budou-li se loučit mladé přítelkyně, vtisknou si do ruček pamětní grešli. „Památníky“ psané konečně přestanou a přijde-li kdo ještě na týraného spisovatele ,dá mu spisovatel „duchaplnou grešli“. — Žebrák prý je všude doma, žebrákovy jsou prý všechny silnice a stezky, žebrák nebloudí prý nikde — dámy tedy mohou všude chodit fechtem a všude si zařídit svůj „Prosík“. Jenom snad ne vedlé chodníků po ulici, kde by toho policie přece asi netrpěla. Snad už o tyhle Vánoce, o „prostřední svátek“, zahájí dámy pražské ten svůj grešlový rej. Zvonek u předních mých dveří pojednou zazní, odevru — dvě postavy tu dívčí, asi dvacítileté, krásné, dojemné, s tak prosebným, bojácným zrakem — a mrazem zmodralé jejich rty spustí tak dětinsky naivně:

„Já jsem taky koledníček,
přišla jsem k vám pro troníček;
troníček mi dejte,
jen se mi nesmějte....“

a mně vyhrknou slzy a já dám honem jedné z nich pusu, té „potřebnější“ — a možno že i té druhé — když já jsem tak ukrutně měkký, takový nepředložený člověk!

Snad nebude nikdo na světě, kdo by úpěnlivých proseb oslyšel! Snad si nikdo nedá tabulku na

dvéře: „Zde se žebrota grešlí zapovídá.“ Nikdo si nenatiskne drobných cedulíček: „Nedám nic!“ a nebude je rozdávat místo odpovědi. Pomni, o člověče mužský, že stojí psáno ve knize Sirach: „Srdce nuzného netrap a neprodlévej dáti nuznému; prosby souženého neodmítej!“ A ve knize Přísloví: „Kdo zacpává ucho své ke křiku chudého, i sám křičeti bude a nebude slyšán!“

Nejlíp se žebračkám arci podaří o masopustě. Na bálech. Domnívámť se, že to ani nepůjde, aby byl letos nějaký slušný ples bez žebroty, spořádané, programní. „Hodina odpočinku“ bude asi tak tou pravou pro žebrotu dobou. Taneční pořádky budou nadepsány „Žebrácký pas“ a budou míti tvar hezounké „žebrácké mošny“, tužka bude jako „žebrácká hůl“ a o působivý „žebrácký kabát“ postarají se už dámy samy, podle módy. Myslím, že vskutku po žebrácku na př. „tělem blýskat“ dovede letos každá, při té dekolletáži moderní.

Jakmile se přetančí předpůlnoční oddělení a dámy budou tedy mít „jíti pod boží muka“ čili na „žebr“, sestaví se v řadu, jako k polonéze, a odeberou se za zvuků hudby „na vykázané jim místo“. Myslím si to místo jako na př. před kostelem „žebráčnici“, tu prkennou totiž kostelní síňku. Ovšem že síňku větší, elegantní, vyzdobenou květinami a krásným obrazem svatého Alexeje, patrona žebráků. To byl, mimochodem řečeno, náramně moudrý svatý, ten svatej Alexej! Aby se nemusil oženit, utekl i z otcovského domu! A proto my staří mládenci ctíme jej rovněž co patrona svého a den 17. července, j e h o den, oslavujeme nadšeným zpěvem.

Zde tedy zasednou dámy dvěma řadama, prostě na zem, jako žebráci na Svaté Hoře. Někteří členové plesového výboru — „almužníci“, „otcové chudých“ — udržují pořádek, přivádějí a prohánějí tanečníky kolem. Dámy natáhnou prosebně ruce, začnou pěkně fňukat a skuhrat v chóru — Bendl nebo Dvořák to už mohou ňák upravit — a odříkávat svoje úpěnlivé prosby. My máme i při prosbách svoje říkání národní, a z toho lze už pak něco vhodného vybrat. Na příklad známé:

Kdo mně dá
  pojede
na zlatém koníčku
  do nebe;
kdo nedá,
  pojede
na prašivé svini
  do pekla —

to by se snad zrovna nehodilo; ale spíše už na příklad rovněž známé:

Kdo mi nedá nic,
je z Hrubianovic:
já se na něj zamračím,
jak medvědice zabručím,
potom půjdu pryč!

Všechno se musí dít napořád ovšem s patřičnou manýrou a v míře pravé. Dáma se musí umět hezky na pána kouknout, neboť pravý žebrák více prosí očima nežli slovy! Nesmí ale lichotit! Již na sněmě Bratří českých, konaném léta páně 1512 po svatém Martině v Brandýse, dáno naučení všem

„almužny beroucím", aby „pro vzatky nikdy nestali se pochlebníky". Také však nesmí si počínati snad opačně, se sveřepou pýchou! „Pyšný žebrák ničeho nevyžebře", učil už Komenský. A když se i některý pán dámě nelíbí, nuže ať si dáma v pravém duchu křesťanském pomyslí: „Z nouze Franta dobrý!" a vezme také od něho grešli.

Není pak ani možno, aby dámy se minuly s výsledkem, aby jim odolal někdo! Ta nuzně oděná těla! Ty zoufalé oči! Ty vzepnuté ruce! A pak — když si člověk pomyslí, že se ta chudinka jednou, možná že už i brzy provdá — že bude mít na krku muže, snad sedm dětí — a ten muž že bude pít — a ty děti že budou jíst — — myšlénka zrovna děsná!

Také ale pánové ať mají při tom všem manýru svoji, svůj způsob. Ne aby dělali rámusy se svými dárky, aby je dávali na buben! Nebo aby se stavěli před žebračku a měli k ní dříve „kázání mravní"! Ať se chová vůbec každý tak, jak nám Písmo předpisuje: „aby levice nevěděla, co pravice dělá", vždyť přece po levici může sedět velmi snadno žebračka, která je — ještě hezčí, ne?

Také ale ať neupadají mužští zase sami do opaku, do citlivosti až snad přílišné! Ať se neodevzdávají myšlénkám romantickým, ať se nerozpomínají na národní pověsti, že chodili už i andělé a bohové po světě žebrem, jen aby zkoušeli lidí — a ať nezačne snad některý najednou nějakou tu žebráckou glaceovanou, „měkounkou, slaďounkou" ručičku líbat, ať neklesne náhle na kolena, nevolá: „Ty anděle — ty bohyně moje — —"

Ten skandál — ten skandál!

Něco o básnictví.

Já nenutím nikoho, ale kdyby někdo byl, kdo by chtěl ode mne odkoupit mou živnost básnickou, smluvím se, dám ji lacino — já si vyhledám živnost jinou. Ani mi nemusí dát zrovna hotových peněz; má-li nějaké zaměstnání jen trochu živné, preclikářství s pěkným obvodem navyklých hospod, uzenkářství na chodníku před některým hodně navštěvovaným hostincem, já s ním měním. Mne už básnictví omrzelo zcela. Ne jen proto, že zeměkoule naše nebude tedy už déle živa než těch vypočítaných 52 billiónů let a pak pojde i s veškerou lidskou slávou a nesmrtelností básnickou, nýbrž a hlavně, že nemohu dopídit se slávy, totiž pořádné slávy ani pro ten nynějšek, ani pro nejblíže dozírný čas! Nemám štěstí — snad se jinému povede líp na mém místě — s pánem bohem!

John Lubbock, Angličan a lord, sestavil skupinu kněh, které jsou prý nejkrásnější, nejnesmrtelnější, duchem nejtěžší. Kdyby prý všechno ostatní, co lidé napsali, se ztratilo, to sto by nás prý vytrhlo. A seznam svůj rozeslal po světě. Dostal jsem jej také. Přehlídl jsem jej, hledal jsem ovšem nejprv jméno svoje — přehlídl jsem seznam po druhé, po třetí — já tam nejsem! Spočítal jsem knihy, zdali jsem snad tiskovým omylem někde nevypaď — sto je úplné! Ano! Vidím děsné ustrnutí na čtenářově tváři — je mi čtenáře opravdu líto, ale pomoci mu nemohu. A to se tedy mám dřít dál? mám psát dál? Je pravda, jiní tam scházejí také — Calderon, Kalidasa, Josef Jireček, Schiller, Mickiewicz — ale co je do toho mně?! — A také konečně ani netvrdím, že je počínání Johna Lub-

bocka snad zrovna hloupé, už v základě svém. Znamenitých spisů je ve světě v skutku málo. Kdybych vybíral já, vybral bych jich snad nejvýš padesát. Ba dokonce snad jen dvacet. Ale mých patnáct spisů by bylo mezi nimi jistě! — No, když svět nechce! Vždyť já se nevnucuju!

Tak tedy — kdyby byla něčí libost! Uděláme to bez okolků: já se své třínožky vstanu, on na ni vsedne, a je to.

Nechť se nikdo neostýchá snad pro své zaměstnání posavadní; vždyť ani není možno, aby byl dělal něco tak zbytečného jako jsou básně! A kdyby posud třeba byl pásl skopce po stráni, nuže tedy bude od nynějška pást beránky po nebi — stejná hodnost!

Na básně není dosud státní monopol, na ně neudílí se žádná ouřadní koncesse, na ně je nanejvýš tak zvaná licenc — „licentia poetica" — a tu dostane každý!

Ať netrápí také nikoho pochybnost, zdali má talent! Kdyby psali jen talentovaní, bylo by básní na světě po čertech málo! A rovněž nechť nikdo se nerozpakuje proto, že není snad dost obratným ve výrazu, v řeči; básnictví je zpěv a to je přece známo, že i největší kokta, jakmile začne zpívat, má jazyk hned volný jako špaček. Dle Jungmanna „táhne se" básnictví „k mohutnosti cítící" a to je hlavní; cítí se kandidát? Jakož se také básnictví táhne ještě „k bavení", „k líbeznosti"; umí kandidát bavit? ohánět se mezi ženskými? být líbezným? Nu tak tedy!

Básnictví se dá dělit hlavně na dvě skupiny velké: opravdovou a rozmarnou. Buď je kandidát mrzout a bude psát do skupiny první, ballady,

ódy, hymny a t. p., nebo má to, co nazýváme humór (anglicky „humour“, vídeňsky „hamur“), a nebude psát ballady, ódy a t. p. Což obé bude nebo nebude dělat ovšem tedy v samých tak zvaných verších. Z těch ale už docela nejde hrůza žádná! Slovo „verš“ pochází od latinského „vertere“, což znamená točiti, obraceti, nu a obraceti se kandidát přece dovede — ne? — K veršům obyčejně se pak užívá rýmů; není jich však právě třeba. Staří Římané a Řekové znali dobře rým, užívali ho však pramálo a jsou přece „klassikové“! Ať tedy kandidát je klassikem také! Ostatně není ani rým věcí tak těžkou: Cecilie, konchylie, familie, lilie — to jsou rýmy. — Pak je k veršům ještě třeba rytmu — to je jako muzika jejich. Prasnadná věc! Kdo jen jednou v životě poslouchal mlatce, jak jeden bije naschvál silně a druhý slabě, a kdo pozoroval rozdíl ve zvuku, když těch mlatců bylo šest nebo čtyři nebo jen dva, ví už, co je rytmus. — Konečně je potřebí tak zvaných stop. Ty jsou arci už těžší, ale lze je obejít. Ať jen píše kandidát vesele a bezstarostně, jak chce, a když mu pak přijde nějaký kritik a řekne: „Kandidát ani neví, co je to metrum!“ nechť kandidát odpoví: „Inu to se rozumí! Co není psáno v jambu nebo trochaeu nebo daktylu, tomu náš pan kritik ovšem nerozumí! Podobá se, že nějaký pyrrhichius a tribrachys, kretikus a choriambus, molossus a amphibrachys jsou panu kritikovi naprosto do dnešního dne neznámé pojmy! Dnes kdyby vyvstal zase Sofokles a psal k „Antigoně“ chóry, v přerozkošném tom metru svém glykanejském, pan kritik věru taky řekne, že v tom není ani „poctivého metra“! A takovým lidem se svěřuje osud

literatury české!" — Jen nemlčet — odpovídat, pořád odpovídat — však já to kandidáta naučím! Nikdy se kritiky nebát! Mezi literáty je to jako ve Vircburku mezi kanovníky. Když je tam zvolen nový kanovník, musí se svlíknout a dostane na nahé tělo od každého staršího kanovníka metlou. Zrovna tak ale dostane od kollegů starších každý nový básník metlou — ještě to však nezabilo žádného, který měl kuráž.

Však já kandidáta v básnění vycvičím dobře! Sám ho posadím na třínožku svoji, dám mu nohy křížem a obrátím mu hlavu nadšeně k stropu. Okno zavěsím, flašinetáře z domu vyhodím a před kandidáta položím fotografii jeho milenky, aby do něho přišel oheň. A dám mu alespoň sto svazků nejrůznějších, dobrých a uznaných básní — byl by čert v tom, aby dle nich nedovedl napsat alespoň jeden „původní" svazek nový!

Takový svazek už něco vynese! Dnešního dne už máme nakladatele, kteří za jedinou stránku, na níž je čtyřicet veršů, platí — celou zlatku! Počítejme tedy, že básník den co den napíše jen dvacet veršů, a počítejme dále, že asi do každých dvou veršů dá jednu myšlénku, vydělá si český básník už za deset myšlének, jsou-li původní, nový a krásný, věru 50 kr. denně! Čímž ovšem může živit se pak skvěle: snídaně 5 kr. (čaj 3, chléb 2), oběd 15 kr. (v obecné kuchyni polívka 2, maso 7, příkrm 6), večeře 5 kr. (pivo 3, chléb 2), na byt 10 kr. (chodí-li totiž ještě s někým někam „na postel"), na prádlo 5 kr. (chce-li totiž v skutku každý týden mít 1 košili, 1 podvlékačky, 1 límec, 1 punčochy, 1 kapesní šátek), na svítivo 3⅓ kr. (¼ libry petroleje), na topivo 4 kr., na ci-

garko 2 kr. — dohromady 49½ krejcarů. A český básník může večer ulehnout s vědomím zajisté příjemným, že sobě pro případ nemoce a pozdní leta uspořil ½ kr., může se vyspat po chuti a ráno vesel zase vstát, aby napsal 10 myšlének původních, nových a krásných. Ach ano — poesie je jako zlato: a dosti malý kousek stačí, aby se jím pozlatil svět skoro celý!

Snad ale je kandidát muž podnikavý, snad dovede vydělávat parou. Praha je velké město, ale pořád ještě jí schází nějaký básník „veřejný“, na něhož by se mohlo s poetickou svou spotřebou obracet obecenstvo veškeré. Ať tedy kandidát si někde postaví tu boudu. — „Zde se básní od 8 do 12 a od 2 do 8“; — „Gratulace, přípitky, verše do památníků a t. p. solidně, rychle a za ceny co nejlevnější“. — Snad se mu to povede, snad bude šťastnější než já. Kdysi jsem já na tomto místě oznámil už podnik takový a oznámil také už ceny; ale nepřihlásila se mi živá duše! Už je to tak, že některá věc musí se začít v Praze dvakrát, třikrát, nežli se tu ujme. Dělo se to tak s pečením kaštanů po ulicích, s drožkářstvím — snad bude tak i s básnictvím.

Aby pak po případě, i když nedělá zrovna verše, neseděl básník v boudě na té třínožce své zcela přece nadarmo, mohl by na př. mimojdoucím příštipkovat obuv, nebo — —

Zkrátka — myslím, že to půjde! A doufám, že se nějaký kandidát na mou živnost přihlásí brzy. Vždyť neuplyne jediný týden, aby alespoň dva, tři kandidáti českého veršovnictví ke mně nepřinesli nebo neposlali začátečnické verše svoje, obyčejně ihned po celém svazku tlustém! Jsouť upří-

mně přesvědčeni, že nemám v životě ani nic rozumnějšího co dělat než číst a posuzovat ty lepé jejich „práce“!

Důvěra to pěkná, čestná a pohnutlivá — ale já jí mám právě už dost. Tedy: buď odkoupit mou živnost, nebo mi dát s těmi začátečnickými pokusy ke všem šlakům už pokoj!

Jiného účele neměly tyhle dnešní řádky.

Postilión a hudba.

Hudbo! Sladká hudbo! Vznešená, nebeská hudbo! Ty, kterouž srdce nám rozplývá v bolu sladkém, — ty, která mysl naši opřádáš kouzlem libým — ty, která budíš vzdechy andělů v nás — ty — —

Teď ale už dost! Čtenář, myslím, už vidí, že jsem v nadšení co nejdokonalejším; mysl má že je v plném vzmachu, duše má že je v plném vzletu, a t. d. A teď tedy čtenáři také povím, proč!

Mám myšlénku — inu nevýslovně sličnou, povídám! — Je totiž vůbec známo, že dnešního dne balíkové mají se v Praze náramně dobře — myslím balíky p o š t o v n í, dodávané poštou. Abych dal příklad: Poslal-li mně dříve někdo ze Slaného zabitou husu, musila chudinka den, dva dny někde v celnici čekat, až jsem si pro ni přišel. Později, když začlo dodávání do domu, hodili ji do nějaké nůše, pod jiné balíky a bedny, a nosili ji a strkali po půl Praze, až ji konečně stlučenou a zmučenou dodali ke mně. Dnes — d n e s čeká

na ni ve bráně už půl kopy úřadníkův, vyzdvihnou ji hned do elegantního vozu zrovna jako nějakou hraběnku, a vezou ji ke mně jako kněžnu: vzadu na stupátku listonoš-lokaj, na kozlíku kočí-postilión! Hezký postilión s hezkým kloboukem na hlavě a s hezkým koňským ohonem na něm, s hezkou kajdou na těle a přes ni na šňůře s poštovskou trubičkou pěknou. Ale — a teď to přijde — on na tu trubičku netroubí! — Ptám se! proč?! A žádám zde veřejně a slavně: **ať troubí!**

Arci, ať troubí pěkně! — Rozkošná myšlénka, co? — na tu by byl chudinka čtenář nepřipadl! Domnívám se, že spůsobí u nás celou revoluci, jak v životě našem uměleckém (hudebním) tak i společenském (veřejném i soukromém). Myslím si to následovně:

Balíkový vůz přijíždí z ulice vedlejší. Zrovna při zatáčce kolem rohu spustí postilión z opery „Dvě vdovy“:

Musí nás mít pánbůh rád,
že nás živí napořád,

čímž naznačuje, že dnes veze hlavně věci k jídlu. Ulicí to škubne. Ženské jedou hlavou do oken. Pan chef v pisárně kupecké, pan chef v kanceláři advokátské, a pan manžel, meškající ještě doma, prohodí všichni stejně: „Toť mouřenín — tu troubu znám!...“; personál v pisárně a v kanceláři povinně se chechtá vtipu „v skutku shakespearovskému“, ženuška řekne: „Ale Alojs, ty jsi čtverák!“ — ženská zvědavost byla vzrušena, chefové a manžel X. si samolibě hladí bradu — spokojenost všeobecná! Třikráte přijíždí balíková pošta za dopoledne, třikráte tedy spokojenost po ulici celé!

Mezi tím byl vůz ale zastavil již před mým domem. Postilión zatroubí krátký tuš na pozdravení a pak spustí táhle a dojemně z „H u b i č k y“:

„Letěla bělounká holubička,
potkala božího andělíčka...“

„Aha“, volám já, „sestřenice z Nového Bydžova posílá mi slíbené h o l u b y — to jsem rád! Ale to vám povídám, Baruško, ne zase petržel do nádívky! slyšíte! A tady máte šesták, doneste jej kočímu dolů!“ — Listonoš už vešel s košem, a mezi tím, co podepisuju recepis, znějí zdola vesele vstupné takty „L i b u š e“:

Slovutná dcero Kroka, slavná kněžno,
ó díky tobě —

postilión byl patrně už obdržel příspěvek na zavlažení „trubice“ a vzdává Baručce srdečné díky.

Vůz jede o dva domy dál. Tuš — a:

„Pojedeme do Poličky,
jsou tam dobré homoličky...“

zní to odtamtud. Patrně přivezli tam Votočkovům s e j r a. Hm — sejra! — Hrr — tuš — a:

„Když jsem šel do nebe,
stavil jsem se v pekle:
nejstarší Luciper
pek' si tam erpetle...“

K Nejedlým vezou b r a m b o r y. To čert ví, co ti Nejedlých do roka bramborů snědí! Ostatně —

jsou-li to moučňáky pěkné —! — Hrr — tuš — a z „Braniborů";

,O jak tu krásné přírody zjevy,
jak přerozkošné ty ptactva zpěvy..."

Hrome — tahle hudební fráse znamená kachny — u Mrázů budou mít čerstvé kachny! — a já bych zrovna tak měl na nějakou chuť! — Hrr —

„Musí nás mít pánbůh rád..."

už se hlas trubky ztrácí — vůz zajíždí do ulice sousední.

Nu — co říká čtenář teď? Čuprní, čuprní — já vidím. To si myslím, to by Praha pak vypadala jinak! Veselá, vířivá — a jak hudebně vzdělaná! Neboť to se přece rozumí, že by nesměl „každý troubit svou", že by musel být v tom všeobecně srozumitelný systém, postilión že by se musel učit a cvičit, aby se mu snad někde hrubě neřeklo: „Co troubíš, tr...., jitrnice, když vezeš buchty?" — a že by tedy musel být nějaký cvičitel, který by „vyučil je, co by vyznamenávali hlasové trub", jak to ve Flaviu psáno. Poetická „poštovská trubička" přišla by zase ke cti! Už jsme se beztoho báli, že nám umlkne pro vždy. Umlkla nám už trouba „pastýřská" a trouba „lesní", ba snad se věru — vinou filosofické naší nevěry — neozve nám jednou ani už ta trouba „poslední", ať nás tedy alespoň trouba „poštovská" sprovází vesele tím životem strastným!

Čtenář čuprní — a přec je to dosud jenom skromný, co nejskromnější návrh. Možno jej ale ihned velmi bohatě doplnit! Tak mně napadá, proč by

vůz sprovázející listo- či balíkonoš nemohl hrát také něco, na příklad tlouci buben? Nu ano — proč by nemoh'! — „Zavznie hlahol trub i kotlóv" — dole pak před domem.

A proč by také ti, kteří v ulicích poště bližších táhnou a strkají jen ty malé vozíky ruční, nemohli rovněž své bubínky mít a turecké talíře a triangle a lýry s rolničkami i jiné věci pěkné?

A proč by nemohli troubit i ti postilióni konečně, kteří z pouličních skříněk svážejí listy na hlavní poštu?

Rozumí se arci zase samo sebou, že by se pak k poštovnímu kočovství mohli brát jenom ti, kteří by měli hudební talent. Kteří se už osvědčili, na příklad na vojně, co zdatní trubači kumpanijní. A kteří by pak museli ovšem ještě a pořád se cvičit dál: když rozvážejí městem jen dopoledne, mohli by odpoledne zcela dobře chodit na konservatoř nebo tak někam. A pak by se mohly sestavovat z nich zvláštní hudební sbory: „Dnes odpoledne hraje na Žofíně postiliónská kapela hořejšího Nového města, za osobního řízení kapelníka pana Trojhránka." A t. d.

Hlava mi jde zrovna kolem, když si pomyslím, kam až by mohla vést ta moje myšlénka krásná! České operní skladby by se vítězně třepetaly vzduchem po všech ulicích pražských. Čeští hudební skladatelé našli by účinnou pobídku novou. Ba mohly by se vypisovat snad i státní hudební ceny, k pražskému posvícení na př. na postiliónské oznamování balíku „s venkovskými koláči", o masopustě zas „na české šunky" — atd. — atd.

Jen že — —

Jen že mně teď pojednou něco napadá — něco — já jsem přece jen dobrý Rakušan, že mám nápad tak veskrz rakouský! Napadá mi totiž, že by se mohlo při našich poměrech pralehounce stát, že by pak pražský postilión vjížděl do ulice pojednou při zvucích písně:

„Herbei, herbei, ihr deutschen monnen all'...",

že by čerstvou zeleninu oznamoval melodií z „Freischütze":

„Wir winden dir den jungfernkranz..."

a vykrmenou husu dle „Lohengrina":

„Du holder schwan..."

My bychom se proti tomu němčení ovšem bránili — což o to! My bychom svedli strašný rámus, v novinách. A do Vídně bychom poslali petic, že až černo. Ale naši poslanci na říšské radě by pokrčili rameny: „My můžem velmi mnoho, ale tak velkou věc my nezmůžem!" A vláda by pokrčila ještě rameněji a řekla: „Chcete-li, aby postilión troubil taky česky, podepište nové vyrovnání s Uhry na padesát let, přijmete ihned těchto patnáct nových nepřejných vám zákonů a pomozte výnos daní z Čech zvýšit o dvacet millionů ročně!"

My bychom podepsali a ihned přijali a zvýšili! A pak by nám to udělali ještě jako se vším: nahoře velké „Correspondenzkarte", pod tím malé „Korešpondenční lístek" — a když by postilión odtroubil dvacet písní německých, směl by pak také troubit jednu „böhmisch".

Věnec.

Včera bych byl na ulici brzy padl. Ne snad na skluzkém chodníku nebo nějakém přímrazku v cestě, ne přes kus ledu nebo pahrbek sněhový, nýbrž přes vlastní důstojnost svoji. A to zrovna před krámkem paní Babánkové, která si mne tak náramně váží! Je to zvláštní pocit, jaký vjede do člověka, když ví, že je obdivován. Tělo jako by najednou zdřevěnělo, ruce se mezi chůzi sice poza-, ale nedokývnou, nohy se povy-, ale nenadzdvihnou, a najednou klopýtneš a chytáš se ve vzduchu trámů.

„Skládám forku dříví," byla paní Babánková, hokynářka, pravila ke mně kolemjdoucímu 19. listopadu, v den svaté Eližběty, ve čtvrt na jednu o polednách. — „No jen si nadělejte foroty, ať hodně prodáváte v zimě!" — „I vždyť máme napořád zimy jen měkké!" — „Letos ale bude tvrdá! Když je mnoho hub, je po nich také mnoho mrazů — to říkali už naši praotcové, a ti nevěšeli hubu zdarma!" — A mrazy přišly, praotcové měli pravdu, já s nimi, a paní Babánková, kdykoliv jsem kráčel kolem, pokaždé řekla: „Cožpak náš milostpán!" Předevčírem jí to ale přece již za nehty zašlo. „Pro pána boha, bude to věčně trvat, milostpane?" „Nebude — uvidíte, že nebude!" — A vskutku nadešla obleva a paní Babánková měla den na to oči jak kola a já bych byl upad'.

Byly to krásné mrazy, co? Mlíkařka nám přinesla zmrzlé mléko v roztrhlé láhvi. Nákladní vozy pískaly a vrzaly jako ptáci. Plyn zamrzal v rourách. O polednách a v slunci měl jsi ve vousech led a jíní. A čtrnáct lidí bylo v Praze za jediný

den leckde nalezeno zkřehlých a téměř ztuhlých. Ba i do domů už se drala zima. S počátku se jí kamínka arci ještě smála — až červená byla svým veselým, prskavým smíchem — a člověk si liboval: „Což taková zima, ta je zdravá!“ Ale pak už kamínka tichla a šedivěla, a člověk si svá domácně rozhalená prsa obaloval šátkem a bručel: „Tohle je už přece jen mnoho!“

Přemýšlel jsem: copak bys čtenářům napsal tedy tak hodně časového při téhle zimě?! A napadlo mně ledacos. Na př. pojednání, jak zdravé je pro člověka užívání říčních lázní. Nebo návod ke sbírání hub, jahod, ostružin, brusinek atd. Nebo vyzvání k městskému obyvatelstvu, aby při výletech svých na venek místo do hospody k tanci zašlo si raděj někam na pěknou louku, usedlo do kypré trávy, trhalo kvítí, vilo při zpěvu veselých písní krásné věnce. —

Ostatně — zrovna hloupé by to vití věnců nebylo, teď, v době svateb! Dobrý obchod by mohl býti s nimi: nevěstu bez věnečku není lze si u nás ani myslet, a zrovna tak ne družičky její, ba ani jiná děvčata mladá, náležejí-li k houfu svatů a svatbí. Věneček je u nás podstatnou částí svatby, tak podstatnou, že se stal až zpívaným pořekadlem: „Skroucený, svázaný, přede o svatbě skáče!“ Jenom že v Praze neskáče, že tu sedí fádně za stolem a je mu až ouzko. V Praze ztratil nadobro i na veselosti i kráse: u nevěsty dva sešpendlené rozmarýny, nebo stočený proutek jediný, u družiček trochu s hlavy na zad splývajících kvítků nadrátkovaných nebo zcela falešných — raděj vidím starý komín a kolem něho vinoucí se živý břečťan, než mladé děvče ve falešném kvítí!

České děvče je hodno kvítí pravého, vylíbaného samým tím sluníčkem božím! Ba ono je hodno i věnce z ryzího stříbra a zlata —

Až bude Máje,
půjdem do ráje;
co tam budem dělati?
stříbro, zlato lámati;
komu je budem dávati?
..... ovic dcerce
na ty zlaty věnce!

A poněvadž je do ráje předce jen trochu daleko a každé děvčátko beztoho teprve před nedávnem z něho k nám nehodným přišlo, má nebe patřičný náhled, zřídilo si jízdnou dopravu k zemi a posílá děvčátkům po svých poslech, sv. Jiří a sv. Janu, rajské věnečky samo — „ze zlatých červánků, z poledního stříbra". Děvčátka to vědí, běží svatým kavaleristům až daleko za vesnici vstříc a plácajíce do ruček, jak se tomu byly už doma, v nebi od mladších andělíčků naučily, zpívají:

Svatej Jiří jede k nám,
po věnečku veze nám,
nám, nám, nám,
...skejm pannám!

Andělíčkové na nebi i na zemi hledí si totiž vždycky radši kulatějších, buclatějších forem, a proto také užívají raděj formy „svatej" než „svatý".

Poslové mají arci dalekou cestu a jedou od „poslední panny Marie", kteréž je 8. listopadu, až do 24. dubna následujícího roku, a proto jim dává opatrné nebe také hned větší náklad s sebou.

Z něhož — dle krásné moravské písně — cestou arci leccos ztrácejí, po lukách a horách a lesích, a vůbec kde jen trochu je drnu, poupata a kvítí trousí, tak že pojednou oči si udivením mneme a nevíme, odkud že se všechna ta krása zas tady na světě vzala. Ale děvčátka naše jí rozumějí. Kde jen mohou a když je jen chvilka času, zasednou v kroužku někam do toho drnu, nebo zasedne si třeba leckde i některá samotinká („to je má milá, — holka rozmilá, — sedí pod stromečkem, — hraje si s věnečkem"), a mají plný klín nasbíraných květů a vijou z nich zase věnce, dle původního tedy určení jejich.

Každá vije věnce, každá! Vždyť si prozpěvují:

Víte, holky, věnce,
která má mládence;
však je dosti kvítí,
až se louka třpytí;
však je dosti lupení,
až se hora zelení —

nu a mládence má přece každá!

A pak si je dávají — ty věnce totiž — do vlasů a kolem krků a kolem pasů a místo náramků na ruce — naše děvčátka spotřebují věnečků jarně houfy celé, ale spotřebu svoji si uhražují samy a nejdou k žádnému obchodníku s květinami nebo obchodnici s „umělým" kvítím!

Sestavil jsem si kdysi z národních písní celý seznam kvě ů které našim venkovským děvčátkům k vití věnců slouží. Jsou to tedy: měsíčky, pantoflíčky, kukačky, bublinky, chrpy, koukol, jetel, slzičky, kohoutky, krupičky, pomněnky, divoký

mák, zvonečky, nádchové koření, sliz, sedmikrásy, mateřídouška, ostrožky, růže poloplané a plané. Varuju ale holčičky naše upřímně a důtklivě před vitím věnců ze slziček — než, holčičko, ten věneček doviješ, „třikráte padneš a omdlíš"! Na konec to má ovšem pak zase obrat šťastný — (Sváže, sváže — nerozváže ,— až sám pánbůh s nebe káže —"); ale nač přece jen to padání před růžemi! Jakmile někde některá v národní písni uvije si věnec z růží, přijde k ní pokaždé mládeneček a je to čert a pak si ji vezme. Věnec z růží má v životě lidském vůbec jen jediný účel praktický, — ten, který je naznačen v písni o „Václavíčkovi". Václavíček se rozhněval na svou maminku, že mu nedala se ženit, a vandroval do Benešova. Cestou se mu ale tak nějak přihodilo, že zabil tři lidi — „v Sázavě jednoho, u Benešova druhého, za Benešovem třetího" — a tu ho chytli. Vzkázal tedy své milé —

„ať mi sem pošle dva věnce:
v růžovém budu seděti,
v zeleném budu viseti —"

což jeho milá ovšem s radostí učinila. Vypravuju zde proto, aby každá křesťanská duše ženská, když má milého a jmenuje se Václavíček a je mordéř, věděla tedy hned pak, co dělat.

To jsou ale samé věci jen vedlejší; hlavní věcí pro mne je dnes: svatební věnec. Vlastně myšlenka jistá, kterou zde předkládám tedy již prostě vašemu svědomí a laskavému soudu. Myslím si totiž, že by bylo náramně dobře: přeložit veškeré svatby ze zimy na leto a z Prahy na ven.

Do zdravého vzduchu. K matce přírodě. Aby nevěsta vyjít si tam mohla s družkami ven na palouk a sama si uvít svůj věnec. Aby ženich již i z toho věděl, jak že se jeho budoucí hodí k ruční práci a ke všemu dílu. — **Myslím** si: myšlénka opravdu pěkná!

Jak jemně by mohla nevěsta ženichu svému označit pak již volbou květin, na př. věncem z bublinek, jak trvalé bude jeho štěstí!

Jak něžně, ale zároveň jasně vínkem z pantoflíčků dát mu včasný pokyn, kdo že bude v domě vlastně pánem!

Jak důmyslně vínkem z kukaček, že on bude v otcovské slávě tonout zrovna až po krk — ať už tak nebo onak!

Ale nechť si tu věc domyslí a domaluje již každý sám! Podal jsem myšlenku; někdo jiný ať z ní vypravuje celý systém, chce-li.

Ať mi však ta myšlénka neusne! Abych konečně už byl zbaven toho nepěkného dojmu, vidět a slyšet den co den na ulici kolem sebe hrčet nějakou svatbu! A abych nedostal už žádný, pražádný více ten kuvert odevřený a v něm tu známou, „ozdobně" tištěnou kartu s nápisem: „N. N. — N. N. uctivě oznamují ,že budou slaviti sňatek svůj dne......!"

Hotová urážka osobní, taková karta! Zrovna tak, jakoby „on" se tu na člověka ušklíb': „Vidíš, hejč, už si ji vedu — a ty tu pořád ještě stojíš tak hloupě —"

A „ona" — ? Nu, také by si nemusila zrovna zakládat na té slávě ,že sobě vybrala toho! Když jsou ve světě ještě jiní, lepší!

Kačenky.

„Je to zvláštní, že s některým jmenem mužským vždycky je spojena hrdinnost, a s některým jmenem ženským vždycky spojena krása," praví mudřec český. A pak pokračuje: „Zvláště ale jakoby k jistým dvanácti jmenům ženská krása byla zrovna přičarována. Ta jmena jsou: Kateřina, Kačena, Kačenka, Káča, Kachna, Kaša, Katina, Katinka, Kata, Katka, Katuše a Katuška."

No — hádat se s ním nebudu, s mudrcem tím: nejspíš byl zrovna do nějaké Kačenky zamilován, když tohleto napsal. A pak by se do té hádky pustily naposled i samy všechny Kačenky české a je známo, že již hlavní patronka jejich,*) a to teprv „osmdesát let v stář jsúci", pustila se před samým císařem Maxenciem do hádky s padesáti mudrci najednou, a co jim řekl císař Maxencius, těm mudrcům? — — řekl jim: „Tak slovútni mistři jsúce, dali ste sě jedniej děvečce přehadati!" Ano, to jim řekl císař Maxencius — viz „Výbor z literatury české", díl první, str. 288.

Ostatně — co je to platno: po čertech „čisté holky" jsou Kačenky, a svému jménu jsou jen ke cti („Kateřina", slovo řecké, tolik co „čistá")! Snad je obecné mínění v kráse třeba trochu nadsazuje. Snad je to zbytečné, že po 25. listopadu, po dni sv. Kateřiny, neslaví se už ani žádných svadeb, tak jako by už pak nebylo pranic ženského na světě, co by stálo za braní, a jako by příroda potřebo-

*) Ono je totiž patronek, svatých Kateřin, ihned sedm: Sv. Kateřina Alexandrinská, Sienská, Švédská, Boloňská, Janovská, de Cardonne a de' Ricci.

vala šest neděl času, až do masopustu, aby nechala v kráse zas něco dorůst; snad také chybovali už praotcové naši, když slavívali za celý rok jen jednou a zrovna v tuhle kateřinskou dobu „jakousi slavnost panenskou“, jejíž stopy — dí Hanuš — „u nás toliko v hojných bálech (!) najdeš“ —: hezky jsou Kačenky přece, tuze hezky, k líbání — vždyť já to vím!

A Kačenky to také vědí. Parádnice, ty se fintí — o jé, o jéjé! Mohu na to dát tak zvaný „klasický“ doklad — neposlouchá mne žádná Kačenka? — jistě ne? — tedy začnu: Že jsme měli druhdy v Praze klášter „Kateřinek“, to víte, viďte? Stál tam, kde posud stojí z něho věž, byl jej vystavěl Karel IV. na památku svého vítězství v Italii, náležel k němu pěkný dvůr někde u Běchovic, a Pražané říkali mu v „Kateřinkách“ a vedoucí k němu ulici (nynější „Lípové“) říkali ulice „Kateřinská“. Ale ty mnišky „Kateřinky“ v něm byly vlastně „Augustinky“ a sice tak zvané „poustevnice“. Teď tedy si je čtenář už „dovede myslit“. Mnišky „Kapucínky“ nosí hnědou kutnu zrovna tak, jako mniši Kapucíni, mnišky Františkánky černou kutnu zrovna tak jako mniši Františkáni, mnišky Karmelitky hnědo-bílý šat zrovna tak jako mniši Karmelitáni — vůbec všechny mnišky roucho zas právě takové jako mniši, z jejichž žeber byly stvořeny. Tedy „Augustinky“ černé roucho, kožený opasek? — ehe, že čtenář pranic neví! A rovněž to neví V. V. Tomek, ačkoli je historik. A neví to L. E. D. Brockhoff, ačkoli napsal učené dílo o všech řádech na světě. Ba nevím to ani já.

Tomek se při tom tváří jakoby nic. Mně pak na tom nezáleží zcela upřímně nic. Ale Brockhoff se

zlobí. To je to, že mnišky, které prý žily „dle zákona sv. Kateřiny", žily vlastně dle zákona všech Kačenek: že žily, jak se jim líbilo, a nosily, co se jim líbilo — totiž, co jim slušelo.

V Nole se nosily šedivě. V Miláně jako Klarisky. Ve Španělsku nosily šat z černého hedvábí. V Portugalsku šaty bílé. V Benátkách měly docela na hlavách skvostný flór, pod nímž bylo pěknou úpravu vlasů zcela dobře vidět, a lehký jemný plášť, zdobně přes ramena přehozený — pro „poustevnice" dosti pěkný oděv!? Myslím zkrátka, že se tedy také ty české Kateřinky-Augustinky, tak zrovna jako všude jinde ty ostatní, pro mnišský život ani vlastně nehodily. A podobá se, že ženy Táborské se mnou v tom zcela souhlasily, když r. 1420 klášter „na Kateřinkách" zbouraly a Gustýnky a Kačenky někam do širého světa zahnaly.

Ostatně — možno, že měly i nějakou příčinu ještě jinou. Vždyť nelze upřít, že lid náš český měl a má na Kačenky vždycky trochu s vrchu. Lid mluví o „Kačenách se vzteklým zoubkem", o „potrhlé Káče", atd. Národní píseň tvrdí že „Káča je líná". Naši otcové říkali téměř bezcenným haléřům, raženým v 16. věku, „kateřinky", posměšně, to se rozumí. A drobné ty hrušky, kterým říkáme „kačenky", také nejsou sortou zrovna nejlepší. Ale tohleto „s vrchu" je zajisté přec jen víc laškovné než upřímné. Vždyť my Čechové máme příčinu dostatečnou abychom ke jmenu „Kateřina" připínali vděčnost a lásku! Kateřina míšenská, choť Fridrichova, to byla, která v 15. věku sebrala velikánský voj ke křižáckému tažení proti nám a dala nám tím příležitost, abychom Němcům u Ouště vyprášili. Budiž žehnána památka její!

Ať je tomu všemu ale už jak chce, tolik je napořád jisto, že Kačenky jsou po čertech „čisté holky". A že se to musí přiznat nejen u nás, nýbrž ihned po celém světě. Krása jejich pomohla už mnohé k horoucímu milování, ba i k velkému štěstí. Benátčanka Kateřina Cornaro stala se královnou Cyperskou. Kateřina ruská, nejprv choť kaprála u dragounů, stala se carevnou. A také samá ta kousavá národní píseň česká nemůže si konečně pomoci a odívá Kačenky pyšným rouchem romantismu a vypráví o nich „směry vyšší". Máme o Kačenkách tři ballady prostonárodní.

Ballada první. V městečku Rakovci bydleli dva konváři. Jeden z nich měl hezkou dceru Kačenku, hezčí nežli král královnu. Spatřil ji „uherský král" a už běžel k babě na radu. Ta mu poradila, král se přestrojil za „kramářku z Opavy", dostal u konváře nocleh a Kačenku svedl. Kačenka porodila kluka a není ani nejmenší pochybnosti, že ten kluk vyrosť, oženil se a jeho potomci že udržují v Čechách tedy ony vroucí sympatie, které chováme k Maďarům.

Ballada druhá. Připlul rytíř „po brodě k nové hospodě". Hezká tu sklepnice, Kačenka. Ihned měl rytíř s paní hospodskou o ni radu zlou a pak Kačenku v pokoji zaskočil. Ale Kačenka mu řekla do očí, že ačkoli ona je jenom dívečka služebná, její rod jemu se vyrovná. A poznali se na to, že jsou bratr a sestra, a jeli pak spolu domů k mamince a měli radost.

Ballada třetí. Otec zeman, překrásná dcera Kačenka. I psal jim turecký kníže psaníčko, že o Kačence slyšel, že přijede a vezme si ji za ženu. Honem si lehla Kačenka do truhly a dělala mrtvou.

Turek — jací už Turci jsou — řval bolestí, dal jí ušít rubáš z růžové dykyty, dal jí kolem krku drahé perle, dal jí truhlu ulít z čistého stříbra a na ni víko z ryzího zlata, dal ji vykopat hrob stříbrnou motykou a zem vyhazovat zlatou lopatou, a dal jí hrana zvonit, že to bylo slyšet až do turecké země. Pak vyjel z hradu, ale sotva že do polí vyjel, puknul hořem.

Tedy — krásny Kačenky jsou! Zda-li jsou také tak hodny? Lechtivá otázka! Raději bych uposlechl prostonárodní rady: „Na svatou Kateřinu schovejme se pod peřinu", než bych odpovídal! Ne snad, že bych něco zvláštního na ně věděl — o ne! — když ale nevím, jak do toho!

Odpověď je skutečně těžká! Shakespeare byl zajisté největší znalec lidí a jeho „Katuše" („zkrocení zlé ženy") je ženská až vzteklá — ale dobrá, z gruntu dobrá! Tedy dvě protivy v Katušce jediné. A jaké to protivy mezi Katušemi, o nichž nám vypráví historie! Mezi svatou Kateřinou Alexandrinskou, která ani císaře za choť pojmouti nechtěla, jen aby panenskost svou udržela, a oběma zcela nesvatými Kateřinami ruskými, o nichž není lze ani vypravovat! Mezi dvorně vyškolenou Kateřinou Cornarkou, která si na svou osobu objednávala básně, a naivně skromnou Katynkou Heilbronskou, která se sama stala básní! Mezi Kateřinou Švédskou, která ošetřovala raněné, a Kateřinou Medicejskou, která spůsobila „noc Bartolomějskou", vraždění Hugenottů! — Dle všeho toho tedy myslím, že Katušky jsou sesazeny ze všech možných necností i cností — pikantní salát mravní!

Totiž v celku, jakožto jakýsi „národ Kačenek"; u jednotlivých Kačenek rozhoduje arci vychování.

Což mne ale v rozpravě mé přivádí zase o kousek dál.

Napadá mně tu totiž jisté pořekadlo české. A sice: „Jaká matka, taká Katka." — Tedy, když dle toho zpětně soudím, kolik máme hezkých Katušek, tolik že máme také jako hezkých jejich matušek? I ty můj milý, jindy tak vtipný a bystrý „rozume lidu", tohleto pořekadlo se ti nepovedlo! Vždyť je to lež! Sám jsem znal kdysi dvě dámy, matku a dceru a obě se jmenovaly Katušky. Vidíš — a ta matka ačkoli jí bylo skoro už padesát, mně připadala pořád ještě jako drak, a ta dcera, ačkoli jí nebylo ještě ani osmnáct, připadala mně přece už jako anděl!

To je to, že příroda netrpí pražádnou stejnost, žádné opakování se, že chce stálý pokrok, postup k dokonalosti. Proto také je syn vždy moudřejší než otec, dcera krásnější než matka. A tak to jde vždy dál a dále, od pokolení k pokolení, až pak příroda na té oné rodině zpozoruje, že ještě další postup v ní není už ani možný, ušetří si už tedy raděj všechnu další svou práci a zařídí to tak, že poslední syn zůstane starým mládencem, poslední dcera starou pannou.

Starý mládenec a stará panna jsou tedy vrcholem dokonalosti lidské. A dle toho nemůže věřit v skutečný pokrok veškerého lidstva, že je starých mládenců opravdu pořád víc a víc, a starých —

Svatá Kateřino Alexandrinská, Ty patronko filosofů a provazníků, studentů a tkalců, odpusť mi tento vtip mizerný, děsný! Cítím jeho ošemetnost, jeho bídu, ale — dnes už se mi nepovede lepší!

O šedivém moru.

Padl „šedivý mor“ na mouchy a feuilletonisty. Nechť vezmu dvacet, třicet časopisů do ruky, o nějakém dobrém feuilletonu v nich nikde ani stopy! Těch pět, šest sloupečků se sice plní — plní — ale péro jako kdyby mělo na nožičkách plíseň, myšlénku jako by byla ofoukla nějaká kolčava a panu spisovateli jakoby se chtělo spát, únavně spát. A některé z nejlepších firem učinily docela už rozhodný bankrot a nevyplácejí ani nedělní své směnky vůbec: časopisy jejich vyrovnávají se s čtenářem věřitelem teď v neděli už čímkoli a dávají mu na jeho požadavek deset percent. Po letní mrtvé saisoně úvodních článkářů a politiků přišla po Evropě zcela neočekávaně podzimní mrtvá saisona feuilletonistů, a nikdo neví ani proč. Jen v tom je mezi pány evropskými feuilletonisty hlas jediný a svorný, že taková nouze o myšlénky a nápady nebyla ještě, co svět světem stojí — a já jsem příliš kollegiální, abych s ostatními nesouhlasil, už k vůli lidem. „Duchaplni“ jsme ovšem napořád všichni dál, to se rozumí; ale copak je nám všechna duchaplnost platna, když — nás nic nenapadá!

Mně je těch mých kollegů srdečně líto. Povídám: nejlepší firmy, a na mizině! Tak na př. jeden z nich, je tomu zrovna teď čtrnácte dní, zahájil po letním, žurnalistickou etikettou předepsaném odmlčení se, zase tedy podzimní svoji činnost a já dychtivostí neobyčejnou padl jsem hned na první jeho práci, neboť dotyčný patří k firmám právě tedy nejlepším. má myšlének a nápadů plnou lebku a člověk si může od něho leckdy i něco vypůjčit. Ustrnul jsem; ten nebohý psal — „o prádle“! Totiž

o lidech, jejichž úhlavní myšlénka není jiná nežli bílý límec a bílá manšeta. Nevěřil jsem ani zraku, šlehnul jsem okem rychle přes celý článek až na konec — manšety — límečky — prádlo! A když jsem četl, že jsou lidé tvrdící, „kdo nosí jednu bílou kravatu dva dny po sobě, to že není člověk — nýbrž čuně," — bolestně jsem si povzdychl. A když jsem pak dále četl dopis, jak že v době předbřeznové „každý jen poněkud slušný" zasílal týdně koše prádla pro vyprání až do Paříže, — tu jsem se zachvěl až do hloubi své duše. A když pak pan feuilletonista zakončil „vtipnou raketou" o tom „polském židu, který se domníval, že Rotschild od rána do večera nedělá nic jiného, než že se pořád a pořád převlíká do čerstvých košil, poněvadž mu toho prostředky jeho dovolují" — nu, tu jsem položil hlavu už na stůl a trpce jsem plakal!

Byl jsem dlouho celý bez sebe — inu jsem já takový hlupáček dobrý! A pak jsem honem honem přemýšlel, co že tu dělat. Chtěl jsem učinit mezi známými a přáteli sbírku, poslat nebohému kollegovi do Vídně trochu tedy nějakých těch našich vtipů a nápadů a sám se nešanovat a také ku sbírce pořádně přispět; ale pak jsem si pomyslil: Naposled ho urazíš — eh, co, nech toho být — však on mu pánbůh ještě nějak pomůže — vždyť beztoho víš:

Kdysi novinář a kočka
spadli do studny až na dno dolů;
že však oba drápy měli,
vyškrabali zas se šťastně spolu. —

O ne, obecenstvo není tím dallesem ani dost málo vinno — o ne! Obecenstvo je dnes zajímavé

jako kdykoli jindy, viz „denní“, viz „různé zprávy“, viz „soudní síň“. Ono napořád roztomile krade. Ono půvabně vraždí, sebevraždí, křivopřísežní. Ono s ochotou až dojemnou sráží se ve vlacích, uhořuje v divadlech a lítá s mostů dolů. Ba i ta „nelidská“ příroda věrně nám přispívá k pikantnostem denním. Každý okamžik ožene se někde nějaký vloušek jazykem a spolkne pánu svému nějakou tu bankovku velkou. Nebo vyskočí si kočička na rameno své paní a ukousne jí ouško. Nebo se objeví někde v některém rybníce — nejobyčejněji v Štýrsku — intelligentní kapr, který „běhá“ za svým pánem kolem břehu a promlouvá jako lidskou řečí. Ach — obecenstvo a příroda vůbec věru nemohou za ten „šedivý mor“ — sám pánbůh ví, odkud na nás padl!

Zvláště my žurnalisté čeští nesmíme si dovolovat nářků. Naše obecenstvo pracuje nám přímo do rukou, vybírá už samo za nás, dává nám pokyny převýborné. Když si dám k sobotě v redakci všechno sdělit, co že za jediný týden z obecenstva přišlo, zrovna až trnu. Jako trnu na př. zrovna tenhleten týden.

Prosím, tady je malý a přísný výbor, vesměs věci jen znamenité, jak sami zasílatelé tvrdí:

Že prý od té doby, co kavárníci k vůli drahotě nepraženého zrna přirazili na sklenici kávy krejcar, vaří tu kávu už jen z cikorie. O čemž prý by se dal napsat „článek znamenitý“. Podepsáno 22 dám, mezi nimiž 14 „Fróny“. Bohužel zapomněly dámy uvést ty kavárny výslovně, kde že se to ukrutenství děje.

Že prý paní radová ....ová nosí falešné zuby, a sice ve všední den jiné a v neděli zase jiné. Je

prý to „úplná pravda“ a kdyby se to dalo do novin, dělalo by to prý po celé Malé straně ukrutnou švandu. —

Že prý bychom měli přece také jen do té „židovské otázky“ v českých novinách trochu jednou šťouchnout. Vzít prý to ze stránky zcela nové. Říci: filosemitismus, antisemitismus, to že jsou dnešního dne samé už jen nesmysly holé. Dnešního dne jsou prý vlastně všichni stejní, žádný rozdíl. Křesťané jsou prý vlastně jenom špatně pokřtění židé. A židé jen hodně obřezaní křesťané.

Že prý Němci, jakož sobě všeho všímají řádně, všimli sobě také řádně už filoxery čili révokazu. Zpytovali jeho bytost, nejlepší proti němu spůsob boje, a již minulého měsíce zařizovali zvláštní poučovací o něm běhy — „reblauskurse“ — vypočtěné vždycky na tři dny, pokaždé pro 18—20 posluchačů. Němci mají prý tedy už i svoje „reb-lausschulen“, „reb-lausschüler“, „reb-lauslehrer“ — mohou prý se o tom činit ještě velmi mnohé znamenité vtipy další... —

Že prý nám z obce .... na Táborsku zasílá někdo — „přítel listu“ — také jeden brambor, vážící docela už půl druhé libry, pravou znamenitost. Měli bychom prý jej dát do .... atd. jako nahoře. —

Že prý — zrovna teď mezi psaním přinesl posluha lístek — má dnes jistý list vídeňský znamenitý vtip politický. Doktor Rieger stojí tam na obrázku před shromážděným českým klubem a komanduje:

„Jen hodně se mračit, hodně pěstě zatnout, aby, až pan ministr přijde, celý klub mohl jako z jednoho hrdla říci:

P o n í ž e n ě r u č i č k u l í b á m e, nejmilostivější pane vyučovací exellenc-ministře!“

To je prý látka k feuilletonu zrovna znamenitá, pro vtipy co nejznamenitější... —

Že prý bychom neměli toho trpět — žertovně neměli toho trpět — aby někdo ke 2. listopadu, na hru „Mlynář a jeho dítě“, oznamoval, že půjčuje za levnou cenu kostumy pěkné. Udělat vtip, co že může být pěkného na těch kostumech pro „Mlynáře a jeho dítě“ — na starém kožichu pro mlynáře, na plášti pro hrobníka, na rubáších pro několik mrtvých! Udělat ještě jeden vtip, aby se toho chytla jako policie, z ohledů zdravotních: půjčovat potřebované už rubáše... —

Že prý bychom se měli ale zcela do opravdy vysmát té nejnovější dušičkové módě pařížské, která beztoho přijde asi brzy také k nám. Dát skřínky na hrob, do nichž by navštěvovatelé házeli své visitky, jen aby se zalichotili živým. Toť prý by tam mohl u hrobu stát také o dušičkách portýr, na poctu pánů navštěvovatelů. A nějaká salonní dáma, která by ty příchozí přijímala a podávala jim sesle. „aby nevynesli spaní —“

Inu, — co nápad, to perla! Čtenář už jistě vidí, my že věru nejsme jako ta nuzota ostatněevropejská, nám českým feuilletonistům že je zrovna hej! Jenom některý takový znamenitý nápad tedy vzít, znamenitě ho zpracovat, znamenitými vtipy prošperkovat...

A teď nechť si čtenář pomyslí moji bolest, když zrovna v tom okamžiku, kdy chci podat takového znamenitého zpracování příklad, pojednou pozoruju, že jsem pro dnešek vlastně už hotov, že nesmím věru už ani...

Ach — tak přichází člověk o radosti své nejbujnější!

Drobty o Praze.

Je to rozkoš! Já si teď prosedím denně hodiny a hodiny v páně Kaftanově „vltavském pavillónu“, piju si zde svou odpolední černou kávu, kouřím si svoje odpolední cigaro a duch můj se kolíbá po vlnách vířícího kolem mne velkoměstského života a zrak můj se stápí v jas modrého nebe a v krásu velkého, rušného, vzorného města! Po vltavských mostech pohybují se různí lidé a rozmanité povozy, po Vltavě samé plují parníky a nízké obchodní lodě, skřípající jeřáby vyvážejí lodní náklady do četných pobřežních skladišť, pracujícího lidu všude jako mravenců — rozkoš!

Nu ano, proč bych si tam nesed'! Když mohou v Paříži lidé už počátkem února zasedat u stolků před kavárnou, když mohli v Berlíně už na masopustní ostatky popíjet bok a zahrát si „skat“ pod širým nebem, když mohli už Vídeňáci pojíst „zwergspitz und lungenstrudel“ v porozmrzlém Práteru, proč bych nemohl já, Pražan, napít se odpůldne kávy v zaskleném, pěkném pavillónu nad Vltavou! Vždyť to dělám s nejpříslušnější opatrností: na hlavě nemám sice ničeho, ale na nohou mi trčí bačkory a za zády mi praská buštěhradské uhlí. A pak už také čtenář, v mých očích věčně duchaplný, dávno prohlíď, že ta moje dosavadní dnešní řeč je jenom pražský „flanc“. Že všechno to „dělám“ jenom v myšlenkách, ve fantazii, podle těch cenou po- i nepoctěných „rekonstrukčních“, „assanačních“ inženýrských plánů na předělání pražského Starého a Josefovského, bývalého Židovského města. Když si hraje slavná obec, když si hrajou páni inženýři, pročpak bych já si nehrál — he?!

Sedím tedy v páně Kaftanové „vltavském pavillónu", natahuju z něho nohy na páně Hurtigovo nábřeží (protože je o osm metrů širší než Kaftanovo) a dívám se do budoucnosti zmíněných pražských měst. Tuze pěkná budoucnost! Tuze pěkné plány! Nevyrovnají se arci ani jedinému ze sterých plánů, kteréž jsem už já sám měl s Prahou (připomínám zde jenom velkolepou moji myšlénku na přetvoření Petřína v obrovský Slavín), ale ještě ujdou. Jen že se bojím při své nedočkavé nátuře, že se jich provedení ani nedočkám. A že je hlavní mojí obavou, nežli se to Židovské město tedy zboří, že v něm Židů už ani nebude. Tak na koho se vlastně bude pak to město bořit?

Ovšem mají všechny tři cenou poctěné plány, jakož jsem už mírně naznačil, také některé závažné vady svoje. Předně mají, myslím, příliš málo nábřeží. A za druhé mají rozhodně málo mostů — všechny dohromady jen asi čtyry! Já kdybych byl purkmistrem, dal bych nastavět po Praze samé nábřeží a po Vltavě samý most! Jeden za druhým, kamenný, železný, dřevěný, obloukový, do špičky se pnoucí, šedivý, bílý, červený, modrý, že by Praha musela v nich vypadat jako panenka „v pěkném šněrování". A člověk že když by jedním přešel a k vůli změně nějakých dvacet kroků po břehu učinil, mohl by pak ihned zase zcela jiným mostem přejít zpátky — od pondělka do soboty že by měl co dělat, než by se jimi všemi přebral od Bráníku až k Troji! Co by tu bylo krejcarů pro obecní důchod! Mnoho-li by pražských měšťanů mohlo se stát výběrčími! A jak široké pole pro vynalezání „kontrolních strojů"!

A pak mají ty plány ještě společnou vadu —

nerad to říkám — společnou vadu nemužnosti. Po čertech málo kuráže je v nich! Páni inženýři pochopili sice přední architektonickou zásadu při moderní rekonstrukci starých měst, já jim toho neupírám; oni velmi dobře vědí, že nejhlavnější věcí je bořit, a každé místečko v městě, které je zastaveno, že by se mělo vlastně červenat za zcela pochybenou existenci svoji; ale oni neprovádějí dosti rozhodně to, o čem tedy tak dobře vědí. Když spočítám oba plány prvními cenami poctěné — a z těch prý si sesadí obec plán svůj konečný — tedy smíme doufat jen ve zmizení Křížovnického kláštera (i s kostelem a pivovarem), kostela sv. Salvatora, Vlašské kaple, paláce Kinského, německého divadla, staré židovské radnice i s prastarou sousedící synagogou, starého židovského hřbitova (jehož „starožitnická cena je velmi problematická"), nové synagogy v Dušní ulici, a ještě některých maličkostí jiných. A přece musí každý jen poněkud chladně soudící pozorovatel přiznat, že stejně na př. i palác Klam-Gallasův, chrám Týnský, Prašná brána, kostel a klášter sv. Jakuba a celá řada jiných ještě budov starých „stojí člověku v cestě", že vadí volnému postupu vzduchu, světla a t. d.! Arci, v tom směru by pomohla jen co nejrozhodnější regulace zcela. Měli jsme, upřímně řečeno, na ni už trochu naděje. Chýlilo se teď právě k válce, „k velké, obrovské válce, jaké svět ještě neviděl a také nikdy více neuvidí", a každý tiše doufal, že válečných dobrodiní stane se jednou účastna tedy i naše Praha. Ba my sanguiničtější jsme si věru připomínali až i samo „Proroctví slepého mládence", že „pojede těžký forman od Bílé hory, u nynější Strahovské brány třikráte

bičem práskne a řekne: „Tadyhle stávala Praha!“ Avšak bublina splaskla, války nebude žádné, a my ovšem musíme být i za ty drobty teď vděčni, které nám podávají pánové Hurtig a Kaftan — zaplať jim to nebeský pánbůh! Ach — ty krásné „assanační“ doby se nám asi už nevrátí, o jakých vypráví Tomek, že býval v Praze jeden dům na Vyšehradě, druhý dům na Hradčanech, několik chatrčí sem tam dole podél řeky, a pak už pranic více!

Jak kurážně, s jakou pravou žurnalistickou hrdinností zaznělo slovo neznámého mně pana kritika v našich „Národních“, který rozepsal se o těch „assanačních“ plánech a hlasitě, mužně pronesl: „Postrádáme věc jednu na těch plánech — prodloužení Václavského náměstí až k nábřeží!“ Totiž — aby tomu čtenář dobře porozuměl — prodloužení přes samý střed Starého města, tak že by myšlénce té, nikoliv ovšem nové, ale věčně krásné a smělé, padla v oběť na př. i Staroměstská radnice („starožitnická cena velmi problematická“). „Představme si,“ praví muž ten celý, „tuto třídu ovroubenou po celé délce a po obou stranách elegantními arkádami (jinak podloubím) s terasami nad nimi, s nádhernými krámy“.. „představmež si zdánlivou jednotvárnost a délku prospektu umírněnou a oživenou boskety s hermami uprostřed“... atd., atd.!

Ano, představmež si! Na jednom konci té třídy pohled na Museum. Na druhém konci pohled na smaragdovou Letnou. A to dvoje podloubí dlouhé, dlouhánské! Já mám podloubí nesmírně rád. To byste viděli, jak by zasáhlo do života společenského,

jak by se nám stalo důležitým, všem třídám, každému stáří! Drobná mládež mohla by se kolem pilířů honit, hrát si na babu. O něco větší, na cigaro ale ještě nedorostlá, mohla by se professorům a katechetům výtečně uhnout. Zcela dorostlá ale mohla by tu mít přímo nevyzpytatelná randíčka svoje „u 222. pilíře v levo“ ... „mezi 700. a 800. pilířem v pravo“. Žádné by jí nezmoklo to rande, žádné srdce by se nezarmoutilo, žádná nerozešla láska. Panička, která by znala zálibu svého manžela na podloubí v pravo, objednala by si svého milého prostě na druhou stranu. Dlužník, který by byl slíbil, že přinese ve čtyry hodiny desítku v levo, řekl by, že se zmýlil, že čekal do sedmi tamhle na straně pravé. Atd., atd. — podloubí ať žije!

Byla by to krása! Arci, nábřeží by tam nebylo žádné! A most také ach žádný! Což pak — nemohlo by se také mně udělat něco k vůli a vést kus Vltavy (nebo třeba Sázavu celou) přes Vinohrady kolem Musea tím pyšným prospektem dolů? Pak by tu mohlo být vedle dlouhého podloubí také ještě dlouhé nábřeží pěkné! A z jedné strany na druhou mostů také zase šněrování celé!

Vždyť já to ani nemyslím k vůli samému sobě! Věřte mi — já na sebe nemyslím vůbec, já se starám jenom o potomky, o všechna ta pokolení příští! Toho byste si měli vážit na mně, to je ode mne pěkné, tuze pěkné — sám to musím říci!

Tím pěknější ale, vzpomeneme-li si, že já sám ani žádných svých potomků nemám! Pane bože, kdybych se byl takhle oženil a měl tedy vlastní

svoje děti — jaký to otec, jaká znamenitost, jaká velebnost — ale nechme toho — člověku přecházejí až oči!

O hostinských etc.

No no — jenom si hned nezoufat! Jakpak to dlouho může konečně trvat a vítr si už zase zafoukne ze strnišť, my si zatopíme v kamnech, oblíkneme kožichy a bude nám znova volno! Prozatím tedy trpme, když už to jinak ani nemůže být! Buďme trpělivi, buďme statečni: snášejme trochu toho tepla, dívejme se na šmolkově modré nebe, na bezúčelnou zeleň, na hloupě pestré květy, mysleme si při tom svůj díl — vždyť on všemu bude konec!

Arci není bohužel už pražádná pochybnost — jaro je zde. Odněkud od Litoměřic přišel telegram, že tam už zakuňkala první žába. A mlíkařka v naší ulici vypravovala a zaklínala se věčným svým spasením, že prý u Ouholic už předevčírem zpíval slavík. Ovšem se jí dala celá naše ulice do ukrutného smíchu; ale nebylo nám přece jenom nijak volno při tom — vždyť čert nikdy nespí! Když však je tak zvané teplé počasí tedy už zde, hleďme se alespoň rozumně při něm zachovávat!

Předně přičinit se k tomu, aby nám to netrvalo příliš dlouho. Kdyby jednal každý rozvážně jako já, bylo by brzo po všem, o tom jsem přesvědčen. Chodímť po pražských sadech, usmívám se na trávníky i stromy, hladím keře po měkké srsti, chválím každý rozpukávající se kvítek: „Hodný — hezký, tuze hezký!“ — zkrátka budím samolibost, a pří-

roda, to se rozumí, si pak myslí: „Sakra, když to říká takový pán!“ a roste a kvete jako blázen a bude — s letní svou slávou hotova za čtrnáct dní!

A za druhé hleďme upravovat si vše tak, aby nepříjemnosti letní byly alespoň tedy tlumeny a mírněny co nejmožněji. Tu pak dovoluju sobě upozorniti slavnou obecní správu naši, že na příklad posilniční a pouliční prach je také nyní, na samém počátku jara, **už prachem.** Na mou věru! Nedivím se arci pranic ,že žádný z našich stopadesáti obecních starších a žádný z našich patnácti set obecních úředníků na to, jak se říká, nekáp' — talent je věc náramně řídká — ale právě proto sděluju jim to tedy já, za prvé že je mně líto mne, a za druhé že je mně líto jich. Neboť jim lid nadává, že až hanba. „Myslejí, že nesmějí stříkat, že ještě mrzne!“ smějou se lidé ve Ferdinandově třídě den co den. A — „Mají zde řeku u huby a silnice je v oblaku prachu!“ říkali minulou neděli na cestě do Stromovky. Mluvme s nimi, když jsou — lidé!

Já bych ale rád, aby naší obecní správě nenadával nikdo. Aby tu stála před celým světem boubelatá a šmakovná jako meloun. Neboť ji miluju ode dne 19. dubna léta Páně 1887, a sice po pražském orloji téhož dne od hodiny šesté, kdy jest se usnesla, že ku výstavě hostinského spolku „Hostimil“ dá pěkné medajličky razit. Konečně budu mít tedy něco na prsou! Když už mne pánbůh nestvořil pro žádné řády, jak vidím, spokojím se tedy už jen třeba s medajlí na červené stužce. Dostanu ji, což o to! Ale dostanu stříbrnou? — zlatou? Čtenář ví dobře, že se chválívám až nápadně málo;

co se ale týče mých zásluh o hospody pražské — těch třicet let strávených „v předplacení i mimo ně“, pod plynem a za sklenicí — no já nevím, bude-li na výstavě lepší nade mne kousek! Snad předce nebudou dávat ty medajle — — hospodským?

Když si tak vzpomenu na všechny ty časy! Na všechna ta piva! Na ta divodivoucí jídla! Na ty černé servity a tmavé kouty, na zelené stoly a stolice žluté! A na ty sklepnice, hospodské dcerky, paní hospodské — a na ty Ignáce, Ferdinandy, Františky, Jakuby — co tu postav luzných, co obrazů sytých a milých! Potřebuju jen oči pozavřít a cítím i ty zcela zvláštní smrady — vždyť je znalcům známo, že má každá hospůdka, každá kavárna jiný zápach — a je mi pojednou tak blaze, jako bych tam dosud seděl. Vidím tlustého Jakuba, jak klímá v koutě a dívá se pak na nás jako medvěd. Vidím malého, suchého Františka s tím špičatým nosem a chytrýma očičkama, jak nese od kredence plecháč s kouřícími se ještě koláči: „Čerstvé, zcela čerstvé!“ A vidím Josefa s tou jako měsíček tváří — ach toho Josefa! Josef byl sklepníkem u starého Knoblocha, a starý Knobloch byl naše první hospoda, totiž má a Hálkova. Mívali jsme oba žalostně málo peněz, ale u Josefa kredit na kredit. Seděli jsme vždycky zrovna vedle dveří do kuchyně a Josef nosil kolem nás jídla a pokaždé se s nimi zastavil. „To je byfšteček — ta vůně!“ — „Klobásy — jako zlato!“ Měli jsme těch vůní plné nosy, až pokaždé — no my jsme Josefa nenáviděli za to upřímně! A milovali jsme ho z plného srdce.

Byli jsme ještě náramně neohrabaní, tuhotuze

nezkušení hosté. Odkud také zkušeností nabrat — všemu na světě se musí člověk teprve učit! Proto jsem také s obdivem tyhle dny četl, že v jakéms Joachimsthalu (někde v Německu) moudří professoři zařídili při gymnasiu i jakés kasino, pro žáky obou nejvyšších tříd. S dvěma kulečníky, hracími stolky na šach a domino, časopisy, knihov- a šenkovničkou. To je moudré: mladík si častým voláním na sklepníka sílí prsa, rozumným „zarážením sekyry“ cvičí si svaly a naučí se vůbec něčemu praktickému pro život. Vždyť je to dnešního dne zrovna škandál — mladík absolvuje, obdrží vysvědčení „zralosti“, a neumí ani v kavárně dlužen zůstat!

Jenom, to se rozumí, pořádného sklepníka-professora! O takového ale není snad zrovna nouze. Miluju sklepníky podnes, to víte: stará láska! A miluju je od té doby, co jsou u nás českými sklepníky a nezahazují už za dva krejcary lidskou svou důstojnost, ještě více než dříve. A proto bych učinil pro jejich postup a pokrok vše možné, ba dopřál bych jim do opravdy i té sklepnické akademie, které jim „Ulk“ dopřává jen žertem. Předměty: 1. unést velký tác s jídlem na vztýčených pěti prstech; 2. unést v jedné ruce deset „malých“; 3. zavlát a zatočit malebně servietou; 4. rozvážet na velocipédu jídla a nápoje mezi stoly; 5. klonit se podle diškrecní míry; 6. podávat ohně a novin; 7. vyhazovat hosta; atd.!

Za to ale nemiluju hostinských! Neumějíť ničeho, ti páni „hostimilové“ pražští! Pořád „na tom fleku zde“, žádný pokrok, ani žádná touha po něm! Prosím vás, co čteme od nich napořád v novinách? „Bude vždy mojí snahou“, „chvalně známá

kuchyň", „o výbornou posluhu je postaráno" — je to něco? láká to někoho? Hrome, já být hospodským, to by to šlo od podlahy!

„Miluju Tě, národe český, národe slávy!*) Těžká Tě po věky arci stíhala pohroma, Tvůj duch poklesl, svaly Tvoje zchably. Avšak nezoufej! Nová sláva, větší té předešlé, nová nesmrtelnost, delší než ta první, Tě očekává. Již nadešel zase Tvůj den, Tvůj nový velký den — Tvá hlava se vzpřímí, Tvé svaly se zocelí — já otvírám Ti již brány budoucnosti Tvé, ke mně přijď v úterý a sobotu, kdy vařím sílivý knedlík špekový, ke mně v pátek, kdy polévku rybí i čerstvé vltavské kapry, ke mně... atd." zněl by na příklad jeden můj insert.

Nebo:

„Na palec rezu ve vodě měkké, milliardy bakterií ve vodě pitné! Ach, Vy nebohé, přenebohé děti matičky Prahy! Nemoce v každém domě, pohřby v každé ulici, a není pomoci — není! Že není? O Vy bohové věční, díky — díky Vám — vždyť přece je pomoc zde a je blízka! Nuž honem, komu záleží na nenahraditelném zdraví, kdo miluje rodinu svoji, kdo chce se zachovat národu a vlasti, komu drah životek milý, honem již do náruče mé... pravé plzeňské od čepu... litr za..."

„Bratře milý! Spadlo Ti bříško za té dlouhé zimy? Chceš zase znova... atd."

Nebo:

„K neuvěření! Mnohý Pražan nezná

*) Počátečná slova může si čtenář myslit co nadpis a jak chce tlustá, třeba jako palec.

Prahy! Snad zná její ulice a náměstí. Snad její památky historické a umělecké. Ale nezná mne, nezná moji hospodu..."

Nebo bych dal do novin „Předvolání" nebo „Zatykač" nebo i jiné ještě věci! Také bych si vydržoval zvláštního svého básníka, jako činí už dávno krejčovské závody v Londýně, Berlíně a Lipsku, a můj básník by mi musel týden co týden v novinách opěvat moje švestkové knedle, moje jitrnice, moje vyleželé nuselské — když mohl švédský král Gustav III. mít básníka Bellmanna, aby mu k vůli zavedení monopolu opěvoval kořalku, proč pak by nemohl můj Vonásek nebo jak by se jmenoval, opěvat dobré, zdravé pivo — ne?!

A můj jídelní lístek byl by samé případné, samé časově pikantní jídlo! Jako mají v Paříži „polívku Sarah Bernhardt", „kotlety à la Talleyrand", měl by host v hostinci mém tedy na příkl. telecí à la ... ať si ale čtenář sám přimyslí už to jméno telecí!

A moji obratní sklepníci měli by vesměs značné tenory a basy a kdykoli by někomu přinášeli něco, provolávali by po čínském spůsobu slavně název i cenu. A když by host odcházel, stál by sklepnický kvartet už u dveří a odzpěvoval, co a zač to host utratil, mnoho-li dal diškrece, a který host by měl jenom kousek cti ve svém těle — no však mi už rozumíte!

A ještě i jinak bych dovedl působit na ctižádost svých hostí. Každý den by byla u mne „valná hromada". Volil by se president, dva místopresidenti, jednatel, mluvčí, 24 výboři, 48 náhradníků a jmena všech takto vyznamenaných by přišla ná-

sledujícího dne do novin. Jak nynější českou náturu znám —

Ale já už přestanu raděj. Nechci pražské hostinske zahanbit příliš a ponížit příliš. Zpomínám si právě, že oni se svou výstavou spojí také „výstavu kuchařského umění“. Já takové kuchařské výstavy ale už znám. Když je po nich, zbývají ještě plné mísy výtečných jídel a ty se pak rozdávají lidem zvláště milým a ctěným. A k tomu se připojují i celé košíky výtečného vína. Mísy a košíky jsou prý z těžkého, jemného stříbra a obdarovaný může si je nechat! A taková mísa stojí prý třeba dvě stě, takový košík třeba tři sta zlatých.

Kdopak by ale věřil všem takovým řečem lidským — vždyť to uvidíme!

Štíty pražské.

Hlubokým zármutkem je zajisté teď naplněn každý člověk v pravdě dobrý a citlivý, který navštívil tedy tu naši „výstavu hostinskou a kuchařskou“, ba třeba jenom si přečetl novinářské zprávy o ní. I to nejsvětější ve světě — sám vznešený žaludek lidský — musí tedy již sloužit za reklamu planou.

Ano, pořadatelé výstavy, pražští hostinští, nepoužili výstavy k praničemu, nežli k oslavě vlastního svého jména, to dnes už vidí každý! Čím jsou nám ale ,ptám se, všechna jejich jména, a byť byla sebe Pacovštější, sebe Cíf- a Brejškovitější, ba třeba i Hauner a Nováček a Sochůrek samý?! Vždyť sám člověk je jenom jako ta nad hrnkem pára, což

pak teprve nahodilé, bezvýznamné a bezcenné jeho jmeno!

Jakž hned zcela jinak by ta výstava vypadala a působila, kdyby tam byl člověk místo osobních jmen četl ty pyšné naše pražské štíty! Na příklad cedulíčku s nápisem: Kotlet z „kobyly bílé“. Nebo hašé z „bílé boty“. Byfštek z „černého koně“. Ledvinky à l'anglaise z „Dědka“. Játra ze „zlaté husy“. Zadělávané drobečky z „modrého ježka“. Smažené pazourky od „medvídků“. Buchtičky od „královny anglické“. Cukrové pusinky od „červené panny“! Zkrátka, kdyby se bylo hledělo spíše k nové oslavě drahé naší Prahy a nejen ke slávě vlastních osob vzácných! Praha byla už před tisícem let a bude po tisíci let, její domy a štíty prosluly už před věky a budou jmenovány ještě po věcích — lidé ale hynou beze stopy! Dnes kdyby dobrý náš král Václav vstal pojednou z hrobu, trefí přímou a nejkratší cestou zrovna zase do šenkovny k „černému volu“ a k „zlatému klíči“ a k „šesti penízům“; kdyby ale chtěl do „Choděrovy plzeňské pivnice“, musil by se tam dát jenom od expressa dovést! Ano! Ach, jaká lákavá jmena pro kuchařskou výstavu, z těch našich starých štítů! „Bílý krocan“, „modrá štika“, „zlatá oháňka“, „pomazánka“, „klobásek“ — zrovna sliny se člověku sbíhají v hubě — ale po celé výstavě o tom všem ani zmínky, ani tuchy!

Řečí se nadělalo při té výstavě dost; promluvil však někdo o téhle věci? Jakž ale krásno, jakž i důležito by bylo, kdyby na př. s novými hospodami zakvétaly po Praze nové také štíty! Před dvaceti a třiceti lety staly se sice některé pokusy pěkné, povstávaly štíty „u Libuše“, „u Přemysla“,

u „Žižky — Husa — Heřmana z Bubna — Jungmanna“, atd.; ale brzy zase utuchla krásná ta snaha a opanovalo pouhé zas jen páně hospodského jmeno. Já neříkám, aby se zrovna a věčně v tom historisování pokračovalo — vždyť ono vyrůstá v Praze hospod tolik, že by celé české dějiny a veškeří naši praotcové naposled na ty štíty ani nestačili! A já také nenabádám, aby hostinští volili štíty snad dle událostí nových, denních, vždyť kdo jde dnes na příklad kolem „deklarace“, není mu přímo již až k pláči? Ba já napomínám sám i k další ještě opatrnosti a obezřelosti milé — vždyť lidé přezdívají i samému panu hostinskému pak podle jeho štítu a člověk má tedy na všechno ve světě myslet — ale něco by ve štítovém směru měli páni hostinští přece jen dělat!

Ano, opatrnosti je zapotřebí, pravím ještě jednou. Člověk na příklad dostane v hostinci prapodivně přeseknuté husí stehýnko s divně páchnoucím zelím a ještě divněji žlutými brambory, a poněvadž se sklepníkem není o takových věcech nikdy mnoho řečí, chce si dát zavolat hostinského. „Františku, zavolejte mi přec pána.....“ ano, jakého pak honem pána!? Jména nevím, štít znám ode dávna, tedy dle štítu honem! Tu ale mohou nastat i rozpaky trpké! Řeknu-li: „Zavolejte mi „vévodu Přemysla“, „Břetislava I.“, „Karla IV.“, „anděla strážce“, „sladkou hrozinku“ — no, to je ještě i třeba lichotivé. Pochybnější je však už a předpokládá se také, že hostinský „rozumí špásu“, řeknu-li mu: „Abraham“, „zlatý soudek“, „stará pošta“, „preclík“, „knoflíček“, „malá velryba“, „sv. Míchal“, atd.! Ale „rajtknecht“, „zelená bota“, „černý vůl“ — ne, to mu nesmím nikdy a nikdy říci, vždyť

by mne mohl věru hned chytit za límec a vyhodit i s tím stehýnkem husím!

Vybrat si štít vhodný, nebo aspoň nikoli závadný, není vzdor všemu tomu ale přece snad tak těžké. Naši (pražští) předkové měli nápadů zrovna do millionu a někdy nápady i dosti divné: „Mrva a břevno“, „Léto a zima“, „U malého truhláře“, „Černý kupido“, „Bílá košile“, „Myší díra“, „Umrlčí hlava“, „Žába v kaluži“, „Osel v kolíbce“, „Bílá poštovní trubka“, „Černé slunce“, „Velký střevíc“, „U bohatého řemenáře“ atd. Někdy dělali si pojednou zase všechno ze zlata: „zlatý preclík“, „zlaté rameno“, „zlatou sesli“, „zlatý zvon“, „zlatou váhu“, „zlatého beránka — zajíce — koně — rejthara“. A někdy vzali i barvičky a „malovali“ humorem až strakatým „bílou, modrou, červenou, zelenou botu“, „zelené, modré srdce“, „bílou, modrou, fialovou lišku“, „modrého, zeleného, červeného velblouda“ atd.!

Nebyli právě vybíraví, naši páni otci. Jim se hodilo všechno: orel i špaček, lev i ježek, slunce i bota. A někdy vzali jakýkoli předmět, dali k němu číslici a bylo to také. „U dvou černých medvědů — u dvou okounů — u dvou černých hlav — u dvou šermířů.“ — „U 5 skřivanů — 5 hvězd — 5 kostelů.“ — „U 6 penízů, u 6 beránků.“ — „U 7 sloupů, u 7 svícnů.“ — Nejraději ale měli trojku! „U trojích houslí, u tří praporečníků, u 3 kalichů, 3 ořechových stromů, 3 mouřenínů, 3 mušketýrů, 3 Turků, 3 Uhrů, 3 divých, 3 andělů, 3 špačků, 3 rajských jablek, 3 kominíků, 3 bílých (červených, zelených) křížků, 3 červených srdcí, 3 žaludů, 3 sedláků — trojka jde do nekonečna. Jenom „u 3

panen“ není nikde — nejvýš je „u dvou“, snad nemohli v jednom domě nikde tři nalézt.

Inu zkrátka, o tak velké a důležité věci, jakou je pro hospodského štít, nikde na celé výstavě stopy, nikde napsaného či jenom promluveného slova! A co tam takto? Ty moje nebe! Trochu tedy toho všelijakého jídla! Pak trochu piva, vína, sodovek a jiných lekvarů a břeček. A pak trochu „náčiní kuchyňského“, jak se tomu říká. Já bych ale tohle „náčiní“ rozbil všechno, já je nemohu ani cítit! Vždyť je ho v naší domácnosti už plno a plno, v kuchyni, na stole, na podlaze, a překáží všude! Samý „vynález“, samý „stroj“, samá „mašina“.

Mám domácnost jenom malou, ale v ní — no já vám povím, co všechno mám v ní: 2 talíře hluboké, 2 mělké, (jeden je ještě zcela dobrý), 1 hrnek na slévání polívky, 1 na maso, 1 na brambory (v tom se může prý i voda hřát), 1 cedník, 1 hmoždíř (s kouskem skutečné paličky), 1 kastrol na knedlíky, 1 pekáč na husy, 1 lívanečník (na 4 lívance), 4 pokličky — inu povídám, jako ve fabrice, samá mašina — samá! A teď už mi leží kuchařka na čtvrtý rok v uších, že prý potřebujeme také ještě nějakou „mašinku na kávu“, nebo jak tomu říká. Nevím sice, co to je, ale vím, že to nekoupim nikdy! Když si tak člověk pomyslí, že měl Robinson na svém ostrově jeden jediný hrnek, a i ten že mu mokval!

Jak krásné, jak rozumné a praktické bývají podobné výstavy hostinské a kuchyňské jinde. Ondyno měli výstavu v Antverpách a při té byl docela zvláštní oddíl: „Potraviny chudých“, a tu člověk viděl i špikovanou kočku a pečeného pinčla a jiné

ještě věci dojemné a pěkné. A teprv asi před měsícem byla výstava v Lipsku a tam zase ukazovali, jak lze rychle vařit pro velké množství, pro četné houfy, pro celé armádní sbory. Nebylo by to bývalo krásné, kdyby takhle naše sbory měšťanské byly se rozložily na Žofíně, kdyby byla škadrona „absatlovala" a za půl hodiny by tu byla pro ni bývala pohotova už „skopová s rejží"? a pro šarfšice „polívka s knedlíkem a masem" a pro infanterii něco zase v mrkvi a pro granatýry něco v kapustě? a my kdybychom byli viděli, že alespoň část naší domobrany se zaplaťpánbůh vždycky ještě nají a kdyby byl nepřítel třeba už v Michli?

Na takové věci neměli páni vystavovatelé ovšem ani času ani chuti! No, jen když pomohli vlastní svojí slávě, když si nadělili do sytosti diplomů, pochvalných uznání, stříbrných medailí velkých! **Ani jediný** ale z nás proslulých pražských jedlíků hospodských, **ani jediný** z nás pijáků řádných, nás předních podpor veškeré živnosti hostinské nebyl vyznamenán medailí, všechno si to nechali páni vystavovatelé sami!

Co jsem se ondy na tomto místě navykládal o svých zásluhách vlastních! Tak dojemnými slovy líčil jsem svůj více než třicetiletý život po nejrůznějších hospodách v Praze! A den pochvalování a vyznamenávání nadešel a — —

Já budoucně nepohnu ani hubou — vždyť vidím, že je to beztoho všechno jedno!

Hyacinta — dívka.

Zima je tedy už zde! Neuprositelně, neodvratně, a musí v ni věřit již i optimista největší, neboť: sbor našich obecních starších začal se právě už radit o „říčních koupelích pro lid"! Ta dlouhá nekonečná zima naše — ach čeho všeho zakusíme, nežli zase přejde, než přijde zas květen, červen, než bude zcela zas slunno a teplo, než sbor obecních starších začne se radit o „ohřívárnách pro lid"!

Nemohla si tedy už pomoci, ta zima, a „odevzdala nám visitky svoje". Minulou středu sypala je už všude po střechách pražských. A minulý čtvrtek, jakmile jsem vystoupil z domu, chrupla mi visitka pod nohou. Zima dechla na kaštany a ořechy, a poslední listí se zapotácelo s větví. Dechla do zahrad a spálila tam poslední květy i pod sklem. Vyndaváme ze záokní květináče a sazenky, sypeme tam místo nich drtiny, klademe mech, nalepujeme vatu, a brzy bude všude po domech pusto a smutno. Ale nejásej, zimo! „Není na světě zla, aby nebyla na ně nějaká cibul!", říká český ovčák.

I vezmeme tedy tu cibul — lepší už sortu, kus za 20 kr. — dáme ji do hrnku, jenž je spíše vysoký než široký, do země živné, která je spíše písečná než tučná, dáme tu cibul do té země zrovna jen tak až po její krček, dáme na dno hrnku trochu střepů, aby voda odtékala rychle, zalijeme to řádně a postavíme pak někam do sklepa, do tmy, a počkáme, až kořeny se provinou hlínou a nahoře listí už začne nasazovat špičky. Pak to vezmeme do světnice a přikryjeme květinku kornoutem temným ,aby nehnala předčasně do květu a zatím ještě pěkně do stonku rostla. A pak už

tu budou Vánoce nebo Nový rok a tu nám už tedy rozkvete bílá „hyacinta římská“ a růžová hyacinta „Homerus“ a šarlatová „Pelissier“ a dvacet ještě jiných druhů, a nám bude z toho zcela zas jarně a my budeme mít radost velikou velmi. A vedlé hyacint pokvetou nám také ještě tulipány a narcisy a krokusy a iridy, a my také z těch budeme mít radost, třeba arci ne zrovna takovou, jako z hyacint. Alespoň já ne!

Já miluju hyacinty. Protože jsou podobny dívčinám a protože já miluju také dívčiny. Já — já — — ale prosím čtenáře teď nejprvé a co nejuctivěji, aby laskavě odložil ten svůj impertinentní úsměv! Co pak na těch svých úšklebcích čtenář vlastně má? Že tomu nejsou snad ani čtyry měsíce, co jsem zde řekl a provedl, že růže jsou podobny dívčinám? To je poznámka naprosto všetečná, abych tak řekl. Já mohu přirovnávat, jak, kdy a koho chci. A just jsou dívčiny podobny nejen růžím a hyacintám, nýbrž i slunečnicím a jiřinkám, malvám a balzaminám, vůbec všem květinám a rostlinám na světě, ba i kopřivám! A já to čtenáři jednou i dokážu, bude-li mne zlobit!

Povídám ještě jednou: hyacinty jsou podobny dívčinám. Podobnost bije zrovna do očí. Jako hyacintám sluší nejlíp země, která není ani suchá ani tučná, také dívčinám sluší nejlíp, když nerostou ani do sucha, ani do tučna. Jako prospívá mladé hyacintce, když se dá do tmy a do koutka, tak také prospívá mladé dívčině, když — „Sedávej panenko v koutě, budeš-li... atd.“! Jako je hyacinta tím hezčí a půvabnější, čím pomaleji dostává se do květu, tak také dívčina je tím rozkošnější,

čím déle roste a čím později kvete. Jako máme hyacinty nejrůznějších barev, a také tedy nejrůznější krásy, jsou také dívčiny ve své kráse co možná různy — bělouškové, hnědouškové, černouškové — a všechny, ba všechny jsou krásny. Jako hyacinta omamuje nás svou líbeznou vůní, omamuje nás svou líbezností také dívčina. Jako dle lékařů hyacinta působí bolení hlavy a klepání srdce, působí dle znalců také dívčina bolení hlavy a klepání srdce. Jako rok co rok objevují se hyacint vždy nové a nové druhy, hledící starší druhy překonati svou zvláštností a svou krásou, a zasluhující za to obdržeti osobní již své jméno a příjmení, tak také u děvčátek objevují se nám rok co rok druhy nové a nové, zcela svoje a zvláštní, překonávající i samy své maminky půvabem a krásou, a hledící honem-honem dostat také tedy své zcela zvláštní a osobní příjmení. Požehnej jim to pánbůh!

Nebije podobnost do očí? Arci jsou tu také některé ještě věci, ve kterých hyacinty a dívčiny sobě podobny zrovna nejsou. Dívčiny na příklad, pokud vím, nerostou z cibul. A to je ovšem chyba, veliká chyba! Jak hezounké by to bylo, kdyby si takhle člověk na zimu — nebo třeba i na leto, to by mně bylo jedno — nakoupil vybranou „partii“ cibuliček, samé jen nové, dosud nevídané a třeba i ještě nepojmenované druhy, nasázel si je do květináčů, dal do sklepa — a pak by mu krásně rozkvetly — a člověk by chodil od jedné ke druhé a ke každé by se naklonil a usmíval by se na ně a říkal: „Ty jsi má — a ty jsi taky má — —“. Snad by se některý rok „partie“ zrovna zvláště nepovedla, snad i dvě, tři leta za sebou, ale konečně by přece jen přišel jeden rok šťastný a žádný

mužský na světě nesměl by si pak naříkat, že neudělal „partii dobrou!“ Marné však mluvení, když to tedy neroste z cibul!

Z cibul rostou jen hyacinty a narcisy, tacety a tulipány atd., a já tedy radím, aby si jich každý nasázel dle oken a chutě, a pustý obraz zimní proměnil si tím v úsměv a v jaro. Kdo vedle toho přeje si také snad ještě nějaké dívčiny, z níž by pak tedy učinil ženušku svoji, bude arci musit učinit to a plahočit se spůsobem posavadním. Vždyť toho konečně dovede také. A pro lidi neobratnější jsou i celé návody pěkné. Sigmund Haber na příklad teprve před osmi dny podal v „Berliner Tagbl.“ takový návod jeden a já zde sdělím dle něho myšlénky hlavní.

Je doba podzimní, doba nákupů, příprav na zimu. Ulice velkých měst jsou plny, hlavně plny ženských. Ty chodí od krámu ke krámu, prohlížejí si a vybírají. A jinoch „in spe“ — míní Haber — měl by si zase dobře všimnout těch poutnic a ostražitě z nich také vybrat pro sebe.

„Která na krám s hotovými šaty sotva pohlédne, za to ale déle před krámem s látkami se staví, tu ber, o jinochu milý! Neboť ta dobře počítá, co stojí látka a podšívka a okrasa a knoflíky a façon, a co může, uhospodaří. — Která ale staví se u krámů, na nichž křičí barevné cedule: „Výprodej za ceny snížené“, tu neber! Neboť nakoupí vždy jen samý hadr a plevel, „uhospodaří“ tě na mizinu.

Která se staví dále u výkladů knihkupeckých, tu ber! Ráda čte a ráda sedí doma. Která ale u výkladů fotografických stráví celé čtvrt hodiny,

tu n e b e r! Neboť jí bude vždycky líto, že nejsi tak hezký jako Slukov nebo Sedláček, a bude se na tebe dívat často takhle stranou a povzdychávat těžce.

Která zůstává stát před krámem hračkářským a nemůže se od visících tam panen ani odtrhnout, tu b e r! Bude mladá až do nejpozdějších svých let a nebude znát větší rozkoše než hrát si se svými dětmi, jako by sama byla ještě dítě. Která ale zůstává stát před krámem s různým vyšíváním, tu n e b e r! Pokryje ti samým vyšíváním stěny a podlahy, sedadla a pohovky, stoly a skříně, a nesmíš se ani nikam postavit, ani nikde si sednout, aby tě hned neokřikla.

Která zůstává stát před každou pucerkou, aniž by však do krámu vešla, tu b e r! Okukuješ si vyložené modelky, a zhotoví nebo dá zhotovit pak lacino všechno doma. — Která ale se zastaví před výkladní skříni ševcovskou a zkoumavě si ji prohlíží, tu n e b e r! Neboť můžeš být jist, že střevíce, které má na nohou, i ty, které má doma, jsou roztrhány na capart, že v nich nemůže ani hodinu déle chodit, také ale už ne čekat, až jí je spraví, nýbrž že je nucena ihned si koupit nové.

Která se zastavuje před každým krámem lahůdkářským, tu ber! Jí sama ráda něco dobrého a věru při ní bídně nezahyneš. — Která ale jde kolem krámu hodinářského, aniž by i jen pohlédla na vyvěšený zde „pravý pražský čas", tu n e b e r! Neboť jí na tom věru pranic nezáleží, kdy je oběd hotov a jíš-li o hodině jedné nebo druhé."

A tak dále!

Vyber si tedy něco z toho, jinochu, chceš-li. Neříkám, že má dotyčný Haber zrovna ve všem

pravdu, ale zkoumej, jinochu, sám a pak posuď. Vždyť je naposled i možno, že se ti bude líbit zrovna ta, která nemá na noze tedy ani dobrý střevíc! Do toho mi ale nic už pak není. Já jsem vykonal zde jen svatou svoji povinnost. Mám vůbec dnes vědomí, že konám věci jenom dobré. Já jsem poradil, jak zimu si zpříjemnit a učinit květnou. Já nabádal ku lásce k přírodě, také ale ku lásce k lidstvu. Já chválil pleť ženskou a animoval mužské k ženitbě. A to je ode mne hezké.

Tak, a teď se mi tedy na tu zimu už upravte, každý jak může. A hleďte si především v tom hanebném počasí každý svého zdraví. Zvláště ale ty, čtenářko něžná a milá! Ať si nezastudíš nožičky, ať si nezachladíš tělo, ať ti nenafouká do hubičky a do ušiček, pozor! Vždyť máme prostředky, které člověka chrání! Já věru nežádám, abys nosila velké boty, obecpané slamou, jako kočí u tramwaye; ale myslím, že dvojí podšev ti na botkách neublíží. Já také zrovna nežádám, abys nosila do divadla a do koncertů, na návštěvy i na procházku nějaký rozžhavený uhelník s sebou; ale kousek flanelu — jen mne uposlechni — tělíčku slouží. Na ulici pak mi mnoho nemluv a do oušek dej si vždycky po kousku bavlnky měkké. Ta se dává každý den čerstvá a bílá, a pak slouží nejen ku zdraví, nýbrž i k okrase.

Také však ty, čtenáři drahý, nebuď mi žádný fanfár. Dej mi na sebe pozor! Uvidíš, jak budeš pak zdráv. A když zdráv, pak taky vesel. Kdyby ale někdo chtěl být ihned hodně vesel, snad až rozpustile vesel, — nu, já mu přispěju tady třeba také ještě maličkou radou. Upozorňuju ho na „meluzinu“, nejnovější to hříčku, která právě teď došla

k nám z Paříže, odkud svého času přišlo také proslulé „kri-kri". „Meluzina" jest vlastně nástrojek hudební, a vejde se do kapsy u vesty a stojí šesták. Skládá se ze dvou plíšků a gumové šňůrky. Člověk foukne mezi ty plíšky, zatáhne zároveň za šňůrku, vzduchem se rozlehne zvuk, že až projímá kosti — a v tomtéž okamžiku dostane člověk od nejbližšího člověka pohlavek. Musí ho dostat. — Doporučuju vděčnou tu hříčku všem svým přátelům milým.

O frizuře. O „čekankách".

Nu ano, ano, dělat se to může — ale mluvit se o tom nemusí! A docela už do novin to dávat! Je to arci tuze pěkné, že při té naší pražské frizérské škole je vedle několika professorů „účesů" také tedy jeden professor „ličby" čili „náuky o líčení tváří ženských", ale — jak povídám!

Který pak rozumný, spravedlivý muž by vůbec mohl být proti tomu, aby žena se líčila!? Vždyť předce má se žena krášlit, ne? Vždyť bílá barva nevinnosti, červená barva stydlivosti sluší ženské tváři tak neodolatelně — můžeme mít ženě za zlé, vypotřebuje-li „několik hrnéčků" neviny tedy na příklad za rok? A není v tom umění? nepřirovnal Voltaire pěkně se lícící ženu k malířům umělcům, kteří dovedou malované květiny zrovna jako živé na plátno vykouzlit? a není lidská kůže materiál ještě daleko cennější nežli kus sebe lepšího plátna? Není dnešního dne každé „movité jmění" mnohem váženější, žádanější, než nemovité, a není tedy také

„movitá krása", ta která se měnit může den co den, cennější než nemovitá, den co den až do únavy stejná? Není muž šťasten, když na své ženě spatří každého rána půvab nový? Ba když může sám půvab ten i vyvolávat, když dle svého vlastního gusta může určovat: „Ženuško, koukej, udělej se mi dnes trochu červenější!" nebo: „Víš, já jsem dnes v náladě tak nějak snivé — vezmi na tváře trochu více bílé barvy, udělej si trochu větší kola kolem očí, děťátko drahé!" — Ovšem nesmí být snad tyranem při tom, a když ženuška hodí někdy v odpověď hlavou a řekne: „Ale když pan .... že jsem takhle hezčí!" může si manžel sice trochu povzdychnout, třeba si něco i při tom myslit, má ale pak už hezky mlčet, to se rozumí.

Také není pražádná pochybnost, že ličba bude mít vždy ještě větší a větší důležitost svoji, a je-li dnes pomůckou, sportem, uměním, že konečně se stane i vědou! Ty doby jsou pryč, kdy dáma potřebovala mít ohled jen na denní světlo sluneční a na večerní z prskavých lojových svíček! Kdy při blikavém tom osvětlení na večer vůbec nebylo nikoho dobře vidět a proto stalo se obyčejem, že „nejhezčí" ženský člen společnosti měl povinnost tratiknotem obstarávat zatemňující se svíci, aby při novém zábřesku světla svým půvabem alespoň na okamžik potěšil zraky přítomných — „Die schönste putzt's licht", říkalo se vtipně a zvučně — račiž si to čtenář opakovat asi desetkrát za sebou!

Dnes máme milly s Cambacèrovým samočinně upadávajícím knotem, a máme plyn a svítilny s reflektory, a prosté světlo elektrické, a světlo obloukové, a při každém tom světle vyjímá se lidská pleť vždy jinak a jinak, a oko ženské vyniká nebo

zapadá, a zoubky se perlí nebo uhelní — k tomu je potřebí zkušeností, vědomostí, návodu! Dnes už se žádá, aby na pozvánkách ku zabavám bylo dole udáno nejen: „Toiletta plesová“ nebo „toiletta domácí, salonní“, nýbrž v protějším rohu také ještě: „Při plynu“, „při žáru elektrickém“, aby se přípravy již učinily, jak se patří. A dnes je proto už řádný návod, spojený tedy na příklad s frizérskou školou, pravým dobrodiním, ba svatou nutností — ať krásná ta náuka roste a kvete, nazdar! — ale mluvit se o ní nemá, před tím hloupým, posměšným světem mužským! Bílá duše ženská ani netuší, co všechno černá duše mužská umí říkat!

Ano, frizérská škola, škola bálových účesů, je jednou předce tou pravou, vskutku užitečnou „školou“! O ní nelze užiti starého veršíku:

Čeho v škole nabyl's, hleď se toho zbýti,
nemůžeš to potřebovat nikdy v živobytí! —

o ne — ne, čemu se naučí dáma nebo muž ve frizérské škole, toho mohou v živobytí potřebovat zrovna jako vezdejšího chleba! Přiznám se, sám bych tam ještě chodil! Abych tam doplnil svoje vzdělání školské. Abych k vědomostem svým dosavadním přidal ještě brus moderní, poslední. A byť jen proto, abych alespoň padesáti z těch, které se mně kdy staly nevěrny, mohl jednou pořádně „vyčesat“, dle všech pravidel umění, dle plné své chutě, dle — — ale oni prý tam přijímají jenom učně mladé, starší prý jsou mrzuti, trhají vlasy, škrábou kůži, připalují uši — no děj se vůle nebes, zůstanu už nevědomý!

Výsledky školy uvidí se asi hned o příštím masopustě. Bude to rozmanitost hlav a po hlavách! „Moderní frizura“ dnes už žádná neplatí, to se ví; každá ženská osobnost žádá si své zcela osobité úpravy. Vždyť i nejkrásnější děvče nepříhodnou frizurou pozbude své krásy, a krasotinka na příklad na promenádě obdivovaná v síni bálové pojednou mine se s účinkem, „klame“ jak se říká. Děvčátko jindy za to nevšímavé, jehož hlavičce dostalo se ale vhodného rámce, pojednou překvapuje. Tato je hledána, neměla by pro všechny hlásící se tanečníky ani tenkráte tanců dost, kdyby ples trval 4×8 hodin; onano sedí vedle maminky tichá, stojí někde při zdi smutná — —

Prosím vás, nemáme my pro tahle nebožátka pražádný pěkný, vhodný český význam? Závidím Němcům jejich „Mauerblümchen“, je tak hezké — kytička kvetoucí na zdi, neviděná, nepovšimnutá! Naše „čekanka“, „zapomněnka“, „nepovšimka“, to všechno zní tak divně, ani to vlastně nic nepraví — darmo si lámu po lepším výrazu hlavu — kdyby někdo národního, dobrého výrazu věděl, já bych ho teď tak potřeboval!

Cítím, jak zájem můj o ty čekanky pojednou roste. Celá záře poesie obklopuje mi ty postavy truchlivé, do sebe zapadlé, s tím uhasínajícím zrakem, chvilkovým těžkým vzdechem — vtělené eleelegie, rozdírající každé, jen poněkud citlivé srdce! Co tu nevyplněných snů, co zmařených nadějí! Týdny a měsíce se připravovala. Ve dne v noci na dnešní zábavu myslila. Učinila ze sebe, co mohla, vykonala dílo dokonalé. Doma každý chválil, matka byla spokojena, sousedky se obdivovaly. A tady —

Vždyť jsem jich viděl svého času na sta! A tenkráte bylo „čekankám" ještě hej! Nejprv si seděla při menuetě, na to při nějakém tanci do kola, pak zase při alianci, při styrienně, při koru, při mazuru, při polonéze, při čtverylce salonní, při čtverylce francouzské, při à la cour — „čekanka" měla zkrátka alespoň změnu, seděla každou půlhodinu při něčem jiném! Dnes ale kadrilla, kvapík, kadrilla, kvapík, po osm hodin za sebou kadrilla, kvapík — únavné, zoufalé, — nebohá „čekanka"!

Rád bych pro ta děvčátka něco učinil. Z gruntu srdce! Už dávněji jsem nezaložil žádný nový literární podnik — jakpak abych pro ně začal vydávat zvláštní časopis? s nadpisem „Čekanka", nebo kdyby bylo nějaké tedy to lepší jmeno? Vycházel by ke každému většímu plesu, tedy o masopustě a do poloviny postu asi denně. Plesový výbor zakoupil by ode mne celý náklad, a teď by jako dávali členové jeho dobrý pozor! Když by některý pozoroval, že děvčátko sedí a chudinka už zase sedí, chytl by exemplář, běžel k ní, a podal jí jej se zdvořilým úsměvem: „Vy ráčíte ale pořád sedět, čtveračko, — není libo si něco přečíst?" Já myslím, že holčička by měla ukrutnou radost! Že by mu padla zrovna kolem krku! Ovšem by to obejmutí patřilo vlastně mně, no ale — ať má jiný také něco!

„**Čekanka.** Číslo ... Dne ... ledna."

„Chvála samoty". Báseň lyrická; ode mne.

„Chvála trpělivosti". Článek úvodní; také ode mne. Že jako jenom vskutku dobrý člověk dovede být trpělivý. Že trpělivost je brána moudrosti. Že trpělivost je dcerou víry, naděje a lásky. Že trpělivost je ctnost, veliká ctnost, ba největší ctnost

na světě, která ovšem musí se někdy zakoupit nějakým tím utrpením. Že trpělivost je také umění, a sice jedno z těch těžkých. Že to člověku ani neprospěje ani nesluší, když na příklad kleje a sakruje. Atd.

„Událost bálová". Zajímavá novella. Ode mne nebo třeba ne ode mne, ale s pěknými illustracemi. Teprve loni jsem četl jednu novellu takovou, illustrovanou. Pan A. je na bále, ale netančí, jen se tak válí po zdech a sloupech (obrázek první). Pan B. je také na bále a má dceru, která netančí ale pranic (obrázek druhý). Pan B. vyzývá pana A., aby tento tančil s jeho dcerou, načež odpovídá pan A. panu B., že nechce (obrázek třetí). Pan B. se tedy rozhodne, že půjde se ženou a dcerou domů, a dává dcerušce už pláštík na ramena (obrázek čtvrtý). Toho si všimne pan A., pohlédne na holku, holka se mu líbí a on ji vyzve k tanci (obrázek pátý). Holka pěkně tančí, příjemně žvatlá, a pan A. si umiňuje, že jí představí všechny své známé, aby měla tanečníky. Z čehož veliká radost v rodině pana B., a o volence netančí slečinka z vděčnosti pak už s pranikým jiným, nežli s panem A. Načež o tři měsíce později svatba pana A. se slečnou B. — Následuje ještě obrázek šestý a poslední, sahající ještě asi o rok dále: mladý manžel, mladá manželka, na rukou této „mimi". Obličeje obou září radostí, patrně se jim „mimi" líbí. Ale „mimi" jako „mimi", to víme. —

„Výstraha. Slova plamenná." Ode mne. — Aby si dalo děvčátko jako pozor! Že jsou na bále vždycky také Don-Juani, a jak se jim ještě říká. A ti že mají spadeno zrovna na čekanky. Přijdou,

prosí o tanec, vyprosťují čekanku ze samoty, získají si tím její vděčnost, s vděčností srdce — zvítězí nad ní, opanují ji — a pak je po ní! Kdyby tedy hned některý teď přišel a prosil o tanec, aby řekla: „Né!“ Kdyby naléhal, aby řekla: „Né-né!“ A kdyby pořád ještě škemral, aby řekla: „Nej-néněji né!“ — Nechť si děvčátko jenom dobře rozmysli, co činí! Nechť si vzpomene, že satan na samotě dovolil si pokoušet i samého boha — —

No, já bych to doved napsat — vždyť já umím do duše mluvit ženským!

Milé Týnynce.

Týnynka, moje černooká sestřenička, je dnes právě tři neděle se svým manželem na vsi a za tu dobu mně napsala 29 dopisů, z nichž první 2 byly jenom frankovány, 18 rekomandováno a 9 zasláno „express“, kteréžto poslední byly mně poštou dodány vesměs správně mezi 12. a 2. hodinou po půlnoci. Je to Týnynčin první letní byt, neboť se vdávala teprv na podzim, a nesmírně se těšila na něj. Plácala ručičkama, objímala mne a volala: „Ach, příroda, příroda! — já budu pořád venku jen v přírodě! V hospodářství, v lese, v zahradě, v stodole, v stáji, budu všude pracovat, do všeho se míchat — budu ti, abych se venku svou učeností zaskvěla, zasílat hospodářské otázky a ty mi je hned zodpovíš, viď? — jak lze kapustu vysvobodit od šneků? — jak lze slepicím odvyknout, aby jedna druhé nevyškubávala peří? — jak lze kozám pomoci, aby dojily libovonné mléko? — o jejé! o

jejé!" — My nedovedeme jeden druhému nic odepřít — slíbil jsem jí to.

Ale jenom v prvním svém dopise zavadila Týnynka o něco, co souvisí s domácím hospodářstvím. Psala totiž, že tam na vsi mají „nehorázné množství blech". To mne těšilo. Nasvědčuje to o Týnynčině velké vnímavosti pro veškeré zjevy přírodní a o vynikajícím jejím talentu pozorovatelskému. A v skutku dochází také ze všech ostatních končin milé naší vlasti zpráva zcela souhlasná: snad že bude letos neúroda ve všem, ale bleší úroda, a to neobyčejná, že je prý pro letošek už pojištěna. Ani nejskrovnější domácí hospodářstvíčko nebude prý musit být o dostatečnou zimní zásobu na rozpacích.

Hned však v druhém dopise psala mi Týnynka už jen, abych došel k paní J., její modistce, a že prý jí má honemhonem poslat nové dva župany, zcela jiné než ten poslední a hodně skvostné, ať už prý mne stojí co chtějí. A v třetím dopise mi obšírně sdělila, že tam na té vsi je také paní doktorka D. a paní profesorka B. a paní radová C. a ty že mají pro každou dobu denní zcela jiný oblek domácí, a rovněž pro každou vycházku zase zcela jiný oblek zvláštní, a vůbec že se tam mění pětkrát za den toiletta jako v mořských lázních. Abych prý šel honemhonem tedy zase k paní J. a objednal devatery šaty, jedny elegantnější než druhé, a v skutku poctivě a spravedlivě vyzkoumal, jaká že je tedy letos ta móda nejnovější. Já už věru nechodím teď jinam, než do módních krámů, nepíšu už nic jiného, než dopisy Týnynce a musím bohužel použíti všeho, i toho feuilletonu zde, abych

jí stačil. Račte odpustit — já jinak nemohu! Tedy:

Týnynko milá! Doufám, že tě těmato párma řádkama při dobrém zdraví vynatrefím; co se mne týče, já jsem chvála bohu už celý pitomý. Víš, co mi řekla paní J. —? „Radím letos každé dámě jinak,“ řekla mi, „každá dáma poroučí si něco jiného. Jindy se v Paříži za jaro vystřídaly pokaždé sice také tři módy, ale byly to tři — letos je jich tam několik set. Babylon, povídám vám — achich, achich!“ — Šel jsem tedy s hlavou žalostně sklopenou k panu Č., obchodníku s modními látkami — „Prosím vás, které látky letos —?“ — „Tyhle!“ odpověděl a máchnul rukou od západu přes jih k východu, přes půl světa, přes celý svůj sklad. — Byl jsem zničen. Ale pomyslil jsem si přece zas konečně: Neztrať hlavu, hochu! Pozoruj sám a vypozoruj! A postavil jsem se na chodník a studoval mimojdoucí dámy. Prostudoval jsem jich deset — dvacet — padesát, a jsem, to se rozumí, teď už zcela hloupý.

Dámy — ach dámy, mějte slitování! Klesám k vašim nohoum — — poslouchej, Týnynko, viděla jsi už ty nové přasky na ženských botkách? Jsou ve slohu těch širokých, mohutných přasek, jakých letos dámy užívají na redingotách, manonách a jiném oděvě svrchním, pěkně vypuklé práce, částečně i stříbrný filigrán. Pošlu ti jich půl tuctu. A připojím ty „italské“ pantoflíčky z krámu na Václavském náměstí: růžový atlas se silným stříbrným vyšíváním, vroubený stojatými krajkami terrakottové barvy; přasky jsou na nich lesklé, stříbrné. Můžeš je směle přijmout, jsou dost drahy.

Nad botkami — ale já výše už nebudu psát! Za prvé k vůli panenskému citu pana státního zástupce. A za druhé, že kdybych začal, šla by mi najisto hned hlava kolem a mluvil bych pak „jako punčocha bez cviklů“. Skočme raděj kočičím skokem z nohy hned na hlavu. Na hlavě můžeš, Týnynko, letos nosit, co chceš. Obrácená chlebová ošatka, hlídačská, pod bradou uvázaná bouda, slaměné nebo hedvábné převrhnuté sáňky, drobné slaměné napodobení kuchyňského dřezu — všechno je letos „kloboukem“. A k tomu ještě i veškeré historické už formy; klobouk rytířský, čikoš, hanáček — všechno! S jakou ozdobou? S jakoukoli! Chceš si dát na klobouk okurku? půl libry višní? poeticky urovnaný záhonek drobných květů? tři metry do proužků nastříhaného kanafasu? — dej, děťátko, moderní jest to! Staré české pořekadlo: „Trefí se to jako punčocha za klobouk,“ už nemá ceny; kdyby se některé dámě letos zrovna ulíbilo dát si svou punčochu za klobouk, ani by se nikdo po ní neohlíd'! — Vidí-li ale paní radová, Tvá sousedka, přes plot k Tobě do zahrádky, doporučil bych Ti bílý klobouček slaměný se stříškou ze zlatého pletiva a s garniturou z bílých krajek; na krajkách sedí motýli; levá strana stříšky je pokryta dlouhým, vlajícím růžovým pérem. Paní radová sezelená! A k odpolední procházce hodil by se Ti klobouček šedivý s hedvábnou stříškou barvy terrakottové; kolem dýnka vine se černý, zlatě zrnitý šál gázový, připevněný dvěma zlatými jehlicemi oštěpové formy; nad čelem sedí dva malincí zelení ptáčkové ve stínu zelenožlutého volavčího péra. Četl jsem o těch dvou kloboučcích v popise turinské výstavy, dal je hned dělat a

pošlu Ti je dnes odpůldne poštou — nehněvej se!

Rovněž různá je letos barva šatstva. Ještě nejčastěji vídá se opět barva terrakottová, tedy světle hnědá, as tak jako hodně „bílá káva“. Hedváb, atlas, aksamit přišly v zapomenutí; nosí se leda satin nebo kašmír, ba i zefír. Kdo by byl uhodl, že i praobyčejné prací látky letos s pochvalou obstojí! Arci se jim říká jenom tak na oko „prací“. Satin na př. smí se prát, ale není to pak k ničemu; plihý se nemůže nechat a škrobit se nemůže taky; když se to vyžehlí, nestojí to zkrátka za nic. — Nu pořádná dáma, když to jeden den ušpiní, tak to druhý den zahodí; tím a pak bohatým osazováním dobrými krajkami alespoň poněkud se zas opraví ta přespřílišná, skoro až urážlivá láce letošních šatních látek.

Ukrutnou starost mi dělají ale Tvoje slunečníky, Týny! Máš jich dost? V skutku? Prosím Tě pro všechno, buď upřímná! Máš-li nějakou žádost, vyslov ji — honem ji vyslov — zamlčování nebylo by zde skromností, nýbrž hříšnou lehkomyslností. Trnu při mýšlénce, že máš s sebou slunečníků snad jen osm, nejvýš deset — letos, kdy moda předpisuje alespoň pro každou hodinu slunečník jiný — dítě, dítě! Dovolil jsem si proto hned včera večer odeslat Ti několik doplňujících kousků: Jeden jitřní, z látky Tvých perlošedých šatů, s podšívkou v barvě garnitury na šatech těch, bez krajek, bez volantů. Druhý dopolední, tak asi jedenáctihodinový, ze samých droboulinkých hedvábných růžiček, s hůlčičkou z jediného korálového prutu. Třetí polední ze samého bílého labutího peří, sem tam v diamantových růžích sedícími rubínky ozdobený. Čtvrtý „visitový“ z čer-

ných krajek, pátý podvečerní z terrakottových krajek, šestý zelený hedvábný s bílými labutími třapci (pro dívání se z okna) atd. Je jich prozatím jen sedmnáct, jedenadvacet dalších je ještě v práci, musíš už mít do pondělka trochu trpělivosti. I vždyť já vím, že Jsi anděl!

A ještě na něco bych Tě rád upozornil. Na šněrovačky! Ty by měly arci hlavně Tvému manželi ležet na srdci, když je ale takový budižkničemu! Letos móda klade na šněrovačky důraz nejhlavnější, což každý pravý vzdělanec uvítá s radostí zajisté upřímnou. Zvláště ale my Čechové, my, kteří odjakteživa — jak při národních svých krojích, tak v národních svých písních — hledíme u děvčat předně na „pěkné šněrování“! Viděl jsem šněrovačky s pestrým hedvábím a zlatými ozdobami, po spůsobě našich moravských. Jiné s vyšívanými květinami. Ještě jiné pokryté pardálovou kožešinou, s červeným okrajem. A konečně i takové, na něž byl pravý umělec namaloval celé rozkošné, poetické scény: tanec bajader, noční rej amorett a t. p. Kdybys dovolila, promluvil bych s malířem Ženíškem, nějaká tisícovka za kus to spraví. Dovolíš? Buď tak hodna!

Paní profesorka a paní doktorka a paní radová zalezou do svých vesnických zahrádek jako škvor pod zahradní hrnek!

Tvůj Tě více než příbuzensky milující

....

Duševní telegrafie.

Pan „—a“, můj kollega co do redakce a bratr co do feuilletonu, sdělil minulý čtvrtek na obvyklém místě čtenářům list paní „Karly“, psaný manželu panu..... z Františkových lázní. Byl to nejspíše „první“ list lázeňský, jenž spáchán tohoto roku, a kollega vyňal jej asi z té naší sbírky, do které ukládáme veškeré nás docházející „první“ motýly, „první“ chrousty, „první“ sedmikrásy, „první“ fialky, „první“ vejce, „první“ selata — pardon, selata ne, a první vejce také ne, neboť co stojí na trhu alespoň 2—3 krejcary, čtenář zjevů veřejného života dbalý a vskutku vlastenecký nám už nezašle.

Měl jsem upřímnou radost. Letní rej tedy už započal. Listy se zasílají sem tam, korrespondencky lítají, telegramy se vyměňují. A za známky a lístky a telegramy se musí platit, a slavný erár utrží náramných peněz, a oddané poddanské české srdce má povinnou radost z toho. To je velice pěkný příjem státní, tahle pošta a tenhle telegraf! A měli bychom jich sobě všímat o něco více, než činíme. Abychom měli častěj upřímnou radost. Nehledaví a nenalezaví, jací my čeští žurnalisté už jednou jsme, nevšímáme si ale ani dost málo pražských a českých zjevů poštovních a jsme daleko za svými soudruhy jinde, kteří neopomenou nikdy přinést na př. zprávu: „Za posledního prosince a prvního ledna expedovány naši místní poštou 92.542 listy; jindy činí číslo expedovaných dopisů průměrně denně jenom 8.220; novoroční gratulace přidaly letos tedy za ty dva dny 76.102 kusy a — počítáme-li na ně jen po 3krejcarových známkách, vynesly eráru 2.283 zl. 6 kr. r. č.! — To se pak srdce směje! A my by-

chom si mohli tedy na poště vyžadovávat čísla pak i za příležitostí jiných a potěšit srdce snad i několikráte za měsíc!

„Slyšel jsi už, příteli, že Pepičky vynesly letos eráru 117 zl.?“

„Ach ano, bratře, a Fanynky 62.“

„A příští měsíc máme Julinek a Jiřinek, to bude zase něco!“

„Kdyby tak dal nebeský pánbůh!“

A tiskli bychom si v rozechvění ruce a každý bychom se při tom díval někam jinam, neboť muž před mužem plakat se stydí.

Ovšem, věčně by tyhle radosti také netrvaly! Nadejdeť doba, kdy stále pokračující, stále se měnící lidský duch odhodí i listovní pošty i nynější telegrafy. Ale ani nejčeštější srdce nemusí dnes proto pocítit strachů! Však on si slavný erár najde pak zas jiné peněžité cesty a my můžeme mít z lidského pokroku radost nezkalenou, ba my ji můžeme mít dvojnásobnou: jak z vynalezavosti eráru tak z vynalezavosti vůle lidské.

A doba zmíněná nadejde snad již dosti brzy. Již se na všech stranách mluví o spůsobu telegrafování zcela novém a od slova k činu není nikdy už daleko za našich časů. Mluvíť se teď o telegravání duševním.

Jak známo, mívali jsme neprvé telegraf optický. Po návrších, v dohledné dálce, byly postaveny dřevěné sloupy, na těch nahoře upravena různá dřevěná pravítka a hůlky, a jejich různé skupení znamenalo různá slova; pod každým sloupem musil tu být zvláštní domek, „telegrafní úřad“, v každém tom domku zvláštní úřadník — aparát nesmírný!

Potom přišel pak nynější náš telegraf elektrický. Jdu na telegrafní úřad, tam je telegrafní stroj, u něho telegrafní úřadník, já telegram napíšu, úřadník mně jej odklepá, elektrická jiskra skáče ze stroje na drát, jede po drátu od bidla k bidlu — pořád ještě aparát velký, až příliš velký!! Teď ale přijde tedy již vítězný náš telegraf duševní! Kdykoliv a kdekoliv mně napadne, abych teď telegrafoval na př. svému bratranci Alojsovi na Šumavu nebo své neteři Lidunce v Uhrách, jenom se pěkně utiším, seberu všechny své myšlenky na Lidunku, řeknu najednou: „Lidunko, pozor!" a Lidunkou v tom to trhne a ona nakloní ouška a vyslechne, co že jí milý strýček její tedy poví. Já sám budu telegrafní úřad a telegrafní stroj, telegrafní drát a telegrafní bidlo, a jenom na druhé straně bude Lidunka, taky telegrafní úřad.

Přímo zázračné! A to všechno se provede jedině a jedině pevnou vůlí! O jé, v lidské vůli je náramná síla! To je známo dávně a vyzkoušeno různě. Když na př. jdu po ulici a někdo jde přede mnou a mně napadne, aby se ten člověk ohlíd, potřebuju jenom soustředit vůli, pevně se mu očima zabodnout mezi lopatky, a v tom okamžiku je témuž člověku, jako by ho tam někdo ťuknul a on se ohlídne a dívá na mne. Nebo když mám los a chci vyhrát, potřebuju jen před tahem míti pevnou, ale zcela pevnou vůli a zabodnout ji do serie a čísla, a serie a číslo vyjde. To jsou věci známé. Arci, já jsem to po ulicích zkoušel s těma lopatkama už často; ale neohlíď se ještě nikdo. A také jsem to zkoušel už s lósy; ale nevyšel mi ještě ani jeden. To však není chyba

vůle vůbec, nýbrž jenom chyba vůle mé vlastní. Přesvědčil jsem se o tom. Šel jsem k panu Seligovi, u kterého se dělají ty velké výhry, a řekl jsem mu, že se jdu hlásit jako dobrovolník a aby také mne assentoval tedy. On si mne prohlíď a pak řekl: „Všechno v pořádku — ale ve vůli ještě slabý — zeitlich untauglich — s bohem!" Tedy se teď cvičím.

Zcela novým, totiž dosud ani netušeným vynálezem duševní telegraf dle toho není — chci říci: nebude, neboť do úplné úpravy jeho bude arci potřebí ještě pěkný kus mutace duševní a kus cviku a bůh ví čeho ještě! Ten pan Amerikán, který na možnost jeho provedení teď poukázal — jmeno jeho mi honem nenapadá — vyslovil věru jen, co před ním dávno tušili již jiní. Ba tuší to denně tisíce a millióny lidí. Právem upozornil pana vynálezce na to již vlastní jeho krajan, známý Mark Twain, takto sice jenom humorista, ale člověk zcela spořádaný a pozorovatel výborný. Vyprávěl mu, jak on také sám na sobě byl již i leckdy duševně si zatelegrafoval, ani si toho nejsa vědom. Jak se kdysi v duchu divil, že jeho dodavatel doutníků mu nic neposílá, a týden později ,zrovna tak dlouho, mnoho-li zásilka potřebovala na cestu času, již doutníky obdržel, takže tenkráte patrně byl buď on duševně telegrafoval tabáčníkovi nebo byl sám do tabáčníka obdržel duševní telegram. Jak zase jindy s velkou touhou si byl připomenul svého strýce, ihned si k stolu zasedl a jemu psal, a pak sám také obdržel od strýce dopis, který musel býti psán v tutéž zcela dobu. Atd. — Však asi každý z nás mohl by ze svého života uvést podobné příklady překvapujícího telegrafování! Já na

př., když jsem byl ještě zcela malý školák, konával jsem velice různé věci, které bývaly arci také velice různě honorovány. Ba někdy jim nebylo ani náležitě porozuměno a tu se pak přiházelo, že jsem dostával za ně třebas i výprask. Lhal bych, kdybych tvrdil, že mne tenkráte výprask těšil. A proto jsem si někdy připomenul s upřímnou radostí: „Vidíš, teď už jsi dlouho nebyl bit!" Ale sotvička jsem si to pomyslil — už jsem byl! Patrně jsem si byl tedy pro výprask duševně zatelegrafoval.

Že básníci schopnost duševního telegrafování předvídali často a dávno, je věc samozřejmá: vždyť jsou básníci jako kohouti, kteří dlouho před půlnocí větří již příští den! Uvedu na příklad jenom kousek znělky z Platena:

Byť duchové i byli odděleni,
přec, myslí-li, duch dobře může k duchu:
když duše moje v tvou se noří v ruchu,
tu mním, že v uchu slyšíš zazvonění?

Tu to máme tedy a již i veršované! A poněvadž Platen byl Němec, je velmi snadno možno, až vynález duševního telegrafování bude definitivní, že Němci řeknou: „My jsme to vynašli!" Chlapíci, ti Němci! Kdyby se nebyli naučili knihotisku od Holanďanů, byli by jej, jak známo, věru vynalezli sami! A rovněž by byli vynalezli i střelný prach, kdyby jej nebyli Číňané měli asi o tisíce let už dříve!

Nemiluju podobného chauvinismu národního. A proto pravím teď beze všeho chauvinismu: Máli vůbec některý národ již větších zásluh o duševní

telegrafii, je to národ český! Nejen že Čech měl vždycky totéž „tušení“ o ní, jako každý člověk jiný, ale on takovou telegrafii provozuje od staletí již i zcela uvědoměle a má pro ni dávno již celý systém, přijatý po národě veškerém!

Ku podivu, česká ta telegrafie duševní má v jednotlivostech svých mnohou přímo překvapující podobnost i s telegrafií elektrickou! Co činí na př. telegrafista nyní, když chce vzbudit pozornost jiného telegrafisty někde v dálí? Zazvoní. A co činí duševně telegrafující Čech, když chce vzbudit pozornost jiného Čecha? Totéž!

„Mně zvoní v uchu, někdo o mně mluví!“ zvolá Čech náhle. — „Hádej, ve kterém!?“ dodává někdy pak, a uhodne-li tázaný, „mluví se pravda“, neuhodne-li, mluví ten telegrafující „někdo“ rozhodně lež. — Lež a pravda, dvě velké skupiny myšlénkové, ostře se lišící, ostře ohraničené a znatelné!

„Mne svědí pravé oko, něco rád uvidím!“ zvolá Čech zase jindy. Totiž když je to dopoledne, neboť odpoledne znamená svědění pravého oka už vidění nepříjemné, a zase svědění pak levého oka vidění příjemné.

„Mne svrbí pravá ruka, budu brát!“ (Dopoledne.) — „Budu dávat!“ (Odpoledne.)

„Mne svrbí kůže, budu bít!“ (Dopoledne i odpoledne.) —

Není v těchhle drobtech už téměř celý systém? a jasně vyznačeno, jakou že cestou bude, ba musí se tedy veškerá duševní telegrafie jednou brát? A nepřekvapuje každého myslícího jmenovitě tohle svědění a svrbění časté? Nepřipomene mu, že také

telegrafisté „električtí“ o svědění a svrbění v prstech, rukou, hlavách, atd. stále mluví a na ně si naříkají?

Ovšem, do systému podrobně vypracovaného, všude přijatého, každému známého máme ještě daleko. Ale cvičme se prozatím tedy jen ve všeobecném a malém. A především cvičme tu „elektřinu“ telegrafie duševní, cvičme svou pevnou vůli!

Nezmařme ničemně už jediné chvíle! Začněme hned — ihned!

A proveďme si třeba ihned tady nějaký ten duševně-telegrafický špásek!

Já tedy budu některému ze svých čtenářů teď jako telegrafovat! Položím ruce na stůl, upru oči před sebe, a začnu upjatě myslet na něho, na osobu určitou.

Dotyčné osobě zazní už v uchu. Pak ji začne lehce — lehýnce šimrat levé oko. A pak snad svědět ruka levá. A pak znenáhla, jako ze stříbrné mlhy, začne před jejím duševním zrakem vyvstávat moje postava známá —

Je zrovna teď 6 hodin 45 minut večer. Veškeří čtenářové, veškeré čtenářky — pozor!

Skládám ruce. Upírám oči.

Tedy teď!

— — — — — — — —

— — — — — — — —

Turf.

Trvat tohleto rozechvění déle než osm dní — člověk by se snad rozstonal! Ovšem máme to v Praze jen dvakrát do roka: „meeting dubnový“ a „meeting říjnový“, a pak, když předchozí osmidenní napnutí už přešlo a „meeting“ konečně nadešel, ty krásné arci, překrásné dva dny, ta neskonalá, vznešená, báječná radost! Po osm dní chodím ale zcela zkroucený — ať jdu, kudy chci, hlava se mi pořád točí po Císařské louce za Smíchovem — našem „Epsomu“, našich „Longchamps“, našem „Rákošově poli“ — dnes a zejtra budu za to od rána do večera jako nejrovnější struna.

Trochu drahá radost, je pravda. Chci-li mít jen trochu slušnou „maštal“, deset plnokrevných koní je dost málo. K nim platit dobrého „trainera“, pečlivého „managera“, několik „jockeyů“ a „groomů“. Mít také své „zkušební“ pozemky, tedy vlastní statek, řekněm panství. A připlácet, i když je rok nejpříznivější, vždycky ještě několik tisíc zlatých. Ale kdo to nemá, ať to nedělá!

Také jsem dříve býval demokratem, také, a jsem jím v jistém ohledu až dosud, mluvímť i na veřejné ulici dosud s každým, třeba byl jen zcela obyčejným domácím pánem, nebo universitním profesorem nebo tak jenom něčím. A jako demokrat jsem se také posmíval koňským dostihům, „choutkám aristokratickým“. Ale ty můj bože, člověk přec jen pokračuje v letech, rád by se konečně-konečně něčeho dodělal, a stát se „turfmanem“, t. j. mužem o koňské dostihy zasloužilým, je pro neurozeného našince dosud jediná cesta „do vyšší společnosti“. Je nás bohudík teď už celý kroužek, českých turf-

manů: kněhkupec Dattel, umělci Pulda, Šamberk, a já. Říkáme jeden druhému „kapitáne", jakož mezi turfmany obyčejem.

Dnes budem už od desíti hodin s rána pohromadě. Nasnídáme se a pak pojedem. Jak známo, jsou pro jízdu k závodům zcela zvláštní ekypáže, tak zvaná „mail-coach" (vyslov: mél-koč), čtyřspřežný vůz s místy pro deset asi nás pánů nahoře a pod námi zavřené místo pro služebníky; na koních je plno rolniček. My čtyři ale v takovém povoze nejedem, nevím proč, snad z falešného studu, my si prostě sednem všichni do jedné drožky a „jedem" konečně taky.

A za čtvrt hodiny jsme v nejlepší společnosti. Kníže A., hrabě B., baron C., rytíř D., několik set nás „kapitánů" a padesát „generálů" majitelů závodních koní. Chodíme sem tam, pozdravujeme kamarádsky v pravo, v levo, a prohlížíme si koně. Zde také co kůň, to aristokrat. O každém koníčku zde musí být známo, jak se jmenoval jeho otec a jak jeho matka — skutečný otec, ne snad jen tento. Každý musí se vykázat svou listinou rodnou, jak my říkáme svým „pedigree" (vyslov: pedigri), vypsaným z přísně vedeného „studbook"-u (v. búk). Také ty koníčky známe my všechny osobně, ano mnohého z nich znali jsme už v těle mateřském. Na příklad při „Triennial-Stakes", k němuž musí být tříletý koníček přihlášen už před třemi lety, tedy ještě nenarozený.

„Podívejte se na černého z Kladrub — to je „crack" („chlubič", slibný kůň), he? pravý „Derby-crack", na toho bych vsadil! Za to vedle něho ten A.-ův hnědouš, hotový „outsider (bez vyhlídky)" — praví kapitán Šamberk.

„Trochu tělnatý jako všechna hříbata z „Kettledruma", to já znám!" míní na to kapitán Dattel.

„Ba," přisvědčuje kapitán Pulda, „ten asi stál trainera času, než ho vypracoval."

„No no," odpírám znalecky zase já, „má přec jen patrné své „racing-points", vsázím na něj! Chcete?"

A tak se bavíme před prvním „item" (= číslo programu). Ovšem se opatrně chráníme, abychom se nepřiblížili snad divákům obyčejným. Člověk má po Praze tolik známých, a ti pak svou čirou nevědomostí dělají člověku jenom ostudu. On je takový — takto snad dosti slušný, ale na turfu dokonale hloupý muž s to a mluví zcela nahlas o „kazajce a čapce jockeyově", místo aby řekl prostě „dress". On se ptá pořád „co" a „copak", a natahuje hned při prvním zvonění krk, ačkoli je výjezd vždy o celou čtvrt hodiny později. On neví, že „starter" dává znamení praporem, neví, že dohlížiteli říká se „steward", sekretáři „clerk", a věru že snad ani nerozezná nás „gentlemany" od „maquignona" (handlíře). On běží ještě po třetím zvonění k „totalisatoru," aby si vsadil na koně, a utrží si už jen smíchu. A když jockey „se oddělí" od koně, vykřikne on, že jockey „spadnul" — pro pána boha! zrovna horký stud člověka poleje!

Třetí zvonění. My čeští kapitáni ženem se k ohradě. Ještě snad deset minut — dýl není starter povinen čekat — a první item začne. Avšak již jedou jockeyové v krátkém cvalu — „praeliminary-canter" — k výjezdnímu kůlu a sestavujou se dle čísel soudci přiřčených. Pozorujem cval jejich, jejich „akci", napnutě.

Prapor sklesl, vyjeli. Divadelní kukátka letí k očím. Pět koníčků v plném dlouhém cvalu, jako by se ani země nedotýkali.

Díváme se, ještě dosti klidni. Sdělujem si své, ostatně nápadně souhlasné poznámky.

„Vyrazil ku předu — věru už čtyry délky — ale bude to jen „letoun“, nevydrží.“

„Za to černý a violet, praví „stálci“, pořád stejný trysk, jak by vycirkloval!“

„Přisámbůh, „velcí“ koně! Ale violet se mně zdá předce „větší“!“

„Jen jestli se „nevypumpuje“!“

„Pro pána, to je „rush“ — a zase „rush“ (reš = když kůň náhle vyrazí ku předu).

Černý a violet jsou už tak v čele, že sobě ostatních ani více nevšímáme.

„Černý „pulluje“!“ (chce rychleji, než se jezdci uzdá).

„Achich, a violet je „rouge“! (nekoná, co by mohl).

Ale černý a violet jsou už zase stejní. A teď mimovolně umlkáme. Oba se již blíží kůlu, kde počíná „distance“ čili posledních dvě stě metrů. Už minuli kůl — „finisch“!

„Černý — he! — hec!“ — „Violet — hecehé!“ řveme, až jsme celí červení.

„Černý!“ volá kapitán Šamberk, vystoupne na prsty, zavejskne — a sklesne, citem přemožen, kapitánu Puldovi kolem krku.

„Tip! (pouhé štěstí)“ tvrdím mrzutě.

Černý jede už ve cvalu zase dle předpisu kolem

soudcovské lóže zpět. Přelézáme bariéru — k černému se nedostanem, to víme, jsouť tu ještě větší páni než my sami — ale snad budem moci poplácat violeta — nebo snad hnědouše, který přece se držel a objevil dosti slušnou „performanci“.

Není to rozkoš? Může intelligentní člověk žádat ještě něčeho víc? Nemám pak po takovém meetingu zúrodněného ducha a osvěžený cit zase na půl roku?

A teď už první zimnice minula a z ostatních itemů ssajem rozkoš již co nejčistší. Ba skoro si přejem k tomu nektaru pak už také nějakého příkusku. Jdem, abychom si vsadili. Vyhledáme si „bookmakera“, který pod širým nebem přijímá sázky „jedna proti desíti“, nebo „totalisátora“, který pod krytbou spočítává a pak rozděluje hromadně všechny sázky. Zde může člověk založit si kus života.

Předloním jsem tu měl „koňské štěstí“. Vyhrál jsem tolik, že po zaplacení čtvrt-drožky a po odečtení hotových výdajů (2 párky uzenek, 2 slané rohlíky, 1 preclík a 1 otýpka řetviček) zbylo mně celých 1 zl. 57 kr. Měl jsem z toho následujícího dne ještě na oběd a na večeři.

Jarní módy.

Neřekl jsem to, že jednou nadejde den, kdy ženská móda bude chodit po čtyřech? Nu a dnes? Ať jen řekne čtenář upřímně, zcela upřímně, jak teď vypadám v jeho očích — he?

Už jsem vám tadyhle věru myslil, že se dám na věčný odpočinek a že sobě při té příležitosti,

vzhledem ke svým zásluhám, udělím řád Velké Armády s povýšením na stav nebeského království! Když jsem se ale po čtyřměsíčném přemýšlení rozhodnul, že vzdor naléhavým domluvám lékařův přece jen zůstanu ještě trochu živ a poprvé pak zas na ulici vyšel — ta radost, ach ta radost! přede mnou to po chodníku cape nejnovější ženská móda po všech čtyřech a kývá svým huňatým ohonem sem-tam sem-tam, zrovna jako moje osmidenní hodiny!*)

Ano — pejskové jsou nejnovější módou dámskou a sice pejskové hodně velcí. Dělaní pokročilou přírodou již podle nové míry: od země k čelu metr vysocí a od špičky studeného nosíku až po konec blešného ohonu dva metry dlouzí. A vedení na čtyřkilovém řetěze. Není věru pražádné pochybnosti, že pejskové ti vyhovují i nejpřísnějším požadavkům každé pravé módy. Za prvé překážejí všemu světu kolem, zrovna tak jako vysoký klobouk s peřím, krinolina, vlečka a p. A za druhé: hned tak každý je přece nemůže mít, a to je to hlavní. Jsou drazí, vyžadují zvláštního místa v domě, zvláštní obsluhy, a t. d. Slon na př. by arci vyhověl všem těm požadavkům u míře ještě větší, ale počkejme dvě, tři leta, snad přijde. Napřed byli vycpaní ptáci na hlavách, pak kovoví pavouci na krku, teď jsou živoucí psíčkové na řetězích — podle boku — počkejme!

A rovněž není pražádné pochybnosti, že pejskové znamenají pokrok módy. Jak známo, tihne móda za posledních let ke kroji rytířskému, ke střihu

---

*) Jsem žádostiv, připadne-li některý čtenář na to, že hodiny vlastně ohonem nekývají; ani ty osmidenní.

středověkému: široké, tak zvané švédské klobouky s vlajícím pštrosím pérem, přilehací žakety, po stranách do pěkných říz sebrané svrchní šaty, zdobná visutá kabelka na lesklém pasu. Nelze popřít, že mnohým damám kroj ten sluší a velkoměstskému proudu že dodává malebnosti. Když je dáma pěkně rostlá, svižných pohybů, příjemné tváře, jemného citu pro pravou eleganci — pozorovatelovo oko spočine na jejím zjevu s radostí. Ale když je dáma hodně malá, hodně tlustá a má hodně široký klobouk s hodně dlouhým a hodně křiklavým tím perem — ach tu by člověk z velměstské vřavy utekl se do nejpustější koutu Městského parku a zaplakal tam hořce! Když má jen trochu citu.

Zajisté tedy že je velký a statný ohař dámsko-rytířského kroje dobrým doplňkem. Ještě schází desítileté, červenolící, pestrošaté páže. Sokola na pěsti nemusí už nést, spíš na rameně koště, elegantní, ale pevné, aby — kdyby pejsek snad na chodníku — — i fuj!

Jen jestli ta móda nepodlehne zase módě. Což o to, kdyby žádala ta příští, ještě pokročilejší móda pejsky jednooké, dvounohé, bezhlavé, to vše se dá snadno vyloupnout, odříznout, useknout, ale barva — barva! Letos se procházejí pejskové arci ještě v přirozených svých barvách — kdo ví ale, nebudou-li na přesrok všichni „bordó“ nebo „izabel“ nebo tak nějak! A nejhůř je, že o pravé moderní barvě se někdy rozhodne až dosti pozdě v jaře. Ona si dá pražská dáma, sklamaná jednotlivými zvěstmi, pejska na příklad obarvit „vizngrýn“ a ono se pak pojednou ukáže, že moderní barva je vlastně

„Lujznplau“, a pejsek musí k Makovskému do barvy znova!

My vidíme letos, že dámy ani dosud nevědí, jakou barvu samy na sebe vzít. Zdá se věru, že zvítězí černá. Svrchní šaty prostý, nelesklý kašmír, ale pod ním — prý — povídá se — říkají někteří — náš mládenecký referent to arci neví — hedvábné spodničky — modré, fialové, červené — na mou pravdu, já už se červenám sám! —

Jenom my ode všech pánůbohů opuštění mládenci nevíme, co si počít — pro nás nedělá moda ale pranic! Snad bychom si my nebozí mohli tedy něco vypůjčit od dam. Něco, co přece každá z nich nemůže mít. Mně by se na př. líbily ty do módy přicházející kojné v krátkých sukních, ty Plzeňačky. Posud se houpají jen za bohatšími damami, neboť každá rodina nemá těch prostředků, aby mohla dát své nemluvně kojit hned „plzeňským“. Kdyby nám je dámy takhle přenechaly — o nějaké nemluvně není tak zle — snad by je zapůjčil některý ženatý přítel — člověk by mu je mohl zase vrátit, nebo — nějak nahradit — — A myslím věru, že by taková hodně boubelatá Plzeňačka, s hodně krátkými suknicemi a hodně kulatými boky hodnému mládenci slušela rozhodně. Na řetěze by se nemusily vodit.

Mám tři svědky na to, že jsem kdysi v Zásmukách kachnám, když vylézaly z rybníku, nabízel vlastní svůj kapesní šátek, aby se mohly utřít. Jsem tedy dobrý člověk a takový má snad právo, aby také někdy myslel na sebe a na své. Náramně rád bych tedy jako nám mládencům trochu pomohl! Ale když myslíte, že sobectví není pěkné,

nu — já toho nechám. Vrátím se k řeči své dřívější.

Ach — kéž je už po božích svátcích!

Jen k vůli vám dámám. Což pak může být v životě děsnějšího, nežli když musíme říci: Není teď na světě hezkých ženských! A o takových svátcích jich v skutku není. Nebylo jich, dokud bylo národním u nás obyčejem, že všechny ženské v době velkonoční nosily modré sukně a bílé zástěrky a vypadaly tedy jedna jako druhá, a není jich, když se teď šatí, jak chtějí, a každá vypadá jinak. Chudinky!

Myslím si na př.: Už tu máme svátky — jdi na návštěvu k paní N... Krásná paní a tak příjemná! Nu tak tedy jdu, když si to myslím.

V domě všude děsný průvan. Na schodech zápach mydlinek a smrad vařící se tresky s praženou omáčkou. Nahoře dveře a okna vysazeny. Paní N. stojí v kuchyni, je podkasána, má na hlavě nějaký zaprášený šáteček a drhne nahýma až po rameno rukama okna. Hubuje hlasitě a hlas její, jindy jako stříbro zvonivý, zní dnes jako velkonoční řehtačka. Na štěstí je obrácena zády ke vchodu — mohu nepozorován a tiše zase nazpět po schodech dolů. Přijdu zítra.

Dobře, tedy zítra. Dopoledne: „Milostpaní šla na vaječný trh.“ — V poledne: „Milostpaní šla na rybí trh.“ — Odpoledne: „Milostpaní šla ke kupci.“ — „Vždyť jindy chodíte nakupovat vy.“ — „Ano, ale na svátky si to milostpaní nedá vzít.“

Jdu — a spatřím milostpaní tamhle poblíž rohu. Zastavila se u krámu a dívá se do výlohy. Zrovna na mé straně. Nesmí se zdát, že se vyhýbám —

snad že takhle proklouznu. Ty můj ideále — ta vypadá divně! Klobouček do týlu, mašli místo pod bradou až u levého ouška; šaty dole vroubeny blátem z rybího trhu, výš nahoře plny peří z vaječného trhu, ve šmelcovém třepení na mantile stébla slámy také odněkud. A na každé ruce po košíku — hotový soumar!

Z pravého košíku jí kapou rozbitá vejce a z levého čouhá na svět jehněčí zadeček tak neslušně, tak naze, i bez přírodního svého rouna — říká se, že prý je beránek obrazem nevinnosti —

Zahlídla mne — už mě má! Oblak nejdivnějších zápachů mne náhle obestřel — sladké pivo, kopřivy, žebříček, všehochuť, dymián, sardely, cibule — teď cítím také perník —

„Jdu z nakupování. To je vám drahota — citron za dvanáct krejcarů — za dvanáct krejcarů, pane — mandel vajec za čtyrycet — to byste neřek'!"

„Citron — mandel —"

„Ano. Kuřata není skoro ani možno koupit — zlatý dvacet jedno, jako vrabec! Co tomu říkáte!"

Že ji nechci zdržovat. Políbím tedy její měkkou, obdivovanou ručku za rukavičku v kloubu a jdu.

Ty můj pane —

Co pak to ale je? Lehtá mne v nose — mám toho plné vousy — — zázvor! — Můj ideál držel nejspíš poodevřený kornout v ruce —

Přírodopisné pozorování měšťákovo, na př. o kočce.

I.

Račte dovolit, abych řekl, že si od čtrnácti dnů připadám tak trochu jako Goethe. Totiž jen v jistém ohledu — aby se nikdo neušklíb'! Nevšímám si, právě jako on, velké, zuřící války a studuju klidně „přírodu". Arci jen část její, zvířátka. Králík, který mně ve fysiokratické zahradě housku z ruky žere, přivádí mne k nadšení; vrabec, který ráno na mém okně mravenčí vajíčka sbírá, naplní celou duši mou citem co nejpřátelštějším; sleduju holuba na střeše, psa na ulici, kočku za oknem, a přibývá mně moudrosti a dobroty. A svlékám staré předsudky a směju se zaslepeným náhledům lidstva.

Již jsem hezky mnoho předsudků svlík'. Holuby na příklad už přímo nenávidím. Že jsou věrni a mírumilovni? Prosím vás! Dívám se na ně skoro po celý den a mohl bych vyprávět celé historie. Mám tu čest, že znám intimně celých pět párů, procházejících se naproti po střeše, a teprv včera jsem viděl, jak jeden z holubů, ten bílý s černými křídly, opustil zrádně manželku svou a zapletl se do nechvalného poměru — s vlastní sestrou její! A při tom se perou mezi sebou jako buldoci. Rovněž nenávidím již psy. Pes, myslím, vůbec dohrává už svou úlohu „v lidstvě". Užívá se ho už jen při honbě, při pastvě, ku hlídání, a jeho cena klesá. Hledí se k tomu, obmezit počet jeho, rasovny na něj se rozmnožují, daně mu zadrhují krk. Arci je pravda, že právě teď zřídila „česká šlechta"

v Hietzingu u Vídně pro psy zvláštní hospitál, ale o šlechtě je známo, že se stará vždy o věci takové, do kterých ostatnímu lidstvu pranic více není. Za to stoupá v ceně kočka. A kočka je předmětem mé nynější lásky, kočku studuju, kočce hledím vniknout do tajuplné, krásné duše její — ó kočky, kočky!

Kočky a ženy je ukrutně těžko studovat, když člověk sám žádné nemá. Musí se obmezit na to, co mu tak přeběhne přes ulici. Ale ve dne žádná nepřebíhá, kočka totiž. Ve dne je kočka pronásledována, dána ve psí — hanebnosti lidská! Ona to ví, skrývá se ve dne a musí-li již na vycházku krátkou, jen tak z průjezdu přímo přes úzkou ulici do průjezdu protějšího, nebo z krámských dveří do domovských, „vyčkává úzkostlivě pravého okamžiku“ a běží rychle s tělem skoro až k zemi stlačeným. Pozorně hledí při tom na všechny strany — kolik psů na ulici, tolik honců, kolik kluků, tolik „kšc, kšc!“ a sám člověk dorostlý se nestydí a alespoň si na ni dupne. Za to v noci! V noci je ulice dole právě tak jejím revírem, jako střecha nahoře, pomalu se prochází chodníkem a cestou vozovou — obraz krásné samostatnosti! Kdypak vidíme psa v noci na ulici? Leda unaveného, mrzutého, a nikdy bez průvodce, bez „mužské ochrany“. A je-li za noci přec některý zbloudilý, zapomenutý venku, sedí u prahu, fňuká a kvílí, chvěje se a strachem vyje — obraz mizernosti!

Při vší své samostatnosti je ale kočka i v noci velmi opatrna a k člověku nedůvěřiva, a dupneš-li, uteče, ne ale daleko, jeť sobě svých výhod za noci vědoma. Někdy také neuteče, na příklad v únoru.

Kdybychom měli my Češi nějakého „kočičího Máchu“, jako mají Němci svého „kočičího Rafaela“, musil by z jarně roztoužených prsou zapět: „Byl tak as 20. únor, to lásky čas!“ Láska psa bývá až příliš často „na úkor mravnosti“ a „veřejným pohoršením“, láska jemnocitného kocoura kryje se pláštěm mlčelivé noci. A v únorových nocích to bývá, kdy milostné city rozvlní srdce kocouří, že srdce až překypí, že hrdlem do vzduchu se nese píseň lásky a kocour mňouká krásně jako slavík. Nejdřív sólo, pak duet, pak sbor krásy nevyrovnané. Jsou lidé, kteří nemají sluchu pro ty koncerty únorové — chudáci! Nechci v hudebních věcech nikdy platit za autoritu a proto zde prostě cituju, co o kočičí hudbě napsal Němec Filip Leopold Martin, velký ctitel a hajitel koček. Praví „za jisté“: „Beze vší pochybnosti pochází hudba ta ještě z dob pravěkých, jakož přec veškeré ostatní vlastnosti koček jsou povahy nanejvýš konservativní, a v tom vidíme příčinu, proč naše moderně zchoulostivělé ucho této hudbě, kočičím uším zajisté nanejvýš příjemné, nerozumí a ji ani oceniti nedovede. Vůbec má se to s říší tónů prazvláště, neboť pes, vyje-li za tiché a chladné noci měsíčné, myslí zajisté, že je to správné a krásné, a hledíme-li na „vzdělanost nevzdělaných“ národů nebo do dějin našich věků minulých, vidíme zde i onde, že umění hudební vzalo původ svůj z chaosu vřesků naprosto nerozeznatelných. Doufejme tedy, že až se nám povede dát kočkám a psům vyšší stupeň vzdělanosti, dostane se do jejich zpěvů konečně také trochu melodie.“ — Mohl bych zde dodat, že ze střev kočičích se dělají nejlepší kvinty pro housle, ale zamlčím to a upozorním jen ještě, že teď vidíme

resultáty oněch únorových koncertů skoro na každém domovském prahu, ve způsobě osmidenedělních koťátek, rozkošně pěkných, dětinsky hravých a líbezně hloupých.

Za dne může zpytavý člověk kočky v Praze studovat skoro jen v krámech. Mají je tu buď z potřeby, buď pro parádu. Pěkné podívání je na ně. Kočka je co velkým rozumem nadaný tvor rozhodná milovnice klidného odpočinku, vyhledá si k němu vždy nejpříhodnější a vždy čistotné místečko. Sedí na pudlu nebo za sklem zavřeného krámu, líže si přední pazourky, pojíždí jimi po uších a celé hlavě — elegantní obraz nejvyšší spokojenosti! A když polední slunce vzduch roztepli a krám se dokořán otevře, uvelebí se kočka na prahu, v poloze sfinxe nebo zcela natažena, ohřívá se a nevšimne so ě ničeho kolem, ni lidí, ni psů. „Panenka“ jejího oka je stažena v uzounkou čárku, žlutá „iris“ leskne se jako zlatá čočka, a kočička ssaje celou srstí svou ze slunce elektřinu. Kdybychom ji teď donesli náhle do tmavé místnosti a hladili její srst, uslyšíme praskot elektrických jisker.

Zvláště kočky černé nassají se plny elektřiny — ale ne — já čtenáři nesdělím vše, co vím! Nepromluvím o tom, že kočky mají pro krátký nosík smysl čichu velmi málo vyvinutý. Nepoukážu k tomu. že za to je hmat u nich vyvinut velmi silně, zvláště v jejich vousech, jichž jsem s velkým namáháním spočítal as sedmnáct po každé straně úst a as pět nad každým okem. Neupozorním, že kočka má posud ouška stojatá — známka velké ostražitosti, kdežto dnešního dne už i honící pes má uši schlíplé. A nesdělím také nikomu, že Darwin tvrdí o bílých kočkách s modrýma očima, že

jsou skoro vesměs hluchy. Beztoho — Darwin! Darwinism, „descendenční theorie“ — nová náuka! Byl snad biblický Jakub, když si „tvořil“ peřestá jehňata, první „Darwinista“? Chce být novou, taková nauka — a svatí otcové uměli podle ní už před několika tisíci lety krást!

II.

Čím hloub nahlížím kočce do žlutých očí a do zlaté duše, tím více tam nalezám vlastností krásných. Už jsem jich tam nalezl, že by stačily na člověka, o němž by se řeklo: „Krásný člověk!“ Není dostatečným důkazem pro vznešenost kočky, že jí — tak málo lidí rozumí? Ona je duševní aristokratkou, samostatných, neoblomných náhledů. Ona se může stát naší přítelkyní, nikdy ale psím otrokem naším. Ona je nejjemnějšího taktu, nejvybranější čistoty a nejuhlazenějšího mravu, aniž by ji někdo tomu učil. Že prý je falešná! A zatím my jí sami „podkládáme motivy, o nichž ona nemá ani zdání“. Člověk na tyranisování zvyklý chce, aby mu svou vůli podrobila naprosto, její samostatnost a pevná vůle je ale nezlomna — a člověk křičí: faleš! A pak, prosím — jen ještě něco. kočka chytá myši, prokazuje tím lidstvu dobrodiní nesmírné, ale jak je prokazuje? — za mlčelivé noci, tiše, neokázale, zrovna jako by cítila, že je člověk „stydlivým chudým“.

Přece byli jednotlivci, ba i celí národové, kteří kočku uznávali plně. Papež Řehoř Velký byl naprosto lhostejný k vezdejším statkům, ale měl kočku

a tu pokládal za svého nejlepšího přítele. Pio nono pozbyv světského panství baví se hrou s kočičkami. Petrarkova kočka stala se slavnou, ochraňovala jeho znělky před myší žravostí, svítila mu, když na konec zchudnul, za noci svýma očima, nalezá se vycpána podnes v Arkvě, kde Petrarka r. 1374 zemřel, a když jsme před třemi lety slavili pětistyletou jeho pamět, rozpisovaly se časopisy celého světa o „Petrarkově kočce". Mohamed byl velkým milovníkem koček a k vůli jeho památce milují Arabové kočky posud. V Kahýře se nalezají podnes hospitály koček a mimo Kahýru nalezáme cos podobného už jen na jednom místě v Pennsylvanii a pak u kláštera sv. Vavřince ve Florenci. Ostatně v Egyptě bývala kočka od nepamětných časů vysoce ctěna. Starým Egypťanům byla zvířetem svatým, balsamovali ji a pohřbívali s velikou poctou. Když umřela, nosili veškeří obyvatelé domu, jehož se těžká rána ta dotkla, roucha smutečná a oholili sobě obočí. Dle Herodota byl pohřeb mnohé kočky bohatší a nákladnější než třeba knížete. Ano, jistá, vysoce ctěná bohyně staroegyptská, na jejíž jmeno se na ukrutný malér čtenářstva živou mocí nedovedu teď upamatovat — Pasta, Pašta, Pachta, tak nějak — byla vyobrazována jen s kočičí hlavou. Ach jak daleko jsme my novověcí lidé za starými Egypťany! Jediní Italové mají cit pravý, kočka je v Italii miláčkem lidu, je jediným zvířetem, jež Ital mučit nedovolí; a když tam na ulici pere se kočka s psem, kopne jemnocitný Ital rozhodně psa. Také ještě Ženeva, vůbec svou vzdělaností vynikající, chová se ke kočkám slušně. Ráno chodí po ulicích placení muži, s kousky masa na ošatkách, hvizdnou spůsobem jistým, kočky se seběhnou se

všech stran a obdržují hojnou svou část. K nepopsání luzné, dojemné podívání!

Bolí mne, že jsem nemohl posud splatit velkou touhu svého života: podívat se na Island. Lituji trpce, že jsem nespatřil posud Australii, vnitřek Afriky a Japan. Je mně až teskno, vzpomenu-li si, že mně v loni na dobro uklouzla výstava filadelfická. Ale čelo bych si rozbil o stěnu, padne-li na mne stesk, že jsem nespatřil londýnské výstavy koček! Byly tam „slepé kočky ze severní Javy, bezocasé z ostrova Manu v Tichém okeanu, červené kočky angorské, vážící patnáct liber, srstnaté perské kočky fialové barvy" — co člověk v životě vše promešká!

Mohl bych uvést ještě celou řadu překrásných vlastností kočičích. Její srdnatost — již malá ježí udatně hřbet a dorostlá sfackuje i největšího psa. Její zvědavost, která jí nedá pokoje, pokud nepřišla každé věci na pravý kloub. Její kontemplativní usedlost, která ji poukazuje k životu až klášterskému — jeptiškám snad již proto nebývalo dovoleno chovati v klášteřích jiná zvířata než kočky. Konečně její smysl pro nejjemnější, pro pravou poesii. Vánoční stromek je zajisté zjevem dojemně poetickým — nu a já viděl, jak kočka fackovala s něho cukrovinky dolů!

Kočka stoupá v ceně, řekl jsem, ale cena ta se zvýší ještě netušeně! Jen až budou veškeré vynikající vlastnosti kočky náležitě oceněny a vyčerpávány. Posud nejsou. Posud se užívá koček jen na chytání myší — malých domácích myší spotřebuje na posezení třeba třicet. Pak se leckde maso z koček jí: v švarcvaldských vesnicích chovají si kočky jako krmníky, a v Berlíně říkají

kočkám „dachhasen“. Dovolil bych si sám poukázat ještě k některým možným výhodám. Kdybychom nosili s sebou kočky, na př. v elegantních sáčcích, uspořili bychom si obtížné nošení kapesních hodinek: chcem-li vidět, kolik je hodin, vyndáme kočku a podíváme se jí do očí — Asiaté už dávno umějí takto určovat čas. A konečně bychom mohli užít koček výtečně místo moderně zaváděných galaktometrů nebo místo všech draze placených ouřadníků, kteří dohlížejí na zboží mlíkařské. Kočka se ani netkne mlíka, je-li jen trochu nakyslé nebo jinak zkažené. Vypije-li kočka ale všechno mlíko až na dno, může být hospodyně pevně ujištěna, že bylo mlíko dobré.

Co jedli naši praotcové?

I.

Je teď zase nová rvačka o památky staročeského písemnictví. Nějakých dvacet harcovníků vrhlo se na slovíčka dávná, hádá se o staré spisy a jejich obsah. Kde je jich dvacet, mohu být já také.

Jen že mně ani nenapadne, abych se hádal o slůvka pouhá; mne zajímá jen život, který se v těch slůvcích zrcadlí, život staročeský. Chci o jedné stránce života toho podat tedy pojednání duchaplné, oplývající myšlenkami, všem badatelům a spisovatelům vzorné. To se rozumí, že zvolím předmět obratně tak, aby byl zároveň časový a

odpovídal nastalé době postní. A protož nadepisuju již výtečnou stať svou slovy:

Co jedli naši praotcové?

Abych mluvil upřímně, já to sám nevím. S lehkomyslností přímo trestuhodnou nezůstavili nám praotcové o tom ani dost malého svědectví. Že praotcové jedli, o tom přec nemůže být ani pochyby — ale co jedli? Čtu Rukopis, zkoumám Libušin Soud, probírám se starými kronikáři, o nějakém jídelním lístku není ani památky. A příležitosti, vepsat oblíbená jim jídla, měli praotcové věru dost. Za veršem „mužie pašú, ženy ruby strojá“, mohlo směle stát třeba sto padesát veršů, co ženy mimo hadry strojily ještě. Po verších: „Kda sě sněchu lesi i vladyky v Vyšegradě (v Lubušině siedle)“ očekává zajisté každý rozumný čtenář, že se teď přec dozví, čeho jim Libuše ze své kuchyně dopřála — a ono nic, ale pranic!

Ukrutně prosaické jsou všechny naše poesie staré! Hned v první básni Rukopisu „Oldřich a Boleslav“ jsou verše zakončující:

> Roznosi sě radost po všej Praze,
> roznosi sě radost kolkol Prahy,
> rozletnu sě radost po všej zemi,
> po všej zemi ot radostnej Prahy....

Radost, radost, samá jen radost, ale bez šťávy, bez omáčky, bez určitého tvaru, nechť se vmýšlíme do té radosti, jak chcem, nemůžem jí přijít na chuť! Přec neměli snad radost — bez hostiny?

Opakuju, že praotcové naši jedli najisto, máme

toho docela i přímé doklady. V básni „Ludiše a Lubor“ čeští páni

> za předlúhé stoly sedú

a sluhové jim

> nosichu jedenie divá,
> i nosichu pitie medná —

ale, pro pána boha, jaká to tedy byla jídla divá, neobyčejná? Výtečný kronikář Hájek praví o komsi při roku 1006: „Skvostný jim učinil oběd“ — to je historický doklad přímo drahocenný, ale z čeho se skládal oběd ten velkolepý, čím začal, co přišlo pak, co bylo na konec?

Tápáme ve tmách. A přec jsou výrazy „jídla divá“ a „skvostný oběd“ pravým očištěním pro památku našich předků. Jsou důkazem, že měli praotcové naši různou, vycvičenou chuť, že jim nebylo jídlo jako jídlo. Že byli národem vzdělaným, povzneseným daleko nad stupeň zvířecí, vší vyšší reflexe prostý. Ba my smíme si lichotit, že praotcové dovedli se na oběd i upřímně těšit a že nebyli z těch nebohých, kteří už na večer nevědí, co v poledne jedli. Naši Zábojové, Slavojové a Lumírové skvějí se před námi v záři Homérových hrdin. To nebyli žádní blbí Špartánci, chlemstající svou „černou polívku“, náš Záboj dovedl as právě tak zatít pěst do vonného těla „bělozubého prasátka“ nebo „kvetoucího skopu“ jako kterýkoli z hrdin trojských! Snad neměli praotcové sto dvacet jídel na jídelním lístku jako my máme dnes v Praze u Knoblocha, snad ani ne devadesát pět

jako je u frères Provenceaux v Paříži, ale rozmanitě jedli zajisté.

Avšak otázka, co jedli naši praotcové, zůstává tím pořád ještě nerozzluštěna, a badatel kroutí starostlivě hlavou. Badatel dovede sobě arci přece pomoci. Badatel béře do ruky Dalemila. Čte, co všechno se v Čechách za dávných dob dělo a že byly i časy, kdy praotcové naši měli hlad — totiž ne jen apetyt, pravý hlad. Takový hladomor na př. byl tři leta po smrti Přemysla II.

... to leto bylo samým bohem prokleto,
že liudie mrchu liudskú, i své děti jedechu.

A o podobně naivním pomáhání sobě čte pak ještě jednou v Dalemilově kapitole předposlední:

Liudie jiné liudi tepiechu
a svařiece jediechu.
Tehdy jest nalezena
některá chudá žena,
tu jest u pusté pivnici seděla.
Ta se třmi dcerami liudi jedla,
potom také i dcery sně,
však hladu neobráni sě.

A badatel soudí dle statečné ženy a dle citátu předchozího ihned a najisto, že naši praotcové, když právě nebýval hladomor, jídali — něco jiného než lidské maso.

Výsledek to negativní, ale zcela positivní vepřové, skopové a hovězí kůstky, nalezené u Stradonic, jsou již celou a bohatou kostrou pro staročeský jídelní lístek. A jen o několik set let později

uvádí Veleslavín ve své „Sylva quadrilinguis“ už patnácte druhů rozličných mas, kdežto Komenský (Janua linguarum) už také co nejobšírněji vypočítává druhy jelit, klobásů, jitrnic, naplněných bachorů a t. d.

Obzvláštních nějakých jídel nenalézám ve starých památkách arci nikde. To „nejvyšší“, co kde je, jsou u Veleslavína „vejce na másle sazená“, u téhož „chléb dvakráte pečený“ (suchar, piškot) a u Komenského poznámka, že „pečením přidávají se saláty“. To je toho! Podobá se tedy dle všeho, že na pravou gourmandisu praotcové naši se přece nezmohli. Snad neměli dost času k tomu, snad ne dost štěstí — gourmandem se může stát jen šťastný národ. Alespoň literárních stop není žádných, žádné vonné písničky, žádná pořekadla, při nichž se hned sliny sbíhají, žádná velkolepá, moudrostí jako mastnotou prosáklá pravidla životní. Čtem, jak Harrant z Polžic předůležitě vykládá, že

„se má večeře na večer jísti“

a jak Komenský učeně zdvihá prst a pohnutlivou pronáší větu: „Polívky, kaše lžícemi, jiná jídla noži neb vidličkami berou se“, a pokrčíme pokročilými rameny a myslíme si o praotcích: „Děti, děti!“

II.

Uplynulo již plných pět dní, aniž by bylo z celého českého království napadlo jedinou živou duši, aby mne vyzvala, bych v nedělním svém článku co

možná brzy pokračoval. Tato skoro až přepjatá nedočkavost ctěného obecenstva přímo mně vnucuje péro do ruky. I neváhám tedy vyhovět přání odnikud nevyslovenému, a píšu hned dnes dále duchaplný článek svůj o tom:

Co jedli naši praotcové?

Již jsem konstatoval s národní pýchou, že praotcové naši, co se jídla týče, byli národem rozhodně kulturním; ale zároveň jsem také již musil s hlubokou vlasteneckou lítostí přiznat — s pravdou ven, a kdyby to mělo srdce utrhnout! — že na vlastní gourmandisu to nepřivedli. „Domácí kuchyň“ — „co dá pole a dvůr“ — nic víc! Ráno snídali, v poledne obědvali, odpůldne svačili, na večer večeřeli, jako my dnes. Ale bohužel i tato skromnost měla u některých přemrštěnců ještě svou oposici. Jinak dosti ctihodný Komenský praví ve své „Janua linguarum“ s patrnou výčitkou: „J í c n ě j š í (hltavější) snídají, obědvají, svačí a večeří“ — to je ukrutně smutné! Moudřejší v národě ovšem hleděli na věc jinak, čas jídla byl jim zároveň určitým naznačením denního období. Veleslavín říká místo poledne: „V o b ě d y“. V „Cestě“ Preffata z Vlkanova čtem: „I plavili jsme se těmi dvěma plachtami až do obědův“, a dále: „Po obědích pak kázal rozestříti velkou plachtu“. U Haranta z Polžic („Cesta do Jeruzaléma“) nalézáme: „O-kolo s n í d a n í přijeli“.

Oběd, podobá se, byl jídlem hlavním jako dnes. Mezi krásnými osobními jmény, jakými se my Češi nyní honosíme, nalezáme sice hojně jmena Nesnídal, Nesvačil, Nevečeřel, ale a n i j e d i n é jmeno

Neobědval. A staří spisovatelé mluví o obědě často. Připomínám ještě jednou poznámku historika Hájka k roku 1006. Ba i ku překrásným pořekadlům zavdal oběd příležitost. Tak čtem ve Smilových proverbiích: „Kde skop, tu pivo, kde zvoní, tu kostel, kde oběd, tu milá, kde večeře, tu jiná“ — to je velmi pěkné! — Po obědě byla nejdůležitější večeře. Vždyť se na večeři zvali i hosté! V rukopisných listech Karla Žerotína stojí „Abych se den před tím k večeři najíti dal“. Za to byla as svačina pouhý flundr a snídaně nestála také za mnoho. Vždyť říkali praotcové Češi, zrovna tak jako bratři Poláci říkají snídani podnes, jen — „chlebování!“

Načež nevíme ale pořád ještě, co vlastně naši praotcové jedli. Maso na všechen způsob. V „Beneši Hermanovu“ stojí o Němcích Sasících: „hovědce otehnachu“. V „Čestmíru i Vlaslavu“ čtem: „Kruvoj škaredý otehnáše stáda“; tamtéž:

vskočil Vojmír na svój ručí komoň,
tučné kýty i plece naleží
šesti jezdcem za voj —

což nasvědčuje nejen o chovu jedlých zvířat, nýbrž i o tom, že praotcové hovězího masa v skutku statně pojídali. Jak je připravovali, nevím, doufám ale, že dobře, neboť „hovězí rozum“ nalezám u Čechův velmi pozdě, teprv v Rosy slovníku rukopisném. Podle zápalné oběti, v „Čestmíru“ popsané, uměli si praotcové rozhodně vážit Prometheova praktického vynálezu, ohně. Soudím, že nejstarší praotcové maso vždy pekli — vždyť byli heroové a u Homéra na př. není o vařeném mase také ani zmínky. Hovězí polívky, o níž velký Byron pohr-

davě poznamenává, že „v poesii pramálokdy se o ní mluví“, nejstarší naši praotcové tedy ani neznali. Na polívku sklesli naši praotcové pozdější, už rozvařenější — viz citát z Komenského o „polívkách“ a „lžicích“, již v prvním článku mnou uvedený.

Mimo skot a brav pojídali praotcové také drůbež. Významná pořekadla: „Obé dobré, hus i prase“, a „Z velikých ptákův vepř, z menších hus“ nalézáme ovšem teprv v „Rýmovní knížce“ z roku 1626, ale již za šedých dob byla drůbež u našich praotců ve větší vážnosti, než by si mnohý historický nedouk myslel. Byl by jinak sám výtečný Hájek poznamenal k roku 1084, že „slepice byla za pět peněz a kouře za dva peníze?“ nebo byl by nám týž zachoval srdce omnou zvěst, že roku 1096 „husy, kačice i slepice vymřely?“ Jak asi praotcové drůbež připravovali, nemám ostatně prozatím ani tušení. O husích drobech, „husím kaltounu“, není ani nejmenšího dokladu historického. Kapoun, „kohout řezaný“ je teprv u Adama z Veleslavína („Nomenclator quadrilinguis“). — Ryb jedli praotcové asi dost, připomeňme si je zábavnou povídku o Palečkovi, jak u tabule si s rybami šeptal. Nebo starobylé, vzácnou patinou pokryté pořekadlo: „U kapra hlava nejchutnější, u štiky ocas“. — Zeleninu jedli praotcové také, ale patrně ne moc rádi. Sic by byl Dalimil v historce o svatých pěti bratřích nepodotknul extra:

Toho čása českých mníškóv šesť,
poznavše tohoto světa lesť,
u polském lesu sediechu,
zeliče za obyčej jediechu.

Postili se patrně. Zaznamenávám žalem sklíčen, že praotcové začali se postit už velmi záhy. „Půst na se přijměme“, stojí u Hájka již při roku 1039. A tamtéž: „Biskupa, aby jim půst uložil, žádali“. Za to jsou o masopůstu záznamky velmi pozdní, Rvačovského „Masopůst“ vyšel docela teprv roku 1580, a i zde zní nejchutnější věta jen: „Nesmí se opříti, musí to shrýzti jako pes horký koblih“. Brr!

Že jedli praotcové také z mouky, rozumí se samo sebou. Knedlík se nalezá ovšem teprv u Dobrovského (v slovníku jeho totiž), za to ale chléb je prastarý, indoevropský. Některým dávnověkým pořekadlům o chlebě dnes ani už nerozumíme, na př. pořekadlu: „Najedl se chleba — zbujněl“. Spíš už je nám pochopitelno: „Dobrý chléb, když koláče nemáš“. Ostatně pouhý, suchý chléb nebyl už ani u našich statných praotců ve zvláštní milosti — „dobře se ta poklička trefí k tomu hrnci a sejr k chlebu“ (Veleslavín). Chléb byl od prvopočátku artikulem obchodním: „Aby mohli nésti chléb řežný i vdolky na trh“ (rukopis z r. 1469). Zajímavo by bylo zvědět, zdali už tenkráte byla „pekařova duše“*) bezedná. Nejspíš!

Zbývá mně ještě malý dodatek, totiž o tom, jak praotcové pili. Pravím s pýchou, že pořádně. V Rukopise Králodvorském je o mnohém utrpení českého lidu řeč, není ale utrpení většího, dojemněji líčeného nad žízeň křesťanských vojů v „Jaroslavu“. Verše žízeň tu opěvující mají cos danteskního do sebe.

---

*) Dírka v chlebě.

Krutý žel tu teskne srdce rváše,
trapná žízň utrobu kruto smahše;
sprahlým hrdlem lzali rosnú trávu.

A dále:

Nevzmožno nám déle žizniu tráti,
nevzmožno pro žízň vojevati —

když se nemohli praotcové napít, tak to nešlo! Proto nalézáme už v „Ludiši", že před turnajem dávala se „pitie medná". Med, medovinu, vinný med nalézáme v starých památkách velmi zhusta. Také pivo velmi záhy a též víno (víno zove všem Slovanům „víno" — tuze starobylé!) Ba i připravované víno se připomíná, víno pelunkové, víno vomankové — „Tři pinty hořčáku nestačí pro šest vojáků" (Rukopis 1693). Komenský (Janua) nazývá víno: „nápojem k obveselování smutných případným" — a: 3. „Víno vzbuzuje k zpěvu a voda k hněvu", praví Harant a dal tím českému životnímu názoru výraz jasný a skvělý zároveň. Ano i blahé účinky vína jevily se na praotcích velmi záhy — „Umoklý od vína", praví Veleslavín. „Když víno hlavu zbilo", říká Lomnický.

Jen o praotcovských hospodách nedovedu sobě učinit bohužel pojem zcela jasný. O vaření piva, o šenkování piva a vína je nesčíslných poznámek v Palackého Letopisech, v různých aktech sněmovních, u mnohých starých spisovatelů, ale nikde řádný popis, zcela případná poznámka. Čtu ovšem v Starobylých skládáních krásnou větu: Svej hospodě věren buď", ale „hospodou" se tu nemíní hospoda, nýbrž — jen žena.

Letní šplechty.

„Sedím“ — „hledím“ — hokynářský rým. Jeden z nejošumělejších ,nejozpívanějších, nejotištěnějších rýmů naší i na ošumělé rýmy bohaté češtiny! Chtěl bych mít jen tolik zlatek, kolikrát už čeští básníci si na ten rým zasedli a — já neříkám nic určitého, ale domnívám se, že bych vyvedl nějaké dobrodiní, že by se měl některý nemajetný literát český najednou dobře, neboť já se znám: od 15. do konce měsíce bývám náramně dobrosrdečný!

O čemž jsem ale nechtěl mluvit — na samochválu mám po celý rok času dost — nýbrž o tom, že ani tento „ve své kráse věčně stejný“ rým nemá teď platnosti. Teď se rýmuje „sedím“ — „klímám“, „sotva jsem used“ — „už jsem v limbu“, „parno“ — „líno“ a t. p. Totiž u jiných „lidí poetů“, bohužel ne právě teď u mne.

Já „sedím“ právě teď na Střeleckém ostrově, na zelené lavičce, mám na klíně elegantní — desky, ne dámu! na deskách feuilletonní papír, v ruce tužku, a „hledím“. Hezky by se to tu klímalo, lavička pohodlná, stín chladný, vzduch vonný, vodička šplounavá, a také člověk jak náleží líný — ale mám vztek! Hledím a zlobím se na dámu. Dáma chodí cestičkami sem tam, za ní běží černý pejsek — „Caro, Caro!“ volá dáma každý okamžik, pak jakoby se plaše ohlédla, zde se sehne, onde vystoupne na špičky a už utrhla nějaké kvítko. Vidím zcela dobře, jak sebou při tom rostliny zmítají a stromek se ještě dlouho bolestí chvěje — ale žádné slitování, žádné!

Ach ty ženské! Nemohou přes žádnou lučinu, aby ji neporvaly, kolem žádného květoucího keře,

aby ho neoplundrovaly, kolem žádného záhonu, aby ho neokradly — jen to nazvem pravým jmenem! Červíci a plže jsou zlá věc, krupobití ještě horší — ale horšího nepřítele nemohou mít veřejné sady žádného, než jsou ženské! Ona za to arci nemůže, je to nemoc, „kleptomanie kvítková“ se jí myslím říká. Tádyhle putovala novinami zpráva o zvláštním zahradnickém nápadu jakéhos frankfurtského bankéře. Dal prý zahradu svou upravit v záhony podobné obligacím a po stranách těch záhonových obligac byly vysazeny i květinové kupóny. Kupóny jsou ale, jak známo, pro ustřihování nebo uškubávání, a tu povstala u našeho městského zahradníka myšlénka, upravit ve veřejných sadech pražských také kupóny podobné, na ochranu ostatního. Bláhová myšlénka! — dámy si kupónů ani nevšimnou a otrhají zapovězený záhon vedle.

„Caro, Caro!“ volá zase dáma. Caro stojí přede mnou a čumí na mne. Dívám se zas vzájemně na něho a resultát mého pozorování je, že je jmeno Caro pro něho velmi přítrefné, že se tohle čtyrnohé individuum ani nemůže jmenovat jinak než Caro. Teď si poskočil a běží za svou paní.

Myslím, že se pejskům dávají vždy jmena jen zcela přítrefná. Že bych, když se dobře podívám na pejska, ihned mu přišel na jmeno. Zrovna triumfy že bych v tom slavil. Počkejme — zde je hned příležitost. Dlouhý, nápadně suchý, divně se klátící pán — za ním v povzdálí velký honící pes. Zamlaskám rty, zaluskám prsty, pes se zastaví a dívám se na něho. Není pochybnosti — to je „Hektor“. Pán se ohlíď, hvízdnul — „Linda!“ — Konejším se, že jsem se zmýlil jen z nevinnosti,

neuměje rozeznat pohlaví. Proč pak ta Linda nenosí sukně!

Dáma stojí s kyticí v ruce na břehu a hledí do vody. Copak asi chce? Snad vyleze vedle na topol, jako Ofelie na vrbu, bude plést vínek, zpívat, a pak spadne dolů. Pán se klátí pořád cestou kolem ní, sem tam, sem tam. Snad klíčící se něco, posud dušené nesmělostí? Jakpak abych k nim přistoupil, oslovil je, seznámil je spolu a domluvil jim, aby se vzali! Bude-li nějaký ostych, vymluvím jej. Potřebují-li peněz, dobře, sáhnu do kapsy a dám jim vše, co právě u sebe mám. Mnoho toho sice nebude, myslím, že jen něco málo přes tisíc zlatých, ale pro počátek jim to snad stačí. V tom přichází jiný pán. Pozdravuje toho dlouhého, podávají si ruce. Pak se zavěsí a jdou spolu směrem k restauraci. Nejspíš na „milínské“, je dobré.

Za chvíli se také dáma ztratí. Co teď?

Je tu ale krásně! Cytisus Laburnum vypadá pyšně jako frizérský krám, plný zlatých kadeří, Robinia pseudoacacia je plna květů a voní. Že prý, kdo chce, může akát hypnotisovat; prstem deset- až dvacetkrát silně klepnout na lístek poslední a ostatní lístky na společné stopce sedící se po chvilce zavrou, jako na večer, když jdou spat. Dobrá, zahrajme si na Hansena. Klap — klap — patnáctkrát klap! Vskutku, za pět minut na to se lístky k sobě schoulily. Tak, vidíme — myslil jsem, že se tomu budu divit, a teď se nedivím ani dost málo! Co má také takový ubohý akát dělat, než se schoulit, když nemá pěsť, aby mne ji za mé klepání praštil patnáctkrát přes nos, jen třeba ze zvědavosti, co budu já pak dělat. Já znám celý jeden národ a ten má pořádnou pěsť, moc pořádných

pěstí, a dá se na světě ale od každého klepat a mlátit. V Znojmě, při biřmování, zporážejí němečtí zuřivci děti na zem, až jim údy přelámou, jen proto, že jsou to „české“ děti, a ti, kterým byly nebohé děti dány do ochrany — napíšou do novin list, že prý budou k budoucímu biřmování musit zavolat na pomoc četníky! (Prosím čtenáře, kdyby mu bylo z té statečnosti trochu nanic, aby pozoroval chvilku statečnost našich „politických vůdců“, a okřeje.) V Brně a v Praze samé dráždění a vyzývání, a pražský časopis jeden napíše: „Oni chtějí, abychom jim natloukli. Ale to se tuze mýlí, že jim natlučem!“ Ano, to se tuze mýlí. Naši nepřátelé nás vůbec neznají. Oni nás mají za statečné, nebo aspoň za chytré — hehe, jsou to oslové!

Kam mne ale zaved přírodopis! Co je do něho! Co do přírody. Co do slunce a do všeho. My ani slunce už nepotřebujem a dovedem si na př. jahody uzrát pouhým elektrickým světlem sami. My dovedem už všechno, i „umělé slepičí červy“ dělat, po nichž scípají slepice právě tak jako po svých pravých. Dřív aspoň, kdo chtěl vidět svět, musil cestovat; teď nemusí ani to. Týž pan profesor, který vynalezl telefon, vynalezl teď zase „diaphot“, pomocí něhož se může telegrafovat světlo a teplo. Někde se postaví zrcadlo, na př. u Sorrenta, a v něm se tedy zrcadlí Sorrento, golf neapolský, Vesuv, atd. To zrcadlo se spojí s telegrafem a na druhém konci drátu, kdekoli po světě, je také zas zrcadlo a v tom je tedy pak vidět Vesuv, golf —

Já na př. budu sedět na Střeleckém ostrově, zdehle na té zelené lavičce. Telegrafická bidla budou stát už všude, tedy i zde na ostrově. Najednou si vzpomenu: Hrome, vždyť je dnes na No-

vém Zelandě bitva mezi Angličany a odštěpenými kolonisty! Podívej se předc na to!“ A vyndám kapesní svůj přístrojek s kapesním zrcádkem, přikročím k nejbližšímu bidlu —

Šust — šust — zas je tu ta dáma, ta paní Carová. Jde rychle, hedvábné šaty její šustí a praskají jako papír.

Že prý v Americe už dámy nosí skutečně papírové šaty.

V příštím masopustě objeví se tedy nejspíš šaty ty již také na bálech pražských, alespoň v několika exemplářích. A na každé z těch tanečnic bude tabulka:

„Pánům tanečníkům! Exemplář pomačkaný nebo jinak pokažený nebeře maminka více zpět.“

Důležitá otázka.

Domnívám se, že je tomu už alespoň pět neděl, co jsme nečetli o žádném novém vynálezu. Ani Edison nevynalezl v té dlouhé době nic nového a to je už trochu mnoho. To je to, že se podobné věci teď nevyplácejí. Prosím vás, vždyť jste četli, že kdosi — lituju, že jsem zapomněl jmeno jeho — na př. vynalezl „umělý déšť“. Může být vynálezu hybnějšího, do podrobnosti zakulacenějšího, a ještě více osvěžujícího? Nu a — já ani dále nemluvím, jenom zdvihám prst a ukazuju oknem ven: podívejte se! Tolik očekávám od spravedlnosti lidské, že nebude jediného člověka, který by neřekl: „Ano, to se děje jen ze zlovolné kon-

kurence! Ta stará příroda by se mohla věru stydět!" Nikdo na světě nám nedokáže, že ty letošní, každodenní, lijákové, sršící, naši zeměkouli skrz naskrz rozčvachtávající deště nejsou už schvální a umělé, že jsou pořád ještě „přirozeny!" Kdepak by se jich příroda také nabrala!

Co teď má geniální onen muž s tím svým skvostným vynálezem dělat! A tak se děje i s jinými vynálezy, posledních let — lidstvo z nich nemá radosti ale pražádné. Jedinou slibnější věcí je známý „celluloid", ač nesklame-li nás bídně i ten. Celluloid je massou, jejíž složení je pro mne, jakož i sklad několika tisíců jiných ještě „mass". zahaleno rouškou naprostého tajemství. Vím jen, že se z něho dělají koule na kulečník, hřebeny, jehlice do vlasů a p. A že ty celluloidové předměty úžasně rychle chytnou a shoří. Hráč se přiblíží s hořícím doutníkem ke kouli a koule shoří na popel. Krasavice se přiblíží hřebenem k lampě a hřeben hoří, vlasy hoří a celá krasavice hoří. Ano, stalo se prý už, že některé dívky i docela uhořely, jen že se bohužel přihodilo podobně zábavných případů v poměru k dychtivosti vzdělanějšího novinářského čtenářstva dosud málo. Nyní smíme ale předce doufat, že se ty případy platně rozmnoží. Jsouť prý teď celé továrny, které z celluloidu vyrábějí již věci steré, broše, slintáčky, manšetky, šátky, pouzdra ke kapesním hodinkám, ba i podešvy. Podobá se tedy, že hlavně ve velkých městech vyvine se bohdá co nejdřív zcela nový druh pouliční zábavy, a hořící cigaro v ústech kuřáků že nabude důležitosti dosud ani netušené. Voják galán půjde s chůvou galánkou po městském parku, přiblíží se trochu těsněji, slintáček chovaného ne-

mluvněte chytne a chůva odevzdá pak doma škvarek místo dítěte rodičům rozradovaným, kteří jsou náhle sproštěni všech starostí o budoucnost synkovu, všeho nákladu na něj a zajisté i mnohé duševní bolesti nad nezvedeností jeho. — Švihák si od šviháka zapálí doutník — chytne manšeta, rukáv, a nejbližší policajt postaví hořícího někam do kouta, kde týž klidně a obdivován pozorujícím obecenstvem dohoří. — Dáma šlápne v Ovocné ulici na doutník odhozený, podešev její chytne a dva, tři okamžiky na to zazáří dáma jako nejskvělejší meteór; trubky dobrovolného hasičského sboru, jak když naši pražští mladí pánové na všechen spůsob zřídí, zavíří vzduchem, ruční stříkačky sboru začnou se všech stran pracovat a bude po Ovocné ulici jux, jakého tam ani nejstarší lidé nepamatujou. — O jiných případech ani nemluvím, poněvadž mně žádné nenapadají.

Nedivte se mé horoucnosti, s jakou tu romantickou zábavu přivolám. Vždyť jsem, třeba do jisté míry člověk dosti dobrý, přece jen novinář. A „mrtvá saisona" na nás novináře přikvačila vzdor únorovému počasí letos dřív než kdykoliv jindy. Jsme v ukrutné bídě. Marně se ohlížíme světem po události trochu romantické, abychom jí ukojili hlad letního čtenáře — nikdo by nevěřil, co takový letní čtenář při dlouhých teď dnech za 24 hodin všechno spotřebuje! My vidíme jeho křečovitě hladem se svírající rty, jeho po vláze práhnoucí jazyk — srdce nám to rozrývá — ale nikde, nikde sousta novinek, nikde jen kapky svěžího klepu. Někdy se nám ve vzduchu kmitne klamná fata morgana, ženem se jako žíznivý Arab za ní — sklamání je tím bolestnější. Tuhle na př. zmizel z jednoho víden-

ského kláštera mnich. Náhle zmizelý mnich je na všechen spůsob pro novináře už něco. Mohu ho nechat skočit v náboženské šílenosti se Štěpánské věže dolů. Mohu ho nechat uvěznit v tmavém klášterním sklepě a udělat z něho jakéhos Ubryka. A pak zas přinést úřadní opravu, že dotyčný klášter nějakých sklepů vůbec ani nemá. Mohu z něho, dle míry svého kuchařského umění, hladovému čtenáři vůbec upravit krmíčko, že se mu až srdce v těle směje — ale hned druhý den, nežli jsme se jen rozhodnout mohli, přišla už zpráva, že dotyčný mnich nezmizel, že prostě odjel s nějakou hezkou švadlenou druhou třídou do Švýcar, že se tam s ní ožení a stane se nejen manželem, nýbrž i několikanásobným otcem. Hodí se mi t a k o v ý mnich? Není on nejpádnějším důkazem, že kláštery, vůbec veškeré mnišstvo je věcí už nadobro teď přežilou, zcela neprospěšnou, do moderní doby se ani nehodící?

Je pravda, my jsme chytří. My máme jistou svou zásobičku, která nám vypomůže konečně rok co rok ,vždycky, když už je nejhůř. Máme toho „raubířského hejtmana" — myslím, že se jmenuje „Tomášek" — kterého slavní úřadové se vzornou horlivostí pronásledují už nějaké století, který vzdor tomu „ve Slezsku a Moravě" šíří nevýslovnou hrůzu, a kterého dáváme „konečně letos" šťastně přepadnout a ubit, dopřávajíce mu, aby před svou hrdinnou smrtí postřílel ještě dva, tři četníky, jeden rok víc, druhý míň. Máte toho „ztraceného syna", který byl po mnohá léta v cizině, pak se vrátil, rodiče své o nocleh prosil a jemuž nepoznanému vlastní matka (následujícího roku pak otec) z peněžité lakoty v noci krk podřezala. Máme toho hrobníka, který své dítě z trestu přes noc do kost-

nice zavřel a ráno je tam na dranc rozbité a rozšlapané nalezl. Máme tu hrdinnou mlynářku, která přepadena celou bandou postaví se ku vratům se sekyrou v ruce a jak loupežníci průkopem pod vraty prolézají, jednoho ubíjí po druhém — velmi pěkná historie! Máme těch 208 uchazečů o katovo místo v X., mezi nimiž „jeden frizér a jeden herec". Máme ještě některou jinou historku — ale letos uhodila na nás bída trochu předčasně, „syna" jsme si už podřezali, zrovna tyhle dny, „frizéra a herce" jsme už také poslali do X. — a rok je ještě tak dlouhý — sám pánbůh ví, čeho ještě se dopustíme letos!

Zdá se, že i samo obecenstvo to cítí a hledí nám dobrácky trochu vypomoci. Nalezl jsem tyto dny v jistém moravském listu vysoce pozoruhodnou věc, kterou ovšem ani okamžik neváhám sděliti zde čtenářům našim. Věc ta zněla:

„Proč jest pěna bílá? — V jednom zdejším hostinci namítnuta ona otázka, jejížto zcela správné rozluštění nikomu z přítomných hostů nepodařilo se podati. — Proč jest pěna piva, vody a jiných tekutin bílá... Že barva tato původ svůj v lomu paprsků má, jest takřka zřejmé, proč ale jest právě barvou bílou? Otázku tuto klademe přátelům fysiky, prosíce zároveň sl. redakci... atd." — Podepsáno: „Několik milovníků pivní pěny."

Je to otázka důležitosti do očí bijící, otázka čistě česká, která neopomene všade po vlastech našich vzbudit sensaci neobyčejnou. Mohu říci, že mně ode tří dnů, co jsem notici tu četl, pivo ani více nechutná, i když má nejpěknější pěnu — jak pak mohu něco pít, když si „toho" nejsem ani zcela vědom!

A teď nám v samých Čechách kyne ještě jiná otázka barvičková. Pařížské dámy barví si vlasy, ale rozmanitě, v pruzích. Jeden pruh bíle, druhý černě, třetí červeně, čtvrtý žlutě, pátý modře, šestý zeleně. Neobyčejně šťastný to nápad, a není pražádné pochybnosti, že duhová móda přijde do Prahy co nejdřív!

Jsem zimničně žádostiv, potkat na ulici už první pruhovanou dámu.

A dal bych nevím co za to, kdyby byla ta móda k nám přišla už před 14 dny a pražské dámy byly teď své hlavičky dekorovaly jako pražské domy fasády své. Češky výlučně česky uvědomělé Češky s českým i rakouským vědomím, Němkyně s výlučně rakouským vědomím, Němkyně s vědomím „všeněmeckým“...

Žlutavé a kaštanové a černé vlasy jsem už hladil, ano i hezky červené — ale jak pak se hladí na př. vlasy modré?

Tak tedy: Proč je pivní pěna bílá?

Hodné obecenstvo, hezké obecenstvo!

Minule jsem citoval otázku, v moravském časopise položenou: „Proč je pivní pěna bílá“ — a během osmi dnů nahromadilo se zásilek a odpovědí, že je jich houf. Leží tu přede mnou. Hledím na ně a vidím, jak z každého slova zrovna šlehá plamenná touha, být vytištěnu. Dobře — vyhovím!

Tedy: Proč je pivní pěna bílá?

Odpovědi:

1. — Aby se zdála míra větší. Je v tom fysikální ouskok, milý pane! Kdyby byla pěna na př. černá, zdála by se darebná míra mnohých hospodských ještě darebnější. Proč pak vypadá „zatemnělý měníc (v konjunkci) o celou pětinu menší než světlý měsíc“ (v oposici, v ouplňku)? Pročpak černý holub vedle stejně velkého bílého na střeše zdá se menší? Proč pak se tlusté paničky oblíkají nejraději černě? — J. B. v Praze.

2.

— Jen s pýchou shlížím jiné na nápoje:
jsem českým pivem, znáte barvy moje?
a je-li dole barva rudě milá,
nuž jaká můž' být svrchu nežli bílá! —

To Třeboňské.

3. — Damit Sie Ihr naseweises gesicht hineinstekken koennen! — Eine deutsche antwort. Prag.

4. — Prajednoduché! Kdyby pěna tvořila jen jednu velkou bublinu, byla by tato průhledna a barvy namodralé. Ona ale skládá se z tisíců bublinek pramalinkých, stěsnaných, které co těleso jediné jsou neprůsvitny a bíly — každá ta bublinka o sobě byla by opět průhledna a namodralá. Vařte vodu v hrnku: dokud je pára nad hrnkem ještě stěsnána, je bílá. Rozbijte bezbarvé, průhledné sklo na prášek a prášek je bílý. — S úctou L. v Brně.

5. — Ze zdvořilosti. Když chce někdo k nám vejít návštěvou, tak si vezme bílé prádlo. — Váš soused od naproti.

6. — Má to své příčiny politické. Když v 14. věku vzbouřilo se měšťanstvo flanderské a francouzské proti šlechtě, nosilo na hlavě za odznak čepici bílou. Drahé víno znamená vládu šlechty a peněžníků, laciné pivo znamená občanskou rovnost. Sláva svobodě, sláva rovnému právu všech, sláva běločepičatému pivu! — O. M. v Berouně.

7. — Sděluju Vám, že je mně to ukrutně lhostejno, proč asi je pěna na pivě bílá. Jako mně věru nikdy ani nenapadlo přemýšlet o tom, proč asi starý Napoleon, ten první, jezdil vždycky na šimlu. Pěna je na mém pivě jen proto, abych ji odfouk' a dost.

Co je pivo, synu milý,
pochopí i rozum kusý —

dobrému pivu rozumím a do ostatního mně nic není. — O. K. v Náchodě.

8. — Poněvadž tam dávají kamenec a vitriol. — L. H. v Hamburku.

9. — Aby se v nás utvrdila mysl v pravdě křesťanská. Abychom věřili, byť šly naše hříchy až do krvava, že nahoře jednou přece se stanem bílými. Zcela dle slov písma: „A kdyby hřích tvůj byl červený jako krev, musí přece zběleti nad sníh padlý." — Jen že nevím, cituju-li správně — odpusťte! — A. P. ve Vinohradech.

10. — Pane X!

„By kontrast tvořil spuchlý ret,
když piva na něm síla,
červánek nosu by trochu zbleď:
proto jest pěna bílá!" —

N. E. Malostraňák.

11. — K vůli harmonii barev. U pijáka rty červené, zuby bílé — v sklenici pivo, červené, pěna bílá. — V hluboké úctě A. F. v Plzni. (Nějaký řádný muž, jediný, který napsal „v hluboké úctě“.)

12. — Copak je už dokázáno, že je ta pěna na pivě bílá? Neučí nás nejnovější věda, že veškeré smyslné dojmy jsou v nás a ne mimo nás? — Mohl bych zde učinit špatný vtip a říci: „Pojďme do hospody, zkoumejme, a také vědecky méně vzdělaný pochopí dosti brzy že ta pěna i se svou bělostí je v něm a ne mimo něj!“ — Ale já Vám nepíšu proto, abych dělal jakékoli vtipy, já to myslím upřímně. Již pivo anglické — myslím, že se mu říká „pale-ale“ — má pěnu čokoládovou. A vsázím svůj krk, že v Africe už je docela jinak než u nás bělochů a tamější ležák že má pěnu černou jako saze. — V. D. v Králové Hradci.

13. (Duševně trochu spříbuzněný s předešlým.) — Poslouchejte, není ta bělost vlastně bledost? Jenom odlesk vlastního našeho strachu? Já aspoň

Když si k plzeňskému sednu,
pochybností celý blednu,
zdali pravé dostanu! —

Souhlasíte-li, pošlete jednu korešpondencku poste restante na K. S. v Brandýse n. L.

14. — Vždyť znamená pivo svatbu chmele se sladem a ta tichounká pěna je jejich hezká družička a tedy v bílých šatičkách! — Vaše Kačenka P. zde. (Moje? jak to?!)

15. — Z pouhého ouskoku vztyčuje pivo tu pěnu bílou, jako kriminál prapor bílý! Zkušenosť nás

ale učí, že sotva kriminál ukáže ten svůj prapor bílý, už je někdo v ňom — a sotva pivo ukáže svou pěnu bílou, už je někdo v ňom! — J. T. v Jindřichově Hradci.

16. — Abychom mohli soudit o stáří piva, neboť bílá pěna, — toť šediny ctného chmele! V době mládí — ach ano, tu je chmelíček kadeřavý a plný zelených vlásků, ale když zestárne, když jej život pročesal drsnýma rukama lidskýma a prohnal varem kypících náruživostí — inu, kdož z nás dovede být věčně mlád! Mějme úctu k starému, vyleželému pivu! Já aspoň, dřív než přijde, smeknu už klobouk a pověsím jej na hřebík. A ochotně bych v jeho přítomnosti stál, jako spartánský mladík v přítomnosti ctihodných kmetů — jen kdyby ono chtělo si sednout! Ono ale nechce! — Dnes opravdově rozpoložený spolupracník „Humórů".

17. — Abychom poznali, je-li v pivě dost sladu. Pravý stupeň je: dva centimetry vysoká pěna hned po nalití. Čím bělejší, hustší, souvislejší a trvalejší pěna, tím více sladu. — Znalec v Brandýse n. L.

18. — Dávám Vám ochotnou zprávu, že jsme se včera někteří myslitelé k večeru sesedli k plzeňskému, abychom prozkoumali a zodpověděli otázku navrženou, ale že jsme skutečně nepřipadli na nic. Prohlédli jsme „Pivovarnictví", jež sepsal Antonín Bělohoubek, pročtli „Piviádu", jíž složil Hajniš, seděli do půlnoci, do jedné, do druhé — teď právě bije už čtvrtá, my nevíme ale pořád ještě nic. A už nás bolí hlava. — A. F. v Litoměřicích, za ostatní.

Hodné obecenstvo, hezké obecenstvo!

Klep „vodnatý".

„Telegram je zde. O jedenácté hodině přijde velká voda, vzrostla Otava. Tedy pozor!"

„A proč?"

„Proč — proč! Ví člověk, co se stane? Já už prodělal několik velkých vod! Roku 1845, když jsem bydlel na Hradčanech. Roku mně se zdá 1873, když jsem se díval na Labe, s podmokelské Sněžky —"

„Ale —"

„Nic ale! Takového něco je pojednou. Voda vystoupne, zahne kolem rohu do Poštovské ulice, zas kolem rohu Konviktské ulice, běží ulicí vzhůru a máme ji. Nebo se o rohy ani neotlouká, vystoupne z kanálů a je to. Rozumný člověk je na všecko připraven. Jakpak, kdybychom nemohli pak jinak z domu než po ulicích po lodičkách? Máme nějaké potraviny?"

„Máme. Za 3 krejcary krup, za 4 rejže a za 6 krupice —"

„To je dost. Dále!"

„21 bramborů a šest jablek."

„Stačí. Jakpak kupováváme dříví?"

„Na tři dny za šesták."

„Dnes ho tedy nakoupíte za dva šestáky. A kupte taky libru mouky, libru másla — nějaké vejce —"

„Máme jich pět."

„Výborně. A nezapomeňte: za 4 semence pro ptáky a za krejcar oplatky pro zlaté rybičky. Kořalku taky — ano za šesták kořalku, při velké vodě je dobra. — — Tak, to je všechno. — A pak

si dáte v kuchyni necky na zem, vlezete do nich a budete se učit veslovat."

A pak jsem si spokojeně lehl a čekal jsem, až vzdálený, vždy víc a více se blížící, vždy víc a více rostoucí hukot mně oznámí, že voda už jde. Já mám velké hukoty tuze rád! Hukot větru, hukot vody, hukot děl, hukot lesů, huk —

A hučelo mně to vskutku pojednou příjemně hlavou, vždy ale vzdáleněji a vzdáleněji — já pozavřel oči —

Kdybych chtěl lhát, vypravoval bych teď poetický sen. Jak jsem seděl na Vyšehradě, s harfou v ruce. Jak jsem rozechvělým, neskonale sladkým hlasem zpíval:

> Aj Vltavo, proč rmoutíš svou vodu,
> proč rmoutíš svou vodu stříbropěnnou...

Jak mně odpovídaly vlny zdola, ve kvartetu. Ale čtenář ví, že nelhu skoro nikdy!

A když jsem ráno vstal, bylo po radosti. „Voda už je pryč!" — Šel jsem až k řece — fi donc! Ta vypadala! — Má-li básník pravdu, že každá kapka vody je slzou, kterou vycedí anděl, pohnut krásou světa, musí být andělé dnešního dne náramně umounění!

Vidíte, ať si třeba říká hloupá mládež, že je to jen fádní řeč všech nás starších lidí; ale za mých mladých let jsme se bavívali přece jen zcela jinak! Jaké to bývaly tenkráte v Praze a ve vůkolí krásné požáry, skoro každý měsíc! A jak šel k jaru led, byla vždycky povodeň a pokaždé velmi slušná, povídám! Led bouchal jako z děl, kry sebou

házely, až se břehy třásly, voda hučela, až se vítr kroužil. Zrovna uprostřed řeky ale plavala kolébka s nemluvnětem. Nemluvně natahovalo pravou ručku k Starému městu, levou ručku k Petřínu, — ale nikdo mu nemohl pomoci, ani Staré město, ani Petřín. Když přiletělo zrovna až ke Kamennému mostu, viděl každý, jak se uklonilo před sochou sv. Jana. A když už proplavalo obloukem, volaly na ně s mostu ženy dobrosrdečné: „Kampak jdeš, děťátko?“ — „Do Drážďan!“ volalo nemluvně.

A na Císařské louce, mezi vrbinami, chytli pokaždé živého hastrmana. Vlastně ho nechytli — jen ho honili; on jim ale uskočil do vody, přeplaval na druhou stranu k Vyšehradské skále, a odtamtud „nadával Čechům“. — Za chlapeckých let mne ta zpráva bavívala tuze. Když jsem se stal mladým, učeným mužem, hledal jsem pak v ní „mythus“. Ale teď už bych sobě jí snad ani nevším'. Vímť, že ať ho zanese k nám velká voda, velký vítr, nebo třeba železná dráha — každý flamendr nadává nám Čechům.

Bývalo líp, povídám. Příroda slábne a s ní lidé, že je to až nápadné. Bylo by to ještě před málo lety na př. bývalo možno, aby poslední Sylvestrovský opilec šel už prvního ledna k šesté hodině na večer domů? Tři dny a tři noci bývala tak pravá mužná míra, a kdo měl v sobě jádro, vydržel až do Tří králů. Žena ani nemukla ,jen dvakrát nebo třikrát přinesla v tom čase čistou košili za ním! A teď — poslední a už 1. ledna, v 6 hodin na večer! Viděl jsem ho sám, chlap jako hora — člověk by tu slabost ani v něm byl nehledal!

„Prosím vás, pane, snažně — dejte to do novin,“ pravil, zastaviv se přede mnou.

„Znáte mne?“

„Neznám, ale já mám ten dar, že o každém uhodnu hned na první pohled, čím je. — Vyhodili mne, dnes o Sylvestru v noci mne vyhodili! A to bylo takhle: Zašel jsem si před půlnocí do nákladnického domu u ***. Sedím a svěřuju se svému sousedu s tím svým darem. To prý není možná, abych to tedy dokázal. A přivedl mi nějakého pána. Já se na pána podívám a povídám: Ten pán je vodák! A byl to tamější sládek a vyhodili mne.“

„Prosím, milostivý pane, ráčejí něco dát nám svatým Třem králům!“ zazněl v tom tenký hlas vedle mne. Stojí tu dva kluci a jeden z nich drží plecháč s děsně čadícím uhlím. Zdvihl jsem hůl — kluci i opilec ubírali se dál.

Pořád aby měl člověk kolem Nového roku ruku v kapse! Ale letos jsem na to vyzrál — výborný nápad jsem měl, to musím sám říci. Vyměnil jsem si dvě desítky na zlatníky a dával jsem je Nového roku lidem, do kterých mně nic, ale pranic na tom božím světě nebylo! To byste neřekli — ani jediný z nich nezmerčil mou satyru, každý ten zlatník vzal! Jsou to hloupí lidé — ne? —

Takto není ve světě příliš mnoho novinek, totiž opravdu důležitých. Skoro jen jedna jediná: že má ředitel cirku Franconi učeného vepře. Je prý to, dle úsudku všech soudných lidí, zvířátko přímo roztomilé, malé, černé, s chytrýma očičkama a čarovně zakrouceným ocáskem. Pochází ze Španěl, z Pyrenejí; mělo celou řadu bratří a sester, ale duševními svými vlohami vyniklo nad ně nade všechny. Paňáca pana Franconiho, jenž vepříka cvi-

čil, tvrdí, že týž potřeboval jen šest neděl, aby se naučil skákat obručemi, přes zábradlí atd. — Teď arci nastává nám celá řada vážných otázek: Je ten chytrý vepřík výjimkou nebo pravidlem? Nevychováváme my své vepře příliš jednostranně, hledíce jen k rozvoji jejich tělesnému, nikoli však k lesklým vlastnostem jejich ducha? — A kolikrát asi jsme každý z nás již v životě svém omastili si brambory své sádlem z nějakého vepřového genia!? kolikrát uvařili v tuřínu svém maso z talentu, jemuž se mohl klanět svět!? — A teď již zase nadešel osudný masopust, přijdou „ostatky“ — po člověku jde mráz!

Druhá zprávička je, že prý hvězdáři našli na slunci novou a to tuze velkou skvrnu. A sice v levo od centra, kdyby ji někdo z čtenářů hledal. Z toho ale mají hloupí lidé náramnou radost. To jasné slunce prý, to nebeské „drahé kamení“, ten pravzor vší čistoty — a samá skvrna, samá — ah protivní lidé!

A konečně třetí zprávička je, že prý v Kanadě nechtějí už studovat na universitě mladíci s mladicemi, studenti se studentkami. Důvod se neudává, ale myslím si, že jsou ty studentky nejspíš jak náleží hezky. A pak mají studenti zcela pravdu. Já bych s hezkým děvčetem také nikdy n e s t u d o v a l!

Na kom vina?

— „Z ovocné bursy pražské“, 20. června: Předškolní prodej čilý, avšak bez značných uzavírek. Po škole obchody na počátku mdlé, pak ale pojednou velice oživlé, na nichž i kulisa hokynářská brala podíl. Kursy držely se celkem na výši minulého dne; klesání zlatého ažia v Londýně a velké defraudace v novoyorkských bankách neměly dosud ani na třešně ani na lusky u nás značnějšího vlivu. Srdcovky získaly (29 kr. za lib.; + 4 kr.); amarelly poněkud klesly (22 kr.; — 1); černé zboží i jakožto surovina i v knedlíkovém raffinnementu velice žádáno (24 kr.; + 2). — Lusky na počátku stísněny; zvadlé zboží, málo kupců; později na zprávu, že pražská obec hodlá z Václavského náměstí učinit hrachoviště, zvýšen interes a prodána hromádek celá řada (10 kusů za 1 kr.). — Jahody (malý hrníček za 5 kr.) žádány, ale nestačily na ně fondy našich kupců. — Vodnice velice hledána; po kusech šla na dračku, v otýpkách nebylo ale poptávek. Atd.“

Najdete něco takového v „Národním hospodáři“ českých časopisů? Podobně praktického? Zároveň politického a hledícího do budoucnosti české? To tak! A já vám povídám, že chcete-li v obchodnictví budoucně vskutku mít něco „českého“, českému ruchu služného, musíte začít od našich vlastních, od českých dětí, od vychování nejprvnějšího, zrovna tak jako v ostatních odvětvích politiky české! Ne chtít fňukem a kázáním v novinách získat pro národní ruch náš židy! „Židům kázat“ znamenalo už našim praotcům zrovna tolik co „dřímat“ — tím vyřídíme málo! Naši praotcové nikdy „neká-

zali židům", oni jim věc vyložili — ach bože, bože! jací jsou byli naši praotcové krásní lidé, my jsme proti nim hotové opice — obrácený Darwin!

Prosím vás, je to opravdu pravda, že je to hanba: skrývat se za zástěrku ženskou? Nečiní dle Arnimových výpovědí stále totéž arcikocour Bismark? Nečiní-li to dle historie nejprohnanější diplomaté francouzští a angličtí? A což Písmo — nestojí tam, že už „Mojžíš kladl zástěru na tvář svoji"?

Ach kdyby dámy chtěly — za týden máme o několik set hlasů pro obchodní volby víc! Kdyby všude, kde jim „kupčíř a handléř" s tou jistou — nu řekněme jen se židovskou tváří v krámě přijde vstříc, ihned se obrátily a zase vyšly! Kdyby všude, kde jsou osloveny po německu, řekly: „Prosím, aby se mnou mluvilo se česky!"

Ale za prvé: vždyť on by ten obchodní jinoch, který je jaktěživ před tím neviděl, jehož ani dost málo nezajímají a jenž je jaktěživ po tom zase neuvidí, naposled myslil, že — — neumějí německy! A za druhé: vždyť ony nejdou do krámů, aby kupovaly!

„Shoping" říká Angličan tomu dámskému sportu. Francouz nemá pro něj slovo žádné, Němec také žádné, až my teprv zase máme své pěkné „krámcování". Jednou aspoň za týden musí si dáma zakrámcovat. Ona chudinka sama neví proč, ale musí. Když prší — „Kam bych dnes jinam šla!" Je-li hezky — „Když půjdu tak zrovna okolo!"

„Uvidím, jest-li něco koupím," řekne, když jde z domova. Tak zcela všeobecně jí tane na

mysli, dvě sukýnky pro sedmiletou Pepču. A projde dvě, tři ulice a vejde — ke klempíři. Zač že je tahleta vana? A spravuje-li klempíř také lampy, s kterými chodí děvečky do sklepa? A po čem by dal klec na papouška? — tuhletu větší? — a tuhletu menší? A jak vysoko by přišlo celé zařízení kuchyňské? „Víte — ne příliš bohaté — žádné zbytečnosti! ale aby tam bylo jak říkáme všechno! Má sestřenice se bude vdávat — mám se jí na to pozeptat a vyhledat laciné, dobré zboží. — Tyhlety věčné komisse z venkova!“ Aby prý jí klempíř sepsal seznam. Tak! A jde.

Vejde do skladu oděvů dětských. Že prý nekoupí sice dnes nic — ale že má sestřenici na venkově, provdanou — mají chudáci už sedm děti — „Při sedmi dětech se toho roztrhá!“ — a tu byla požádána, aby někde prohlídla — a se vyptala — a poradila — jen nic drahého — ano, na příklad pláštíčky — a šatičky — nu trochu přece lepší — — A jde.

Vejde do krámu s módními látkami. Že prý aby jí ukázali něco pěkného, jednoduchého, laciného — snad že se jí něco hodí. Stráví tu půl hodiny, zpřevrací půl krámu, je obskakována pěti lidmi —

Někde ji propouštějí s „výmluvným“ mlčením. Někde slyší za sebou divoké mručení a podezřelý kašel. Někde jí i vynadají.

Má je snad také ještě podráždit nějakými „demonstracemi“? — „Okázalou“ češtinou? — „Pak bych musela koupit,“ myslí si, „sic by mne — —“

Žádná hrdinnost není při našich ženských. Když my mužští jsme dnes babami, mohly by aspoň ženy být snad trochu zmužilými — —

Tak je to, tak, moji drazí! Na nás to visí! Nekažme ženám, kažme sobě. Je-li praporečník statečný, stojí i ženy při národním praporu statně. Třesou-li se mu ale ruce, je-li slabochem — —

Prostá manipulace!

Počínaje letošním Novým rokem, vidím „prvního" každého měsíce nesmírně rád. Jsemť milovníkem jemných výjevů, dojemných okamžiků. Celé dopoledne jsem pak v kuchyni — až nadejde kýžený okamžik.

Najednou se pohne drát a zvonek zacinká! Ale tak zvláště, řekl bych neslýchaně, jako sladkým šepotem. Kuchařkou to škubne, tvář její se rozjasní a ruka chvějíc se sahá k zámku. Dvéře se otevrou: listonoš. Prst jeho spočívá na ústech. „Pst!"

„Pst!" odpovídá kuchařka.

„Dopis od vídeňského ředitelství poštovních spořitelen," šeptá listonoš tiše, že ho skutečně snad není slyšet ani o poschodí výš nebo níž. „Tajemství!"

„Tajemství!" — opakuje kuchařka a béře podávaný list.

„Dejte pozor, až budete mít tisíc zlatých; z kapitálu přes jeden tisíc neplatí se pak už žádné úroky" — A zase prst křížem na ústa a tajuplně už jde listonoš po špičkách ke schodům. — Ticho. Posvátné ticho. Kuchařka tone v blaženosti. Ne snad k vůli té naději na budoucí tisícovku —

vždyť ona má v poštovní spořitelně teprv 3 zl. 50 kr; do tisícovky je tedy ještě trochu daleko. Ale drží list až z Vídně, od velkého pána. A k vůli ní panuje velké „úřadní tajemství“.

Ach — tajemství! „Nic není ve světě, co by oplétalo srdce lidské takovým blahem, jakým je oplétá tajemství,“ praví Marie Stuartka. Za 3 zl. 50 kr.! A to tajemství pořád roste! Pražský poštovní úřadník, vídeňský ředitel, od Nového roku dnes už třetí listonoš — už pět osob — do konce roku jich snad bude dvanáct — za dvě léta —

V dopise z Vídně stojí potvrzení, že moje kuchařka si skutečně předevčírem uložila do spořitelny celou zlatku. Domlouvám jí, aby se za tu laskavou zprávu panu řediteli slušně poděkovala. Malé psaníčko, jen zcela jednoduše stylisované. —

„Doufám, že Jich těmato párma řádkama při dobrém zdraví“ atd. A on by snad zas rovnoprávně odpověděl: „Prosím, prosím — verfluchte schuldigkeit — nic víc!“ — A mohla by se za stálé, pečlivé rady mé vyvinout korrespondence zcela pěkná. — Nevím arci, co kuchařka ještě učiní. Ale je vidět, že poštovní spořitelny mají svou poesii.

Už trvají ty spořitelny tři měsíce. A osvědčily se znamenitě. Některé chybičky mají ovšem; ale ty se mohou odstranit a každý nechť přispěje dle zkušenosti poctivou svou radou, jako činím zde na příklad já. Já upřímně pravím, že je celé úřadování dosud příliš složité, že by mohlo být mnohem, mnohem jednodušší. Také podává vše dosud ještě příliš málo osobní jistoty. A celá procedura netěší se ve všech směrech dostatečné jasnosti.

Uvedu příklad překonávající. U každé poštovní filiálky (na hlavní poště prý také) zastává spořitelní službu jeden jediný úředník. Ten má tedy každého příchozího poučit. Má přihlídnout, aby vkladatel správně napsal jméno a příjmení, povolání neb zaměstnání, místo, měsíc a rok svého narození, své bydliště, svůj byt a jiné naprosto nevyhnutelné věci. Má obstarat podpis „lístku vzájemného". Přijmout od „strany" peníze. Vydat jí onu malou „příručnou biblioteku", která se každému vkladateli věnuje zdarma. Připojit k ní těch několik set různých kuvertů, které se přidávají pro případy nejnutnější. Atd. Každé dítě nahlédne, že pro jednotlivce je to úkol přec jen kombinovaný až přespříliš.

A zjednodušení je tak snadné! Leží zrovna na dlani a vyvinuje se téměř z dosavadních, v skutku rozumných principů celé správy.

U každé poštovní filiálky — oddíl: spořitelna — buď zkrátka postaven personál asi následující:

1. kancelista, který zodpoví stranám všechny dotazy. Nemají-li se strany co ptát, zeptá se on jich sám: jak se mají? — co dělá panička? — nemá-li nejmladší neštovice? — nebo tak na něco;

2. protokolista, který zapíše veškeré údaje stran rodiště, bydliště atd., jakož vyjmenováno už výše;

3. kriminalista, který prohnaně chytrými otázkami hledí vyzkoumat, nelže-li vkladatel v některém tom kuse. „Voni že bydlejí v Husově třídě? A kudy se tam jde?" — „Ne, z Bydžova nejsou! Bydžováci nevypadají tak hloupě!" — „22 let?

— povídali, slečinko, povídali, — přidejme dvacítku, jak?“ — „A kdepak jste těch sedm zlatých sebral?“

4. přísežný znalec písma, který pozoruje, nepřetváří-li někdo svůj vlastnoruční podpis;

5. kasír, přijímající vklady;

6. úřadník bankovní, který zkoumá pravost přinešených peněz;

7. fotograf, který rychle zhotoví vkladatelův obraz pro případ, že by týž chtěl peníze zase zpět;

8. a 9. knihovní a listovní, kteří vkladateli vydají veškeré předepsané knihy vkladní, výpovědní, balík s kuverty reklamačními, dotaznými, atd.;

10. expeditor, který vkladatele, když už tu nemá co dělat, vyhodí. V menších spořitelnách personál tento snad stačí.

Arci není pak spořitelna pořád ještě chráněna zcela proti všem možným podvodům. Kdo nám stojí za to, že Kilian Vopršálek není vyslán, aby se zde podloudně podepsal jakožto František Hvížďal? Že osmnáctiletá Baruška Sokolová, uvádějíc se jako vdaná, nelže a sice k vůli tomu, že „dětem“ je vybírání spořitelných vkladů zapovězeno, ona ale že je v skutku „hezké dítě“? Že zase paní Šimandlová neřekne: „Jsem svobodna“, a sice proto, aby nemusila červenajíc se přiznati se ke svému „zaměstnání“: býti matkou. Že Filip Anton, ukládající 3 zl., nemá u jiné poštovní kasy už 2 zl. uloženy?

Jiným spořitelnám a záložnám je hej; ty se po tom všem neptají a je také dobře. Ale podobnou

tak zvanou „praktičnost“ recte lehkomyslnosť nemůžeme u spořitelny poštovské potřebovat.

Pomoc je na základě posavadních principů ostatně snadna. A sice prostým přibráním tak zvaných „hodnověrných“ svědků a pak jinde už také užívaných notářů.

Nemohu zde vypravovat celý systém; myslím ale, že stačí jediný příklad praktický, aby směr mé rady stal se jasný.

Dejme tomu, že paní Majdalena Horová si chce u poštovské spořitelny v Husově třídě v Praze uložiti pětku. Dobrá! Není tedy pranic jiného potřebí, než aby tu pětku vzala do ruky a aby u dotyčné spořitelny dostavili se:

1. paní Majdalena Horová; 2. dva hodnověrní svědci, že je to ona; 3. čtyři notáři, dokazující, že svědkové jsou skutečně tím, zač se vydávají; pan Hora, manžel; 5. dva jeho svědkové; 6. čtyři jejich notáři; 7. starosta pražský; 8. dva svědkové, že je to on; 9. čtyři jejich notáři; 10. domácí pán Horových; 11. jeho dva svědkové; 12. jejich čtyři notáři. A snad už dost.

Nastává ovšem otázka, zdali by notáři neměli se také dostavit se svými svědky. Uvažovat se ta věc může. Ale snad by stačilo, kdyby přiložili k dotyčnému spořitelnímu aktu jen svou fotografii a úřadní svůj dekret, a to vše aby se pak jednou týdně zaslalo notariatní komoře k revisi.

A pak myslím, mohla by pošta už s jakous takous jistotou od paní Majdaleny Horové tu pětku přijmouti.

Ovšem by musila před domem stát dostatečná policejní moc a odcházející pak průvod ihned důkladně zas rozehnat.

Sic by, „když už jednou jsou tak pohromadě“, je mohlo napadnout jít z Husovy třídy do Jindřišské ulice a uložit tam také pětku.

PERLY
Z DÍLA JANA NERUDY.
IV.
DROBNÉ KLEPY.

Uspořádali:
Ph. Dr. O. M. Vyskočil
a red. V. Vitinger.
1927.
Nakladatel L. Mazáč Praha II.
Vytiskl
František Rebec
v Praze.
